

Na Kapeli so se odločili za samoprispevek

15 MILIJONOV ZA CESTE

Na vseh glasovalnih mestih so se v nedeljo v kapelski krajevni skupnosti 66-odstotno odločili za krajevni samoprispevek. Tudi volilna udeležba je bila visoka, saj je od 1250 volilnih upravičencev glasovalo 1109 krajanov. S samoprispevkom bodo v naslednjih letih zbrali 15 milijonov dinarjev, ki jih bodo v celoti namenili za posodobitev in ureditev krajevnih cest.

NASLOV

Maščevalna radodarnost ali

VIHAR V KOZARCU VODE?

Majska analiza zvezne vlade o gospodarskih gibanjih bi nas nujno morala tudi v Pomurju postaviti (treščiti!) na stvarna tla. Dala nam je vedeti, kako naše „fabrike“ životarijo največ na račun lanskim zalog in kreditov, dalje, kako se selitev blaga z enega trga na drugega ne obnese, še manj splača, da je že veliko zamujenega pri pripravi spremljajočega dokumenta k dolgoročnemu programu gospodarske stabilizacije, da je projekcija cen presežena, da je sicer naložb manj, niso pa vse gospodarne, da imajo družbenopolitične in samoupravne skupnosti lepe prihodke, da se je do konca marca v državi nabralo za več kot 16 milijard dinarjev presežkov, da so življenski stroški v primerjavi z istim lanskim obdobjem višji za 56,6 odstotkov, da ...

Povečevanje socialnih razlik potrjuje dejstvo, da se je delež čistih osebnih dohodkov v celotnih prejemkih prebivalstva zmanjšal že na 48,5 odstotkov, medtem ko se je delež prejemkov iz tujine povečal na 14,4 odstotkov. Kako le niso vsi primorani zategovati pasu, izpričuje dejstvo, da se je lani devizno varčevanje povečalo kar za 88 odstotkov, kar v praksi ne pomeni nič drugega kot prelivanje družbenih in zasebnih sredstev v žepe tistih, ki imajo devizne račune. Vse kaže, da bo morala socialna politika odločneje ukrepati, saj takšne razmere niso samo politično nevarne, marveč tudi ekonomsko škodljive. Verjetno ne bodo zadoščale samo „socialne kartice“ in regresi, marveč bo neizbežno o neizbežnih prerazporeditvah v osebni porabi razmišljati tudi širše.

Kdor „zna brati“ in razume gornje, posebej nazadnje omenjene podatke, bo tem lažje doumel in vrednotil številke, ki v štirih pomurskih občinah zadevajo prekoračitve (in kršitve) družbenega dogovora o uresničevanju družbene usmeritve pri razporejanju in delitvi dohodka ter sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Utegne se vprašati, če ni posredi maščevalna radodarnost ali — simbolično rečeno — vihar v kozarcu vode. Na kaj pravzaprav namigujemo?

Komiteji za planiranje in družbenoekonomski razvoj pri vseh štirih občinskih izvršnih svetih so pripravili poročila o uresničevanju prej navedenega družbenega dogovora in dognali, da so med 114 prekoračitelj 4 kršitelji, vsi iz radgonske občine. Ti bodo morali presežek izplačanih sredstev za osebne dohodke v letu

1983 letos poračunati, kar samo po sebi ni nikakršna tragedija. Škoda, če ne kar tragično, pa je, da gospodarstvo in politične strukture iz leta v leto ostajajo zgolj pri dogovoru in ne povejo (nočejo?, si ne upajo?) števil in podatkov. Z drugimi besedami to pomeni, naj bi se celoviteje lotili celovitega družbenoekonomskega, socialnega položaja delavcev, saj bi le tako najbolj objektivno in pošteno dognali, kakšne so v resnici ekonomske razmere med pomurskim delavstvom. Tudi za ceno zamere bi se kazalo poglobiti v tolikokrat javno in skrito načrtan problem dvoživkarstva, pa v sivo ekonomijo, zaslužkarstvo in kar je še podobnih, zakonitih ali nezakonitih poti za pridobivanje preostalih dohodkov. Odveč bi bilo razčlenjevati, kaj vsak posamezen pojav pomeni, zagotovo pa je še kako povezan — torej sleherni od omenjenih — z načeloma poštenosti in solidarnosti, ki ju sicer ravno tu tolikokrat izigravamo.

Skratka, pri prekoračitvah (kršitvah) družbenega dogovora gre za posledico in v okviru preiskirane problematike socialnih gibanj v Pomurju v bistvu za obrobno epizodo. Za — če ostajamo pri naslovu — maščevalna radodarnost in vihar v kozarcu vode gre, kar bi moral biti povod, saj so vzroki nakazani in očitno globlji, da odpremo širšo, tehtnejšo, celovitejšo razpravo o vseh teh vprašanjih in v malem obogatimo majske analize zvezne vlade. Se posebej tisti del, ki na argumentiran način razkriva, kako postaja povečevanje socialnih razlik ne le ekonomsko škodljivo, ampak tudi politično nevarno.

Branko Zunc

PRIKAZ DOSEŽKOV V KMETIJSTVU

DAN KMETIJSKIH PROIZVADJALCEV KZ PANONKA

Čeprav vreme minuli petek ni bilo naklonjeno organizatorjem dneva kmetijskih proizvajalcev Kmetijske zadruge Panonka, to ni motilo številnih obiskovalcev, ki so jih zanimali dosežki na področju kmetijstva v zadnjih desetih letih. Ob prikazu dosežkov, ki so rezultat selekcijskega dela v živinorejski proizvodnji, so na razstavi prikazali tudi rezultate, ki jih dosegajo v poljedelski proizvodnji, pri pridelovanju vrtnin, okrasnega grmičevja in rastiin v drevničarstvu, kakor tudi na področju hranilno-kreditne službe.

Po daljšem premoru je bila to prva tovrstna razstava, največ poudarka pa so namenili prav živinorejski proizvodnji. Poleg prikaza najboljših plemenskih telic, privesnic ter mlajših in starejših krav smo na razstavi videli kravo, ki je v devetih laktacijah dala več kot 52 tisoč litrov mleka. Iz prašičerejske proizvodnje so razstavili kolekcije plemenskih svinj, merjascev, odstavljencev in pitanih prašičev, prireditev pa so popestrili še z razstavo konj in kunccev.

Organizatorji so poskrbeli tudi za zabavni del, saj so v kulturnem programu nastopile folklorne skupine ter domači godci, člani kulturno-umetniškega društva iz Andrejca pa so se predstavili s prikazom starih ljudskih običajev.

Na dnevu kmetijskih proizvajalcev Kmetijske zadruge Panonka so največ pozornosti namenili dosežkom v živinorejski proizvodnji. Ob prikazu rezultatov govedorejske proizvodnje so prireditev popestrili še z razstavo prašičev, konj in kunccev. Foto: Abraham Albert.

Direktor kmetijske zadruge je v uvodnem nagovoru orisal prehojen pot zadruge in dosežke, ki jih je dosegla v zadnjih 15 letih, slavnostni govornik pa je bil predsednik Zadrugne zveze Slovenije Leo Frelih. Rezultati, ki so bili doseženi v zadrugi proizvodnji v lanskem in v prvih mesecih letošnjega leta, so realna osnova za načrtovanje na-

daljnega razvoja, cilj pa nam mora biti predvsem v doseganju še večje tržnosti. Rezultati, ki so jih dosegli združeni kmetje v okviru KZ Panonka, potrjujejo predlagane usmeritve, je dejal Leo Frelih, problemi, ki so trenutno prisotni pri prodaji živine, pa terjajo še tesnejše povezovanje zadrugnega kmetijstva v širšo reprodukcijsko

skupnost, kjer mora biti odgovornost za načrtovanje proizvodnje porazdeljena enakopravno med vse udeležence.

Na slovesnosti ob dnevu kmetijskih proizvajalcev so podelili tudi nagrade in priznanja najboljšim tržnim proizvajalcem na območju Kmetijske zadruge Panonka.

L. Kovač

RADENCI

GRADNJA CERKVE

V nedeljo popoldne je mariborski škof Franc Kramberger blagoslovil kamen za gradnjo nove cerkve v Radencih. Nova cerkev, ki bo prva v Pomurju nosila ime po Cirilu in Metodu, bo ena najlepših v Sloveniji, gotovo pa najsodobnejša v arhitektonski izvedbi v osnovni obliki trikotnika. Stala bo okoli 100 milijonov dinarjev, gotova pa bo čez dve leti.

vp

OB PRIKLJUČITVI TOVARNE SLADKORJA ORMOŽ K ABC POMURKI

DELOVNO IN SLOVESNO

S 1. julijem letos je Tovarna sladkorja Ormož postala 37. delovna organizacija sestavljene organizacije ABC Pomurka. Tako so namreč sklenili delegati centralnega delavskega sveta na svoji seji konec junija, medtem ko so se zaposleni v tovarni odločili za priključitev že na referendumu v začetku junija. Sicer pa vključitev tovarne sladkorja v sestavljeno organizacijo ni slučajna, saj je sodelovanje z nekaterimi delovnimi organizacijami v okviru sozda potekalo že doslej. Tako je 14 delovnih

organizacij sovlagalo v gradnjo tovarne 56,4 milijona dinarjev, pomursko kmetijstvo pa predstavlja tudi enega največjih oskrbovalcev tovarne s sladkorno peso.

V okviru sestavljene organizacije je zaposlenim v tovarni zagotovljena večja socialna varnost, kar pa seveda ne pomeni, da je vsa skrb za nemoteno poslovanje tovarne sladkorja prenešana na Pomurke. Skrb za zagotavljanje površin in izpolnjevanje setvenega plana za sladkorno peso ostaja še naprej v pristojnosti republiškega izvršnega sveta in komiteja za kmetijstvo, v pristojnosti širše družbene skupnosti pa ostajajo tudi devizne obveznosti do tovarne. 4,5 milijona nemških mark, kolikor znaša letna obveznost za odplačevanje deviznih kreditov, bodo še naprej zagotavljali iz republiških deviznih sredstev, pa tudi potrebne devize za nakup reprodukcijskega materiala bodo zbirali v okviru SISEOT.

Ob dogovorih za priključitev tovarne k Pomurki so se dogovorili tudi za reprogramiranje domačih

kreditov s 16 na 25 let, za trajna obratna sredstva pa bodo tovarni zagotovili 180 milijonov dinarjev sredstev. Tudi pokrivanje izgub bo še naprej potekalo enako kot doslej, ob ustreznih cenah sladkorja in polni zasedenosti zmogljivosti pa se težave z izgubo ne bi smele pojavljati.

Zadnje sejo centralnega delavskega sveta ABC Pomurke so izkoristili tudi za podelitev priznanj nekaterim organizacijam združenega dela in posameznikom.

Priznanja SOZD ABC Pomurka, ki jih bodo poslej podeljevali vsako leto ob 7. juliju, dnevu ABC Pomurke, so podelili organizacijam in posameznikom za uspešno sodelovanje s tem kmetijskim sistemom, za dosežene uspehe in za prispevek k razvijanju družbeno-ekonomskih odnosov v gospodarstvu. Slovesnost je z nastopom popestril Prekmurski oktet, slavnostni govornik pa je bil Franc Kolar, predsednik Medobčinskega sveta zveze komunistov za Pomurje.

L. Kovač

LOVSKI DAN NA VANEČI

Pred lovskim domom Dolina na Vaneči je bilo v nedeljo pobratenje lovske družine Dolina in Bogojina. Na slovesnosti, kateri so poleg številnih lovcov prisostvovali tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja soboške občine, so pripravili privlačen kulturni program, v katerem so sodelovali recitatorji, registi Zveze lovske družine Prekmurja in lovske oktet s Cankove. Ob tej priliki so bili tudi slavnostni nagovori, v katerih so podčrli pomen lovske organizacije za ohranjanje zdravega človekovega okolja ter splošne ljudske obrambe in družbene samozagrade. S slovesnostjo so tudi proslavili dan borca.

To je drugi primer pobratenja dveh lovske družine v Zvezi lovske družine Prekmurja, ki je rezultat večletnega uspešnega sodelovanja med družinama, prispevalo pa naj bi k še plodnejšemu delu. Potem, ko so si člani lovske družine Dolina in Bogojina izmenjali listine o pobratenu in darila ter podelili priznanja, je bilo na sporedu že tradicionalno tekmovalstvo v streljanju na umetne golobe posvečeno dnevu borca, katerega pokrovitelj je občinska konferenca ZZB NOV Murska Sobota.

Feri Maučec

Vabimo vas na vaškoletno **tradicionalno tombolo** NK MURA iz Murske Sobotice v nedeljo - 8. julija 1984 ob 14. uri.

GLAVNI DOBITEK:
Traktor IMT 542
Gotovine 300.000,— in 200.000,—
in 24 ostalih glavnih dobikov.

Tombola bo na pomožnem igrišču NK MURA.
Ob slabem vremenu bo tombola naslednjo lepo nedeljo.

IO NK MURA

Oddih, rekreacijo in dopust preživite doma!

MORAVSKE TOPLICE VAM NUDIJO:

KOPANJE (10 dni — 20 odstotkov popusta, 20 dni — 30 in 30 dni — 40 odstotkov popusta)
REKREACIJO (tenis — šola tenisa za začetnike, prijava na recap-ciji — ob sobotah in nedeljah teniški turnir — namizni tenis — ribolov — trim)

PIJETNI VEČERI OB GLASBI NA TERASI LETNE RESTAVRACIJE — PRESENEČENI BOSTE NAD DOBROTAMI
NAŠE KUHNJE!
Informacije in rezervacije: MORAVSKE TOPLICE, 69221 MARTJANCI, tel.: (069) 72-213 in 72-210

Nad 2000 mladih Hrvatov iz severne, srednje in južne Gradišanske v Avstriji se je pred nedavnim zbralo v Gerištofu na kulturno-zabavnem festivalu, ki ga je pripravil Hrvatski akademski klub. Prireditelj je pokazala, da se tudi hrvaška mladina v Avstriji vedno bolj zaveda svojih korenin

Koliko letos od turizma?

Začetek letošnje turistične sezone in priprave nanjo ocenjujejo kot dokaj uspešne. Prenočitev turistov iz tujine bi lahko bilo v naši državi še za 10 ali 15 odstotkov več. Kakšen bo naš devizni priliv in ali bomo dosegli letošnji plan. 1,2 milijarde dolarjev, pa je dilema, na katero tudi med razpravo v zboru republike in pokrajin niso odgovorili.

Po besedah zveznega sekretarja za trg in splošne gospodarske zadeve Siniša Korice se je ves turistični promet v prvih štirih mesecih

povečal (v primerjavi z enakim razdobjem lani) za 13 odstotkov, tuji za 44 odstotkov. Do 20. maja je bilo za 217,8 milijona dolarjev deviznega priliva ali za 8 odstotkov več. Torej je opaziti očitno nesorazmerje med večjim turističnim prometom in ustvarjenim deviznim prilivom. Na to vsekakor ne vpliva samo premajhna ponudba v nepenzionski porabi, temveč še nekateri drugi pojavi.

Lani smo s turizmom iztržili 928 milijonov dolarjev.

Od tega je bilo na račun bencinskih bonov vključenih 266 milijonov dolarjev, od turističnih storitev pa 662 milijonov. Toda morali bi nemudoma sprejeti še nekatere ukrepe, da bi se na primer povečalo zanimanje menjalnic za take posle, urediti prodajo domačega blaga tujim turistom s popustom, preprečiti, da bi sredi sezone dražili blago, bistveno za turistično porabo, izboljšati preskrbo, pri čemer je še vedno čutili težave, olajšati pretok turistov čez mejo in podobno.

v žarišču dogodkov

Vroči veter iz Teherana

V Kartumu so pred nedavnim javno prebičali nekega italijanskega misijonarja, ker je sudanskim škofom pripeljal steklenico viskija, nekaj butelj in pivo. V številnih islamskih deželah so vse bolj pogosti primeri, da ljudem sekajo roke, jih do smrti kamenjajo ali kako drugače kaznujejo; od Riada do Islamabada so takšna dejanja nekaj vsakodnevnega, govorijo pa o obnovi islama kot radikalni alternativni vsem drugim kulturam tega sveta.

Islamska pravovernost se krepi tudi v tistih deželah, ki so sicer nekoliko bolj »liberalne« — Kuvajt, Bahrein, drugače pa ima močno odmevnost med afganistanskimi uporniki, šiiti v Bejrutu in seveda v Iranu, kjer globlji mladeniči spodbujajo napade na iraške tanke.

Homeini zahteva, da »vsi muslimani premagajo strah pred smrtjo in tako osvojijo ves svet.« po vseh džamijah pa krožijo spisi Abda as Salama Faraga (pobudnika za umor egiptovskega predsednika Sadata), v katerih je trditev, da mora islam ponovno potegniti meč iz nožnice in objaviti džihad (sveto vojno), ker je to »edina pot do uveljavitve moči islama«. Slepi egiptovski svečenik Abdel Hamid Kishka, velik kritik komunizma in kapitalizma, trdi, da je »vzrok vsega zla v opuščanju šerijata« — se pravi zakonodaje, ki sloni na koranu in ki predvideva krute kazni za kršitelje zakonov in drugih družbenih norm. Iranski voditelj Homeini ob tem trdi, da koran ne velja samo za muslimane, temveč za vse človeštvo. Če k temu dodamo še nemire v Tunisu in Maroku, številne atentate

na poslaništva zahodnih držav, pokole v Nigeriji, potem vidimo, da je na pohodu islamski radikalizem, ki ni samo resna alternativa v odnosu do neislamskih kultur, temveč tudi znotraj islama. Islam je zelo prilagodljiva religija, ki ni cerkveno institucionalizirana. Islam je obvladal rasizem in jezikovne pregreje. Do sredine preteklega stoletja je izgubil svojo prvobitno intelektualno in socialno dinamiko ter se zaprl. Na islam je začel močno vplivati zahodni svet in v velikih mestnih središčih so ga začeli izpodkopavati alkohol, mamila in drugi sopotniki modernega sveta. Islamski misleci so zato pozivali na vrnitev k tradiciji. Predvsem nafta je islamskemu svetu nekakšna potrditev, da so muslimani poklicani »preurediti ta svet na načelih njihove tradicije«.

Nemiri, ki so v začetku leta izbruhnili v Maroku in Tunisu, formalno zaradi pomanjkanja kruha, so pokazali silo in moč muslimanskih fundamentalistov (tistih, ki so za popolno islamizacijo življenja). V Egiptu pomeni močno versko-politično gibanje sekta Muslimanski bratje.

V Siriji so leta 1982 v krvi zadušili fundamentalistično gibanje, ki pa ima vse večji vpliv tudi v Saudski Arabiji in v drugih deželah Perzijskega zaliva. V Mekki, svetem mestu islama, so se leta 1979 pojavili letaki »gibanja za osvoboditev Arabskega polotoka«, na katerih je bilo zapisano: »Naj živi boj za uničenje krvavega režima v Saudski Arabiji. Dovolj je izvoza nafte, arabskega bogastva, ob katerem se debelijo neverniki. Ustanovimo islamsko republiko, kot je to rečeno po besedah Preroka in kakor zahtevajo iranski bratje. Alah bo zmagal!«

Razumljivo, da nista »na udaru« tega vročega vetra iz Teherana samo Srednji in Bližnji vzhod, temveč tudi Azija, kjer živi okoli 470 milijonov muslimanov. Potem črna Afrika, kjer živi 150 milijonov muslimanov, v Indiji in Indoneziji 140 milijonov. Sicer pa statistike trdijo, da živi na svetu od 800 milijonov do ene milijarde muslimanov. Od 29 držav, v katerih prevladujejo muslimani, je v 19-ih islam državna vera, samo v devetih (Saudska Arabija, Združeni arabski emirati, Iran, Libija, Oman, Pakistan, Katar, Severni Jemen in Sudan) pa uporabljajo šeriatsko pravo.

Obnova islama je — kot trdijo poznavalci razmer — večplastna in je ni mogoče v celoti enačiti »z vetrom iz Teherana«, čeprav je ta veter precej močan — vse od Rabata do Džakarte.

ZAKONITOST PRI NAS PEŠA?

Občani imajo zaupanje v pravdo: vse več se jih obrača k sodišču. Toda tudi sodišča se vse bolj otepajo posredovanju pri pravih. Tako je vsaj v Beogradu, kjer se menda najpogostejše tudi sodišča proglašajo za nepristojna pri reševanju določenih sporov. Tako je zlasti glede nespoštovanja samoupravnih pravic občanov, češ da je za to ali ono pristojnih mnogo dejavnikov, preden lahko v to poseže tudi sodišče. Samoupravljanje je pač v fazi revolucionarnega vrenja, pravijo tudi drugi, ne samo pravniki. Posledice pa so nam več kot znane. Nedavno jih je našteval tudi sam predsednik zveznega sodišča Stojan Džuranović: »Živimo in delamo v času, ko je skupna stabilnost naše družbe pod udarci razširjenih pojavov nespoštovanja pravne ureditve, zlasti na področju gospodarskega poslovanja, kjer je družbena lastnina najbolj izpostavljena raznim nezakonitostim, nemoralnim in podobnim

Pismo iz Beograda

napadom in oškodovanjem.« Kako naj potem zamerimo sodiščem, da se ob vsem tem izogibajo pogumnemu vmešavanju v takšno stanje, kjer lahko tudi sodniki polegneto debelejši konec.

Toda sodišča so najbolj odgovorna za ustavnost in zakonitost. Vse ustave pri nas namreč ugotavljajo, da je sodna funkcija osnova vsega pravnega sistema pri nas. Uresničevanje ustavnosti in zakonitosti pa pomeni utemeljevanje vrhunskih vrednosti naše družbe in od doslednega uresničevanja so odvisni stabilnost obstoječih družbenih odnosov, položaj človeka in občana in ves nadaljnji razvoj.

Zakaj potem sodišča niso tako učinkovita in brezkompromisna, kot bi morala biti? Zato, ker je po sprejetju novih ustav spremenjena skoraj vsa zakonodaja. Mnogo sprememb je bilo v federaciji, republikah, pokrajinah in tudi povsod drugod. Spremenjena je vsa sodna zakonodaja, zlasti vsi procesni zakoni. Potreben je bil torej čas za to, da postanejo nove norme del pravne zavesti, da se pride do najboljših rešitev v sodnem tolmačenju in uporabi zakonov. To pa je seveda oviralo učinkovitost sodišč in zdaj smo tam, kjer smo. Sodišča so po 1981. letu, leto dni pozneje, dobila v obravnavo 4,2 odstotka zadev (5.107.866, prej pa 4.899.929) in čeprav jih je bilo za 2,9 odstotka več rešenih, je ostalo nerešenih še več — za 5,3 odstotka. Konec 1982. leta je ostalo nerešenih kar 60.440 zadev. Opominjajoče! Sodišča so namreč naravnost zasipana s tožbami in obtožbami. Samo služba družbenega knjigovodstva je 1982. leta ugotovila 443.000 raznih nepravilnosti in nezakonitosti v poslovanju uporabnikov družbenih sredstev. Dvanajst mesecev pozneje je bila to že čez pomilijonska številka. Potem je bilo vsega še več, zaradi večjega števila nepravilnosti ali zaradi ostrejšega postopka proti kršenju zakonitosti. Oboje je najbrž v dialektični vzročni povezavosti. Toda stopanje na prste raznim krivcem, vsega ne rešuje. To je namreč ukvarjanje s posledicami. Vzroke slabljenja socialistične samoupravnosti in zakonitosti, pravzaprav slabljenja socialistične morale v družbi, je treba odpravljati drugače.

Za zrahljana merila dobrega in zla je nemara bistveno pojmovanje lastnine nasploh, zlasti družbene lastnine. Medtem ko so sodišča glede oškodovanja zasebne lastnine klasično stroga, so glede oškodovanja družbene lastnine povsem nemočna. Znani so najrazličnejši pritiski na sodnike pri presojanju glede tega ali onega ropa družbene imovine. In če so sodniki v precepu, ali naj bodo brezkompromisno strogi ali ne, se rado zgodi, da pritiskom podležejo in se izmikajo pravični kazni, ker so odvisni od tistih, ki to od njih zahtevajo, čeprav se zavedajo, da tvegajo, da jim višje sodišče zavrne razsodbo. Pa kaj, ko višja sodišča ne odločajo o nižjih, temveč tisti, ki sodnike izbirajo. Najlažje je potem, če se sodišča znebijo vročih predmetov s preprosto formulo, da niso pristojna za to ali drugo zadevo, češ da so za to pristojni drugi, nemara prav tisti, ki so spor povzročili zaradi nespoštovanja zakonitosti.

Res je namreč, da sodišča niso glavni dejavniki urejanja odnosov v družbi, opozarjajo sodniki. Res je tudi, da neka merila niso več tista, kar so bila, zlasti dinarska merila kaznivih dejanj, saj vrednost dinarja naglo pada in meje med lažimi in težimi kazenskimi dejanji naglo postajajo nerealne, tako da niti rop več ni, kar je bil. In kaj zadaj? Čakari na novo spremembo zakona? Sicer pa je na sodiščih že preveč čakanja, kot da imajo opravka le s papirji, ne pa z ljudmi. Saj, tudi sodniki so samo ljudje...

Viktor Širec

POMEMBEN DOGODEK-POSREDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Izmenjava ujetnikov med Sirijo in Izraelom, prva po letu 1974. in največja doslej, je pomemben dogodek na nemirnem Bližnjem vzhodu.

Več mesecev so trajala pogajanja. Izraelci naj bi dobili 6 svojih ljudi in pet trupel ubitih, med njimi enega sestreljenega pilota, v zameno pa bi izročili 291 sirskih vojakov in 21 civilistov ter trupla 73 ubitih Sircev.

Drugi, prav tako pomemben dogodek, je izpustitev 20 od skupno 66 češkoslovaških državljanov, ki so jih zajeli pred dobrimi petnajstimi meseci pripadniki angolskega protivladnega gibanja UNITA neke v osrednji Angoli. Že pred tem so izpustili 20 portugalskih državljanov in večje število drugih tujcev, med njimi tudi enega Jugoslovana.

Naj so bile zadeve ob izmenjavi oziroma izpustitvi omenjenih ujetnikov še tako zapletene, je treba kot pomembno sestavino uspešnosti pogajanj omeniti tudi dejstvo, da so pogajanja potekala pod okriljem mednarodne-

ga rdečega križa.

Prav bi bilo, če bi tudi v mnogih drugih primerih voj-

nih žarišč postopali enako. Žal ni tako, zato je omenjeno res pomemben dogodek.

Vino za avtomobile

v EGS so uradno predlagali, naj skupnost del vina destilira v alkohol in ga uporabi kot gorivo za avtomobile. Na ta način bi se rešili dolženega dela vinskih presežkov.

Predlog ni povsem izviran, saj v Braziliji alkohol že dalj časa uporabljajo za pogonsko gorivo, vendar veja za umejnega, ker bi lahko na ta način preprečili motnje, ki jih utesnejo vinski presežki povzročiti na trgu, pa tudi na kmetijskih območjih EGS, v katerih je vinogradništvo edini vir dohodkov tamkajšnjega prebivalstva.

Bruseljska komisija predlaga, naj bi za zdaj na leto približno milijon hektolitrov alkohola, pridobljenega z destilacijo vina, uporabili za avtomobilsko gorivo.

Gospodarska operacija bi po njenem mnenju veljala kakih 75 milijonov dolarjev, ker je alkohol dražji od bencina super. Vendar bi po drugi strani marsikaj prihranili zaradi zmanjšanja stroškov v zvezi s skladiščenjem vina, nekoliko pa bi se zmanjšali tudi stroški za uvoz nafte (ker bi upadla poraba bencina).

Predlog so poslali ministrskemu svetu evropske skupnosti, ki bo o njem razpravljati že na enem od naslednjih sestankov, saj je problem vinskih presežkov zelo velik in utegne izzvati novo »vojno« med Francijo in Italijo. Gre namreč za približno 70 milijonov hektolitrov vina, ki še vedno čaka v kletah, bliža pa se že nova trgatve. Hkrati je to tudi argument, s katerim je evropska komisija pomirila tukajšnje ljubitelje dobre kapljice, ki so se bali, da se bo na ta način vse vino preselilo na bencinske črpalke.

Občni zbor slovenskih novinarjev

Dogajanja v posameznih novinarskih hišah, zlasti pri Pavlihi, in teze o nekakšnem alternativnem novinarstvu so dajala ton sicer razgibanim in pestrim razpravam na petkovem obnem zboru društva novinarjev Slovenije v Domu tiska v Ljubljani. Zbranim časnikiarjem je Jak Koprivc, dosedanji predsednik društva, v daljšem poročilu razgrnil vzpore in padce v slovenski novinarski srenji z naglasom na informativno-poročevalskem in analitično-komentatorskem pisanju ter večjem, bolj angažiranim opredeljevanju javne besede do zdajšnje in tukajšnje stvarnosti. V razpravi pa je bila med drugim tudi navržena intimita dilema, ki čisto grize posameznega novinarja, ko se mora njegovo notranje prepričanje „podrediti“ zunanjim, splošnim družbenim razmeram.

Na obnem zboru društva so slovenski novinarji izvolili nov, 11-članski upravni odbor in za predsednika Slavka Frasa, glavnega in odgovornega urednika Naših razgledov.

LENDAVA

INDIP pred veliko odločitvijo

Delovna organizacija INDIP je gotovo najstarejša v naši pokrajini, saj je tovarna dežnikov v Lendavi začela delovati že pred 80. leti. Uspehi so bili zdaj dobri zdaj slabši, bile so tudi krize toda tokrat gre za izredno pomembno odločitev. Ali opusti proizvodnjo dežnikov ali pa se preusmeri v proizvodnjo konfekcije po Murinem programu. Z delovno organizacijo Mura že sedaj sodelujejo, saj so zmogljivosti

Za ohranitev socialne varnosti

Sredi prejšnjega tedna je bila v Murski Soboti skupščina skupnosti socialnega varstva, na kateri so sprejeli predlog programa in finančnega načrta za letošnje leto. Pri tem si bodo zlasti prizadevali za ohranitev socialne varnosti delavcev, delovnih ljudi in občanov. Zato bo skupnost socialnega varstva osrednjo pozornost namenila doslednemu uresničevanju načela selektivnosti pri odločanju o posameznih socialnih pomočeh ter pri tem upoštevala socialno stanje družine. Na seji so spregovorili tudi o aktivnostih pri pripravi srednjeročnih in dolgoročnih planov za področje socialnega varstva za obdobje

1986—1990 oziroma do leta 2000. Osrednja točka seje pa je bil sprejem predloga samoupravnega sporazuma o socialnovarstvenih pravicah, katerega nosilec je skupnost socialnega varstva. S tem sporazumom so namreč v glavnem zaokrožene strokovne podlage za uveljavljanje enotne politike socialnovarstvenih pravic v naši republiki. Tako bo za delavce, učence in študente pri uveljavljanju pravice do štipendije iz združenih sredstev ter razlike h kadrovske štipendije zgornja meja 55 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji, za zmer-

no, težje in težko duševno ter težje telesno prizadete osebe, ki niso sposobne za samostojno življenje in delo, 50 odstotkov povprečnega osebnega dohodka, medtem ko bo 43 odstotkov tega osebnega dohodka veljalo za nezaposlene osebe, za neprisrbljene odrasle osebe ter za otroke, učence in študente. Delegati pa so se seznanili še s poročilom o urejanju enotne skupne evidence prejemnikov socialnovarstvenih pomoči v soboški občini v lanskem letu, uresničevanju delegatskega sistema in drugih aktualnih vprašanjih socialnega varstva.

Milan Jerše

LENDAVA

Izvršni svet o odkupu pšenice

Na seji izvršnega sveta skupščine občine Lendava so razpravljali o pripravah na žetev in odkupu

pšenice. Na območju občine je vsako leto zasejanih s pšenico okoli 2300 ha v zasebnem sektorju.

Ob povprečnem pridelku bi zagotovili domače potrebe in imeli še 3700 ton tržnih viškov. V občini pa je žal veliko malih kmetij, ki niso sposobne pridelati tržnih viškov, toda s organizirano intenzivno proizvodnjo bi se tudi tu dalo veliko storiti.

Za realizacijo žetve in odkup pšenice je potrebno, da kmetijska zadruga skupaj s krajevnimi konferencami SZDL opravi sestanke s proizvajalci pšenice, da bi se dogovorili o pogojih odkupa in poteku žetve. V času do žetve je potrebno pripraviti stroje in zagotoviti rezervne dele, da bi žetev potekala kar najbolj nemoteno. Izvršni svet je opozoril tudi na redno preskrbo s gorivi ter pravočasno zagotovitev sredstev v bankah za nemoten odkup pšenice. V lendavski občini bi morali letos zagotoviti 3900 ton tržnih viškov pšenice.

Jani D.

šivanja moških in ženskih oblačil že zasedene za Muro. Delovna organizacija Mura predlaga gradnjo nove tovarne konfekcije, vendar pa ob tem noče prevzeti proizvodnjo dežnikov, ker je le ta devizno dokaj zahtevna. Kaj torej storiti, da bi bila rešitev najboljša. Če bi opustili proizvodnjo dežnikov, bi nastal višek delovne sile, ki bi se sicer lahko zaposlil v proizvodnjo konfekcije, toda ker gre za priuče-

vanje, bi bilo to težje. Zaenkrat je predlog takšen, da bi proizvodnja dežnikov ostala, z delovno organizacijo Mura pa bi bilo potrebno še tesneje sodelovati, širiti konfekcijsko proizvodnjo in tako omogočiti večjo zaposlitev, še posebej ženske delovne sile, ki večjih možnosti za to v lendavski občini nima. Odločitev seveda še ni dokončna, o njej pa bo potrebno dobro premisliti.

Jani D.

OB DNEVU SAMOUPRAVLJALCEV

SAMOUPRAVLJANJE JE EDINA POT!

Tudi ob letošnjem dnevu samoupravljalcev se s ponosom oziramo na 27. junij leta 1950, na datum, ki bo ostal za vedno zapisan v zgodovino naših narodov kot dan, ki je prinesel eno izmed temeljnih pridobitev našega socialističnega razvoja, to je zakonitev rasti socialistične demokracije z razvojem vsestranske samouprave. 27. junija

pred 34. leti se je namreč s sprejemom zakona o delavskih svetih začelo uresničevati dotlej le akcijsko geslo „Tovarne delavcem, zemljo kmetom“. To je bil vsekakor prelomni trenutek, saj je bilo prvič v svetovni zgodovini vpeljano delav-

ske samoupravljanje kot osnova družbenoekonomske in politične ureditve neke države.

Ko smo pred skoraj tremi desetletji in pol začeli s samoupravljanjem, najbrž nihče ni pomislil, da bo šlo vse gladko, da bomo kar mimogrede premagovali časovne, miselne in kdo ve še katere ovire, ki so praviloma na poti vsakemu napredku. Prav vsak napredek namreč terja napore, včasih tudi zelo velika prizadevanja, da bi lahko v praksi konkretno uveljavili dobro zamišljene ideje. Tega se nadvse dobro zavedajo tudi delovni ljudje Pomurja, kjer očitno ni manjkalo uspešnih rezultatov pri uveljavljanju samoupravljanja v združenem delu, ko delavci vse bolj obvladujejo razmere in rezultate svojega dela, ki so najtrdnjeji porok za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov.

Potemtakem se zdi povsem samoumevno, da razprav na temo samoupravljanje da ali ne pri nas že dolgo ne poznamo. Čutimo, zavedamo se, kar vedno znova tudi dokazujemo, da je pot, na katero smo stopili pred 34. leti, edina! Zato so besede, zapisane v znamenitem Kardeljevem delu Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, danes še kako aktualne. Citiramo: „Sreče človeku ne more dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si človek lahko ustvari samo sam. Avantgardne sile socializma in socialistična družba imajo potemtakem lahko samo en cilj — da glede na možnosti danega zgodovinskega trenutka ustvarjajo raz-

mere, v katerih bo človek kar najbolj svoboden pri takšnem osebnem izražanju in ustvarjanju, da bo lahko na podlagi družbene lastnine proizvajalnih sredstev — svobodno delal in ustvarjal za svojo srečo. To je samoupravljanje.“

Svoje poslanstvo odpravljajo več ali manj tudi klubi samoupravljalcev, ki so se v Pomurju, kar velja še posebej za murskosoboškega, že dokaj uveljavili kot posebna interesna oblika organiziranja in povezovanja delavcev, kot metoda delovanja za neposredno stalno in načrtno izmenjavo izkušenj samoupravnih praks. Klubi samoupravljalcev so namreč v mnogočem zapolnili vrzel v izmenjavi samoupravnih izkušenj, svetovanju in izobraževanju neposrednih proizvajalcev. Zato so marsikje dan samoupravljalcev izkoristili za delovna srečanja, na katerih so ocenili uresničevanje samoupravljanja kot celovitega družbenega odnosa.

Delovni ljudje Pomurja se v sedanjem družbenoekonomskem položaju, ko so v ospredju številne stabilizacijske naloge, še posebej zavedajo, da nekaterih ciljev samoupravljanja niso uresničili v celoti. Tako je še naprej ostalo nedorečeno področje nagajevanja po delu in rezultatih dela, nadalje dohodkovno povezovanje, pa tudi pri samoupravnih organiziranosti združenega dela bo treba storiti odločnejše korake. Ciljev očitno ne manjka, s pomembnimi oblikami povezovanja in izmenjave medsebojnih izkušenj o samoupravljanju pa se lahko upravičeno nadajamo še uspešnejšega uresničevanja samoupravnih preobrazbe v naši družbi.

Milan Jerše

Problemi so napihnjeni od zunaj

„BLIŠČ IN BEDA“ RAZREŠEVANJA PROBLEMOV NA SREDNJE-SOLSKEM CENTRU

O stanju na Srednjesolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve je 26. junija razpravljali soboški izvršni svet. Razprava je potekala na osnovi poročil, nastalih v skupini enote Zavoda za šolstvo. IO sindikata, družbenega pravobranilca samoupravljanja in mladine, za katera so bili sicer mnenja, da so precej ohlapna in ne dajejo prave slike o tej ustanovi. V njih manjka razčlenitev odgovornosti ter analiza vzrokov za nastalo stanje. Sklenili so, da mora svet šole zavzeti stališča in pripraviti program ukrepov. Svet mora oceniti delo KPO in njegovo odgovornost ter se izjasniti, če lahko le-ta še opravlja to funkcijo. Pri tem pa je potrebno obravnavati vsakega posameznika in opredeliti njegovo odgovornost. Osnovna ugotovitev pa je, da so problemi na Centru prisotni še doli časa.

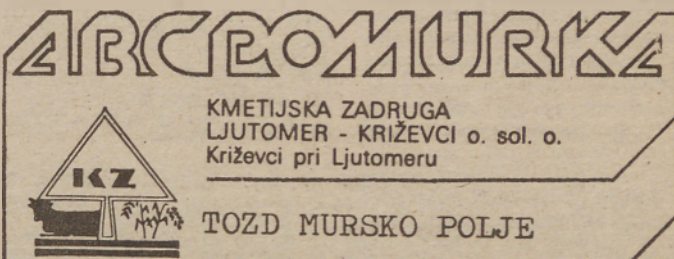
ZK ZAČELA Z OHLAPNIMI RAZČIŠČEVANJI

Prva, ki se je sestala in poskusila najti rešitev je bila osnovna organizacija ZK, ki je 29. junija razpravljala o poročilu tovariškega razsodišča, ki je bilo ustanovljeno na pobudo OO ZK in predsedstva OK ZK v Murski Soboti. Poročilo je nastalo na osnovi izjav 32 članov ZK in desetih nečlanov. Razsodišče je imelo za nalogo proučiti, kako je deloval kolektivni poslovodni organ (KPO) in kakšna je njegova odgovornost za nastalo stanje, kako vplivajo skrhani medsebojni odnosi na učno-vzgojni proces, oceniti samoupravne odnose, delo družbenopolitičnih organizacij, odnose učitelj—učenec ter dati moralno-politično oceno učiteljev, še posebej pa članov ZK.

Poudariti velja, da so člani OO ZK skoraj celotno poročilo razsodišča zavrnili, saj so po mnenju večine problemi prenapihneni in niso tako hudi. Izrekli so zaupnico KPO, ker menijo, da je ta sposoben razrešiti probleme. Izrečeni so bili trije opomini, in to članom KPO, in tovariške kritike nekaterim članom. Vse to kaže, da je velika večina komunistov, ki so sodelovali pri delu častnega razsodišča s svojimi izjavami, na sestanku spreminila svoje mnenje, ko se je bilo potrebno konfrontirati z ostalimi člani in osnovno organizacijo.

Izjema sta le dva, ki sta svoje mnenje povedala tudi na sestanku. Upravičeno se zastavlja vprašanje, ali se za vsem tem ne skriva oportunistično članstvo osnovne organizacije, ki se še ni sposobna odkrito pogovarjati o problemih, ki jih ni moč rešiti s sprejemanjem sankcij s sestanka na sestanek in to na pobudo osnovne organizacije in sedaj častnega razsodišča. Nihče pa teh sankcij kot kaže ne jemlje resno in jih tudi ne izvaja.

Janez Votek

KMETIJSKA ZADRUGA LJUTOMER - KRIŽEVCI o. sol. o. Križevci pri Ljutomeru

TOZD MURSKO POLJE

1. Zbor delegatov Zadrugne hranilno-kreditne službe razpisuje

na podlagi določb statuta ZHKS dela oz. naloge

VODJE ZADRUŽNE HRANILNO-KREDITNE SLUŽBE

Poleg pogojev, določenih z zakoni, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, mora kandidat izpolnjevati še naslednje:

- da ima višjo šolo ustrezne smeri in 3 leta delovnih izkušenj na vodilnih delih in nalogah
 - ali srednjo šolo ustrezne smeri in 5 let delovnih izkušenj na vodstvenih delih in nalogah.
- Mandat traja 4 leta.

2. Komisija za delovna razmerja pri TZO KLAS

objavlja

prosta dela in naloge

VODJE KOMERCIALNO-POSPEŠEVALNE SLUŽBE

Pogoji:

- višja šola ekonomske-komercialne smeri in 1 leto prakse
- ali srednja izobrazba ekonomske smeri in 3 leta prakse
- sposobnost samostojnega opravljanja komercialnih poslov.

3. Zbor delavcev DSSD

objavlja

dela in naloge

EKONOMSKEGA TEHNIKA — za opravljanje del in nalog finančnega knjigovodstva v ZHKS in pokojninskega in invalidskega zavarovanja članov TZO.

Pogoji:

- končna srednja šola ekonomske smeri, 3 leta delovnih izkušenj na podobnih delih.
- Delovno razmerje za navedena dela združujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Rok prijave za vsa dela je 15 dni po objavi razpisa oz. oglasa. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim življenjepisom pošljite pod t. 1 na naslov: ZHKS Ljutomer, Glavni trg 3 a, z oznako „za razpisno komisijo“, za dela in naloge pod t. 2 in 3 na DSSD KZ Ljutomer-Križevci, Križevci pri Ljutomeru.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po sklepu pristojnega organa.

Radenska Noč
Radenci, 14.7.'84

Mlade skrbi socialna politika

Reševanje problemov na področju socialne politike je sestavni del prizadevanj in aktivnosti subjektivnih sil pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. To pomeni, da moramo na področju socialne politike ustvarjati takšne pogoje, da bo lahko vsak občan zagotavljal svojo socialno varnost na osnovi lastnega dela in rezultatov dela. Ker pa je sredstev za razne socialne pomoči vse manj, se mora v praksi uveljaviti diferenciran pristop. To jasno izhaja iz razprave na seji občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti, kjer so dokaj kritično pretrpeli problematiko socialne politike, ki jo še posebej močno občuti mlada generacija. To velja zlasti za vprašanja zaposlovanja, štipendiranja, varstva mladine in otrok in stanovanjske problematike.

Mladi iz soboške občine opozarjajo na problem nezaposlenosti, ki se že nekaj časa povečuje, struktura iskalcev zaposlitve pa je vse manj ugodna za mlade in strokovno usposobljene kadre. Prav pomanjkanje dela povzroča pri mladih ljudeh ne le socialne, ampak tudi sociološke, vzgojne in politične probleme, ki dobivajo širši družbeni značaj. Kot menijo mladi Sobočani, še vedno nimamo konkretnih dolgoročnih programov razvoja, ni večjih primerov samoupravnega združevanja sredstev in vlaganj v skupne investicije, pogrešajo pa tudi hitrejšo modernizacijo in uvedbo nove tehnologije, ki bi omogočila odpiranje delovnih mest. Premalo je narejenega tudi pri ukinjanju nadurnega dela in dela po pogodbi, pri novih zaposlitvah pa so žal še vedno odločilna poznanstva in zveze. Ker se stališča v praksi še vedno ne izvajajo dovolj dosledno, je razumljiva kritičnost mladih, ki se bodo skušali čimbolj vključevati v reševanje konkretnih vprašanj s področja socialne politike.

Tudi pri izvajanju štipendijske politike se pojavljajo različne težave, pri čemer prinašajo neugodno vzdušje med mladino posamezne nepravilnosti pri podeljevanju kadrovskih štipendij. Zavzemajo se, da bi mladi prevzeli več odgovornosti, tako v organizacijah združenega dela kot na šolah in v krajevnih skupnostih, še posebej znotraj socialno-zdravstvenih komisij, ko ugotavljajo realni socialni položaj prosilca štipendije. Pri tem mladi iz soboške občine podpirajo težnje, da bi se čim večji del štipendij preusmeril v funkcionalne namene, kot so plačevanje dijaških domov, prevozi, prehrana, knjige itd. Ne nazadnje pa se bodo morali mladi bolje organizirati tudi v samih krajevnih skupnostih, da bi izvajanje sosedске pomoči in prostovoljnega dela pri ostarelih kmetih dejansko zaživelo. Sem naj bi pritegnili zlasti družbene organizacije in društva, poseben problem pa predstavlja porast mladoletniškega prestopništva in kriminalitete med mladimi. Čeprav je treba vzroke iskati v družini, šoli in življenjskem okolju, so sklenili, da v vsaki osnovni organizaciji ZSM vsaj enkrat letno analizirajo stanje in se posebej angažirajo za odpravo teh pojavov, predvsem s preventivnim delovanjem in vzgojo.

Milan Jerše

INA NAFTA LENDAVALA:
Razpisna komisija
pri delavskem svetu
TOZD Rafinerija

razpisuje

v skladu s splošnimi samoupravnimi akti, družbenim dogovorom o temeljnih kadrovske politike v občini Lendava in sprejetim sklepom delavskega sveta TOZD prosta dela in delovne naloge

tehničnega vodje tozd

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
— da imajo visokošolsko izobrazbo kemijske ali strojne smeri,
— da imajo 4 leta delovnih izkušenj.

Od kandidatov se pričakuje sposobnost vodenja, organiziranja in dela z ljudmi ter aktivno zavzemanje za razvoj samoupravljanja.

Kandidat bo izbran za dobo 4 let.

Pismene ponudbe s potrebnimi dokazili sprejema kadrovska služba INA-NAFTA LENDAVALA z oznako „za razpisno komisijo“ 15 dni od dneva objave. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh od poteka objave.

KUHNJE V ŠOLSKI MREŽI DOBRO ZAKRPATI

Vse kaže, da bodo, če se ne bomo odločno zavzemali za ohranitev dosedanjih vzgojno-izobraževalnih programov v Pomurju, nekatere ukinili in s tem še bolj zaprli vrata za nadaljnje izobraževanje pomurske mladine. Tako v novem šolskem letu pri srednješolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve v Murski Soboti najbrž ne bodo izvajali programov v elektrotehniški in gradbeni usmeritvi, na srednji kmetijski šoli pa ne bo živilske usmeritve (vpisali so se le 3), ponekod pa naj bi zmanjšali vpisne zmogljivosti (trgovska šola, zdravstvena šola). To pa vodi k temu, da se bo kar dve tretjini mladih v Pomurju usposabljalo za poklice v kovinski in tekstilni industriji, kjer so sicer trenutno možnosti za zaposlovanje še kar ugodne, vendar se lahko situacija hitro spremeni. Še bolj pa bode v oči zmanjševanje možnosti mladih pri poklicnem odločanju. Zato se jih želi po končani šoli vedno več tudi zaposliti. Od letošnje generacije, ki je končala osnovno šolo (1700), je takšno željo izrazilo okrog 220 osnovnošolcev.

okrog 400 pa bo nadaljevalo šolanje izven Pomurja.

Ali se naj torej sprijaznimo z dejstvom, da bi pomurska mladina postala nekakšen rezervoar za nevalificirano in poceni delovno silo za druga območja v Sloveniji? To bi se kaj lahko zgodilo, če se bodo uresničile težnje nekaterih posebnih izobraževalnih skupnosti in drugih dejavnikov, da naj bi bil v bodoče pogoj za obstoj šole vpis najmanj 3 oddelkov v posamezni program. Če bo obveljal ta kriterij, bi morali v Pomurju več kot polovico vzgojnoizobraževalnih programov ukiniti — ostale bi le kovinska, tekstilna in kmetijska usmeritev.

Z vsemi temi problemi so se minuli četrtek seznanili na skupni seji sveta za vzgojo in izobraževanje pri OK SZDL, odbora za družbenopolitično usposabljanje in izobraževanje pri OSS, komisije za idejnopolitična vprašanja vzgoje in izobraževanja pri OK ZKS in komisije za usmerjeno izobraževanje pri občinski konferenci ZSMS M. Sobota. Poudarili so,

da so takšne težnje nesprejemljive in hkrati menili, da se je treba najprej v občini in nato še v regiji čimprej poenotiti o razmestitvi posameznih programov in vpisnih možnostih. Prav tako bo treba doseči, da bodo srednje šole ne le na papirju, temveč tudi v praksi postale širšega pomena, torej ne zgolj občinske ali regijske, temveč v pravem smislu republiške. To še posebej velja za zdravstveno šolo v Murski Soboti, ki ima dokaj dobre možnosti za izobraževanje zdravstvenih kadrov in ne bi bilo dopustno, če bi to šolo, kot je nekaj časa kazalo, celo ukinili. V celoti so tudi soglašali s predlogi občinske izobraževalne skupnosti Murska Sobotna oziroma njene komisije za srednje usmerjeno izobraževanje, da si je treba odločneje prizadevati za ohranitev sedanjega obsega programov v Pomurju, razen za živilsko usmeritev, še posebej pa za pridobitev programov elektrotehniške in gradbene usmeritve, ki smo jih že imeli, pa so jih posebne izobraževalne skupnosti ukinile.

JOŽE GRAJ

Načrtov v mestnih KS ne manjka

kanalizacije, vodovoda in modernizacijo mestnih ulic.

Poleg tega so s pomočjo občinskega izvršnega sveta dobili milijon 118 tisoč dinarjev za ureditev okolice Trga zmage in dela Mladinske ulice. V soboških mestnih krajevnih skupnostih bodo letos povrnil tudi nekatere obveznosti, kot so vračilo kredita za izgradnjo PTT omrežja v krajevni skupnosti Park, večja vzdrževalna dela v parku, klopi v letnem kopališču, saditev okrasnih dreves za ureditev trim stez in otroških igrišč. Vrsta nalog pa jih čaka letos tudi v posameznih krajevnih skupnostih. Tako bodo v krajevni skupnosti Alija Kardoša uredili pločnik na vzhodni strani Titove ulice, od Ulice arhitekta Novaka do Ulice Staneta Rozmana ulice in okolice spomenika na Trgu zmage. V KS Boris Kidrič naj bi asfaltirali Vrtno ulico in postavili javno razsvetljavo, v KS Partizan pa jih čaka zaključek del v Ulici 17. oktobra, asfaltiranje Čopove in Vegove

ulice, asfaltna prevleka v Trstenjakovi ulici ter odvodnjavanje cestišča in asfaltna prevleka v Mladinski ulici. V KS Park načrtujejo asfaltiranje Kopališke ulice in vsaj pripravo na asfaltiranje ulice Mladinskih delovnih brigad. V KS Lendavska naj bi zgradili kanalizacijo in po potrebi vodovodne priključke v Klavniški in delu ulice Iva Lole Ribarja, ki jih bodo pripravili za asfaltiranje. Medtem pa bodo v KS Turpolje na vrsti modernizacija Kroške ulice in gradnja otroškega vrtca pri drugi osemletki.

Razen tega pa gre v soboških mestnih krajevnih skupnostih še za nekatere skupne naloge na področju komunale. Med drugim se bo nadaljevala gradnja severnega kanalskega zbiralnika, vodovodnega zajetja v Krogu in razširitev obstoječe čistilne naprave. Prav od teh del, predvsem pa od nadaljnje komunale opremljenosti mestnih ulic, je odvisno reševanje skupnih nalog tudi v prihodnje.

Milan Jerše

VEČJI POUKAREK PROSTORSKEMU PLANIRANJU

SKUPNO ZASEDANJE ZBOROV SO V MURSKI SOBOTI

Delegati vseh treh zborov skupščine občine v Murski Soboti so na skupnem zasedanju namenili osrednjo pozornost planskim dokumentom. Govor je bil o osnutku sprememb in dopolnitve družbenega plana soboške občine v tem srednjeročnem obdobju do leta 1985 ter o osnutku odloka o pripravi in sprejemu družbenega plana občine za obdobje 1986—1990. Zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja in zmanjšanih materialnih možnosti so na novo opredeljeni zlasti materialni okviri razvoja. Tako se predvideva znatno nižja povprečna letna rast družbenega

proizvoda, in sicer le 1,4 odstotka namesto prejšnjih 5,5 odstotka. To bo seveda vplivalo tudi na zmanjšanje vseh oblik porabe, preložitve in opustitev nekaterih investicij v gospodarstvu in infrastrukturi, skrčen pa bo tudi obseg programov interesnih skupnosti družbenih dejavnosti. V predlaganih spremembah je dan večji poudarek izvozu na konvertibilno področje, ki bo narasla po povprečni letni stopnji 10 odstotkov (prej 8 odstotkov).

Do bistvenih sprememb pa prihaja pri prostorskem delu občinskega srednjeročnega plana, saj so zaradi novega zakona o varovanju kmetijskih zemljišč morali opraviti novo kategorizacijo kmetijskih zemljišč v občini. Osnova za dopolnitev prostorskega dela družbenega plana pa so grafične karte, ki jih je izdelal Zavod za ekonomiko in urbanizem. Hkrati so delegati sprejeli razpored iz-

vajanja javne razprave o osnutku sprememb in dopolnitve družbenega plana občine po posameznih krajevnih skupnostih, ki ga je pripravil izvršni svet. Razprava, v katero naj bi pritegnili tudi predstavnike organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti, bo trajala do 10. julija. Celotno javno razpravo pa nameravajo zaključiti 15. avgusta, ker bo že septembra treba sprejeti predlog omenjenega družbenega plana. Dotlej pa bodo pripombe zbirali na komiteju za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj.

Brez razprave so delegati soglašali tudi z osnutkom odloka o pripravi in sprejemu družbenega plana soboške občine v naslednjem srednjeročnem obdobju 1986—1990. Kot je rečeno, bodo nosilci planiranja pri pripravi tega zelo pomembnega dokumenta izhajali iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, izvršni svet pa so zadolžili, da do konca letošnjega oktobra skupščini občine predloži smernice za pripravo občinskega družbenega plana. Pod točko volitve in imenovanja pa so delegati Ladislava Penteka razrešili funkcije predsednika sodišča združenega dela in ga izvolili za predsednika temeljnega sodišča v Murski Soboti. Do izvolitve novega predsednika sodišča združenega dela pa bo to funkcijo opravljal Emil Vučk. Ker je dosednji sekretar sekretariata za občo upravo Štefan Flisar odšel na drugo delovno mesto, so na njegovo mesto izvolili Erno Brumen.

Milan Jerše

mala anketa

„Smo za realne in ne za visoke cene“

Smo takorekoč tik pred startom letošnje žetve in če ne bi bila vegetacija nekoliko v zaostanku, bi na pomurskih poljih zdaj že brneli kombajni. Tu in tam so sicer že padli prvi snopi ječmena, zares pa se bo začelo v prihodnjem tednu. Po ocenah strokovnjakov posevki dobro kažejo, zlasti tam, kjer je bila setev pravčasno opravljena, temu primerni pa bi morali biti tudi pridelek. Pomurski pridelovalci bi morali letos oddati okrog 27 tisoč ton tržnih viškov pšenice in k realizaciji tega cilja so zdaj usmerjene tudi vse aktivnosti. Medtem ko bo družbeni sektor oddal ves pridelek, pa je še precej negotovosti pri kmetih. Sodeč po sklenjenih pogodbah je načrtovani odkup sprajljiv, vendar pa kmetje pravijo, da je prodaja v večji meri odvisna od drugih pogojev kot pa od sklenjenih pogodb. Poleg pridelka je to v prvi vrsti gotovo cena, ki mora biti takšna, da bo spodbujala k pridelovanju in prodaji. Nismo za visoke cene pač pa za realno cenovno razmerje, pravijo pridelovalci, saj samo dvigovanje cen tako nikamor ne vodi.

GEZA SABOTIN, Prosenjakovci: Pšenica ima pri nas že od nekdaj pomembno mesto v njivskem kolobarju, v zadnjem času pa tej poljščini namenimo še več površin. To pa predvsem zaradi pomanjkanja delovne sile, saj sta n. lada zaposlena in pretežni del opravil tako ostaja na meni. Pšenica zahteva manj ročne dela kot ostale kulture, to pa seveda ne pomeni, da teh ne bi sejali. Letos smo zasejali celo 40 arov sladkorne pese in če bodo rezultati ustrezni, jo bomo sejali tudi prihodnja leta. Poleg pšenice sejemo tudi rž, za živalsko krmo pa še ječmen in oves. Lani smo prodali okrog 12 ton krušnih žit, vendar v zameno nismo jemali koruze, ker za svoje potrebe to pridelamo doma. Moram reči, da z lansko ceno pšenice nisem bil ravno zadovoljen, saj za tiste, ki v zameno niso vzeli koruze, cena ni bila ustrezna. Še manj realna pa je v primerjavi s ceno krmil, zato nas ne sme presenetiti, če jo bodo nekateri namenili za živalsko krmo. Mi jo bomo sicer prodali, saj jo imamo zasejano na treh hektarjih, in računam, da bo pridelek približno enak kot lani.

FRANC KUJAR, Nemčavci: Z lanskim pridelkom pšenice sem bil izredno zadovoljen, saj smo na dveh hektarjih pridelali okrog 14 ton zrnja, od tega smo ga 11 ton prodali Intesu. Tudi jaz moram reči, da cena ni bila ustrezna, vsaj primerjavi z drugimi cenami, denimo, s ceno umetnih gnojil. Včasih si za 100 kilogramov pšenice dobil od 200 do 300 kilogramov gnojil, zdaj pa ne dobiš več niti 100 kilogramov. Saj mi kmetje ne navijajo za visoke cene, želimo pa, da je razmerje med posameznimi proizvodi realno. Mar je sploh realno, da so nekatera krmila, tudi najcenejša, kar dvakrat dražja od pšenice? Kmetje bomo ob takšni politiki prisiljeni, da bomo pšenico pokladali živini, saj tudi mi iščemo svojo računico. Zamenjava pšenice za koruzo je sicer ugodna, vendar pri nas sami pridelamo dovolj koruze, lani pa smo je celo tri tone prodali. Tudi letos imamo koruzo na štirih hektarjih, sladkorno peso na dveh hektarjih in pšenico na 3,5 hektarjih. Pri slednji pričakujem dober pridelek in jo bom tudi prodal.

JOŽE VITEZ, Tešanovci: Tudi pri nas pšenice ne zamenjujemo za koruzo, zato tudi s ceno nismo ravno zadovoljni. Lani smo pšenico pospravili z 2,20 hektarja površin, Intesu pa smo je prodali okrog 9 in pol ton. Kot sem že dejal, v zameno nismo jemali koruze, saj smo je pridelali dovolj doma, bi pa potrebovali otrobe. Te so nam sicer obljubljali, vendar pa je ostalo več ali manj le pri obljubah. Pa tudi njihova cena je bila v primerjavi s pšenico previsoka, zato bomo letos temeljito premislili, preden se bomo odločili za prodajo pšenice. To še toliko bolj, ker so izredno porasle cene krmil, če bodo še naprej rasle tudi cene mineralnih gnojil, pa se po teh cenah pšenice ne bo splačalo pridelovati. Pri nas imamo letos sicer nekoliko manj pšenice, saj smo ji namenili le 1,20 hektarja njiv, zato je bomo oddali tudi manj kot v lanskem letu.

FRANC LUKAČ, Bakovci: Naša kmetija je sicer usmerjena v živinorejsko proizvodnjo, vendar pridelujemo tudi pšenico. Trenutno imamo v hlevu 290 glav goved, 130 pa smo jih letos že prodali. Pitanje za izvoz poteka sicer po posebnih tehnologijah, vendar pa za to porabimo tudi veliko lastne krme. Lani smo imeli pšenico na približno treh hektarjih, oddali pa smo 18 ton pridelka. Pravzaprav smo ves pridelek zamenjali za koruzo, saj je tako računec ne nekoliko boljša, pa tudi sicer za tolikšno število pitancev nimamo dovolj lastne krme. Tudi letos imamo pšenico na treh hektarjih, pridelek pa bom prav tako zamenjal za koruzo. Ta zamenjava je dokaj ugodna, medtem ko za tiste, ki koruze ne rabijo, cena pšenice ni realna. Kmetijska proizvodnja postaja v zadnjem času izredno draga in če se bo takšna politika cen nadaljevala, bomo pač prisiljeni proizvodnjo opuščati. Cena krmil je v teh dneh izredno porasla, teleta so predraga, pri pitancih pa cena že leto dni miruje. Z izgubo pa kmetje nismo pripravljeni proizvajati, saj nam je ne bo nihče pokrival.

Ludvik Kovač

OČI IN SRCE — sedmič

»Pesem je in mora biti Oči in srce. Oči in srce vsakogar, ki se je odločil, da bo skušal stopiti na pot jezika zato, da bo tudi sam nekoč, nekje, za nekoga, utrl drobno stezico, pustil znamenje, razrešil eno od neštetič jezikovnih ugank. To je edina popotnica, ki jo je moč izročiti pesnikom, ko se odpravljajo na svojo pot.«

Takole je zapisal 14 pesnikom na pot, pot v letošnje brošuro Oči in srce, ko jo v 1.500 izvodih izdajata DPD Svoboda Gorenje Elrad in Zveza kulturnih organizacij občine Gornja Radgona, Denis Poniž, ki je iz del 25 avtorjev izbral najboljše.

Tudi letošnje brošuro, ki je izšla z nekaj zamude, od prvih še nekoliko plahih pesniških korakov do že dolgoletnih domačih sodelavcev, literatov iz radgonske in soboške občine, odlikujejo za oko prijetne ilustracije slikarjev, udeležencev likovnih kolonij Elrad — Avtoradgona

vp

NE KRUHA, IGER!

Če se nekoč prek regijskih, občinskih in republiških srečanj prebije v sam vrh jugoslovanske sodobnega plesa, je gotovo zaslužil, da se mu posveti nekaj vrstic. Iz Cankarjevega doma v zagrebško festivalno dvorano, na „Majske dneve baleta“ v Beograd, v Dre-

sdan, prek ZAMTES v Paluuasschule in še kam bo umetniška pot odnesla Matjaža Fariča in njegovo plesno skupino „Plesna kuhinja“. Žal slišimo o njej mnogo pohval od zunaj, pri nas pa bore malo, čeprav je le-ta zrasla na našem zelniku v okviru SCTPU. Matjaž je bil ustanovitelj te skupine, ki je začela delovati pred sedmimi leti, in jo danes uspešno vodi.

„Začeli smo kot izrazno-plesna skupina, danes pa lahko govorim o

plesnem gledališču,“ pravi koreograf Matjaž. „Plešemo zaradi sebe, a je že tako, da moramo to nekomu tudi pokazati.“ Se pravi, tudi zaradi publike. Pred kratkim je pripravila Plesna kuhinja celovečeren nastop v novem kulturnem domu. „Vse smo sami pripravili in vodili, seveda pod pokroviteljstvom OK ZSMS Murska Sobota. Brez njihove pomoči nastopa ne bi mogli izpeljati do konca. Improvizirana razsvetljava, scena in ozvočitev so bile dobre. Zadovoljen sem z nastopom. Vesel sem zaradi izredno „fer“ publike, žal je to bil naš zadnji nastop v tej sezoni.“

Aleša Kovač, Metka Erjavec, Nataša Camplin, Simona Gruškovnjak, Mojca Miholič, Smilja Gomboc, Manica Potočki, Jana Cipot, Mira Domjan, Darko Vrebec, Borut Siherle... „Vsi plešejo, ker imajo radi ples, a lepo je, kar skozi ples tudi doživljajo, pravi JANA. Metka in Simona sta istega mnenja — sprostitev in zelo lepo izkoriščen prosti čas, Nataša je Matjaž s svojim plesom navdušil na neki predstavi in priključila se je skupini. Tudi Mira se je navdušila in pristopila. Darko pleše od ustanovitve dalje in je vesel napredka. „6 ur vadbe tedensko — da lahko govorimo že o polprofesionalizmu.“

Vsi so marljivi in vestni plesalci, pri tem pa ne zanemarjajo šolskih obveznosti, zakaj... NE IGER, KRUHA!

NAŠE KULTURNO OKOLJE — GRADOVI

K pisanju me je spodbudilo stanje, v katerem so trenutno (sicer pa že dolgo) naši kulturni spomeniki — umetnostno-godovinski kompleksi arhitekture (gradovi) in njihova okolica-parki.

Stanje, v katerem je najti tako beltinski kot rakičanski grad in tudi čudovit kompleks gradu pri Gradu, je res zaskrbljujoče. To niso samo arhitekturni spomeniki, temveč so skupaj z parkovno urejeno okolico pomembni kompleksi, kakršne bi težko našli v širši Sloveniji. Položaj je vsekakor nazadljiv in je posledica zapuščenosti gradov. Še do nedavnega so bili prostori graščin tako ali drugače zasedeni; ustrezno ali ne, o tem se lahko prepičamo šele zdaj. Beltinski grad je služil osnovni šoli, vendar po izselitvi ni bilo storjenega čisto nič, da bi stanje (tako kot je takrat bilo) ohranili. Čeprav bi zdaj skušali popraviti samo streho, bi to stalo več, kot bi stala takrat celotna obnova gradu. Podobno je z rakičanskim gradom, iz katerega so izselili dom za ostarele. Vendar moramo reči, da poskus „ad libitum“ očistitve podrobt in manj vrednega drevja iz parka, zasluži pohvalo.

Grad pri Gradu (za katerega vemo takoj povedati, da je največji v Sloveniji...) s čudovito lego kompleksa arhitekture in naravnega zaledja, zasluži pozornost širše družbene skupnosti. Stanje je res nevzdržno in ne moremo biti prav

nič ponosni na spomenik, za katerega smo vsi odgovorni (morali bi biti), kajti drugače bo to res „kulturna sramota“ Prekmurcev.

Zato bi se v nadaljnjem pisanju dotaknil nekaterih izhodišč, ki jih moramo upoštevati, če želimo smotrnejšo rešitev tega problema.

Kot je že povedano, moramo pri skupini prekmurskih gradov upoštevati kompleksnost arhitekture in parka (naravnega okolja). S tem pa moramo gledati na celoto prav tako eno — torej moramo upoštevati celostno podobo parka in gradu. Seveda se pojavi vprašanje: zakaj in kako se lotiti takega problema!

Na prvi (zakaj) se da odgovoriti (sicer že splošno), da je to vendarle naša kulturna dediščina in nam ne more biti vseeno kako ravnamo z njo. Ne bi naštevati še drugih — zakaj bi morali — kajti pri takem stanju gradov in njihove okolice bi samo še bolj zardevali.

Drugo vprašanje (— kako —) je dosti bolj kompleksno, ker zahteva bolj konkreten odgovor. Zato bom tu skušal nekatera stališča le osvetliti. Znano je, da za spomenike skrbi spomeniško-varstvena služba po svojih normativih; le-ta spomenike konzervira, restavrira in revitalizira. Vendar noben, razen gradu v Murski Soboti (pri tem je problem drugačne narave in se ga bo treba v prihodnje resno lotiti) ni bil ustrezno zaščiten. Ker pa v Prekmurju nimamo Versaillesa,

Schonbrunn ali Belvedera bi morala biti skrb za naše spomenike toliko večja. Zato je tudi nujen odgovor na vprašanje — kako!

Vsaka resna prenova je nujno povezana z zbrano dokumentacijo o spomeniku — se pravi, strokovno izdelano topografijo. Seže osnovna dokumentacija — topografija lahko priča o pomembnosti spomeniškega objekta. Pri nas nimamo izdelanih topografij (kar gre na rovaš spomeniške službe), zakaj temu tako, pa lahko le ugibamo. Poskusi topografij, ki so bolj podobni raznim „pogledom“, „sprehodom“ oziroma tako ali drugače formalni obravnavi spomenikov, ničesar bistvenega ne prispevajo k zaščiti spomenika samega in so bolj sa ne sebi namen. Seže strokovno zbrana dokumentacija je lahko opora pri prenovi naših spomenikov.

Pri vseh težavah pa je jasno, da mariborski Zavod za naravno in kulturno dediščino težko skrbi za veliko območje, ki ga pokriva. Že prej omenjeno čiščenje parka v Rakičanu pomeni sicer spodbudo, ki bi lahko služila za zgled tudi ostalim, čeprav so lahko take akcije dostikrat tudi škodljive, če niso strokovno vodene. Dela je torej več kot preveč in čim bolj bo strokovno, toliko manj škode bomo povzročili znanemcem. Ob tem pa naj velja ta zapis le kot uvod drugim polemičnim sestavkom, ki bodo gotovo nujni ter bolj strokovno usmerjeni. J. Balazic

VČERAJ KONČALA Z DELOM OSMO KOLONIJA ELRAD-AVTORADGONA

Prireditev, ki se vedno znova potrjuje

Povezanost obeh radgonskih delovnih organizacij s slikarji in kiparji se je potrdila tudi osmič. Pod vodstvom akademskega slikarja Igorja Kregarja iz Ljubljane je tokrat v koloniji ustvarjalo še devet slikarjev, od akademi-

kov do ljubiteljev, med njimi že stari znanci delavcev Elrada in Avtoradgona, nekaj novih, domačina Peter Jančar in Franci Jaušovec ter štirje kiparji. Prav udeležba slednjih pomeni za letošnjo kolonijo novo kakovost.

Prvo pot do širjenja kulture v radgonskem združenem delu in odločitev Elrada, kasneje se je pridružila Avtoradgona, potrjuje tudi letošnje prepletanje kulturnih vezi delavcev z ustvarjalci, ki so se kljub gospodarskim težavam zbrali v rekordnem številu. Zato so morali seveda vložiti kulturni delavci obeh delovnih organizacij — gostiteljice veliko naporov, delavci pa so z odločitvijo, da se mora kolonija nadaljevati, dokazali svojo povezanost z njo. Kolonija pa ima tudi

velik pomen za kulturno ustvarjanje v celotnem občinskem prostoru. Že drugo leto je sodelovala pri organizaciji Zveza kulturnih organizacij občine Gornja Radgona in prav temu ter želji krajanov Spodnje Ščavnice, da bi gostili kiparje, gre zahvala, da se je kolonija številčno in kakovostno razširila.

Kolonija pa je tudi dokazala, da jo je vsekakor potrebno obdržati, saj njen obstoj opravičuje predvsem njeno delo. Ob samem srečanju udeležencev z delavci obeh delovnih organizacij pa se že drugo leto zapored srečujejo tudi z radgonskimi likovniki. Prav za njih, za njihovo nadaljnje delo in kakovostno rast je izmenjava izkušenj še kako dobrodošla. V. Paveo

FERI KUHAR

Z razstavo kiparskih del, odprli so jo minuli petek v soboški galeriji, in izdajo kataloga o ustvarjanju Ferija Kuharja, je zapolnjena še zadnja vrzel v predstavljanju in dokumentiranju delovanja prve prekmurske likovne četverice: Ludvik Vrečič, Karel Jakob, Lajči Pandur, Feri Kuhar, skupine, ki se je oblikovala in delovala v Prekmurju v obdobju med obema vojnama.

Glede na dejstvo, da se je Prekmurje priključilo k matični Sloveniji in z njo k novo nastali državi Kraljevini SHS šele leta 1920, moramo ugotoviti, da lahko šele od tega časa naprej govorimo o domačih šolanih likovnih kadrih, ki so svojo

Od drugih, ki so se vključevali v likovno življenje v tem obdobju, bi omenili še: slikarja samouka Albina Sagadina iz Beltincev, rojenega 1914, v Slivnici pri Mariboru, fotografa Jožeta Kološa, ki je rojen 1920, v Murski Soboti, in karikaturlarista Ladislava Kondorja, ki se je rodil 1901, v Kupšincih, umrl pa 1963, v Opatiji.

Življenje in delo omenjenih likovnih ustvarjalcev prve prekmurske generacije je doslej primerno predstavljeno. Ob retrospektivnih in skupinskih razstavah so bili izdani številni katalogi, pa tudi raziskave o njih so zapisane v

VEZALEC SNOPA, (1939), les, 40x34x31 cm

pokrajino Prekmurje tako na svoj način predstavili preostalemu delu slovenskega naroda. Take in podobne ugotovitve so navedene skorajda v vseh člankih, ki so poročali o takratnih razstavah v Prekmurju med obema vojnama.

Prvi in najstarejši med njimi je bil Ludvik Vrečič, rojen leta 1900 v Skakovcih, umrl leta 1945 v Monoru pri Budimpešti. Leta 1929 je končal slikarstvo na akademiji za likovno umetnost v Budimpešti. Drugi je bil Karel Jakob, rojen 1908, v Lipovcih, umrl 1981, v Ljubljani. Študiral je slikarstvo na zagrebški akademiji za likovno umetnost, katero je leta 1936 tudi končal. Lajči Pandur, rojen 1913, v Lendavi, umrl 1973, v Mariboru, je končal isto akademijo istega leta.

specialnih publikacijah slovenske umetnostne zgodovine.

Razstava kiparskih del Ferija Kuharja je pravzaprav njegova prva samostojna razstava, ki pa je nastala devetindeset let po njegovi mnogo prerani smrti. Na njej poskušajo predstaviti čim več ohranjenih del, ki so nastala v sorazmerno kratkem obdobju njegovega ustvarjanja, t. j. od leta 1937 do 1944, se pravi od začetka šolanja na srednji tehniški šoli v Ljubljani pa do prve aretacije maja meseca 1944. leta. Po tej aretaciji, ki je trajala skupaj z zdravljenjem v szombathejski bolnišnici vse do oktobra 1944. leta, mladi ustvarjalec ni več dolgo užival svobode. Po drugi zanj usodni aretaciji 17. oktobra 1944 pa je za vedno zastalo dleto v njegovi nemirni roki.

Ivo Orešnik
Jože Janež

TRNOVA POT ŽIDOVskega LJUDSTVA

Tako je v znanosti Evropi 1,1 milijona ali skoraj 9 odstotkov svetovnega židovstva. Največja židovska skupnost zahodne Evrope je danes v Franciji, kjer je leta 1980 živel 535.000 Židov. Od teh je polovica francoskih Židov, druga polovica pa je po dekolonizaciji Severne Afrike prišla iz Alžirije, Tunizije in Maroka. V Angliji živi 390.000, v ZRN pa le 33.000 Židov, kar je 0,2 odstotka svetovnega židovstva. Leta 1933 je bilo v takratni Nemčiji 3 odstotka svetovnega židovstva, kar tudi takrat ni bilo posebno pomembno. Nepomembne so danes tudi židovske skupnosti v Belgiji, Italiji, Nizozemski, Švedski in Švici, povsod je Židov približno toliko kot v ZRN. V vzhodni Evropi, vključno s Balkanom in Turčijo, je leta 1982 še 1,9 milijona ali 14 odstotkov svetovnega židovstva. Po poreklu prevladujejo v Evropi Židje iz vzhodne Evrope, ki so preživeli preganjanje, in pa njihovi potomci, ki so bodisi ostali v vzhodni Evropi ali pa so se preselili v zahodnoevropske države (predvsem iz SZ, Poljske in Vzhodne Nemčije). Židovska država Izrael ima danes okrog 4 milijone prebivalcev, od teh je 90 odstotkov Židov in 10 odstotkov Arabcev. Jeruzalem je po treh arabsko-izraelskih vojnah v zadnjih štirih desetletjih tudi na ozemlju, ki je pod izraelsko oblastjo. Jeruzalem, kar po hebrejsko pomeni mesto miru, leži sredi gričev Judeje ob stenah Oljčne gore in šteje danes 350.000 prebivalcev, je romarsko mesto kristjanov, Židov in muslimanskih Arabcev. Kamenje Jeruzalema je torej danes sveto za tri velike mono-teistične religije (ki častijo enega boga), krščanstvo, židovstvo in islamci (muslimanom je za Meko in Medino Jeruzalem tretje sveto mesto). V mestnih četrtin starega Jeruzalema so torej trije vzvišeni sveti kraji, ki so v zgodovini povzročali slavo in nesrečo Jeruzalema: Židovska mestna četrt s

kupolami številnih sinagog z znanimi zidom objokovanja, kamor se več kot 20 stoletij obrača židovski narod in objokuje svojo razpršenost po svetu, muslimanska arabska četrt in krščanska četrt s cerkvijo svetega groba. Tu se zbirajo duhovniki vseh obredov krščanstva-katoliške, grške, ruske, koptske, armenske, kaldejske in sirske krščanske cerkve. Zvonovi iz krščanskih cerkev, prodorni pozivi muzejnov z visokih muslimanskih minaretov in dostojanstveni glasovi trombi iz židovskih sinagog dajejo ritem življenju starega Jeruzalema, pa tudi ritem sodobnih zapletov in spopadov.

ZATON PREKMURSKEGA ŽIDOVSTVA

V Jugoslaviji je bilo pred vojno okrog 76.000 Židov, večina je končala v nacističnih in ustaških taboriščih. Po letu 1948 se jih je okrog 8000 izselilo v Izrael. Leta 1971 je bilo ob popisu prebivalstva 4811 oseb židovske pripadnosti, po zadnjem popisu leta 1981 pa le še 1384 oseb, od tega v Sloveniji samo 9 (večina od teh v Prekmurju).

V Prekmurju je nacistični genocid židovstva takorekoč v celoti uničil. Iz taborišče se je vrnila le dobra desetina preživelih (65), od teh se jih je 11 izselilo v Izrael, mnogi so pomrli ali se asimilirali. Mladina se skoraj v celoti izjavlja za Slovence in ateizem. Zgodovinsko gledano pa to pomeni konec 200-letnega židovstva v Prekmurju. Nekoč vplivne židovske skupnosti v Prekmurju tonejo v pozabo, simboli židovskega življenja propadajo. Židovskega pokopališča v Beltincih ni več, v Murski Soboti pa še sameva nekaj zapuščenih židovskih spomenikov — nagrobnikov na nekdanjem židovskem pokopališču. To je še edina nema priča tragedije židovstva iz tega dela Prekmurja. Nikogar ni, ki bi to urejal in dostojno vzdrževal. Edino lendavsko židovsko pokopališče v Dolgi vasi je še vzdrževano, zanj skrbita preživela Žida, ki sta poskrbela tudi za spomenik židovskim žrtvam fašizma. Židovskih sinagog v Prekmurju ni več. Po drugi svetovni vojni se je ohranila le sinagoga v Murski Soboti. Med vojno so jo Madžari uporabljali za zasilne zapore, pozneje pa je bilo v njej skladišče sena in slame. Židovska verska skupnost jo je po vojni ponudila soboški evangeličanski verski skupnosti v odkup, vendar se to ni zgodilo. Odkupila pa jo je murskosoboška mestna občina. Danes, po skoraj 40 letih sramežljivo zapišemo, da so takratni odgovorni ljudje v M. Soboti dali to sinagogo porušiti in s tem povzročili nedopustljivo škodo. V spomin na njeno nekdanjo lego je le še »židovski blok« na Lendavski cesti. Danes bi s pridom služila za koncertno in gledališko dvorano.

21. in 22. maj 1944 sta torej dneva, ko so bili v krematorijih Auschwitza uničeni skoraj vsi prekmurski Židje. V spomin na 387 pomrlih prekmurskih Židov je skupina 4 preživelih (Weiss in Blau iz Lendave in zakonca Furst iz M. Sobote) leta 1947 postavila na dolgovaškem židovskem pokopališču spomenik, na katerem piše: In memoriam žrtvam fašizma 1941 — 1945. Del tega spomenika predstavlja drevesno deblo (vir življenja), prenešeno z opustelega beltinskega židovskega pokopališča. Nacistični genocid nad prekmurskimi Židji ne bi smel v pozabo. Najmanj kar smo dolžni tem žrtvam je, da vsaj njihova imena v klešemo na primeren spomenik. Zgodovina nam je učiteljica preteklosti za prihodnost. Ali smo se iz nje kaj naučili? Obiskovalci današnjega Dachaua lahko opazijo napis: Tisti, ki jim preteklost ni v opomin, so jo obsojeni še enkrat doživeti. KONEC

Spomenik prekmurskim Židom na dolgovaškem židovskem pokopališču.

ZGEP „Pomurski tisk“
TOZD TISKARNA
M. Sobota, Lendavska 1

zaposli
za prosta dela in naloge

SNAŽILKO

za določen čas 6 mesecev z možnostjo kasnejše zaposlitve
za nedoločen čas.

Pogoj:
končana osnovna šola.

Delo se opravlja v proizvodnih prostorih in je stalno v drugi
Zanimane kandidatke naj lastnoročno napisano prijavo
oddajo osebno v kadrovske službi DO v 8 dneh od objave
oglasa.

domača pamet kje si?

Z NJIVE (KAR) NA INŽENIRING

Če se lotiš naloge, ki ji nisi kos, ne boš opravil niti te niti tiste, ki bi jo zmogel.

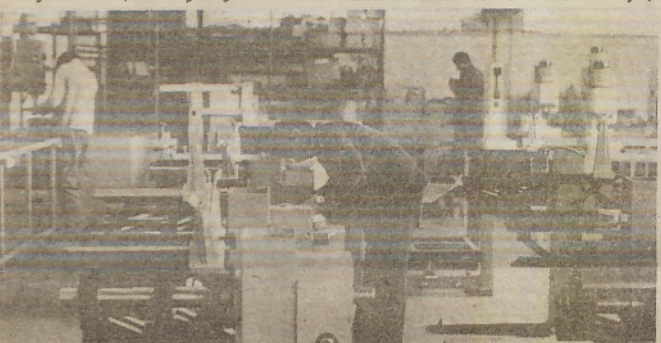
Misel enega davnih modrecev je opozorilna tudi za danes vnete posnemovalce tujega znanja in dela. Naš uveljavljeni gospodarstvenik ugotavlja, da vse licenčne pogodbe o tehnologiji vsebujejo visoko stopnjo obveznosti: praviloma zahtevajo uvoz skoraj vseh surovin, energije, tehničnih sredstev, denarja in še kaj. Praviloma vsi izdelki tuje licenčne proizvodnje, ki jih izvažamo, zahtevajo izvozno stimulacijo za pokrivanje razlik med domačo in svetovno ceno, torej izgub. Zato se lahko upravičeno vprašamo ali nismo že dovolj „grešili“ in ali se naposled le ne bi mogli spametovati.

TEK NA DOLGE PROGE

Jugoslovanski konstrukterski sindrom — je naslov obsežnejšega članka, objavljenega v štiri-najstodnevniku Naši razgledi 4. novembra lani, avtorja dr. ing. Marka Kosa, ki ga je imel med pogovorom z nami pred sabo direktor temeljne organizacije postojnskega Liva Oprema in orodja v Rogašovcih. Nikakor ne naključno, kajti tovarna, zrasla pred nekaj več kot petimi leti takorekoč na njivi — in kjer zdaj združuje delo, sredstva in ustvarjalnost 94 delavcev, 14 pa jih je v JLA — postaja dobesedno vzorčni primer, kako se v sorazmerno kratkem času obrestujejo, sprva resda znatna (tvegana) vlaganja v usposabljanje in specializacijo delavcev. Direktor Viktor Vild je prebral: „Konstrukterji zavzemajo v naši kovinsko-predelovalni, strojni in elektro-strojni industriji ter industriji vozil okrog tri odstotke vseh zaposlenih, to je toliko, kot jih je bilo v

roma partnerjem ponudili tudi tehnologije in orodij. Šlo naj bi za majhno inženiring gradnjo, kot to sicer počno v tovarnah razvitega sveta,“ je naglasil Vild.

(Verbinčev Slovar tujk prevaja inženiring kot sistem gradnje — načrtovanje ali postavitve — pri katerem prevzemnik tovarno projektira, zgradi, opremlja s stroji, izuri vodilno osebo ter slednjič z njim izpelje proizvodnjo). „Konstrukcija (gradnja, zgradba, načrtovanje sestavljanje — op. pis.) je vir prodaje licenc podjetja. Njen proizvod — konstrukcijska dokumentacija — se kot tako imenovani transfer tehnologije prodaja v svetu ter tako pomeni poleg proizvodnje ekstra profita podjetja. Podjetja, ki imajo prodanih veliko licenc in te licence vzdržujejo z novim razvojem in novo patentno zaščito, ki jo je treba tekoče obnavljati (v 10 do 15 letih izgubi pravno veljavo), vzdržujejo zato razmeroma veliko konstrukcijsko

— V rogašovskem Livu pogumno „nadgrajujejo“ mešalce s stroji za rotacijsko kovičenje in pnevmatske preše ter avtomatizacijo stiskalnic.

Nemčiji pred 50 leti ob začetku militarizacije. Danes jih je v Nemčiji okrog 12,5 odstotkov vseh zaposlenih. To pomeni, da zaostajamo za visoko razviti industrijami za štirikrat. Zaradi tega je razumljivo, da temelji 85 odstotkov naše proizvodnje na tujih licencah oziroma tehnični dokumentaciji. Njegov komentar je bil: „To je naravnost katastrofalno. Pri nas smo s tekom na dolge proge — kot jaz pravim vlaganju v kadre — začeli že ob gradnji tovarne. Prednost je veljala mladim tako pri usmerjanju kot pri štipendiranju. Slednje je toliko pomembnejše, saj lahko posameznika spremljamo ves čas njegovega izobraževanja in usposabljanja. Hkrati smo na samem začetku proizvodnega procesa najbolj sposobne in ustvarjalne pregovarjali, da se jih vsaj nekaj odloči za študij ob delu in iz dela. Kasneje je sledila načrtna in selektivna usmeritev na tista dela in naloge, kjer je bilo pričakovati, da bo posameznik mogel in moral dati vse od sebe; torej specializacija. Ene smo razporedili za konstrukterje, druge za tehnologe, tretje — dinamičnejše, kreativnejše — za operativna dela v proizvodnji in pripravi dela; in naposled namgre za to, da ustrezno usposobimo ljudi za trženje. Prav trženje je proizvodna in poslovna sestavina, od katere veliko pričakujemo, zavedajoč se, da bo čedalje težje vse naše izdelke plasirati na tržišče.“

NADGRADNJA „ŽELEZNEGA“ PROGRAMA

Program tozda postojnskega Liva Oprema in orodja v Rogašovcih zajema kovinsko-predelovalni del — proizvodnja mešalnikov in transportne opreme — ter strojogradnjo, kamor sodijo stroji za rotacijsko kovičenje in pnevmatske stiskalnice, hkrati pa so tu začeli uvajati nov program strojev in naprav za avtomatizacijo stiskalnic ob razvoju orodjarne kot spremljajoče dejavnosti zadnjih dveh programov. „V prihodnje ne bomo mogli shajati brez tega, da ne bi kupcem ozi-

ki zaposluje do 25 odstotkov in še več zaposlenih,“ je zapisano v že navedenem članku Naših razgledov. V rogašovskem podjetju je dosedanjih štipendistov kar 53, od vseh zaposlenih — torej 94 — pa jih je kakih 5 odstotkov v konstrukcijskem oddelku. Direktor Viktor Vild optimistično napoveduje, da bodo prišli konec tega ali najkasneje v začetku prihodnjega srednjeročnega obdobja od tega, da bo najmanj 10 ali 12 odstotkov od vseh delavcev zaposlenih v razvojno-konstrukcijskem oddelku. „Odlučili smo se, da moramo z vsakim novim uvedenim proizvodnim programom doseči 30-odstotno udeležbo v izvozu,“ je ob našem obisku dodal Vild.

SLAPOVNI IDEJ IN LJUDSKA TEHNIKA

V proizvodnem procesu rogašovskega Liva je očitno na izredno posrečen način združenih več elementov: usposobljenost, iznajdljivost, ustvarjalnost, ki je delno povezana s sorazmerno mlado „delovno silo“, sorazmerno ugodne plače in nenazadnje zdravi medčloveški in samoupravni odnosi. Postopen, izjemno uspešen razvoj, ki se je začel pred leti kar v učnih delavnicah srednješolskega centra v Murski Soboti, je postavil na laž tudi največje nejeverneže, češ, le kako bi bilo mogoče iz sprva dislociranega obrata na obojemnem, manj razvitem Goričkem, brez kakršnekoli industrijske tradicije, iztisniti kaj več kot zgolj to, da tamkajšnji ljudje (zdomci, mladina, kmetje) dobijo zaposlitev. Zaposlitev so res dobili, a niso čakali na to, da jim kdo sam od sebe „podari“ kakšen proizvodni program, marveč z roko v roki s strokovnjaki iz matičnega kolektiva Liv v Postojni začeli — in uspeli. V prvi vrsti zahvaljujoč lastni pameti in dobesedno slapovom ideji, ki jih vseh ni mogoče „opredmetiti“, po drugi strani pa bogati dejavnosti rogašovskega društva ljudskih tehnik, kjer se je „kali“ marsikateri mlad delavec, danes zaposlen v tozdu Liva. B. Žunec

BORBENI DEL SKOJA IN PARTIJE

Državi nevarne organizacije DKFID

Mesečno glasilo društev kmečkih fantov in deklet Gruda je v drugi številki petega letnika februarja 1928 med drugim zapisalo: „Zdaj je čas — in čas je že — da se zavemo na razvalinah črnih ječ in starih gradov, katerih stene so v mukah zidali in jih potem v vnebovpijočih krivica z lasno krvjo orosili naši pradedje. Na teh razvalinah vstopimo v kolo in zbrisimo zadnje sledove tlačanstva iz naših duš. Spoznajmo, kakšen je bil položaj kmeta in njegovega stanu preje, kakšen je danes in kakšen naj bo v bodoče. Kmečki stan mora končno postati sam svoje sreče kovač. Zato se moramo zavedati svojega stanu in svojih nalog. To zavest naj predvsem širi naš tisk, mi vsi pa ga moramo v tem stremljenju podpirati...“

SLOVENSKO PREKMURJE VSTAJA!

Nabrusimo kose, že klas dozoreva... Le vkup, le vkup, uboga gmajna... Ti dve puntarski se kar sami vsiljujeta, ko si skušamo — ob pomoči predvsem pisnih virov in fotografij — približati dvajseta in trideseta leta, čase torej, v katerih korenini izvirna oblika samoorganiziranja in kulturno-prosvetnega samoupravljanja kmečke mladine na vasi, kar ni imelo primera v nobenem drugem delu predvojne Jugoslavije. Gre za društva kmečkih fantov in deklet, ki naj bi pomenila nekakšen odsev kmečkega gibanja v raznih deželah: na Češkoslovaškem, v Bolgariji in še kje. Njihov glavni namen je bil izobraziti kmečko mladino in utrjevati zavest kmečkega človeka, da si bo izbojeval ustrezno mesto v družbi.

„Društva kmečkih fantov in deklet na Slovenskem so se začela ustanavljati pred 60 leti pod vplivom Agrarnega akademskega kluba Njiva, ki je bil ustanovljen 10. maja 1923. Leto kasneje — 21. decembra 1924 — pa je bila v Ljubljani ustanovljena Zveza kmečkih fantov in deklet. To omenjam zato, „nam je pisal tajnik prekmurskega okrožja KFID Murska Sobotica in avtor številnih razprav o teh organizacijah na Slovenskem Stefan Kuhar, „ker so v Njivi v tridesetih letih delovali tudi številni prekmurški napredni študentje: Karel Andrej, Ludvik Berden, Rudi Čačinovič, Koloman Cigut, Ignac Cvetko, Stefan Cvetko, Stefan Kovač, Ignac Kranjec, Franc Mikola, Jože Podlessek, Jože Tivadar, Martin Žalik, po letu 1934 vsi člani Kluba prekmurskih akademikov.“

Da bo argumentacija tehtnejša, naj dodamo, da so bila ta društva najmočnejša množična organizacija partije in zato glavna gibalna sila naprednega gibanja ne le med mladimi, marveč v Prekmurju nasploh. Že takrat, ko sta začela soseda z obeh strani moleti svoje grabežljive kremplje proti njemu, so bila pripravljena na spopad. Za temeljitejšo razumevanje napredne idejne usmerjenosti in organiziranosti je to izredno pomembno. Nič manj kot teza, da so bili DKFID takrat že borbena formacija in njeni člani so se med prvimi odzvali pozivu partije in svojemu mentorju Stefanu Kovaču. Najdemo jih med prvimi uporniški skupinami tega narodnega heroja in ves čas, vse tja do socialne in nacionalne osvoboditve slovenskega naroda. DKFID v Prekmurju so se potemktem razvijali hkrati z dejavnostjo partijskih organizacij, ustanovitvijo Skoja in čedalje številnejšo inteligenco v partijskih vrstah.

„Prvo društvo v Prekmurju je ustanovil v Belincih mali liberalni trgovec Franc Rešek 18. maja 1934, vendar oblasti društva — kot nekaterih kasnejših — v lendarjskem srezu ni dovolila. Uspelo pa je to Jožetu Giderju v Vanča vasi oktobra istega leta,“ pravi Stefan Kuhar in nadaljuje s podrobnim navajanjem, kje vse so vznikala kasneje. Tu moramo resnici na ljubo dodati, da se je že desetletje poprej na območju Slovenskih goric, v Vidmu ob Ščavnici, porodila

misel, kako organizirati in osvestiti kmečkega delavca, ki je dotlej ostal ob strani in ni mogel najti mesta v že obstoječih društvih.

Sem so to idejo prinesli bratje Krefti, v Ivan Nemec in učitelj Drago Korošak. V času priprav je prihajalo do ostrih razprav, saj je bilo treba pojasnjevati vsebino dela društva in njegov pomen v naprednem kulturnem in političnem življenju. Na vodilno mesto so izbrali Eto Majcen-Kolar, ki je bila hkrati prva ženska predsednica DKFID v Sloveniji. Idejna voditeljica novega društva Bratko in Ivan Kreft sta nemalo pomagala, navdihovala mlade in polagoma je zavest v lastno moč in rast osebnosti malega zapostavljenega človeka postajala vse bolj očitna.

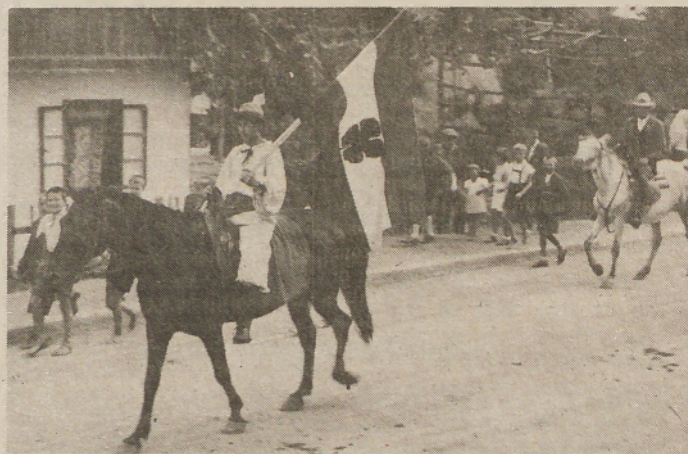
Tako so imela vsa društva — bilo jih je okoli 250 — v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno okrog 20 tisoč članov, kar je vsekakor visoka številka. (Podatka veljata kajpak za vso Slovenijo, medtem ko jih je bilo leta 1937 v Prekmurju že toliko, da je mesečnik Gruda zapisal: Slovensko Prekmurje vstaja!) V lendarjskem okolišju sega ustanavljanje DKFID v zimski čas 1938/39. Tako pozno zlasti zato, ker so imela domala vsa društva hude težave z ustanavljanjem, posebej v Trnju, Dolnji Bistrici, Srednji Bistrici, Veliki Polani, Odrancih, Črenšovcih in drugje. Preprosto sploh niso mogli dobiti soglasja. Zaradi takih ovir ni moglo začeti z delovanjem kakih 30 društev, večidel v Prekmurju, kar pa ne pomeni, da ta pripravljajoča se društva v tako imenovanem dolinskem Prekmurju niso delovala. Ker pa jih je klerikalni veljak Klekl razkričal kot komunistična, ne samo v Novinah, ampak tudi s prižnice, se je mladina spravila pod okrilje gasilskih društev.

Prekmurški fantje in dekleta so se torej organizirali v društvu takorekoč brez pravil, točneje: ne glede na to, kdaj, in če pravila odobrena. Z ustanovnimi občnimi zbori so na stežaj odprli vrata vsemu napredno mislečemu življu v pokrajini tostran Mure.

GOSPOSKI TRN V PETI

Začetno, bolj kulturno-prosvetno in agitacijsko delovanje v društvih in kasneje ideološko vzgajanje in osveščanje preprostega, a za napredne ideje dojemljivega vaškega prebivalstva, so kaj hitro, posebej pa zaradi preteče vojne nevarnosti, zamenjale različne oblike delovanja proti nacizmu in klerofašističnemu terorju. Člani društev kmečkih fantov in deklet so poleg ljudske pravice razširjali tudi ilegalni tisk, sodelovali pri trošenju letakov in se vse bolj spoprijemali s takratnimi oblastniki. S tega vidika dosti lažje razumemo, kakšna „državi nevarna organizacija“ so DKFID v bistvu bili. Sicer pa se, zaradi večje razumljivosti, vrnimo k začetkom njihovega delovanja.

Stefan Kuhar pojasnjuje, da so člani prirejali predavanja, dramske predstave in tekme koscev ter žanjic. „Z roko v roki s Klubom prekmurskih akademikov so organizirali potujočo knjižnico (omarice s po sto knjigami), kurili prvomajске kresove ter obiskovali narodnoobrambne tabure študen-

— Slika konjenika v „bregušah“ — gre za Ladislava Kuharja — in s praporom DKFID na čelu povelje je bila po vojni čisto ponatisnjena, ne da bi bil naveden kraj ali fotografr Purač.

tov in študent ljubljanske univerze 1939. v Adrijancih, 1940 pa v Kamovcih in Lipovcih. Okrožje DKFID je 6. avgusta 1939 — to je pet mesecev po ustanovitvi prekmurskega okrožja DKFID — pripravilo medokrožno tekmo koscev in žanjic med okrožema Ptuj in Murska Sobotica v Murski Soboti. To in navzočnost predstavnikov Zveze DKFID iz Ljubljane Ivana Nemca-Vojka in hrvaške Seljačke sloge Rudolfa Hercoga je prekmurske in banovinske glavarje dobrodu razkurilo,“ se spominja Kuhar.

Spej naj ob tem omenimo videmski DKFID, kjer so člani največ

nove vaške skupnosti. Predstavljaj je tudi njihovo društveno značko, članice pa so ga imele všitega na robovih bluz.

Kakšno aktivizacijsko in mobilizacijsko vlogo in pomen so imeli DKFID še nazorneje izpričujejo podatki, da so lahko v enem letu organizirali 700 raznih predavanj, 560 debatnih večerov, 300 izletov in podobno. Prav pri začetkih množičnega društvenega delovanja gre med drugim iskati utrjevanje pripravljenosti na spopad s fašizmom, če bi ta stegnil kremplje po Jugoslaviji, kar se je kasneje v resnici zgodilo. To je tem pomembnejše, ker je protijudovska politika predvojnih režimov, ob vse večji propagandni akciji fašistične pete kolone v Sloveniji, spodbujala med politično neprebujenim delom kmečkega pre-

— Povorka članov DKFID na Kolodvorski ulici v Murski Soboti z eminentnimi predstavniki: narodnim herojem Stefanom Kovačem, Ivanom Kronovškom, Tomšičem in drugimi.

razgovorov namenili vlogi kmečkega prebivalstva v političnem življenju, kmečkim uporom, Matiji Gubcu kot voditelju kmetov in podobnim temam. Imeli so moški in ženski pevski zbor ter tamburški zbor za odrasle in mladino. Često so ob enih po polnoči odhajali z vaj. Veliko uspehov je požela dramska sekcija z Vdovo Rošlino, Petkovim Tunekom, komedijo Matiček se ženi in mnogimi drugimi. Društvo je imelo lepo knjižnico. Organiziralo je tudi tekme koscev, žanjic, prikrjovalni tečaj, Singerjev tečaj za šivanje in vezenje in pđodobno. Člani so redno dopisovali v Kmečki glas in Grudo, glasilo ljudska pravica pa je pomagalo člane politično vzgajati. Nanje naj bi hkrati vplivali razredno zavedni delavci iz mesta. Nekatere, revolucionarno najbolj doverjenim članom, so namenili komunisti posebno pozornost, jih ideološko posebej vzgajali in jih privedli v komunistične vrste. Svoj simbol, ki je siceršnji simbol DKFID — štiripresno deteljico — so videmski kmečki fantje in dekleta 30. julija 1939 vzdali na pročelje Gubčevega doma, „ponosnega doma pravice in svobode kladivarjev

bivalstva prepričanje, da bo Hitler napravil red in zboljšal položaj kmetov. Nesporo drži, da je bila jasna idejna usmeritev tisočev kmečkih fantov in deklet posledica požrtvovalnega dela mnogih komunistov in predvsem sad pravilne politične linije Komunistične partije, ki se je otrsela sleherne oblike sektašenja, kar se je kazalo tudi v odnosu partije do Zveze društev kmečkih fantov in deklet, kjer partija nikoli ni posegala v njeno delo s prisilo, ampak s potrpežljivim prepričevanjem in zgledom svojih članov. Zato je bil povsem umeven korak zveze in vseh njenih društev ter velikega dela članstva ob usodni prelomnici slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti — fašističnem napadu na Jugoslavijo.

Zveza DKFID se je po sklepu večine njenega vodstva vključila v Osvobodilno fronto, večina članstva po vaseh pa je na lasno zahtevo prešla v Skoj, kar je enkraten primer v zgodovini naše partije.

Pripravil: Branko ŽUNEC

— DKFID Borejci je v letih 1934/35 uprizoril Desetega brata. Igro je režiral domačin Karol Benčec.

Temeljno sodišče v Murski Soboti

objavlja

prosta dela in naloge

SODNEGA IZVRŠITELJA na enoti sodišča v Gornji Radgoni

Pogoji: osnovna šola, 1 leto delovnih izkušenj, šoferski izpit za osební avtomobil

Delovno razmerje se sklne za nedoločen čas z dvome-sečnim poskusnim delom.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave skupaj z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh od dneva objave na naslov: Temeljno sodišče v Murski Soboti, Kidričeva 11, Murska Sobotica. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izbiri v 30 dneh od poteka roka za sprejem prijav.

Kako do leta 2000?

O razvojnih možnostih ter problematiki kmetijstva in prehrane industrije do leta 2000 v Pomurju so spregovorili na zadnji seji Medobčinskega sveta ZKS za Pomurje, ki se ga je udeležil tudi izvršni sekretar predsedstva CK ZIS Ivo Marink. Dokument, ki so ga pripravili v SOZD ABC Pomurka, temelji pravzaprav na študiji o razvoju agroživilstva v severovzhodni Sloveniji do leta 2000, konkretiziran pa je z nekaterimi podatki za pomursko regijo.

Kazvoj regije do leta 2000 je treba graditi predvsem na dosežkih, ki so bili na področju kmetijstva že doseženi, le-ti pa so na nekaterih področjih dokaj spodbudni. Po organizaciji pomurskega kmetijstva v enoten agroživilski kompleks v okviru SOZD ABC Pomurka so na tem območju meliorirali okrog 6 tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč, proizvajajo prašičev se je povečala s 120 na 240 tisoč pitancev letno, odkup tržnih viškov pšenice je porasel z 8 na 26 tisoč ton, več kot podvojil pa se je tudi izvoz pomurskega kmetijstva, ki bo letos že dosegel vrednost 16 milijonov dolarjev.

Vse rezerve pa s tem seveda še niso izkoriščene in iskati jih je treba predvsem v boljši izrabi kmetijskih zemljišč, ob ustrezni agrotehnik in boljšem izkoriščanju znanja. Zlasti investicijam v znanje mora veljati posebna pozornost, v celotnem Pomurju pa je treba uveljaviti enotno študijsko in kadrovsko politiko. Sedanja posestna in starostna struktura sta sicer ovira za še hitrejši razvoj, vendar pa to ne bi smelo ovirati hitrejšega podružbljanja kmetijske proizvodnje. Ob nenehnem jačanju družbenega sektorja pa je treba čim prej preseči tudi razlike med zasebnim in družbenim sektorjem, cili pa nam mora biti večja proizvodnja.

Ceprav je plan razvoja pomurskega kmetijstva do leta 2000 dokaj smelo zastavljen, pa so bili nekateri razpravljavci mnenja, da je še vedno premalo ambiciozen. Naravne danosti in prioritete, ki jo kmetijstvo ima, je potrebno v še večji meri izkoristiti, saj je od razvoja kmetijstva v največji meri odvisen tudi sam razvoj pomurske regije.

L. Kováč

Tako, bistra! Sedaj, ko imajo že vsi svoje dneve, celo DAN ABC POMURKE je določen za 7. julij, bova še midva poiskala en dan za sebe.

Dopolnilna obdelava

drobile. Če je na težki zemlji ne uporabimo ob pravem času, je bolje, da jo opustimo.

Zgodaj spomladi z vlačanjem ohranjamo v tleh vlago, ustvarjamo boljše razmere, da zemlja prej zaživi, da se prej segreje in da prej bolj enakomerno vznikne plevel. Tega s predsetvenimi deli lažje zatrejo.

BRANE IN BRANANJE

Brane so enostavna, toda neogibna potrebna orodja. Z njimi:

1. ravnamo površino njive, drobimo in trgamo ral ter pripravljamo fino mrvišče za setev
2. z zemljo zadelavamo gnojila in seme
3. drobimo skorjo in držimo zemljo odprto, da se zračni in zadržuje vlago
4. okopavamo in redčimo pregošče setve
5. zatiramo plevel

Področje dela brane je zelo obsežno. Nujno, potrebna je brana za pripravo rali. Brana ral trga, drobi, rahlja in ravna. Brane so površinska orodja. Tudi najtežje prodra največ 6 cm v zemljo. Globino odreja številno branikov in njihova medsebojna razdalja.

Brana rije bolje, če so braniki usločeni naprej, zato so prikladne za obdelovanje rali na težjih tleh težke brane, ki imajo manjše številno naprej usločenih branikov.

Brana dela mrvišče s tem, da braniki udarjajo ob grude in jih drobijo. Učinek drobljenja je večji, če se brana hitreje premika po njivi. Branamo največ v dveh do treh potegih. Pretirano brananje, zlasti suhe zemlje, kvari strukturo. Brana drobce prebira in presejavo, na površje vlačijo grude in grudice, pod njimi pa se nabira prah, ki ob prvi plohi zemljo zaskorji. Tudi za brananje mora biti zemlja primerne vlažna, to je 40—50 %. Bolj vlažna zemlja se maže.

Lepo mrvišče dobimo, če primerne vlažne zemljo branamo tako, da za težjo brano priprimo še mrežasto.

Traktorsko brano obesimo na nosilni okvir, da jo lahko, če se zamaši, s hidravliko dvignemo.

Sodobni traktorski priključek je nihajoča klinasta brana. Ta ima branike pritrjene na dveh prečkah, ki se med delom gibljejo v nasprotni smeri, tako da braniki zemljo rahljajo, grude pa drobijo in ravna jo zemljišče. S tako brano pripravljeno setvišče je primerno za setev drobnih semen in saditev s sadilnimi stroji.

VALJARJI

Valjarje uporabljamo:

- da stisnemo prerahlo zemljo, če se nam s setvijo mudi
- da zdrobimo kepe zemlje
- da po setvi stisnemo vlago do semen, kar je za drobna semena skoraj vedno potrebno
- da pritismo od zmrazali dvignjene posevke k tlom
- da zdrobimo skorjo, če se ta pojavi po setvi ali vzniku
- da potlačimo bujno rastlinje, preden orjemo

Valjarji so orodja, ki pri pripravi rali za setev lahko koristijo, lahko pa tudi škodijo. Škodijo zlasti, če valjamo premokro zemljo.

Z valjanjem popravljamo zamujeno delo, ki ga nismo mogli opraviti pravočasno, ker nas je oviralo vreme. Najčesteje z valjarji zemljo stisnemo ter drobimo grude in skorjo. Redkokdaj se po oranju zemlja do setve dovolj usede, zato valjamo. Za kapilarni dotok vlage do semen mora biti zemlja stisnjena. Pritisk valjarja je odvisen od premera, teže, dolžine in hitrosti premikanja valjarja. Nikdar pa pritisk ne dosega polne obdelovalne globine ornice.

Za privabljanje vode do semen uporabljamo navadno gladke valjarje, ki jim sledi lahko brananje, da se vlaga po nepotrebnem ne izgublja v ozračje.

Za drobljenje kep in skorje uporabljamo različne drobilne hrapave valjarje.

Zelo nevarno je valjanje prevlažne težje zemlje. Takšno zemljo valjar zbije in ko se posuši, je trda kot opeka.

SPENJANJE ORODJA PRIPRAVO RALI

Pri obdelovanju želimo s čim manj obhodi zemljo obdelati, pripraviti in posejati, kajti tudi zemlja mora imeti svoj mir, da dozori in se ugodi. Čezmerno tlačenje ji škodi. Številni obhodi spreminjajo zemljo v prah, jo tlačijo in če je vlažna, tudi zbijejo in izsušijo. V daljšem obdobju se zemlja tudi zasuši. Pogosto se to dogaja spomladi in poleti.

Številne obhode po njivi lahko zmanjšamo:

1. z uporabo kombiniranega orodja — predsetvenika
2. z medsebojnim spenjanjem in pripenjanjem raznega orodja
3. z združitvijo obdelovanja, gnojenja in setve v eno operacijo

KOMBINIRANA ALI ZDRUŽENA ORODJA — PREDSETVENIKI

Kombinirana ali združena orodja (predsetveniki) so sodobna orodja, ki združujejo v enem stroju dvoje ali več orodij tako, da opravljajo istočasno več del; npr. drobijo grude, tlačijo in rahljajo setvišče. To so neke vrste univerzalni stroji za predsetveno pripravo zemlje. Z enim samim potegom nam pripravijo setvišče z usedenim spodnjim plastjo. V tako pripravljeni zemlji se voda dviga s kapilarnim vzponom do posejanega semen, nad semenom pa je zemlja rahla in mrvičasta. Mogoče je hiter in enakomeren vzrok ter skladen razvoj posevka. Predsetveniki so sestavljeni tako, da zemljo rahljajo, jo drobijo in tako zgostijo, da se pozneje ne seseda več. Zdržena orodja so sestavljena tako, da je na skupen okvir kombinirano dvoje ali več orodij.

TURNIŠČE: cene pujskov

Minuli četrtrek so rejci pripeljali na sejem v Turnišče 199 pujskov, starih od 7 do 10 tednov. Kaže, da zaradi močnega porasta cen krmil zanimanje za pujske upada, saj je lastnike zamenjalo le 60 živali. Primerna povpraševanja pa je bila tudi cena, ki se je gibala med 6 in 8 tisočaki za par.

dipl. ing. agr. Tibor Titan

PRIDELOVANJE OLJNE OGRŠČICE

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Medvojne in povojne razmere so zahtevale, da so najprej opustili goveji hlevi na veleposestvih. Število govedi se je znatno zmanjšalo tudi pri kmetih. Govedo so pestile še nalezljive bolezni nalezljivo zvrževanje TBC in druge. Rešitev za to stanje je bilo osemenjevanje krav, z njim smo začeli 1. maja 1952. Istočasno smo začeli tudi s ponovno organizacijo pospeševanja govedoreje.

Najustreznejšo obliko pospeševanja smo videli v okviru kmetijskih zadrug. Skoraj pri vseh kmetijskih zadrugah so bili ustanovljeni živinorejski odbori. Ponovno smo začeli organizirati rejce rodovniške živine v Pomurju. V ta namen je bil ustanovljen medzadružni odbor rejcev lisaste govede za Pomurje s sedežem v Murski Soboti. Strokovno vodstvo pospeševanja je vodila zadruga zveza. Poseben polet temu delu je bil dan z združitvijo pomurskih okrajev. V tem času smo organizirali več razstav goveje živine v okviru Pomurskega tedna, ki so bile v Murski Soboti. Proti koncu 60 let in v začetku 70. smo pričeli z organizacijo sejmov za plemensko živino. Letno smo organizirali vsaj 4 sejme in v tistih letih prodali prek 6000 kosov plemenske živine, v glavnem telic. Večji del smo jih prodali v Vojvodino in v druge predele Jugoslavije.

Velik delež pri obnovi govedoreje je bil opravljen z osemenjevanjem krav. V začetku smo seme dobivali iz Ljubljane, od leta 1954 pa smo redili biko že na osemenjevalni postaji, ki je bila v prostorih bivšega »vetserum zavoda« v Murski Soboti. Prvo seme smo pridobili od uvoženih bikov, in sicer bika Eigerja iz Švice in Rupija iz Avstrije. Slednji je dajal potomstvo, ki je postalo temelj vseh modernega tipa lisastega goveda pri nas. Dajal je potomce obsežnega trupa, globoke in široke živali, ki so bile dobre izkoriščevalke kme. Krave so imele lepa, široka, široka in pravilno razvita vmena. V dveh desetletjih nam je z uvozom bikov iz Avstrije in ZR Nemčije uspelo vzgojiti nov kombinirani tip goveda, ki ga odlikuje hitra rast in zadovoljiva mlečnost. Ob primerni in zbalansirani prehrani dosežejo biki 1300 g in več dnevnega prirasta. Genetski potenciali zagotavlja proizvodnjo mleka med 5000 in 6000 litri. Pri tolički mleka še nismo prekorčili meje 4 odstotkov.

Levi delež pri razvoju govedoreje v Pomurju nosijo kmetijske zadruge in živinorejsko-veterinarski zavod, ki so združeni v sestavljeno organizacijo ABC Pomurka. Na območju občine Murska Sobota skrbi za razvoj govedoreje kmetijska zadruga Panonka, v njenih 6 temeljnih organizacij, v katerih je zaposlenih 22 inženirjev in 29 kmetijskih tehnikov.

Prečiženi deli dohoda ustvarjajo kmetijski proizvajalec z govedorejo in pralidrejo. Realizacija v letu 1983 je dosegla 331.772,00 kg. V tem letu smo proizvedli 331.772,00 kg.

- 331.772,00 kg plemenske živine
- 27.345,00 kg mlade živine
- 7.326 kosov mlade pitane govede
- 1.599 krav za zakol
- 3.620 telet za druge rejce
- 2.023 telet za rejo v lastni kooperaciji in
- 97 telic za izvoz

Odkup govedi in mleka v primerjavi z letom 1979 je takle:

	1974	1983
plemenska živina	kom	ton
MPG	—	1353
krav za zakol	10295	4700
skupaj	10295	4700
telet za tuje	4317	3620
telet za koop.	2520	2023
telic za izvoz	—	97
mleko	14.129.174	27.312.203

Odkup goved kaže manjši trend padanja, pri čemer pa ni zajeto število prodane živine mimo organiziranega odkupa. Zmanjšani odkup telet kaže negativno bilanco le navidezno. Manjša prodaja telet pomeni večjo privezovanje pri rejcih, manjša nabava telet pa lahko pomeni dejansko zmanjšanje proizvodnje ali večjo oskrbo iz lastnih virov.

Kljub zadovoljivi govedorejski proizvodnji smo priča zmanjševanju števila rejcev goveje živine, predvsem ostarelih kmetov z malo proizvodnjo mleka in malim številom pl. krav. Na drugi strani pa se večja proizvodnja mleka, tako na gospodarstvo, kakor kravo pri večjih rejcih in sicer:

	1974	1979	1983
število gospodarstev	7800	7078	6205
število krav	18000	17823	18019
odkup mleka na gospod. l.	1812	3500	4466
odkup mleka na kravo l.	785	1390	1516

Odstotek tržnih proizvajalcev mleka in količine oddanega mleka po strukturi sta naslednja:

	1979	1983
gospod.	l.	gospod.
oddanega mleka do 10.000 l	96,50	82,20
oddanega mleka od 10.000 l	3,50	17,80
oddanega mleka od 10.000 l	0,50	0,50
oddanega mleka od 10.000 l	0,50	0,50

Živinorejsko-kmetijsko delo in osemenjevanje krav ter prodaja plemenske živine za celotno Pomurje opravi živinorejsko-veterinarski zavod za Pomurje v Murski Soboti.

Iz podatkov tega zavoda je razvidno, da so v letu 1983 primerjalno z letom 1979 osemenili in oplodili na območju Murske Sobotne naslednje število plemenic:

	1979	1983	indeks 79/83
osemenitev prid. pripust	19.546	21.872	112
skupaj	960	375	—
število bikov	20.506	22.247	108,5
	12	7	58,3

	Št. kontr. krav	Št. reicev	Kontrola A+B	Kontrola Z	Št. krav na pogod.
1979	17.201	6.980	6.458	37,5	10.843
1983	18.019	6.117	7.355	40,8	10.664

Število rejcev in velikost črede pa je sledeče:

	Št. kontr.	Št. gosp. krav	1—4 %	5—9 %	10—15 %
1979	17.823	7.078	6.426	90,7	7.647
1983	18.019	6.117	5.418	88,6	6.887

Mlečnost kontroliranih krav

	število rejcev	število krav	l. mleka	% toličke
1979	—	5.089	A kontr.	3.471
1980	—	5.459	A kontr.	3.611
1983	240	1.388	A kontr.	3.864

Delež Panonke pri prodaji plemenske živine v zadnjih letih je takle:

	1981	1982	1983
število	1137	1432	1715
Panonka	848	74,50	1033
			72,10

Delež Panonke pri izvozu plemenske živine v letu 1983 pa je takle:

	število	%
Pomurje skupaj	154	27
Panonka	97	63

Po zadnjem popisu iz leta 1981 je bilo v Pomurju 11.320 gospodarstev in od tega po evidencah ZR Panonke 4.275 gospodarstev proizvajalcev (kooperantov), kateri redijo ali pa so redili 280 krav, 54.822 goved, od tega 17.801 krav (brez junice) 54.777 prašičev, 145.190 kljunov perutnine in 18 ovac. Po številu živine in perutnine na obdelovalno zemljo sodi občina Murska Sobota v sam vrh v SR Sloveniji in v Jugoslaviji.

Dipl. ing. agr. TIBOR TITAN

Konj, ki je res žrebec

Italijansko-argentinske-
mu rejcu se je pred leti po
40 letih križanj posrečilo
vzgojiti vrsto majčkenih
konj, visokih komaj 40
centimetrov. »Živijo dva-
krat dalj kot drugi in so
vedno pripravljeni za lju-
bezen.« Ali bo v kratkem
presegl mejo 25 centime-
trov?

»Japonski mandarinji so
zmanjšali hrast na velikost
šopka belušev. Jaz pa sem
storil enako s konji.«

Giulio Falabella, po
rodu Italijan, živi na kme-
tijskem posestvu Eceverri,
oddaljenem uro vožnje z
avtomobilom od Buenos
Airesa. Ponosen je na svoje
delo »pomajševalca«, s
katerim se ukvarja že 40 let
in ki je hkrati najbolj po-
seben ter najbolj nekoris-
tno. »Britanska enciklope-
dija navaja,« nadaljuje
Falabella, »da konj v viši-
no ne meri manj kot 48
palcev, kar je 1 meter in 24
centimetrov. Moji konji,
vsaj ti, ki jih imam tukaj, pa
ne presegajo 40 centime-
trov.«

Smehlja se in ne reče nič
več. Znano pa je, da je
Falabellovo selekcioni-
ranje na nekem drugem po-
sestvu, oddaljenem 400
kilometrov od glavnega
mesta, pripeljalo do kote-
nja konjčkov, nižjih kot 25
centimetrov. Morda Gi-
ulio Falabella sanja, da bo
dosegel še kaj več, ali, če
smo natančni, še kaj manj:
nemara 10 centimetrov vi-
sokega konja ali konja, ki
ga bomo nosili v torbi, ali
konja, ki se bo pasel v po-
sodi z geranijami. Trenut-
no pa se zdi, da je še vedno
zadovoljen z doseženimi
rezultati.

Falabellovi konji tehta-
jo manj kot 40 kilogramov,
so pa izredno močni, saj
lahko po ravnem vlečejo
9 stotov težak voz.

»Življenjska moč, ki se
mi jo je posrečilo osredo-
točiti v njih, je izredno ne-
navadna. Vedno so pri-
pravljene za plodenje. En
sam žrebec lahko v 2 dneh
oplodi 80 kobil. Kljub to-
likšnemu zapravljanju en-
ergije živijo moji konji
pri najboljšem zdravju 50
do 60 let, kar je dvakrat
dalj kot običajni konji.«

Falabella se brani raz-
ložiti, kako se mu je po-
srečilo doseči tako izredne
rezultate. Ne pove niti,
zakaj se je posvetil temu
delu. S kančkom spogled-
ljivosti le opozori: če bi se
v preteklih 40 letih s
trgovskim namenom
ukvarjal z vzrejo katerih-
koli drugih živali, bi zaslu-
žil milijarde: »Pomislite
samo na rejce merino
ovac,« pravi in doda:
»Toda ti delajo samo za
denar.«

TAKO IN DRUGAČE

— Stric, moja mama se
tako boji miši, da bi jo
zadnjič skoraj kap.

— Se bo že privadila.
Jaz pa se bojim matere
tvojih sestričen. Bo že
kako!

BREZ ZAMERE

»Ne zamerite, zadnjič
je bilo z vami precej na-
robe, pozneje pa sem
zvedel še to, da vam je
nagajal motor, pa še mi-
ličnike je vrag prinesel,
ko ste odrgnili ograjo...«

Brian Dowson (25) iz
South Shields v Vel.
Britaniji je zelo požrivo-
valen človek; povsod
pomaga. Tako se je
odločil, da bo prepešal
preko 900 kilometrov in
zbral denar za zdravlje-
nje srčnih bolnikov. Pri-
tem je imel samo eno
nevšečnost — kje dobiti
čevlje velikosti 55 (!).
Na pomoč je priskočilo
zdravstveno zavarova-
nje, ki je našlo čevljarja
in plačalo delo

PREVIDNOST

Ko je bilo v Združenih ameriških državah še strogo pre-
povedano točenje alkoholnih pijač, je nekdo kupil v New Yorku
za smešno ceno steklenico brandyja. Ves srečen pokaže stekle-
nico prijatelju. Ta jo povoha in osupel vzdihne: »Za božjo voljo!
Proč vrzi! To ni žganje, ampak metilni alkohol. Saj boš oslepel,
če to piješ!«

»Oslepel?« je oni drugi bolj dihnul, kot govoril. Vzel je
steklenico in šel svojo pot.

Nekaj dni pozneje se spet srečata in prijatelj ga vpraša: »No
ali si vrgel proč tisto steklenico?«

»Kaj si znorel? Vrgel proč?«

»Kaj si pa naredil z njo?«

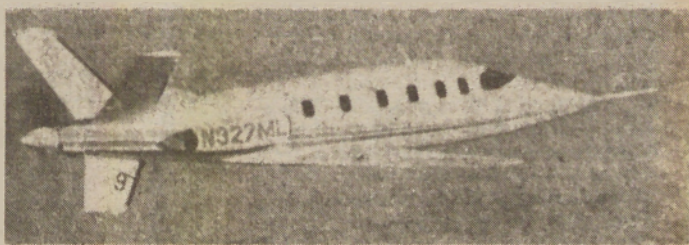
»Brandy sem prodal stricu, ki je že deset let slep!«

LETALA KI JIH SE NISMO VIDELI

Čez kakšno leto, če bo šlo
vse po sreči, bodo začeli pri-
hajati s tekočega traku nove
letalske tovarne v Severni Ir-
ski nenavadni mali potniški
avioni, ki predstavljajo letal-
sko tehnologijo bodočnosti.
Lažja, energetskega manj po-
žretna, a udobna in hitra le-
tala naj bi pomenila preobrat
v letalstvu.

Letalo je skonstruiral Wil-

in grafična smola kot osnovni
material. iz katerega je letalo
narejeno. Ta snov je močnejša
in lažja od aluminijevih zlitin.
ki jih zvečine uporabljajo za
gradnjo letal. Prav zaradi
konstrukcije kril, majhne teže
leti, doseže višino 15.000 me-
trov in porabi za polovico
manj goriva kot druga letala
njegove velikosti. Prava teh-
nološka umetnina.

Letalo prihodnjega tisočletja: hitro, lahko, z majhno porabo goriva

liam Lear kot svoj zadnji izum
malo pred smrtjo (umrl je
1978) in ga imenoval Lear
Fan 2100. Za njim so zamisel
izpopolnili in danes že leti
nekaj prototipov.

Najrevolucionarnejše no-
vosti so propeler na repu le-
tala, naprej pomaknjena krila

in izpopolnjenega sistema
porabe goriva letalo zelo hitro

Zaradi tolikšnih tehnološ-
kih novosti mora letalo skozi
vrsto natančnih testov, preden
bo dobilo dovoljenje za redne
polete. Takrat se bo začela
tudi serijska proizvodnja teh
zanimivih letal.

„UVOŽENE“ TOLPE

V japonskem glavnem mestu postajajo tolpe Filipincev vse
močnejše in nevarnejše. V letu dni so v Tokiu in enajstih drugih
prefekturah izvedle 1.000 ropov. Tokijska policija meni, da
imajo sedež v Manili, »na terenu« v Japonski pa dve skupini,
katerih člani se urijo na Filipinih.

Po »šolanju« v domovini prihajajo na Japonsko s ponare-
jenimi potnimi listi, letalskimi vozovnicami in približno 70.000
jenit gotovine. Podnevi spijo v hotelih, ponoči pa ropajo pretežno
v novih predmestnih hišah. Člani tolpe so ponavadi na Japon-
skem 7 do 10 dni, vsako noč pa izvedejo povprečno pet vlomov.
Tokijska policija, ki je dva roparja že aretirala, meni, da ima
tolpa skupno okoli 100 članov, specializiranih za različne vrste
kraj — vlome, žeparstvo in drugo.

Pajčevina je tako tanka, da bi nit, ki bi ovila Zemljo,
tehtala komaj 500 gramov.

X X X

Jezero Aru Tso v Tibetu ima dvanaest let slano, naslednjih
dvanaest let pa sladko vodo.

drugje smo prebrali

Žabe lahko regljajo tudi pod vodo.

X X X

Švica nima morja, ima pa močno trgovsko momarico.
Matične luke njenih ladij so Antwerpen, Rotterdam, Bremen,
Hamburg, Marseille in Genova.

Tarča indijanskih lokostrelcev

Ljudje in spopadi

Ko je bilo bizonov že zelo
malo in v dolinah ni bilo več
bobrov in so se losi in damjaki
odselili na sever, vse to zaradi
lova naseljencev, so se na
Zahodu pojavili na čelu indi-
janskih plemen ljudje, kot so
bili Črni kotel, Rdeči oblak,
Rumena roka, Nori konj in
Sedeči bik.

Črni kotel je bil neopore-
kani poglavar južnih Che-

yenov, ki so bili v rezervatu
ob bregovih Arkansasa. Ko so
konjeniki ubili dva parla-
mentarca, ki sta zahtevala
pojasnilo za vpad naseljencev

NERGAČ

— Narobe svet!

— Kaj te spet muči?

— Nič dežja, preveč dežja ... tam zgoraj je nekaj na-
robe, zato je najbolje, da vse stvari predamo abc. Tam
bodo vsi z raketami proti toči štedili ...

OPRAVIČILO

— Zaparkirali ste me, zato sem kar tako ...

— Prasec, ste mi rekli.

— Oprostite. Spol sem zamenjal, ker je bilo temno ...

GREMO PO GOBE

— Jutri, ko se bo začelo daniti, pa bom res šel po gobe.

— Kar pojdi. Tam, kjer delaš, ti bodo zelo hvaležni ...

Z MLADO ŽENO DLJE ŽIVIŠ

Tisti možje, ki jim življenje
sladi soproga, precej mlajša
od njih, žive v poprečju dlje
časa kot možje, katerih žene so
enakih let ali celo starejše od
svojih soprogov.

Do te ugotovitve sta se letos
prikopala znanstvenika Lau-
ren Wispe in Caspar Smith.
potem ko sta proučila obsežne
statistične podatke o stopnji
umrljivosti med poročenimi
Američani, starejšimi od 50
let.

»Najina študija je izredno
demografskega značaja in še
vedno ne vemo pravih razlo-
gov za razlike v stopnjah

umrljivosti,« pravi dr. Wispe.
Vendar pa ponuja nekaj misli,
seveda znanstveno neprever-
jenih. Pravi, da mogoče za-
konsko življenje z mlado ženo
na moškega deluje spodbuje-
valno, ker je mlajša ženska
pač spolno privlačnejša od
starejše, pogostejši spolni
odnosi pa lahko vplivajo na
daljšo življenjsko dobo.

Pri vsem tem gre za objek-
tivno daljšo življenje, ni nam-
reč rečeno, da se možem, ki
imajo starejše soproge, življe-
nje ne zdi precej daljše kot
tistim z mlado in mikavno
življenjsko sopotnico.

500 tisoč funtov naj bi ta lepotica stala njenega moža. Gre za
Anneline Kriel — »mis sveta 1974«, sedaj ženo petičnega
hotelirja od katerega so neki gangsterji hoteli denar. Policija
je zadevo pravočasno odkrila in tako je hotelirju ostalo dvojce
— žena in denar

TUDI KRAVE JOČEJO

Krave jokajo, kadar so ža-
lostne, je ugotovil avstrijski
profesor Krawarik. Ta stro-
kovnjak za živalsko psiholo-
gijo je na primer opazoval
enajstletno kravo, ki je morala
odstopiti svoje mesto v hlevu
mlajši kolegici — prelivala je
grenke solze. Druge krave, s
katerimi je opravljal poskuse,
so jokale, če so jim odpeljali iz

bližine bika.

Krave poznajo, trdi dalje
profesor, tudi rasno mrznjo.
Tako je pol hleva čokolad-
norjavih krav zagrenil življe-
nje novodošli črno-beli. Tulile
so nanjo, da bi se kamen raz-
jokal, in jo kar se da hudobno
gledale. Uboga novinka je
plašno stala v svojem kotu in
— jokala.

NADLEŽNEŽ

— Miha, tvoj brat pa je skrajno nesramen nadležnež.

Poslušal sem vajn pogovor. Prav nesramno!

— Ni bil brat, le denar, ki mi ga je posodil, bi rad na-
zaj ...

v indijanska lovišča, je Črni
kotel začel vojno in ubil ter
ujel veliko ameriških konje-
nikov. Ujetnike je poslal v
Fort Lyon, kjer je poveljeval
njegov prijatelj major
Wyncop, s pozivom na pre-
mirje. Major je sporočil
Črnemu kotlu, naj se približa
trdnjavi, da bi se mogli poga-
jati. Kakih 500 Indijancev se
je utaborilo pri Sand Riverju,
kjer pa se je pojavil polk pod
poveljstvom polkovnika Chi-
vingtona, ki je začel streljati
na može, žene, otroke. V in-
dijanskem taboru je bil tudi
scout George Bent, ki je po-
tem poročal, da so se indijan-
ski bojovníki raje dali pobiti,
kot da bi se umaknili. Na čelu
Indijancev je ostal mladi po-
glavar Bela antilopa, medtem
ko se je Kotel branil z naj-
zvestejšimi do poznega po-
poldneva in se končno z red-
kimi preživeli umaknil v
gozd. Črni kotel je najbrž
umrl 1867 kot posledica de-
lovanja 7. konjenice pod po-
veljstvom generala Kusterja,
ko so ga presenetili pri Was-
hita Riverju z nekaj bojovníki
in 200 ženami in otroki, ki so
vsi padli v neverjetnem po-
kolu.

Po zlati mrzlici in mrzlici za
zemljo je prišla mrzlica že-
leznic, ko je 1865 po končani
državljanski vojni ameriška
vlada odobrila sredstva za
železnico, ki je prek Black
Hills prišla do zlatih in ba-
krenih rudnikov. Črne hribe
je vlada že pred dolgim časom
dodelila Siouxom. To je bila
gozdnata pokrajina med
South Dakoto, Wyomingom
in Montano, po kateri sta tekli
reki Cheyenne in Belle Fou-
che. V dolinah Črnih hribov
so Siouxi še vedno lovili
bizone, toda vlada je sklenila,
da bo sredi take doline tekla
železnica. To so povedali po-
glavarju Črnemu oblaku v
Fort Laramiju. Takoj so začeli
z deli in zgradili oporišče Fort
Kearny na reki Big Korn. V
začetku so se Indijanci omejili
na zastraševanje delavcev in
zavlačevanje del, potem pa so
Indijanci v nekaj praskah
zajeli nekaj belcev. Polkovnik
Carrington je 6. decembra
1866 odšel iz Fort Kearnyja s
trema eskadroni konjenice.
Scout je bil kapeten Brown,
stari lovec na Indijance. Vre-
me je bilo neusmiljeno, deže-
valo je in konjeniki so se uta-
borili v gozd, medtem pa je
Brown z nekaj dragonci skušal
stopiti v stik s Siouxi. Vseh 32
vojakov, ki so sledili Brownu,
so našli drugi dan na jasi
mrtev in skalpirane. Brown, ki
so ga skalpirali živega, je bil
privezan na drevo, kjer je bil
za tarčo indijanskim loko-
strelcem.

Poleti 1867 so poslali 600
ameriških dragoncev proti
Rdečemu oblaku, ki je zbral
5000 bojovníkov Siouxov,
Cheyennov, Blackfletov in
Arapahov. Bitka je bila 2. av-
gusta, toda Indijanci so morali
pobegniti pred ognjem iz to-
pov, ki so jih Američani po-
stavili na velike transportne
vozove. Razen tega je pol-
kovnik Powell privikrat upo-
rabil mitraljeze Hotchkinc na
skritih položajih na bokih in-
dijanskega napada. Rdeči
oblak se je moral umakniti, pri-
čemer je obležalo na bojišču
1300 njegovih najboljših bo-
jovníkov. Dve leti so preživeli
bojovníki sledili poglavarju
po gozdovih in gorah, konje-
nica pa jim je sledila in jih
lovila. Konec 1869 se je Črni
oblak predal pod pogojem, da
Američani zapustijo Fort
Kearny. Staremu poglavarju
so ustregli, njegovi možje so
zažgali trdnjavo in sam je bil
prvi od velikih upornikov, ki
je v miru končal svoje dni.

(Dalje prihodnjič)

VSEBINA 6. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- Predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo seje zborov, dne 19. julija 1984
- Ocena gospodarskih gibanj, skupne in splošne porabe ter uresničevanje resolucije občine M. Sobota v prvem polletju 1984
- Analiza razvojnih možnosti občine Murska Sobota v obdobju 1986—2000
- Osnutek smernic za pripravo dolgoročnega plana občine M. Sobota za obdobje od leta 1986 do leta 2000

PREDSEDNIKI ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA

SKLICUJEJO

- 29. sejo Zbora združenega dela
- 29. sejo Zbora krajevnih skupnosti
- 29. sejo Družbenopolitičnega zbora

Seje bodo v četrtek, dne 19. julija 1984, ob 8. uri v veliki sejni dvorani Skupščine občine M. Sobota.

Predsednik Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji dnevni red:

1. izvolitev in poročila verifikacijskih komisij,
2. potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine, z dne 28. junija 1984,
3. informacija o delu skupin delegatov, ter Zbora občin in Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije,
4. ocena gospodarskih gibanj, skupne in splošne porabe ter uresničevanje resolucije občine M. Sobota v prvem polletju 1984,
5. poročilo o uresničevanju politike družbenega in ekonomskega razvoja SR Slovenije v letu 1984 in prva ocena možnosti razvoja v letu 1985,
6. analiza razvojnih možnosti občine Murska Sobota v obdobju 1986—2000,

7. osnutek smernic za pripravo dolgoročnega plana občine M. Sobota za obdobje od leta 1986 do leta 2000,
8. predlog smernic za dolgoročni plan SR Slovenije,
9. predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov občine Murska Sobota,
10. delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,
11. predlogi, sklepi, mnenja in obvestila.

DELEGATI DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA bodo obravnavali: 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10. in 11. točko zgoraj predlaganega dnevnega reda.

Gradivo za obravnavo 2. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Gradivo za obravnavo 4., 6. in 7. točke dnevnega reda je objavljeno v tej številki Delegatskega vestnika.

Gradivo za obravnavo 5. točke dnevnega reda je objavljeno v Poročevalcu, št. 20/I, z dne 19. 6. 1984; gradivo za obravnavo 8. točke pa v Poročevalcu, priloga III, z dne 17. 4. 1984. Stališča Izvršnega sveta skupščine občine M. Sobota k obema točkama bodo posredovana vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov občine Murska Sobota je bil objavljen v Delegatskem vestniku šte. 4, dne 17. 5. 1984. Spremembe in dopolnitve, ki so nastale od osnutka do predloga odloka, bodo posredovane vodjem delegacij in vodjem konferenc delegacij.

Informaciji k 3. in 10. točki bosta podani na seji.

OCENA GOSPODARSKIH GIBANJ, SKUPNE IN SPLOŠNE PORABE TER URESNIČEVANJE RESOLUCIJE OBČINE MURSKA SOBOTA V I. POLLETJU 1984

UVOD

Ocena gospodarskih gibanj je izdelana na podlagi podatkov iz ankete izvedene v OZD s področja gospodarstva, pri prikazu gibanj skupne in splošne porabe pa so podani podatki realizacije v prvih petih

mesecih leta. Ob ocenjevanju gospodarske rasti v občini v I. polletju letošnjega leta so bila upoštevana tudi dosežena gibanja v I. trimesečju 1984 ter podatki Zavoda SR Slovenije za statistiko, Narodne banke Slovenije in SISEOT.

2 – DELEGATSKI VESTNIK

Glede na dokaj visoko rast gospodarskih gibanj v I. trimesečju 1984 so organizacije združenega dela na I. polletje ocenjevale sorazmerno nižje rasti kazalcev gospodarjenja. Zaradi visoke rasti cen in močnega povečevanja stroškov poslovanja bo najverjetneje prišlo pri podatkih periodičnega obračuna za prvo polletje 1984 do določenih odstopanj od ocene.

I. OCENA GOSPODARSKIH GIBANJ

Z ozirom na predvidevanja organizacij združenega dela gospodarstva v občini ocenjujemo, da bodo v I. polletju doseženi naslednji poslovni rezultati:

— v 000 din
— v tekočih cenah

	Realizacija I—VI 1983	Ocena Indeks I—VI 1984	
Celotni prihodek	19.714.031	32.528.151	165
Porabljena sredstva	15.782.715	26.357.134	167
Amortizacija po min. stop.	462.443	615.049	133
Dohodek	3.931.317	6.171.017	157
Družbeni proizvod	4.393.760	6.786.064	154
Čisti dohodek	2.564.985	3.950.077	154
Sredstva za bruto OD	1.663.660	2.412.307	145
Poslovni sklad	703.265	1.125.224	160
Izplač. sred. za investic.	702.442	961.856	137
Izgube	53.857	112.445	209

Ocenjujemo, da bo v I. polletju 1984 porasel celotni prihodek za 65 %, porabljena sredstva 67 %, amortizacija po minimalni stopnji 33 %, dohodek 57 %, in čisti dohodek za 54 %. Za osebne dohodke delavcev bo predvidoma namenjeno za 45 % več sredstev, kar bo omogočilo hitrejšo rast sredstev poslovnega sklada, ki bodo po ceni višja za 60 %. Taka gibanja so usklajena z določili dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka za leto 1984.

Napovprečno rast dohodka pričakujejo OZD s področja industrije, prometa in komunale, visoko povečanje čistega dohodka pa ocenjujejo v kmetijstvu.

Ugotavljamo, da je dohodek organizacij združenega dela še vedno močno obremenjen, vendar ne več toliko zaradi povečevanja obveznosti za skupno in splošno porabo, kot na račun naraščajočih obresti za kredite.

Po podatkih Narodne banke Slovenije so organizacije združenega dela občine v prvih petih mesecih letošnjega leta izvozile blago v vrednosti 943.827.000 din ali za 3,6 % manj kot v enakem obdobju lani. Izvoz na konvertibilno tržišče, na katerega odpade 84 % celotnega izvoza se je v enakem obdobju povečal za 13,5 %, medtem ko se je izvoz na klirinško področje zmanjšal za 47 %.

Posamezne organizacije združenega dela so dosegle naslednje povečanje izvoza blaga: ZGEP Pomurski tisk 261 %, DO Platana 225 %, DO Zunanja trgovina 139 %, Panonija 25 % in DO Mesna industrija 3,7 %. Manjši obseg izvoza blaga so beležile: DO Mura, KZ Panonka, Gozdno in lesno gospodarstvo in DO Sobota, enak obseg izvoza kot v petih mesecih lanskega leta pa je imela Tovarna mlečnega prahu. V izvoz se vedno bolj vključujeta DO Agromerur in DO Agroservis.

Uvoz blaga je v prvih petih mesecih znašal 771.322.000 din ali za 9 % več, od tega se je bolj povečal uvoz blaga s konvertibilnega tržišča in sicer za 18,2 %. V strukturi uvoza se napram enakemu obdobju lanskega leta povečuje delež reprovromateriala (89,4 %) in zmanjšujeta deleža opreme (8,8 %) ter široke potrošnje (1,8 %).

Zaradi hitrejši rasti uvoza blaga od izvoza se je v 5 mesecih letošnjega leta pokritost uvoza napram enakemu obdobju lani nekoliko poslabšala in znaša 122,4 %. V strukturi pokritosti pa je opazna boljša pokritost uvoza z izvozom na konvertibilno tržišče.

Priliv od izvoza blaga in storitev se je v prvih štirih mesecih povečal za 1,5 %, od tega priliv s konvertibilnega tržišča za 13,5 %, s klirinškega področja pa se je zmanjšal za 45 %. V enakem obdobju je v večji meri porasel odliv od uvoza blaga in storitev (26,2 %). S prilivom pokrivamo še vedno več kot 270 % odliva sredstev, vendar se je pokritost napram lani zmanjšala za 67 procentnih točk.

Ocenjuje se, da bodo prvo polletje 1984 zaključile z izgubo štiri organizacije združenega dela v občini v višini okoli 112.445.000 din. Na izgubo v Mesni industriji, ki se bo glede na enako obdobje lani povečala za več kot 100 % vplivajo še vedno v glavnem neodpravljeni cenovna nesorazmerja, visoke obresti za kredite ter povečevanje zalog. Večje povečanje izgube se predvideva tudi v Opekarni Puconci, medtem ko bo v Soboti TOZD Gradbeništvo izguba iz I. trimesečja letošnjega leta manjša za okoli 6 mio din. V ostalih organizacijah s področja gospodarstva, ki so ob četrtletju izkazovale izgubo so se pogoji poslovanja izboljšali tako, da izgub ne pričakujejo.

Med OZD negospodarstva bo Radenska TOZD Moravske toplice ob poletju predvidoma izkazala izgubo v višini 8 milijonov dinarjev.

Industrijska proizvodnja v občini je v petih mesecih letos porasla za 8 %. Na takšna gibanja je v največji meri vplivala hitrejša rast proizvodnje v živilsko-predelovalni industriji, zlasti DO Mesna industrija (27 %). Visoka rast je pristotna tudi v LIV Tozd Oprema in orodja Rogašovci, Lekovem obratu v Lipovcih, Mehaničnih obratih, Beltinki, Platani TOZD-u Ledavi in ZGEP TOZD-u Tiskarni. Zaskrbnjuječe je že nekajletno zmanjševanje proizvodnje v Obratu Modnega salona pri Gradu.

Na področju kmetijstva je bila oskrbljenost z reprodukcijskim materialom in semeni za spomladansko setev dobra, tako da je setev potekala nemoteno, vendar je prišlo zaradi nizkih temperatur in skoraj vsakodnevnih padavin do kasnejšega začetka setve. Na začetku leta je bilo nekoliko težav pri oskrbi ozimim z umetnimi gnojili KAN-om in UREO, vendar se je situacija pri dobavah v drugi polovici maja izboljšala. V občini je bilo posejano 860,45 ha površin s sladkorno peso, 130 ha z ovsom, 1781 ha s krompirjem, od tega 14 ha s semen-skim krompirjem, 11406 ha površin s koruzo, od tega 9111 ha s koruzo za zrnje, 90 ha s sojo, preostale površine pa so bile posejane s krmnimi rastlinami, vrtninami in ostalimi kulturami. Posevki so dokaj dobro vskalili, vendar so zaradi nizkih temperatur v vegetacijskem zaostanku.

Po podatkih statistike je bilo v občini v prvih treh mesecih letošnjega leta zaposlenih 18.673 delavcev ali za 3,1 % več kot v enakem obdobju 1983, od tega v gospodarstvu 15.369 ali 3,1 % več in v negospodarstvu 3.304 ali 2,7 % več delavcev. V enakem obdobju je v SR Sloveniji opazna počasnejša rast zaposlenosti in sicer je skupno število zaposlenih višje za 1,4 %, v gospodarstvu za 1,5 % in v negospodarstvu za 1,0 %.

Glede na povprečje lanskega leta je zaposlenost v občini porasla skupno za 1,9 % (SRS 0,8 %), v gospodarstvu 2,0 % (SRS 0,8 %) in v negospodarstvu za 1,3 % (SRS 0,5 %). V občini se je število zaposlenih v I. trimesečju napram decembru 1983 povečalo za 0,4 %, medtem ko je v SRS zaposlenih za 0,1 % manj delavcev.

Po podatkih iz ankete OZD gospodarstva ocenjujejo, da bodo imele ob polletju na podlagi delovnih ur za 5 % več zaposlenih.

Organizacije združenega dela gospodarstva bodo v šestih mesecih letošnjega leta po oceni izplačale za investicije 961.856.000 din oz. za 37 % več sredstev kot v enakem obdobju lani.

Realizirane oz. v teku so naslednje naložbe:

RAŠICA TOZD Beltinka končuje z izgradnjo proizvodne hale za pletenje, konfekcioniranje in prodajo izdelkov.

Tekstil Pletilstvo Prosenjakovci gradi proizvodno halo za predelavo tekstilnih odpadkov.

DO MURA je nabavila različno strojno opremo.

V Intes TOZD Mlinopek so v teku priprave za širitev proizvodno-skla-dišnih prostorov pekarnice in plinovoda ter za nabavo opreme.

KG Rakičan izvaja predvidene melioracije zemljišč ter nabavlja mehanizacijo.

KZ Panonka dokončuje v lanskem letu pričete melioracije na levem bregu Ledave na površini 693 ha. V teku so tudi melioracije 350 ha zemljišč v Tešanovcih.

Agromerur je adaptiral in razširil vzrejne objekte za rejo brojlerjev v lastni proizvodnji ter vrši rekonstrukcijo in dograditev klavnice.

Gozdno in lesno gospodarstvo obnavlja prostore za valjenje nizke div-jadi v zimskem času.

Velitrgovina Potrošnik dokončuje samopostrežno trgovino z bifejem in trgovino s tekstilom v Rogašovcih, v teku pa so tudi priprave za uvedbo avtomatske obdelave podatkov.

Zaradi manjšega obsega sredstev, ki so v zadnjem času na razpolago za naložbe je zmanjšana investicijska aktivnost tudi na področju gospodar-ske infrastrukture.

Mladinske delovne brigade bodo v okviru MDA Goričko 84 konec meseca junija začele urejevati cestišče na odseku Sebeborci — Panovci — Križevci.

V komunalni dejavnosti se je nadaljevalo z gradnjo severnega kanal-skega kolektorja proti Černelavcem, stekla so pripravljala dela za razširitev čistilne naprave v M. Soboti in raziskovalnega vodnjaka v Krogu.

V prvi polovici leta se je v občini pričela blokovna gradnja 174 stanovanj na Lendavski — sever. Nadaljuje se odkup zemljišč za blokovno gradnjo Lendavska — sever.

Na področju družbenih dejavnosti se nadaljuje z izgradnjo kirurškega bloka v Rakičanu, dokončana pa je bila osnovna šola Dolenci.

2. Skupna poraba

SIS družbeni dejavnosti

Celotni prihodki vseh interesnih skupnosti družbenih dejavnosti v ob-čini so v prvih petih mesecih 1984 znašali 694.410.000 din in so glede na enako obdobje lani višji za 33 %.

V okviru celotnih prihodkov so znašala sredstva za dejavnost 655.956.000 din in so se povečala za 32 %, vzajemnosti 5.177.000 din in so porasla 23 % ter za investicije 33.277.000 din, kar je za 50 % več kot v lanskem enakem obdobju.

Za dejavnosti se je zbralo iz prispevnih stopenj za 33 % več sredstev, iz naslova solidarnosti 25 % in iz ostalih virov za 40 % več sredstev kot v petih mesecih leta 1983.

Podroben prikaz prihodkov po posameznih SIS je viden iz naslednje tabele.

— v 000 din

PRIHODKI SIS	Realiz. I—V 1983	Realiz. I—V 1984	Indeks
1. Skupnost otr. varstva	85.963	104.870	122
— dejavnost od tega:	82.055	99.315	121
— za osnovno dejavnost:	27.610	33.822	122
— za denarne pomoči	26.861	32.425	121
— iz solidar. za:	5.360	5.368	100
— osnov. dejav.	—	—	—
— denarne pomoči	5.360	5.368	100
— iz ostalih virov	22.224	27.700	125
— investicije	3.908	5.555	142
2. Izobraževal. skupnost	133.685	184.846	138
— dejavnost od tega za:	125.340	173.061	138
— osnovno dejavnost	93.513	132.454	142
— iz solidarnosti	23.756	30.533	128
— iz ostalih virov	8.071	10.074	125
— vzajemnost	902	1.204	133
— investicije	7.443	10.581	142
3. Kulturna skupnost	8.104	10.396	128
— dejavnost od tega:	8.104	10.396	128
— za osnov. dejavnost	8.104	9.742	120
— iz ostalih virov	—	654	—
— vzajemnost	—	—	—
4. Telesnokulturna skupnost	6.519	7.525	115
— dejavnost od tega:	5.663	6.379	113
— za osnovno dejavnost	5.663	6.379	113
— iz ostalih virov	—	—	—
— vzajemnost	856	1.146	134
5. Skupn. socialnega skrbst.	25.140	33.361	133
— dejavnost od tega:	24.859	33.065	133
— iz osnov. dejavn.	21.724	28.133	129
— iz solidarnosti	2.384	4.469	187
— iz ostalih virov	751	463	62
— vzajemnost	281	296	105
6. Zdravstvena skupnost	252.626	341.555	135
— dejavnost od tega:	240.189	322.744	134
— za osnovno dejavn.	195.420	259.500	133
— za solidarnost	19.275	22.752	118
— iz ost. virov (kmeti)	25.494	40.492	159
— vzajemn. (skupne naloge)	1.595	1.670	105
— investicije	10.842	17.141	158
7. Skupn. za zaposlovanje	7.135	10.138	142
— dejavnost od tega:	6.784	9.480	140
— za osnovno dejavn.	5.716	7.786	136
— iz solidarnosti	1.054	1.671	158
— iz ostalih virov	14	23	164
— vzajemnost	351	658	187
8. Raziskovalna skupnost	3.106	1.719	55
— dejavnost	2.894	1.516	52
— vzajemnost	212	203	96
SKUPAJ PRIHODKI	522.279	694.410	133
— dejavnost od tega:	495.889	655.956	132
— osnovna dejavnost	360.644	479.332	133
— denarne pomoči	26.861	32.425	121
— iz solidarnosti za:	51.830	64.793	125
— osnovno dejavnost	46.470	59.425	128
— denarne pomoči	5.360	5.368	100
— iz ostalih virov	56.554	79.406	140
— vzajemnost	4.197	5.177	123
— investicije	22.193	33.277	150

Celotni odhodki SIS v občini so znašali 737.245.000 din in so višji za 44 %. V globalu so odhodki glede na planirane v letošnjem letu realizirani 37 %. V skupnosti otroškega varstva so prihodki višji za 49 % v okviru katerih so najvišji odhodki za denarne pomoči in izobraževalno skupnost za 46 %, v kulturni skupnosti 41 %, telesnokulturni skupnosti 39 %, skupnosti socialnega skrbstva 57 %, zdravstveni skupnosti 40 %, skupnosti za zaposlovanje 50 % in v raziskovalni skupnosti za 53 %.

Med celotnimi odhodki znašajo sredstva za dejavnost 698.981.000 din in so porasla za 44 %, za vzajemnost 4.987.000 din in so večja za 19 % ter za investicije 33.277.000 din, kar je za 50 % več kot lani.

Gibanje odhodkov po posameznih SIS je bilo naslednje:

ODHODKI SIS	Realiz. I—V 1983	Realiz.Indeks I—V 1984
1. Skupn. otr. varstva	70.331	104.870 149
— dejavnost od tega za:	66.423	99.315 149
— osnovno dejavnost	27.328	37.715 138
— denarne pomoči	39.095	61.600 158
— investicije	3.908	5.555 142
2. Izobraževal. skupnost	126.614	184.846 146
— dejavnost	118.269	173.061 146
— vzajemnost	902	1.204 133
— investicije	7.443	10.581 142
3. Kulturna skupnost	7.117	10.051 141
— dejavnost	7.117	10.051 141
— vzajemnost	—	—
4. Telesnokulturna skupn.	5.430	7.525 139
— dejavnost	4.574	6.370 139
— vzajemnost	856	1.146 134
5. Skupn. social. skrbstva	21.285	33.361 157
— dejavnost	21.004	33.065 157
— vzajemnost	281	296 105
6. Zdravstvena skupnost	274.670	385.264 140
— dejavnost	262.233	366.453 140
— vzajemnost	1.595	1.670 105
— investicije	10.842	17.141 158
7. Skupn. za zaposlovanje	6.408	9.609 150
— dejavnost	6.057	9.141 151
— vzajemnost	351	468 133
8. Raziskovalna skupnost	1.124	1.719 153
— dejavnost	896	1.516 169
— vzajemnost	212	203 96
SKUPAJ ODHODKI	512.980	737.245 144
— dejavnost	486.590	698.981 144
— vzajemnost	4.197	4.987 119
— investicije	22.193	33.277 150

3. SIS materialne proizvodnje

V skupnostih s področja gospodarstva v občini so znašali celotni prihodki v petih mesecih letos 386.929.000 in so 5 % nižji od prihodkov v lanskem enakem obdobju. Prihodki so porasli v Cestnokomunalni skupnosti za 36 %, SIS za PTT promet in za gozdarstvo za 25 % skupnosti za varstvo pred požarom 26 % in v skupnosti za pospeševanje kmetijstva za 245 %.

Nižji so prihodki v stanovanjski skupnosti za 14 % na račun manjših prenosov sredstev in v vodni skupnosti za 29 %.

Obseg in gibanje prihodkov po skupnosti je naslednji:

— v 000 din

	I—V 1983	I—V 1984	Indeks
1. SIS za cestno in komunalno dejavnost	57.584	78.402	136
2. Samoupravna stanovanj. skupnost	181.792	156.507	86
3. Območna SIS za PTT prom.	6.355	7.973	125
4. Skupnost za pospeševanje kmetijstva	8.625	29.739	345
5. Skupnost za gozdarstvo	2.809	3.514	125
6. Skupn. za varstvo pred požarom	6.418	8.081	126
7. Območna vodna skupn. MURA	144.289	102.713	71
SKUPAJ PRIHODKI	407.872	386.929	95

Interesne skupnosti s področja gospodarstva so imele v prvih petih mesecih letošnjega leta 266.134.000 din odhodkov, kar je 19 % manj kot v enakem obdobju lani.

Odhodki so višji v stanovanjski skupnosti za 20 %, skupnosti za varstvo pred požarom 22 % in v skupnosti za pospeševanje kmetijstva za 133 %, nižji pa so v SIS za PTT promet za 46 %, vodni skupnosti 60 % in v cestno-komunalni skupnosti za 14 %. SIS za gozdarstvo v prvih petih mesecih nima odhodkov.

V posameznih SIS so bili odhodki naslednji:

— v 000 din

	I—V 1983	I—V 1984	Indeks
1. SIS za cestno in komunal. dejavnost	54.799	47.143	86
2. Samoupr. stanovanjska skupnost	117.010	140.971	120

4 – DELEGATSKI VESTNIK

	I–V 1983	I–V 1984	Indeks
3. Območna SIS za PTT prom.	12.451	6.713	54
4. Skupn. za pospešev. kmetijstva	4.706	10.966	233
5. Skupnost za gozdarstvo	—	—	—
6. Skupn. za varstvo pred požarom	5.805	7.109	122
7. Območna vodna skupnost MURA	133.659	53.232	40
Skupaj odhodki	328.430	266.134	81

OPOMBA:

Kmetijska zemljiška skupnost v času priprave ocene še ni razpolagala s podatki prihodkov in odhodkov za 5 mesecev 1984.

4. Splošna poraba

Na področju splošne porabe so znašali prihodki v petih mesecih letos 91.512.000 din in so za 23 % višji od prihodkov v petih mesecih lani. Prihodki od taks so višji za 53 %, od prometnih davkov in dohodek od premoženja za 34 %, prihodki po posebnih predpisih 30 %, ter davki na dohodek in iz OD 22 %.

Priliv sredstev po posameznih virih je naslednji:

	I–V 1983	I–V 1984	Indeks
Viri izvirnih prihodkov			
1. Davki na doh. in davki iz OD	29.497	36.009	122
2. Promet. davki in doh. od prem.	26.860	36.003	134
3. Takse	9.281	14.189	153
4. Prih. po poseb. predpisih	3.211	4.166	130
5. Prihodki upr. organov in drugi prihodki	5.411	1.145	21
SKUPAJ:	74.260	91.512	123,2

Za splošne družbene potrebe je bilo porabljenih 91.050.000 din ali 22,6 % več sredstev kot v petih mesecih lani.

Odhodki za delo upravnih organov so porasli za 20 %, za delo medobčinskih organov 28 %. povečali pa so se tudi odhodki za intervencije v gospodarstvu.

Poraba sredstev za posamezne namene je bila naslednja:

	I–V 1983	I–V 1984	Indeks
Odhodki po namenu			
1. Delo upravnih organov	37.942	45.518	120
2. Negospodarske investicije	—	2.870	—
3. LO in DS	5.927	6.040	102
4. Intervencije v gospodarstvu	314	691	220
5. Delo medobč. organov	18.352	23.595	128
6. Družbene dejavnosti	707	784	111
7. Druge splošne druž. potrebe	10.725	11.496	107
8. Izločena sredstva rezerv	—	—	—
9. Drugi odhodki	274	56	20
Skupaj odhodki	74.241	91.050	122,6

II. OCENA URESNIČEVANJA RESOLUCIJE V LETU 1984

Z resolucijo o politiki družbenega in gospodarskega razvoja občine Murska Sobota v letu 1984 smo načrtovali rast družbenega proizvoda 3,5 %, industrijske proizvodnje 3–4 %, kmetijske proizvodnje 4 %, izvoza 15 %, zaposlovanja 2 %, produktivnosti 2 %, sredstev splošne porabe za 33 % počasneje od rasti dohodka ter sredstev skupne porabe in osebnih dohodkov v globalu za 20 % počasneje od rasti dohodka.

Po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko so v prvih petih mesecih porasle cene na drobno za 54,2 % v primerjavi z istim obdobjem lani in življenjski stroški za 52,8 %, glede na december leta 1983 pa so cene na drobno višje za 9,6 %.

Na osnovi ocenjenih polletnih nominalnih gibanj in prisotne rasti cen ocenjujemo, da bodo v letošnjem prvem polletju dosežena sledeča realna gibanja:

družbeni proizvod okoli 3 %, industrijska proizvodnja 8 %, izvoz na konvertibilno tržišče 13,5 %, zaposlenost 3 % in produktivnost izračunana na podlagi rasti industrijske proizvodnje 2,5 %. Realni osebni dohodki na zaposlenega so v gospodarstvu upadli za 10 %.

Odhodki skupne porabe so v petih mesecih višji za 43,6 %, odhodki splošne porabe pa za 23 % in se trenutno gibljejo v okviru resolucijskih usmeritev. Tudi sredstva za osebne dohodke so v gospodarstvu občine porasla v skladu z določili resolucije in dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1984.

Gibanja v šestih mesecih zaostajajo za z resolucijo načrtovanimi rastmi pri družbenem proizvodu, izvozu in produktivnosti dela. Višja od načrtovane je rast industrijske proizvodnje in zaposlenosti.

V I. polletju se OZD pri poslovanju srečujejo s številnimi problemi. Najbolj pereče je hitro naraščanje materialnih stroškov ter pomanjkanje nekaterih vrst surovin in repromaterialov. Na manjši obseg proizvodnje v nekaterih OZD vpliva tudi slaba kvaliteta materialov in pogoste zamude pri dobavnih rokih. Zaradi slabših poslovnih rezultatov, neusklajenosti cen, velikih obremenitev pri odplačevanju kreditov in obrestih za kredite ter večanju zalog je vedno več OZD iz občine v likvidnostnih težavah.

V industriji primanjkuje deviz za plačevanje udeležbe s katero nekateri proizvajalci surovin pogojujejo dobave. V OZD s področja gostinstva je opazen padec prometa kar vpliva na slabšanje kvaliteten kazalcev gospodarjenja. V gradbeništvu občasno primanjkuje gradbeni material, prisotni pa so tudi problemi dotrajanosti opreme.

UGOTOVITVE IN STALIŠČA O OCENI GOSPODARSKIH GIBANJ, SKUPNE IN SPLOŠNE PORABE TER URESNIČEVANJU RESOLUCIJE OBČINE MURSKA SOBOTA V I. POLLETJU 1984

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je na seji dne 26/6-1984 obravnaval oceno gospodarskih gibanj, skupne in splošne porabe ter uresničevanja resolucije občine Murska Sobota v I. polletju 1984 in

ugotovil:

V I. polletju 1984 bo po oceni v gospodarstvu občine porasla celotni prihodek za 65 %, porabljena sredstva 67 %, amortizacija po minimalni stopnji 33 %, dohodek 57 %, družbeni proizvod 54 %, čisti dohodek 54 %, sredstva za bruto osebne dohodke 45 %, poslovni sklad za 60 % in izplačila za investicije za 37 % glede na enako obdobje lanskega leta. Po predvidevanjih bodo ob polletju poslovale z izgubo Mesna industrija, Opekarna Puconci in SOBOTA TOZD Gradbeništvo v skupni višini okoli 112 milijonov dinarjev, kar je za 10 % več kot je znašala izguba gospodarstva v I. polletju 1983.

V prvih petih mesecih letos je izvoz blaga v primerjavi z enakim obdobjem lani v globalu manjši za 3,6 %, predvsem zaradi manjšega izvoza blaga na klirinško področje. Izvoz blaga na konvertibilno področje pa narašča za 13,5 %.

Dokaj ugodna je rast industrijske proizvodnje, ki je v petih mesecih letos napram lanskemu enakemu obdobju porasla v povprečju za 8 %, predvsem zaradi obsega proizvodnje v živilsko-predelovalni industriji.

Ocenjena nominalna gibanja so na dokaj visokem nivoju predvsem zaradi naraščanja cen. Ob vedno bolj prisotnih problemih in težavah s katerimi se srečujejo OZD pri poslovanju, realna gibanja ob polletju po predvidevanjih ne bodo tako ugodna. Resolucijsko načrtovanih gibanj ne dosegamo pri rasti družbenega proizvoda, izvoza in produktivnosti dela, nad načrtovanimi pa sta rast industrijske proizvodnje in zaposlenosti. Nadaljuje se tudi upadanje realnih osebnih dohodkov.

Skupna in splošna poraba se gibljeja v skladu z rastjo dohodka in usmeritvami resolucije.

Na podlagi ugotovitev iz ocene in razprave je Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota sprejel naslednja

stališča:

V vseh sredinah je potrebno dosledno izvajati vsa že predhodno sprejeta stališča in priporočila Skupščine občine Murska Sobota.

Organizacije združenega dela morajo nadaljevati z zmanjševanjem materialnih stroškov in odpravljati razkorak med rastjo celotnega prihodka in porabljenimi sredstvi, ki je še vedno precejšen.

V OZD, kjer prihaja do manjšega obsega izvoza blaga in storitev je potrebno takoj analizirati vzroke zmanjšanja ter podvzeti vse potrebne aktivnosti za ponovno ožvitev izvoza.

Ponovno je potrebno preveriti izvajanje sanacijskih programov v OZD, ki poslujejo z izgubo ter sprejeti in izvajati dodatne ukrepe za odpravo motenj v poslovanju.

Vse OZD morajo sproti spremljati in ugotoviti svoj likvidnostni položaj, zlasti zaradi sprejetih zakonov v letošnjem letu, ki urejujejo to področje.

Nadaljevati je treba s sprotim usklajevanjem rasti skupne in splošne porabe z rastjo dohodka.

Gibanje odhodkov skupne porabe v posameznih časovnih obdobjih mora biti v večji meri usklajeno z gibanji prihodkov.

ANALIZA RAZVOJNIH MOŽNOSTI OBČINE MURSKA SOBOTA V OBDOBJU 1986—2000

UVOD

Analiza razvojnih možnosti je pripravljena v skladu s programom izvršnega sveta na pripravi dolgoročnega plana občine za obdobje 1986 do leta 1995 oz. za določena področja do leta 200. Vsi nosilci planiranja, ki so dolžni sprejeti dolgoročne planske morajo kot izhodišče za oblikovanje plana, pripraviti analizo svojih razvojnih možnosti.

V analizi je podana globalna ocena dosežanega razvoja občine od leta 1960 do 1980 in nakazane razvojne možnosti oz. predvidene smeri razvoja do leta 2000, ki izhajajo iz potreb in danih možnosti družbeno-ekonomskega razvoja občine. Analiza naj služi le kot strokovna osnova in izhodišče za pripravo Smernic za pripravo dolgoročnega plana občine v obdobju 1986—2000, ki jih bo sprejela Skupščina občine Murska Sobota.

Analizo je izdelal Komite za družbeno planiranje in družbeno-ekonomski razvoj. Prikaz dosežanega razvoja občine je izdelan na podlagi podatkov Komiteja za družbeno planiranje, Zavoda SR Slovenije za statistiko in Službe družbenega knjigovodstva. Pri pripravi osnovnih usmeritev nadaljnjega razvoja občine do leta 2000 pa so upoštevane usmeritve iz Analize razvojnih možnosti SR Slovenije za obdobje 1986—1995/2000, ki jo je izdelal Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje in v veliki meri sloni na dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije ter izsledkih gradiv komisije zveznih družbenih svetov za vprašanja gospodarske stabilizacije.

1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ IN PRIMERJALNE PREDNOSTI OBČINE

Občina Murska Sobota leži v najsevernejšem delu severovzhodne Slovenije. Razprostira se na prehodu alpskega sveta v široko Panonsko nižino, kjer se stikajo vplivi gorskega in nižinskega kontinentalnega podnebja. Pretežni del občine je nižinski, v svojem severozahodnem in severnem delu pa prehaja v gričevnato Gorčko.

Občina spada med največje občine v SR Sloveniji, saj meri 691 kv. km in ima 65.603 prebivalcev. Upravno, kulturno in gospodarsko središče občine je Murska Sobota s 13.259 prebivalcev. Mesto pokriva gravitacijsko zaledje z več kot 135.000 prebivalcev in ima določeno funkcijo središča policentričnega razvoja v SR Sloveniji.

Položaj občine Murska Sobota je geopolitično posebno pomemben, saj potekajo čez to ozemlje najkrajše celine povezave z Avstrijo, Češko in Madžarsko, hkrati pa predstavljajo te poti za omenjene države najboljšo povezavo z morjem.

Občina Murska Sobota ima določene naravne danosti oz. komparativne prednosti. Poleg kvalitetnih kmetijskih zemljišč bi med nje lahko šteli še nahajališča gline, gramoz, kremenčevih peskov, slatine in termalnih voda, vodni potencial reke Mure ter geopolitični položaj občine.

Največje naravno bogastvo v občini je zemlja, zato je kmetijstvo že po tradiciji poleg industrije ena od osnovnih gospodarskih panog. Konfiguracija terena na območju občine omogoča intenzivno kmetijsko proizvodnjo. Kvalitetna kmetijska zemljišča, ki so trajno namenjena za kmetijsko rabo zavzemajo četrtno, manj kvalitetna zemljišča pa okoli 30 % vseh površin v občini.

V občini so tudi nahajališča nekaterih mineralnih surovin. Zaloge kremenčevega peska so v k. o. Puconci, Bodenci, Kušanovci, Korovci in Ivanjci, peska in gramoz na področju Dolinskega in ob reki Muri ter lončarske in opekarske gline.

V Petanjcih in Nuskovi so nahajališča slatinskih vrelcev, zelo pomembni pa so vrelci termalne vode v Moravcih in okolici.

V razmeran energetske krize je za nadaljnji razvoj pomembno izkoristiti potencialne vire energije reke Mure.

2. PREBIVALSTVO

Prebivalstvo kot dejavnik, nosilec in uporabnik razvoja je osnova za oceno raznih potreb ter globalni okvir za oceno delovnega potenciala.

Občina Murska Sobota je po številu prebivalcev med večjimi v SR Sloveniji. V letu 1960 je zavzemala v republiki 3. mesto, zaradi povprečne rasti prebivalstva v naslednjih letih pa je v letu 1981 zdrknila na 6. mesto.

Gibanja in struktura prebivalstva je bila v letih popisa prebivalstva v občini naslednja:

Število prebivalcev	1961	1971	1981
Skupaj	62.567	63.851	64.299
do 14 let	17.643	14.594	13.999
15—64 let	38.889	41.385	41.375
nad 65 let	6.035	7.872	8.925
Struktura (v %)	100	100	100
do 14 let	28,2	22,9	21,8
15—64 let	62,2	64,8	64,3
nad 65 let	9,6	12,3	13,9

Povprečna letna rast (v %)	1962—1971		1972—1981	
	občina	SRS	občina	SRS
Skupaj	0,2	0,8	0,1	0,9
do 14 let	—1,8	—0,7	—0,4	0,7
15—64 let	0,6	1,1	0,0	0,8
nad 65 let	2,7	3,2	1,2	2,3

Zelo počasna pa je bila rast prebivalstva občine v letih 1962—1981, saj se je njegovo število povečevalo povprečno letno le za 0,1 % (v SR Sloveniji za 0,85 %). Dokaj neugodna je bila starostna struktura prebivalcev. V letu 1961 je bilo v skupnem številu prebivalcev 9,6 % (v SRS 7,9 %) starejših od 65 let, v letu 1981 pa je njihova udeležba v strukturi porasla na 13,9 % (v SRS na 11,3 %). Kljub staranju prebivalstva se povečuje delež delovno sposobnega prebivalstva v skupnem številu. Znotraj kategorij delovno sposobno prebivalstvo vključeno v aktivno delo je prišlo v preteklih dvajsetih letih do bistvenih sprememb. Udeležba zaposlenih in aktivnih v kmetijstvu se je zmanjšala od 75,4 % (v SRS 31,7 %) v letu 1961 na 41,7 % (v SRS 12,1 %). 1981. leta, zaposlenih v združenem delu pa se je v enakem obdobju povečala od 20,3 % na 44,3 % (v SRS od 49,5 % na 76,9 %). Največ aktivnih prebivalcev je še vedno vključeno v primarni sektor (44 %), to je pretežno v kmetijsko dejavnost, v sekundarnem sektorju dela 26 %, terciarnem 10 % in kvartarnem 20 % prebivalstva.

3. DRUŽBENOEKONOMSKI IN DRUŽBENOPOLITIČNI ODNOSI

V tridesetletnem razvoju socialističnega samoupravljanja so doseženi pomembni premiki. Samoupravljanje je postalo trajen način življenja in dela delovnih ljudi in občanov na gospodarskem socialnem in političnem področju.

Z ustavo SFRJ in zakonom o združenem delu smo na podlagi izkušenj iz predhodnih let izoblikovali bistvene institutne samoupravne socialistične družbe ter začrtali okvire za trajne in kvalitetne družbene spremembe v bodočem razdobju. Na teh osnovah je začel delovati tudi delegatski sistem.

Združeno delo je pričelo s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem prevzemati od države določene funkcije pri oblikovanju in izvajanju ekonomske politike. Z uresničevanjem svobodne menjave dela so se pričele uveljavljati samoupravne interese skupnosti kot dejavnik sporazumevanja in dogovarjanja uporabnikov in izvajalcev, ter določanja skupne politike v razvojnih programih posameznih družbenih dejavnosti in urejanja medsebojnih odnosov. Vzporedno smo pričeli z uvajanjem sistema samoupravnega družbenega planiranja, s katerim delovni ljudje in občani sprejemajo, usklajujejo in uresničujejo plane svojih organizacij in skupnosti ter na ta način stalno izboljšujejo materialne in druge pogoje za delo in življenje.

Politika ekonomskega in socialnega razvoja na vseh ravneh in skupna razvojna politika sta v obravnavanem obdobju vzpodbujali materialno rast gospodarstva in razvoj družbenih dejavnosti preko stvarnih možnosti. Prihajalo je do močnega odtujevanja akumulacije in slabšanja akumulativne sposobnosti gospodarstva. V zadnjih nekaj letih je bilo sprejeto veliko administrativnih ukrepov, ki vedno bolj posegajo v samoupravne odnose, rušijo ekonomske zakonitosti ter neugodno vplivajo na poslovne uspehe OZD.

Pri poslovanju OZD so še vedno prisotne določene težave in problemi, pri čemer izstopa med drugim tudi neupoštevanje dogovorov in sporazumov brez bistvenih posledic za tiste, ki jih kršijo.

Temeljne in druge OZD se razmeroma počasi navajajo na precej zapleten postopek priprave, usklajevanja in sprejemanja razvojnih načrtov, dodatno pa jim načrtovanje otežujejo tudi sedanji nestabilni pogoji gospodarjenja, zlasti visoka inflacija.

V delovanje delegatskega sistema se še vedno premalo vključujejo tako delovni ljudje kot občani, s čemer ne koristijo osnovnih pravic in dolžnosti odločanja o pogojih in rezultatih svojega dela za pokrivanje osebnih, skupnih in splošnih potreb.

Hitrejši razvoj gospodarstva in doseganje višje stopnje razvitosti proizvajalnih sil bomo lahko dosegli poleg spreminjanja strukture gospodarstva, večje izvozne naravnosti in izboljšanjem kvalitete gospodarjenja in odločanja tudi s spreminjanjem sedanjih družbeno-ekonomskih odnosov. Delavcem v združenem delu bo potrebno dati več možnosti, da odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela.

Povečati bo treba tudi učinkovitost in izboljšati kvaliteto samoupravnega odločanja ter okrepiti samoupravno povezanost delavcev na vseh področjih in ravneh družbene reprodukcije.

4. GOSPODARSTVO

Globalna ocena preteklega razvoja

V letih 1960—1983 so bile v občini Murska Sobota prisotne velike spremembe v družbenoekonomskem razvoju občine. Močna deagrari-zacija prebivalstva in hiter razvoj industrije sta bistveno spremenila strukturo gospodarstva. Delež kmečkega prebivalstva se je znižal od 69 % na 37 %, število mestnega prebivalstva v skupnem prebivalstvu je naraslo od 10,6 % na 18,9 %, kar kaže na precejšnje krepitve mesta Murska Sobota in primestnih naselij. V strukturi družbenega proizvoda je prišlo do pomembnih premikov, saj je industrija povečala svojo udeležbo v strukturi družbenega proizvoda iz 12,9 % na v letu 1960 na 39,8 %, v letu 1980. Hiter je bil tudi razvoj ostalih dejavnosti, zlasti trgovine, prometa in zvez ter gostinstva in turizma.

Gospodarski razvoj občine je bil na povprečju republiškega, razen v obdobju 1976—1980, ko je bila rast družbenega proizvoda občine za 3 indeksne točke nad povprečjem v SR Sloveniji.

Struktura družbenega proizvoda gospodarstva občine se je od leta 1960 močno spremenila. Delež posameznih dejavnosti je bil naslednji:

Dejavnost	1960	1965	1970	1975	1980	1981
Skupaj	100	100	100	100	100	100
industrija	12,9	31,6	31,3	40,4	39,8	39,8
kmetijstvo	58,7	35,3	19,9	13,4	12,8	15,5
gozdarstvo	0,1	1,6	1,0	0,8	1,4	1,4
vodno gospodar.	—	—	—	—	0,9	0,8
gradbeništvo	5,6	9,2	16,9	13,6	11,6	9,5
promet in zveze	3,6	4,4	2,6	3,4	5,6	5,2
trgovina	10,3	11,3	21,0	20,1	18,0	19,1
gost. in turiz.	1,4	1,9	2,5	3,5	3,3	2,4
obrtn.	—	—	4,8	4,8	4,4	3,8
stan. kom. dejav.	7,4	4,7	0,04	—	0,4	0,3
druge dejav.	—	—	—	—	1,8	2,2

Razkorak v višini družbenega proizvoda na prebivalca se je v dvajsetletnem obdobju nekoliko znižal. Družbeni proizvod na prebivalca je znašal leta 1961 v občini 1.600 din in v SRS 3.498 din ali za 118 % več ter leta 1981 v občini 100.904 din in v republiki 177.177 din oz. za 75 % več kot v občini.

Do manjšega razkoraka je prišlo v glavnem zaradi nižje rasti števila prebivalcev in manj na račun hitrejšega gospodarske rasti v občini.

Po velikosti narodnega dohodka na prebivalca pripada občini Murska Sobota po podatkih za 1982. leto 50. mesto v republiki (leta 1967 je bila občina na 55. mestu).

Tudi na področju investicij so opazna v preteklem dvajsetletnem obdobju neenakomerna gibanja. Delež investicij v družbenem proizvodu je leta 1961 znašal 30,39 % in se je do leta 1981 znižal na 17,31 %. Leta 1971, ko na vseh področjih dejavnosti dosegamo nizke rasti osnovnih kazalcev razvoja, je bila tudi investicijska aktivnost slabša in je delež naložb v družbenem proizvodu znašal le 14,85 %. Močno se je v obravnavanem obdobju spremenila struktura investicij. Leta 1961 je bilo od skupne vrednosti naložb usmerjeno v gospodarstvo 95 % sredstev, v letu 1981 pa 68 % sredstev. Večja vlaganja v negospodarske objekte so omogočila hitrejši razvoj družbene infrastrukture. Med gospodarskimi investicijami je bilo največ sredstev namenjenih razvoju kmetijstva, precejšen del pa je bil usmerjen tudi v razširitev in modernizacijo industrijske proizvodnje, ter izgradnjo objektov trgovske mreže in gostinsko-turističnih zmožljivosti. Med OZD v občini prilaga do združevanja sredstev za gospodarske investicije.

Z vlaganji so organizacije močno povečale obseg osnovnih sredstev ter s tem proizvodne kapacitete. Žal pa vse naložbe niso dale pričakovanih rezultatov. Glavni vzrok slabe učinkovitosti uporabe vloženih sredstev je v nekaterih OZD nedovoljna izkoriščenost tako zgrajenih kapacitet. To velja zlasti za lesnopredelovalno industrijo in delno za kovinskopredelovalno industrijo.

Usmeritve dolgoročnega razvoja

Ugotovitve iz globalne analize dosedanjega razvoja in dosežena stopnja materialne razvitosti občine Murska Sobota so osnova za opredelitev kazalcev razvoja v naslednjih letih. Prisotnost nekaterih negativnih tendenc in protislovij zahtevajo, da pri načrtovanju dolgoročnega razvoja upoštevamo realnost sedanjega stanja zlasti zaostrene pogoje gospodarjenja in zmanjšane materialne možnosti. Dolgoročni program ekonomske stabilizacije kaže na potrebo po zaustavitvi negativnih gibanj s postopno krepitvijo gospodarstva ter večjim izkoriščanjem obstoječih zmožljivosti.

Ob načrtovanju osnovnih kazalcev razvoja občine je potrebno upoštevati tudi usmeritve nadaljnjega razvoja SR Slovenije pa tudi SFRJ.

Posledice sedanjih gospodarskih težav bodo še dalj časa vplivale na naš nadaljnji razvoj.

Z vsestranskim in kvalitetnim zadovoljevanjem človekovih osebnih, družbenih, materialnih, socialnih in drugih potreb si bo treba prizadevati za uresničevanje načela enakopravnosti vseh delovnih ljudi in občanov ter stremeti za izenačitev pogojev za delo in življenje. Pri tem bo osnovna skrb ustvariti možnosti za čim večje zaposlovanje delavcev in s tem zmanjšati brezposelnost v občini, ki se v zadnjih letih povečuje.

V razvoju občine do leta 2000 bodo nadaljevali z uresničevanjem tistih kvalitetnih ciljev in nalog, ki smo si jih zastavili z družbenim planom občine za obdobje 1981—1985. Poskrbeli bomo za hitrejšo rast proizvodnje na osnovi kvalitetnih faktorjev gospodarjenja z večjim poudarkom na uporabi znanja in sodobne tehnologije, razvijali kmetijstvo in živilsko predelovalno ter ostalo industrijo. Posebna skrb bo dana izvozni usmerjenosti proizvodnje in storitev ter težnjam po spremembi strukture gospodarstva.

Materialni okvirji razvoja

Projekcija globalnih okvirjev družbenoekonomskega razvoja občine v dolgoročnem obdobju od leta 1986 do leta 2000 je izdelana na podlagi dosežene stopnje razvitosti, usmeritev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in ocenjenih možnosti gospodarskih gibanj doma in v svetu.

Glede na pričakovani materialni razvoj SR Slovenije, načrtovana in dosežena gibanja v občini v obdobju od 1981—1985 ter ocenjene možnosti se ocenjuje, da bo v obdobju od 1986—2000 v občini možno doseči naslednje povprečne letne rasti: družbeni proizvod 3,5—4 %, industrijska proizvodnja 3 %, kmetijska proizvodnja 4 %, izvoz 8—10 %, uvoz 5 % in zaposlenost 2 %.

Izboljšati se bo morala tudi kvalifikacijska struktura zaposlenih v gospodarstvu, ki sedaj ni ravno najugodnejša.

Glede na načrtovano rast družbenega proizvoda in povečanja števila delavcev bo možno povečati produktivnost dela za okoli 2 % povprečno letno.

Realni osebni dohodek na delavca se bo v naslednjih desetih letih predvidoma povečeval po stopnji 2—2,5 % letno, kar bi omogočilo dvig družbenega standarda delovnih ljudi.

Predvidena hitrejša gospodarska rast bo omogočila, da bodo lahko organizacije združenega dela namenile več sredstev akumulacije za investicijske naložbe. Za investicije naj bi po prvi oceni v letih 1986—1995 namenili skupno 25 % družbenega proizvoda, od tega 20 % za gospodarske in 5 % za negospodarske naložbe. Poleg zagotavljanja lastnih sredstev za investicije bo potrebno v naslednjih letih bolj krepiti lastna obratna sredstva.

V strukturi samih investicij bo potrebno zmanjšati udeležbo stroškov za gradbene objekte in več sredstev usmeriti v posodobitev in avtomatizacijo tehnoloških postopkov. Prednost pri investiranju bo dana izvozu usmerjenim programom ter programom, ki bodo prispevali k večji proizvodnji hrane in spremembi gospodarske strukture v občini.

Doseganje uspešnih poslovnih rezultatov v gospodarstvu bo odločilen faktor družbenoekonomskega razvoja občine. Osnovna usmeritev vseh organizacij bo poleg uresničevanja izvoznih nalog tudi izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja.

Prednost v razvoju bo potrebno dati boljši izrabi prirodnih danosti zlasti zemlje in višji stopnji predelave razpoložljivih surovin. Pomembnejšo vlogo za hitrejši gospodarski razvoj mora imeti raziskovalna in inventivna dejavnost ter vključevanje tovrstnih dosežkov v proizvodne procese.

Industrija

V zadnjem dvajsetletnem obdobju smo bili v občini Murska Sobota priča hitremu razvoju industrije. V začetku šestdesetih let so bile v občini zastopane industrijske panoge: proizvodnja in predelava nekovin, kovinska, lesno-predelovalna, tekstilna, prehrabena, grafična in papirna industrija, ki so ustvarjale okoli 13 % celotnega družbenega proizvoda. V letu 1960 je bilo v industriji zaposlenih 1685 delavcev oz. 24 % vseh zaposlenih v gospodarstvu občine. Hitrejši razvoj industrije se beleži v letih 1960—1965, saj se je delež zaposlenih povečal na 45 %, delež ustvarjenega družbenega proizvoda v strukturi celotnega družbenega proizvoda pa na 32 %. Do začetka osemdesetih let so se močneje razvile živilsko-predelovalna, tekstilna, grafična industrija ter industrija gradbenega materiala, na novo pa je bil odprt obrat za proizvodnjo mineralnih mešanice, ki je začetek kemično-predelovalne industrije v občini. Te industrijske panoge so v letu 1981 ustvarile že 40 % celotnega družbenega proizvoda v občini ob 42 % vseh zaposlenih. Zaradi določenih strukturnih neskladij, sorazmerno nizke tehnično-tehnološke ravni proizvodnje v nekaterih OZD in relativno slabe inventivne dejavnosti, se v zadnjih osmih letih kažejo v industriji določene težave, kot prisotnost izgub predvsem v živilsko-predelovalni industriji ter stagnacija kovinske industrije in industrije gradbenega materiala. Tudi vključenost industrije v mednarodno menjavo dela ni zadovoljiva, z izjemo DO MURE in DO Mesne industrije, ki dosegata v zadnjih letih okoli 80 % celotnega izvoza v občini.

Z večjimi naložbami v industrijo bo možno vplivati na spremembo gospodarske strukture in ustvariti pogoje za produktivno zaposlovanje. Bolje bo treba izkoristiti možnosti, ki jih ima za razvoj kovinska industrija.

Dolgoročno usmeritev industrije je kvalitetno in intenzivno gospodarjenje, ki bo dolgoročno zagotavljalo visok dohodek na zaposlenega. Za uresničitev tega cilja bo potrebno razviti tehnološko intenzivno proizvodnjo ter spremeniti strukturo posameznih področij industrije na podlagi kvalitetnih razvojnih programov, z večjo udeležbo visoko strokovnih kadrov in znanja ter uvajanjem sodobnih procesov dela. Smotnejše bo potrebno izkoristiti in rabiti razpoložljive surovine in energijo na domačih osnovah, pospešiti izvoz visokokvalitetnih izdelkov in zmanjšati uvozno odvisnost industrije ter ob vsem tem skrbeti tudi za varovanje okolja in smotno rabo prostora. V procesu industrijske proizvodnje bo potrebno posebno pozornost posvetiti zlasti človeku-proizvajalcu, s čimer bo omo-

gočen ob racionalnem zaposlovanju, boljši organizaciji dela in izkoriščenosti proizvodnih kapacitet tudi dvig produktivnosti.

Kmetijstvo

Občina Murska Sobota je po površini sorazmerno velika, saj zavzema 6. mesto v SR Sloveniji. Od skupno 69.163 ha površin je kar 65 % kmetijskih. V obdobju od 1960. do 1981. leta so se kmetijske površine v občini nekoliko zmanjšale (od 67 % na 65 % vseh), znotraj teh površin pa je prišlo tudi do določenih strukturnih sprememb. Povečale so se površine sadovnjakov in vinogradov ter zmanjšale njive in vrtovi, medtem ko so travne površine ostale v istem obsegu.

Delež kmečkega prebivalstva se v občini stalno zmanjšuje in znaša v 1981. letu 37 % skupnega prebivalstva občine. Od leta 1950 se je kmečko prebivalstvo zmanjšalo za polovico, zelo hitro zmanjševanje kmečkega prebivalstva je bilo prisotno zlasti v zadnjih desetih letih. Kmetijske površine v občini so močno razdrobljene. Na aktivnega kmetičkega prebivalca je v letu 1961 odpadlo 1,6 ha kmetijske zemlje, v letu 1981 2,7 ha, kar je občutno manj kot v povprečju v SR Sloveniji (7,5 ha v letu 1981). Tudi struktura velikosti kmečkih gospodarstev se v zadnjih 10 letih ni bistveno menjala. Večina gospodarstev (66 %) razpolaga z 2 do 8 ha zemljišč, do 2 ha površin ima okoli 18 % gospodarstev, nad 8 ha pa samo 16 % gospodarstev. Neugodna posestna in parcelna struktura ter doseganje večje zaposlitvene možnosti izven kmetijstva je povzročalo rast številca nekmetičkih in mešanih gospodarstev.

V kmetijstvu občine sta se v dvajsetih letih najbolj razvili rastlinska in živalska proizvodnja, v zadnjem času pa se razvijajo tudi druge panoge kmetijstva, predvsem sadjarstvo ter pridelovanje semen in povrtnin. Proizvodnja posameznih kultur je bila po letih različna, vendar pa je opazno povečevanje količinske proizvodnje zlasti koruze in krompirja, medtem ko se je zmanjšala proizvodnja pšenice. V zadnjih letih dosega pomemben delež v rastlinski proizvodnji pridelava sladkorne pese. Izboljšuje se tudi količina proizvodnje poljščin na ha. Še hitrejša rast proizvodnje je opazna pri živinoreji, kjer se je povečalo število govedi in prašičev, tudi priraja mleka je temu primerno višja, izrazit skok pa je bil v dvajsetletnem obdobju dosežen pri vzreji perutnine.

V letih 1960, 1970 in 1981 je bil po posameznih proizvodih dosežen naslednji količinski obseg proizvodnje:

	— v tonah			
	1960	1970	1981	Indeks 1981/1960
Pšenica	16.217	19.427	13.924	86
Rž	10.987	6.683	3.767	34
Ječmen	1.158	916	2.995	259
Oves	1.955	2.426	1.143	58
Koruzi	14.159	14.432	46.929	331
Krompir	95.254	35.282	29.035	30
Sladkorna pesa	—	—	28.886	—
Detelje	16.384	14.634	10.993	67
Seno	58.952	45.454	76.751	130
Grozdje	2.430	2.621	3.781	156
Jabolka	7.355	2.291	2.178	30
Goveda	3.659	5.128	8.535	233
Prašiči	4.284	4.598	8.552	200
Jajca — 000 kom	15.335	13.740	12.300	80
Mleko — 000 lit	29.755	25.292	41.632	140
Perutnina	320	1.800	5.955	186

Hitra rast kmetijske proizvodnje je bila dosežena predvsem zaradi intenzivnejšega obdelovanja zemljišč, boljše tehnične opremljenosti kmečkih gospodarstev, večanja obdelovalnih površin z melioriranjem in komasiranjem zemljišč ter večletnim združevanjem dela in sredstev večjega dela združenega dela za razvoj kmetijstva v občini. Pomembne za pridobitev kvalitetnih ornih površin so bile zlasti melioracije in komasacije kmetijskih zemljišč s katerimi smo v občini pričeli po letu 1976. Prve melioracije zemljišč so bile izvršene na 16 ha leta 1976, v letu 1984 pa je v občini melioriranih že skupno 2.708 ha kmetijskih površin. Melioracije zemljišč sta v obravnavanem obdobju opravljali organizaciji KG Rakičan in KZ Panonka. Od skupnih melioriranih površin je odpadlo na družbeni sektor 39 %. Komasacije zemljišč je opravljala KZ Panonka na privatnih kmetijskih zemljiščih leta 1979, je bilo komasiranih 580 ha, leta 1982 pa so znašale skupno komasirane kmetijske površine v občini že 1.564 ha.

Š postavitvijo raketnih postaj je bil v občini v zadnjih letih izpolnjen sistem za obrambo pred točo, ki uspešno varuje kmetijske pridelke pred to naravno nesrečo.

Velika vlaganja v razvoj kmetijstva se kažejo v hitri rasti deleža ustvarjenega družbenega proizvoda kmetijstva v strukturi družbenega proizvoda občine v zadnjih petih letih. Družbeni proizvod združenega dela kmetijstva je v tem obdobju naraščal povprečno letno no stopnji 36

% (v SRS 31 %). celotno združeno delo v občini pa je izkazovalo 31 % letno rast družbenega proizvoda (v SRS 28 %).

Vedno večja potreba po hrani zahteva povečevanje obsega kmetijske proizvodnje in uvajanje sodobno organizirane kmetijske proizvodnje. V občini bo potrebno dvigniti rastlinsko proizvodnjo, predvsem pridelavo krmnih in industrijskih rastlin ter žitaric, v živinorejski proizvodnji pa povečati proizvodnjo goved, svinj in perutnine ter prirejo mleka in telet na doma pridelani krmi.

Za uresničitev predvidenega razvoja kmetijstva se bo potrebno v naslednjih letih posvetiti predvsem preobrazbi ograde strukture v občini. Zaustaviti bo potrebno nadaljnje drobljenje zemljišč ter pospešiti združevanje in podružbljanje kmetijskih zemljišč. Izpostavlja se tudi potreba po nadaljnjem spreminjanju družbenoekonomskih odnosov v kmetijstvu, prenosu znanja in tehnologije ter delitev dela med družbenimi obrati in organiziranimi oblikami povezovanja s kmeti. intenzifikaciji obdelave, racionalni izrabi kmetijskih zemljišč in proizvodnih zmogljivosti ter pridobivanju novih in kvalitetnejših kmetijskih zemljišč z malioracijami, komasacijami in nakupi zemljišč. Ker prihaja pri planiranju kmetijske proizvodnje med občino in SR Slovenije do nekaterih različnih usmeritev je potrebno te v času priprave plana medsebojno uskladiti.

Gradbeništvo

Gradbena dejavnost v občini je doživljala največji razmah v letih 1960—1970, ko so se na podlagi pospešene investicijske dejavnosti in organizacijskih sprememb iz pretežno obrtno gradbenih podjetij razvile organizacijske enote, ki poslujejo še danes.

Gradbeništvo je v letu 1960 s 7,1 % (490 delavci) deležen vseh zaposlenih občine ustvarjalo 5,6 % družbenega proizvoda, medtem ko je bilo v letu 1970 gradbeništvo z manjšim deležem zaposlenih (6,9 %) dohodkovno uspešnejše (16,9 % delež družbenega proizvoda občine). Ob tako hitrem razvoju gradbeništva so se pričele kazati v tej dejavnosti tudi določene slabosti: organizacijske težave, poslovno-tehnična nepovezanost gradbenih organizacij, neizkoriščenost gradbenih kapacitet, hitra rast zaposlovanja predvsem ne kvalificirane delovne sile, tehnološko neusklajena nabava raznovrstne opreme iz uvoza, opravljanje raznovrstnih gradbenih del, prepočasno vključevanje v gradbena dela izven območja občine ter zapiranje tržišč. Ob težavah v sami gradbeni dejavnosti so na zastoj gradbeništva vplivali tudi oteženi pogoji gospodarjenja, zlasti omejitve na področju investicijske izgradnje. Zaradi hitre rasti zaposlovanja v zadnjih letih je število delavcev poraslo v letu 1980 na 2.332, delež zaposlenih v gradbeništvu v strukturi zaposlenih gospodarstva pa je znašal že okoli 13 %.

Gradbena dejavnost je v tem letu ustvarila 10 % družbenega proizvoda gospodarstva občine. Nosilec dejavnosti je Konstruktor TOZD Gradbeništvo Pomurje, ki je z izgradnjo obrata za proizvodnjo betonskih elementov posodobil gradnjo in razširil svojo ponudbo. Pomembna je zlasti njegova usmeritev v farmerski program s katerim uspešno nastopa tudi izven območja občine.

Kvalitetnejši razvoj gradbeništva bo možen z racionalizacijo dela, večjo industrializacijo gradenj, izboljšanjem opremljenosti, boljše izkoriščenostjo proizvodnih zmogljivosti delovnega časa in strokovnega kadra ter ob povečani produktivnosti dela. Vedno bolj izrazita je tudi zahteva po združevanju, usklajevanju in delitvi dela med organizacijami s področja gradbene dejavnosti v občini in izven nje. Na podlagi boljših dohodkovnih povezav ter usklajenega delovanja na področjih projektive, inženiringa in gradnje si bodo organizacije morale bolj prizadevati za pridobivanje in izvajanje investicijskih del doma in izven regije ter zlasti na tujih tržiščih.

V vsesplošen proces tehnološke reorganizacije gradbeništva se morajo v občini v večji meri preko raziskovalno inventivne vloge vključiti strokovnjaki s področja projektivne dejavnosti.

Promet in zveze

V zadnjem dvajsetletnem obdobju se je število zaposlenih v dejavnosti promet in zveze stalno povečevalo, s tem tudi delež zaposlenih v strukturi vseh zaposlenih v gospodarstvu, povečeval pa se je tudi ustvarjeni družbeni proizvod te dejavnosti. Znotraj dejavnosti promet in zveze je v obravnavanem obdobju prihajalo do določenih strukturnih sprememb. V letih 1960 do 1970 je opazna preusmeritev potniškega in blagovnega prometa z železnice na cestno. K temu je delno prispevala tudi ukinitve železniške povezave Murska Sobota—Hodoš leta 1969.

Železnica je v tem obdobju začela izgubljati na pomenu kot prevoznik potnikov in blaga. Tovorni promet blaga se je v dvajsetih letih zmanjšal na polovico, medtem ko je že očitnejša preusmeritev potnikov na cestni promet. V letu 1960 je usluge železnice koristilo 705 tisoč oseb, v letu 1980 pa komaj 39 tisoč. S krepitvijo cestnega prometa in cestne infrastrukture so v zadnjih desetih letih v sklopu posameznih organizacij bile ustanovljene posebne delovne enote oz. temeljne organizacije z lastnim transportnim parkom.

V preteklih letih smo v občini z večjimi vlaganji v prenosne sisteme in telekomunikacijske naprave nekoliko zmanjšali razkorak v razvitosti ptt omrežja glede na povprečje v SR Sloveniji. Pospešeno smo širili predvsem kapacitete telefonskih priključkov, zlasti po letu 1970, ko smo uvedli avtomatske telefonske centrale.

V letu 1960 je bilo v občini 0,5 telefonskih naročnikov na 100 prebivalcev, v 1980. letu 5,0 (v SRS 9,9), v letu 1983 pa že 6,6 naročnikov na 100 prebivalcev (v SRS 11,5 in v SFRJ 8,3). Kljub hitri izgradnji telefonskih in telegrafskih kapacitet, pri zmogljivosti v občini še vedno močno zaostajajo za naraščajočimi potrebami.

Večletno zaostajanje v razvoju dejavnosti prometa in zvez ter dosežena dinamika gospodarskega razvoja gospodarstva občine zahteva večjo modernizacijo, posodobitev ter učinkovitost in racionalizacijo pri opravljanju potniškega in blagovnega prometa, ter večjo povezanost z jugoslovanskim in mednarodnim prometnim sistemom. Pretok potnikov, blaga in surovin je potrebno hitreje preusmeriti s cestnega na železniško omrežje ter na ta način razbremeniti sedanjo intenzivno obrabe cestniš in bolj izkoristiti tehnične, tehnološke in gospodarske prednosti železniškega prometa. V bodoče je potrebno bolje izkoristiti prostorske možnosti občine za organiziranje transportne in spedijske dejavnosti in integralnega transporta. Še bolj bo treba modernizirati in avtomatizirati poštni promet, zlasti povečati kapacitete telefonskih priključkov.

Trgovina

Oskrba prebivalstva v občini se je z relativno hitrim razvojem trgovine v zadnjih dvajsetih letih stalno izboljševala. V letu 1960 je trgovska mreža zajemala 159, pretežno klasičnih prodajal in je na prebivalca odpadlo 0,09 m² prodajnega prostora, v letu 1982 pa že 0,30 m². Kvaliteta prodajnega prostora se je izboljšala, saj so se trgovske organizacije preusmerile na specializirane prodajalne. Še vedno pa je več kot 60 % prodajnega prostora trgovine v mestu Murska Sobota in razvoj trgovine na podeželju zaostaja za potrebami.

V obdobju od 1960—1970 je trgovina stalno in hitro povečevala delež ustvarjenega družbenega proizvoda v celotnem družbenem proizvodu gospodarstva in sicer od 10,3 % v letu 1960 na 21 % v letu 1970. Po tem obdobju je trgovska dejavnost napram drugim dejavnostim gospodarstva občine stagnirala, saj se je znižal delež družbenega proizvoda trgovine v letu 1980 na 18 %. Nasprotno je število zaposlenih v trgovini konstantno naraščalo in se je v strukturi zaposlenih gospodarstva povečalo iz 7,8 % leta 1960 na 9,3 % v letu 1980. Hitra rast zaposlovanja je posledica tudi precejšnjih vlaganj v širitev in posodobitev trgovske mreže. Zgrajene so bile tri blagovne hiše in več sodobnih samopostrežnih trgovin.

Dolgoročna naloga trgovske mreže v občini je razširiti in izboljšati asortiman blaga ter zagotoviti nemoteno in kvalitetno preskrbo prebivalstva na območju cele občine in OZD ter vzpostaviti boljšo dohodkovno povezanost in soodvisnost med trgovskimi in proizvodnimi organizacijami. Vzpostaviti je potrebno boljše delovanje potrošniških svetov in samoupravne interesne skupnosti za preskrbo ter okrepiti njihov vpliv na poslovanje trgovskih organizacij v občini.

Turizem in gostinstvo

Hitri razvoj turizma in gostinstva v občini je opazen v letih 1960—1970, kar se kaže v 14 % povprečni letni rasti števila gostov. Vzoredno s tem je v tem obdobju raslo tudi število nočitev gostov, predvsem nočitve tujih gostov. Povečevale so se tudi nočitvene kapacitete, saj smo v občini leta 1970 razpolagali že z 462 ležišči. Po letu 1970 se je dinamika razvoja turizma in gostinstva v občini upočasnila.

To je razvidno tudi iz naslednje tabele, ki prikazuje gibanje števila gostov, nočitev in nočitvenih kapacitet:

	1960	1970	1980	61—70	71—80
Število gostov skupaj	5.181	19.946	30.491	14,4	4,3
— število domačih gostov	4.896	11.348	16.182	8,8	3,6
— število tujih gostov	285	8.598	14.309	40,6	5,2
Število prenočitev skupaj	7.697	51.753	119.699	21,0	8,7
— domačih gostov	6.822	23.837	55.412	13,3	8,8
— tujih gostov	875	27.916	64.287	41,4	8,7
Nočitvene kapacitete (število vseh ležišč)	92	462	821	17,5	5,9

Ob skrbi za širitev prenočitvenih kapacitet niso bile v celoti izkoriščene vse možnosti, ki jih občina ima za razvoj zdraviliškega turizma ter raznih dopolnilnih oblik turistične ponudbe kot so kmečki turizem, lovni in izletniški turizem. Gostinstvo in turizem je v primerjavi z ostalim gospodarstvom občine zaostajalo v razvoju, saj se zmanjšuje delež družbenega proizvoda te dejavnosti v gospodarstvu (od 3,5 v letu 1975 na 2,4 % v letu 1981). Necelovita in ne dovolj kvalitetna ponudba turistične in gostinske dejavnosti je pogojena tudi z nizko akumulativno sposobnostjo te dejavnosti, nerealizacijo posameznih načrtovanih investicij, neugodno kadrovske strukture in močno fluktuacijo delavcev ter zlasti preslabo povezanostjo posameznih organizacij s področja gostinstva in turizma. V zadnjih letih pa prihaja do kvalitetnejših sprememb zlasti pri povečanju gostinskih in nočitvenih zmogljivosti. Poleg razširitve hotela Diana v Murski Soboti je bil v Moravskih toplicah zgrajen hotel s 140 sobami in 252 ležišči, kar je dobra osnova za razvoj zdraviliškega turizma. Zgrajeno je bilo

tudi nekaj drugih spremljajočih objektov, ki so razširili turistično ponudbo občine. V tem obdobju je prišlo tudi do prekatégorizacije Moravskih toplic v naravno zdravilišče, zdraviliški turizem pa je postal glavni dejavnik turizma in pomemben izvoznik storitev v občini.

V občini obstajajo določene naravne danosti in možnosti za pospešen razvoj turistično-gostinsko-rekreativne dejavnosti. Na podlagi teh danosti ter novozgrajenih gostinsko-turističnih kapacitet bo potrebno razvijati zlasti zdraviliški turizem. V oblikovanje celovitejših turističnih ponudb bo potrebno pritegniti tudi ostale dejavnosti gospodarstva občine. Povečanje turističnega deviznega priliva bomo morali doseči s celovitejšo in kvalitetnejšo turistično ponudbo. Turistična zveza se mora aktivno vključevati v prizadevanja za hitrejši razvoj te dejavnosti v občini. Pri razvoju lovnega turizma morajo v večji meri sodelovati tudi lovske družine.

Obrt in osebne storitve

V primerjavi s pospešenim razvojem večine gospodarskih dejavnosti v občini, zlasti industrije je v razvoju drobnega gospodarstva bila v preteklih dvajsetih letih prisotna stagnacija v razvoju. V začetku šestdesetih let je v občini 19 obrtnih organizacij zaposlovalo 912 delavcev ali 13,1 % vseh zaposlenih ter ustvarjalo 7,4 % družbenega proizvoda gospodarstva. V obrti so bile zastopane panoge: predelava kovin, predelava lesa, proizvodnja tekstilnih izdelkov, prehrabena proizvodnja, gradbena obrt in obrtne storitve. OZD s področja obrti so se v naslednjih letih skoraj v celoti razvile v večje industrijske organizacije, kar je povzročilo, da se je število OZD zmanjšalo le na 3, število zaposlenih na 257 (delež v občini 1,5 %) zmanjšal pa se je tudi delež ustvarjenega družbenega proizvoda v družbenem proizvodu gospodarstva na 3,8 % v letu 1981 (v SRS 8,3 %). Glede na potrebe in možnosti ugotavljamo, da je v občini v družbenem sektorju obrtna dejavnost preslabo zastopana. V obravnavanem obdobju je doživela nekoliko večji razmah zasebna obrt, kjer se je število obratovalnic povečevalo za 2,3 % povprečno letno, nižja pa je bila rast števila zaposlenih pri zasebnih obrtnikih. V letih od 1960—1970 je temeljila zasebna obrt pretežno na tradicionalno proizvodni dejavnosti in opravljanju storitev, v zadnjem času pa smo že pričali zasebni obrti kot dopolnilni in komplementarni dejavnosti industrije. Določene tradicionalne obrti zamirajo, prav tako se čuti pomanjkanje storitvene dejavnosti, zlasti osebnih storitev. Za oživitve drobnega gospodarstva v občini so bile v občini v zadnjih letih izboljšane določene družbenoekonomske možnosti in pogoji. Ustanovljena je bila obrtna zadruga Prekmurka, ki skrbi za povezovanje drobnega gospodarstva z združenim delom, boljše je poslovno-tehnično sodelovanje zasebne in družbene obrti z ostalimi dejavnostmi gospodarstva, zlasti industrijo, prav tako so podane možnosti za združevanje zasebnih obrtnikov v pogodbeno organizacije združenega dela.

V obdobju do leta 1995 bo potrebno v občini dati večji poudarek hitrejšemu in celovitejšemu razvoju drobnega gospodarstva, ki mora prav tako sodelovati pri izvajanju nalog za prestrukturiranje in racionalizacijo gospodarstva. Drobno gospodarstvo razpolaga s precejšnjimi možnostmi vključevanja v izvoz in tudi nadomeščanje uvoza. Nadaljnji razvoj drobnega gospodarstva v občini bo treba usmeriti predvsem v razvijanje novih organizacij v družbenem sektorju, krepitev kooperacijskih povezav z združenim delom ter izboljševanje kvalitete osebnih in drugih storitev.

5. MEDNARODNA MENJAVA

Občinsko gospodarstvo se že več kot dvajset let z različno uspešnostjo vključuje v izvozna prizadevanja. Prvi začetki prodora na tuje tržišče so bili prisotni v šestdesetih letih, ko je Tovarna oblačil in perila MURA izvažala tekstilne izdelke. V izvoz sta se vključili tudi tekstilna organizacija Beltinka ter Mesna industrija, prav tako se je v tistem času začela povečevati prodaja trgovskega blaga iz naslova maloobmejnega prometa. V obdobju 1960—1970 je značilen izvoz proizvodov široke potrošnje ter mesa in mesnih izdelkov, ki so ga opravljale še dve do tri organizacije. Šele v zadnjih letih se je nekoliko razširil krog izvoznikov in sicer razen tekstilne in mesno-predelovalne industrije še na lesno, kovinsko in grafično industrijo. Še vedno znaša delež izvoza tekstilne in mesno-predelovalne industrije več kot 80 % celotnega izvoza v občini.

Z izgradnjo dodatnih turističnih kapacitet v tem srednjeročnem obdobju pa je prispevalo svoj delež k hitrejšemu prilivu deviz (okoli 2 %) tudi turistično gospodarstvo občine. Pomembno mesto pri izvozu blaga in storitev v občini ima poleg DO MURE tudi DO Zunanja trgovina, ki opravlja tovrstne storitve tudi za članice SOZD-a ABC Pomurka in je nosilec maloobmejnega prometa z LR Madžarsko.

Večje spremembe so bile izvršene tudi pri uvozu blaga in storitev. V začetku obravnavanega obdobja ter zlasti po gospodarski reformi 1963. leta, ko je bil uvoz blaga liberaliziran, smo uvažali predvsem blago široke potrošnje ter investicijsko opremo, po letu 1975 pa se je struktura uvoza konstantno spreminjala v korist reprometeriala, na katerega odpade zdaj že okoli 80 % celotnega uvoza.

Razmerje med uvozom in izvozom blaga in storitev je bilo v občini večinoma boljše kot v republiki. V občini se je pokritost uvoza z izvozom konstantno izboljševala, saj je v letu 1975 znašala to razmerje 1:1, v tekočem srednjeročnem obdobju pa z izvozom pokrivamo že več kot 2 kratni uvoz.

Izvoz blaga in storitev v občini je v letih 1975—1980 naraščal povprečno letno za okoli 40 %, njegov delež v doseženem celotnem prihodku

občine pa se je povečal od 3,9 % v letu 1975 na 7,1 % v letu 1980. Po letu 1980 se je dinamika rasti izvoza upočasnila.

Uvoz blaga in storitev se je v tem obdobju povečeval počasneje kot izvoz, po letu 1980 pa je uvoz stalno upadal. V tekočem srednjeročnem obdobju je izredno ugodna pokritost uvoza z izvozom dosežena s povečanimi napori organizacij, ki že dalj časa izvažajo in vključujejo novih izvoznikov.

6. ZAPOSLENOST IN KADRI

Pomemben dejavnik hitrejšje gospodarske rasti v občini je bila v preteklem obdobju močna rast zaposlenosti, ki je bila vedno precej nad republiškim povprečjem. Število vseh zaposlenih v občini se je v letih 1960—1980 povečalo od 7.441 na 17.734 delavcev t. j. za 515 delavcev letno in je naraščalo povprečno letno za 4,5 %. Dinamika rasti zaposlovanja je bila v posameznih petletnih obdobjih različna. Razmeroma hitra rast v letih 1961—1965 (4,6 % letno) se je v obdobju 1966—1970 znižala le na 1,9 % (v SRS 0,9 %) letno, v naslednjih letih pa se je ponovno povečala na 6,5 % oz. v zadnjem srednjeročnem obdobju 1976—1980 na 5,5 % povprečno letno. Tako je število zaposlenih naraščalo v letih 1971—1980 po povprečni letni stopnji 6 %, kar je bila za 2,2 indeksne točke hitreje kot v SR Sloveniji.

V letih 1960—1980 je bilo v občini naslednje število zaposlenih:

	1960 (ocena)	1965	1970	1975	1980
I. SKUPAJ ZDRUŽENO DELO	6.970	8.706	9.571	13.117	17.190
a) GOSPODARSTVO	5.185	7.100	7.808	11.027	14.190
Industrija	1.685	3.194	3.876	5.477	7.208
Kmetijstvo	828	885	463	555	734
Gozdarstvo	120	229	138	128	136
Vodno gospodarstvo	—	72	58	140	188
Gradbeništvo	495	526	660	870	2.332
promet in zveze	295	358	354	454	749
trgovina	542	540	872	1.259	1.607
gostinstvo in turizem	88	151	243	380	407
obrtni	912	664	683	930	257
Stanov. komunal. dejav.	62	279	288	572	150
financ. in dr. post. stor.	158	202	173	262	372
b) NEGOSPODARSTVO	1.785	1.606	1.763	2.090	3.000
Izobražev. znanost.					
kultura	438	580	659	751	902
zdravstvo in social. var.	446	666	760	962	1.386
DPS, SIS in DPO	901	360	344	377	712
2. SAMOST. OSEBNO DELO					
Zaposl. v zaseb. sektorju	471	456	324	459	544

Največ zaposlenih in sicer okoli 83 % je v gospodarstvu občine, 17 % pa jih združuje delo v negospodarstvu. V dvajsetletnem obdobju se je struktura precej spremenila v korist gospodarstva, ki je svojo udeležbo z zaposlovanjem povečala za 9 indeksnih točk.

Tudi znotraj gospodarstva je prišlo v zaposlenosti do strukturnih sprememb in sicer se je močno povečal delež industrije in gradbeništva ter nekoliko tudi trgovine in gostinstva, približno enaka je ostala zaposlenost v vodnem gospodarstvu, prometu in zvezah, stanovanjsko-komunalni dejavnosti ter finančnih in poslovnih storitev, med tem ko se je delež kmetijstva, gozdarstva in obrtni v strukturi zaposlenih občine kar precej znižal.

Kljub dokaj ugodni rasti zaposlovanja se število nezaposlenih v občini nenehno povečuje. Leta 1960 smo imeli v občini okoli 150 nezaposlenih ali 2 % vseh zaposlenih (v SRS okoli 1,5 %), leta 1970 že 1.086 oz. 11 % zaposlenih (v SRS okoli 3 %). 1980. leta pa se je njihovo število nekoliko znižalo in je znašalo 927 iskalcev ali 5,2 % od števila zaposlenih. Število nezaposlenih je v obdobju 1961—1970 naraščalo po povprečni letni stopnji 20 %, po tem letu pa je začelo rahlo upadati (za 1,6 % letno). Ob tem, da je v republiki doseženo skoraj stanje polne zaposlitve, je problem nezaposlenosti v občini iz leta v leto bolj prisojen. Delež zaposlenih v skupnem številu prebivalstva občine je komaj sedaj dosegel nivo, ki ga je SR Slovenija v globalu dosegla že leta 1960 (30 %), takrat je bilo v občini zaposlenih samo 11,9 % prebivalcev.

7. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

Na področju gospodarske infrastrukture je bil v letih od 1960—1983 v občini dosežen pomemben napredek. Opravljene so bile modernizacije in posodobitve cest, komunalnih naprav, vodnogospodarskih in elektroobjektov.

Z ustreznimi vlaganji v gospodarsko infrastrukturo bo potrebno ustvariti pogoje za hitrejši družbenoekonomski razvoj občine kot celote in izenačevanje možnosti razvoja nekaterih manj razvitih območij v občini.

Ceste

V letu 1960 je bilo v občini skupno 577 km cest, od tega 443 km občinskih in 134 km republiških cest. Od skupne dolžine je bilo 13 km asfaltiranih in 564 km makadamskih cest.

V letih 1970—1975 je bilo asfaltirano 56 km cest. S prekategorizacijo lokalnih oz. vaških cest v občinske se je dolžina slednjih do leta 1983 povečala na 495 km, asfaltirano pa je bilo še skupno 240 km cest.

Tako je bila od leta 1960 do leta 1983 povečana skupna dolžina republiških in občinskih cest za 52 km, asfaltiranih pa je bilo 227 km cest.

Zaradi zaostajanja izgradnje cestno komunalne infrastrukture za razvoj ostalih dejavnosti gospodarstva občine v zadnjih letih, bo potrebno razvoju te dejavnosti v obdobju do leta 2000 posvetiti večjo pozornost. Zagotoviti bo treba več sredstev za rekonstrukcijo, modernizacijo in investicijsko vzdrževanje cestnega omrežja. Glede na potrebo po usmeritvi prometne politike v hitrejši razvoj železniške infrastrukture bo v SR Sloveniji prioritetnega pomena izgradnja novih železniških povezav, tudi drugim tudi Murske Sobotne z LR Madžarsko. Nadaljevati bo treba tudi z modernizacijo železniške povezave Murska Sobota—Ormož.

Komunalna

Na področju občine v preteklosti ni prišlo do celovite organizirane vodooskrbe prebivalstva občine, ker leži področje občine na prodni ravni, katera ima sorazmerno dovolj talne vode, na Goriških predelih pa veliko število manjših izvirov, kar je narekovalo izgradnjo individualnih vodnjakov in zajemališč.

Leta 1970 so stekla dela na izgradnji enotne vodooskrbne naprave za mesto Murska Sobota in primestnih naselij, do tega leta je bilo mesto Murska Sobota edino v SR Sloveniji brez organizirane enotne vodovodne napeljevalne in kanalizacije.

Na vodovodno omrežje je priključena vsa obstoječa industrija, blokovna in novozgrajena komunalno opremljena naselja, 550 individualnih hiš in bolnišnica Rakičan. Na področju občine obstoja še okrog 350 večjih in manjših vodovodnih naprav.

Zaradi občasnega pomanjkanja vode je v izdelavi študija vodooskrbe celotnega Pomurja.

Odvajanje komunalnih odpadkov je bilo do pred kratkim urejeno le v mestu Murska Sobota in v naselju Bogojina, v zadnjih letih pa tudi za naselje Beltinci. Leta 1963 so stekla dela na postopni izgradnji enotnega kanalizacijskega sistema mesta. Do sedaj je izgrajeno 28.000 km kanalizacijskega omrežja mesta kompletno z glavnim odvodnim kolektorjem do čistilne naprave. Na kanalizacijo je priključena vsa industrijska cona, blokovna naselja in 1.400 individualnih gospodinjstev. Leta 1970 se je pričela izgradnja centralne čistilne naprave za čiščenje odpadkov, katera pa je že danes močno preobremenjena.

V skladu s predvideno politiko urbanizacije in za reševanje že sedaj znanih problemov komunalne dejavnosti v občini, ki so omejitveni faktor razvoja, bo potrebno pristopiti k dograjevanju obstoječih sistemov, izgradnji novih vodovodnih in kanalizacijskih omrežij ter zgraditi ustrezne kapacitete čistilne naprave v Murski Soboti.

Za pripravo in opremo stavbnih zemljišč v preteklih letih ni bilo izdelanih srednjeročnih in dolgoročnih programov, zato se je priprava zemljišč urejevala sproti kot so narekovala potrebe po stanovanjski izgradnji. Zemljišča so urejali v glavnem graditelji stanovanjskih blokov. Do bolj organizirane priprave in opreme stavbnih zemljišč je prišlo po letu 1967, ko je zemljišča urejevalo bivše stanovanjsko podjetje Murska Sobota in sicer v letih 1967—1970, bivše podjetje za stanovanjsko in komunalno dejavnost od leta 1970—1972 ter Zavod za ekonomiko in organizacijo M. Sobota od leta 1972—1977. Z ustanovitvijo SIS za cestno in komunalno dejavnost občine M. Sobota leta 1978 pripravo in opremo zemljišč organizirano opravlja ta skupnost po sprejetem programu izgradnje stanovanjskih blokov in naselij.

Od leta 1972 je bilo na tem področju realizirano: Tomšičevo naselje II, III, IV; naselje Pionir; Klavniško naselje; Naselje ob Ledavi, blokovno naselje Cerov in potrošnikov vogal; blokovno naselje St. Rozmana ulice; Finžgarjevo naselje; Lendavska ulica; St. Kovača — Kidričeva ulica; Center mesta, Černelavci; Beltinci—Jugovo; zemljišče za gospodarsko dejavnost STTIC in izven; zemljišče v Krogu, Martjancih, Moravcih, Ulica na progi, v industrijski coni v M. Soboti; kompleks med Tišinsko ulico in razbremenilnim kanalom ter vrsta drugih del kot obveznosti do individualnih graditeljev pri neusmerjeni izgradnji.

ENERGETIKA

V preteklih dvajsetih letih je bilo v občini vloženo precej sredstev v izgradnjo elektroenergetskih sistemov in objektov, preko katerih je bila bistveno izboljšana oskrba mesta in vasi z električno energijo. Zmogljivost nekaterih prenosnih sistemov ni zadovoljiva, za to bo potrebno z dograjevanjem omrežja, izboljšati oskrbo z električno energijo. V sklopu predvidene racionalnejše rabe domačih energetskih virov in varčevanjem z deficitarnimi energetskimi surovinami bo v občini nujno pospešiti izgradnjo plinovodnega omrežja, intenzivneje pa morajo steči tudi priprave za izgradnjo hidroelektrarn na reki Muri.

VODNO GOSPODARSTVO

Na področju vodnega gospodarstva je bila v preteklih letih in v do danes posvečena skrb pretežno rednemu vzdrževanju vodnogospo-

darskih objektov in naprav, ki so še v rabi ter nadaljevanju investicij za varstvo in izboljšanje vodnega režima z akumulacijami in melioracijami. Sodelovanju pri investicijah za varstvo kvalitete vode, varstvo količin in oskrbe z vodo, študijam in raziskavam na tem področju ter zavarovanju rezervatov pitne vode in iskanju novih zajetij tehnološke in pitne vode. Vodno gospodarska skupnost je sodelovala tudi pri izvedbi melioracij v občini. Največja investicija na tem področju je bila ureditev vodnega zajetja na Goričkem pri naselju Krašči. Z omenjenimi investicijami so bile tudi uspešno omejene poplave reke Mure in potokov, ki so v preteklih letih povzročale precej škode kmetijski proizvodnji.

V skladu z razvojem občine se bo na področju vodnega gospodarstva v naslednjih letih prednostno izvajalo tekoče vzdrževanje vodno-gospodarskih objektov in naprav ter naravnih korit, potokov in reke za ohranitev obstoječega vodnega režima. Ob tem bodo potekala dela tudi na regulacijah potokov z gradnjo zadrževalnikov zaradi obrambe pred poplavami, kar je tudi najuspešnejši vodnogospodarski ukrep in osnova bodočega gospodarjenja z vodo, izvedbi hidromelioracij, urejanju vodotokov in čiščenju odpadnih voda, zavarovanju rezervatov pitne vode in iskanju novih zajetij tehnološke in pitne vode ter racionalizaciji porabe vode. Zaradi vedno večje porabe pitne vode in tehnološke vode bo potrebno najti nove vire zadostnih količin kakovostne vode.

STANOVANJSKA IZGRADNJA

Kljub dinamični rasti gradnje stanovanj po letu 1970 ni bilo možno zadovoljiti vseh tovrstnih potreb v občini. Eden izmed vzrokov je bil tudi mnogo višji naravni in selitveni prirastek prebivalstva v mestu Murska Sobota kot v podeželskih naseljih. Zaradi tega je bilo potrebno dosledno izvajanje izhodišč in ciljev začrtane stanovanjske politike in v okviru teh iskati še druge možnosti za hitrejšo stanovanjsko izgradnjo.

Realizacija začrtanega programa stanovanjske izgradnje je bila v celoti odvisna od uveljavitve samoupravnega stanovanjskega sistema, izvajanja sklenjenih samoupravnih sporazumov in na njihovi osnovi zbranih sredstev in od razpoložljivih bančnih virov ter lastnih sredstev individualnih lastnikov.

V obdobju od leta 1961 do 1983 je bilo v občini zgrajeno 7503 stanovanj, od teh 2256 družbeno usmerjenih ali 30 % stanovanj in 5247 zasebnih oz. 70 % stanovanj.

V letih 1961—1983 je bilo v posameznem petletnem obdobju zgrajeno naslednje število stanovanj:

Obdobje	skupaj	družbenih	indiv.
1961—1965	1316	533	783
1966—1970	1628	344	1284
1971—1975	1758	400	1358
1976—1980	1713	611	1102
1981—1983	1088	368	720
Skupaj 61—83	7503	2256	5247

Leta 1981 je bilo v občini skupno 17.209 stanovanj ter 17.188 gospodinjstev, kar je 100 % (v SRS 100,3 %) pokritost gospodinjstev s stanovanji.

Na področju stanovanjske gradnje bo v prihodnjih letih dan poudarek usmerjeni stanovanjski gradnji, pri individualni gradnji pa se bo pospeševalo združništvo kot pomembna naloga stanovanjske skupnosti. Pri novogradnjah bo moralo priti do racionalizacije gradnje, ki pa bo dosežena z boljšo organizacijo gradnje, pravočasno pripravljenimi stavbnimi zemljišči, dohodkovnim povezovanjem med izvajalci in vključevanjem pričakovalec stanovanj na osnovi svobodne menjave dela in sredstev pri planiranju, projektiranju in financiranju stanovanjske gradnje z dosledno uvedbo lastne udeležbe pri pridobitvi družbenega stanovanja, nakupa etažnega stanovanja ali gradnji individualne stanovanjske hiše. Nadaljeval se bo prehod na ekonomske stanarine, hkrati pa bo potrebno zavarovati življenjski standard občanom z nizkimi družinskimi dohodki in zagotoviti socialno varnost z uveljavitvijo realnejšega sistema delnega nadomeščanja stanarin.

Pri izgradnji gospodarske infrastrukture, predvsem pri urejanju cestnišča bo treba tudi v bodoče vključevati mladinske delovne brigade.

8. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Hiter razvoj družbene infrastrukture je močno vplival na dvig standarda delovnih ljudi in občanov.

V preteklih letih smo dosegli boljšo povezanost in medsebojno odvisnost družbenih dejavnosti s proizvodnim delom in širšim družbenim sistemom ter razvili družbenoekonomske odnose svobodne menjave dela. Z ustanovitvijo samoupravnih interesnih skupnosti podružbljamo tudi to področje dejavnosti, vendar pa je imela nova organiziranost tudi določene slabosti kot so: zapleteno odločanje, časovna neusklajenost z materialnimi možnostmi, dražje poslovanje idr. Kljub temu je bil v razvoju družbenih dejavnosti dosežen pomemben napredek zlasti pri izboljšanju pogojev dela in dvigu kvalitete teh dejavnosti. Največ je bilo v preteklih dvajsetih letih storjeno na področju zdravstva in šolstva.

Za boljšo povezanost in medsebojno odvisnost družbenih dejavnosti s proizvodnim in širšim družbenim sistemom bo potrebno tudi nadalje izboljševati organiziranost in delovanje samoupravnih interesnih skupnosti ter razvijati družbenoekonomske odnose svobodne menjave dela. Večja skrb bo namenjena medsebojnemu povezovanju družbenih in gospodarskih dejavnosti v občini, povezovanju v samoupravnih interesnih skupnostih in med njimi za učinkovitejše zadovoljevanje skupnih potreb. V regiji se je potrebno ustrezno dogovoriti o izvajanju skupnih nalog na področju družbenih dejavnosti.

Otroško varstvo

Osnovna skrb organizirane vzgoje in varstva otrok kot pomembni funkcije dopolnjevanja družinske vzgoje in nudenja pomoči zaposlenim družinam, je bila že v povojnem obdobju odpravljati vse tiste zapreke, ki zavirajo napredek otrok in izhajajo iz neenake razvitosti ter neugodnih razmer okolja. Število otrok vključenih v organizirano predšolsko vzgojo in varstvo je dokaj hitro naraščalo. Tako je bilo v letu 1960 od skupno 7660 predšolskih otrok v občini vključenih v organizirano vzgojo in varstvo 348 ali 4,5 % otrok, leta 1970 pa 736 otrok (povprečna letna rast 7,8 %).

Močno povečanje števila otrok v organizirano varstvo je bilo predvsem v zadnjih letih, saj je bilo v letu 1983 od skupno 6280 otrok v občini vključeno v varstvo kar 1768 ali 28 % otrok.

Število vzgojnovarstvenega osebja se je v letih od 1960—1983 povečalo za več kot osemkrat. Izboljševala se je tudi kvaliteta vzgojnovarstvenega dela in razširile oblike vzgoje in varstva otrok. Število vzgojnovarstvenih enot v občini se je od leta 1960 ko jih je bilo 6 povečalo na 25 leta 1983, oz. za 19 enot, število oddelkov pa od 15 na 80, kar je za 65 oddelkov več.

V zadnjih desetih letih so bili za potrebe otroškega varstva na novo zgrajeni vrtci v Bakovcih, M. Soboti, Bodoncih, Tišini, Lipovcih ter adaptirani vrtci v Prosenjakovcih, Puconcih in M. Soboti.

Potrebe po organiziranem otroškem varstvu so zaradi visoke stopnje zaposlenosti žensk še vedno precejšnje. V organizirano vzgojno delo bi morali vključiti čimveč predšolskih otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Razvijati bo potrebno različne popoldanske vzgojne programe za otroke v starosti nad 3 leta, ki ne bodo vključeni v organizirano predšolsko vzgojo in varstvo.

Izobraževanje

Osnovno šolstvo kot obvezna oblika izobraževanja vseh otrok in izhodišče za vključevanje mladih v nadaljnje izobraževanje, usposabljanje ali redni delovni proces, je bilo v občini v preteklem obdobju podvrženo vrsti reorganizacijskih sprememb. Te je zahtevalo močno upadanje števila otrok, slabe prometne zveze, neurejene ceste in v nemajhnini meri didaktično-pedagoški principi ter želje po boljši organizaciji in kvaliteti pouka v samostojnih razredih s predmetnim poukom.

V letu 1960/61 je bilo v 53 osnovnih šolah s podružnicami v občini vpisano 10.291 učencev, medtem ko je bilo v šolskem letu 1970/71 vpisanih 7865 učencev oz. za 24 % manj kot v letu 1960. Upadanje števila učencev se je nadaljevalo vse do leta 1980/81, ko je začelo postopno zopet naraščati in jih je bilo v tem letu vpisanih 7265, kar je še vedno za 8 % manj od leta 1970. V šolskem letu 1983/84 je bilo v 31 osnovnih šolah s podružnicami vpisanih 7350 učencev ali 1 % več kot v šolskem letu 1980/81.

Glede na predhodne podatke so se pogoji za izboljšanje kvalitete pouka v osnovnih šolah izboljšali v tem, da se je povečevalo število oddelkov od 302 leta 1960 na 306 leta 1983 in število učencev osebja od 244 leta 1960 na 432 leta 1983, ob zmanjšanju števila učencev.

Kvaliteten napredek na področju osnovnega šolstva je bil dosežen v srečnoročnem obdobju 1976—1980 z uvedbo celodnevne osnovne šole v Beltincih, G. Petrovcih in M. Soboti, ki daje več možnosti mladim za hitrejši osebni razvoj in uspešnejše usposabljanje za poklicno delo.

Kljub ugodnemu razvoju srednjega šolstva v preteklih letih s sedanjim stanjem ne moremo biti preveč zadovoljni.

V šolskem letu 1960/61 je bilo v občini skupno pet srednjih šol z 920 dijaki, katerih število se je leta 1970 zmanjšalo na 875 dijakov (4 srednje šole). V letu 1980/81 je bilo v občini 1844 dijakov na šestih srednjih šolah ali za 111 % več kot pred 10. leti.

V letu 1980 je bil sprejet zakon o usmerjenem izobraževanju, katerega temeljni družbeni smoter je oblikovati svobodno, odgovorno, ustvarjalno, vsestransko razvito osebnost v naši družbi. Usmerjeno izobraževanje obsega izobraževanje za pridobitev strokovne izobrazbe, izpopolnjevanje strokovne izobrazbe ter usposabljanje z delom. Leta 1983/1984 je bilo v usmerjenem izobraževanju 2864 učencev v 100 oddelkih. Trenutno je v srednjih šolah zaposleno 172 pedagoških delavcev.

V občini sta bili v letu 1960/61 dve poklicni šoli z 385 učenci. Leta 1970/71 je bilo v istem številu šol 1121 učencev, kar je za 191 % več kot v letu 1960. Leta 1980 se je število poklicnih šol povečalo na 7, število učencev pa na 1268, kar je le za 13 % več od leta 1970. Z uvedbo usmerjenega izobraževanja se je močno zmanjšalo število učencev. V poklicnih šolah je bilo leta 1983 samo 387 učencev.

Od leta 1975 naprej je bilo za potrebe izobraževanja vloženo precej sredstev v investicije. Zgrajene so bile osnovne šole v Beltincih, Prosenja-

kovcih, Pučoncih, Bodoncih, v Domanjševcih, prizidek k III. Osnovni šoli v Murski Soboti, adaptirana osnovna šola na Hodošu in zgrajen Srednješolski center tehniško pedagoške usmeritve v M. Soboti. Zgrajen je bil tudi sodoben dijaški dom v Murski Soboti.

V osnovnem izobraževanju se bo predvidoma zniževala vpisna starost od sedanjih 6 in pol leta na 6 let, kar pa bo povečevalo število vpisanih otrok. Vsebinsko bi naj osnovno šolstvo doživelo več sprememb. Koncept dela v osnovnih šolah bo temeljil na uvajanju elementov celodnevne osnovne šole v poldnevne oddelke.

Usmerjeno izobraževanje bo potrebno v prihodnjem obdobju ustrezno prilagoditi potrebam združenega dela v regiji in SR Sloveniji. Zaradi težav pri določanju ustreznega števila vpisanih mest bo vnaprej treba realneje določiti usmeritve in potrebe po tovrstnih kadrih. Nujen pogoj za kvaliteto celotnega izobraževalnega sistema bo večja skrb za izobraževanje učiteljev. Usposobljeni naj bi bili predvsem za prilagajanje in obvladovanje sprememb, ki so posledica tehnološkega, znanstvenega in družbenega razvoja, ob tem pa bi naj okrepili tudi svojo funkcijo vzgojitelja.

Zdravstvo

V preteklosti se je hitreje od osnovnega razvijalo specialistično in bolnišnično zdravstveno varstvo. Leta 1960 je bilo v občini 5 oddelkov bolnišnice in 13 splošnih ambulant.

Število oddelkov bolnišnice se je leta 1970 povečalo na osem, zdravnikov (specialistov) pa je bilo v tem letu 33. Do leta 1982 je ostalo število zdravnikov (specialistov) na 49 in število splošnih ambulant na 35, kar je za 22 ambulant več kot v letu 1960. Zdravnikov osnovnega zdravstva je bilo v letu 1982 v občini 44 ali trikrat več kot leta 1960.

Vzporedno z organizirano zdravstveno službo je potekala preventivna vzgojno-prosvetna zdravstvena dejavnost v šolah, društvih, TOZD, KS in drugih. Prizadevanja so imela vpliv na ohranitev zdravja, pravočasno zdravljenje obolenj in rehabilitacijo. Vse to je prispevalo k izboljšanju zdravja delovnih ljudi in občanov.

V regiji je leta 1971 odpadlo na enega zdravnika 2.157 prebivalcev (v SRS 804) od tega na zdravnika specialista 3922 prebivalcev, na enega zdravnika osnovnega varstva pa 7189 prebivalcev. Leta 1982 se je stanje že nekoliko izboljšalo in je prišlo na zdravnika 1.175 prebivalcev (SRS 584) oz. na zdravnika specialista 1662 prebivalcev (v SRS 1252) ter na zdravnika osnovnega varstva pa 2965 prebivalcev (v SRS 1348).

V prejšnjih letih je bilo vloženo veliko sredstev v razvoj bolnišničnih oddelkov. Že v planskem obdobju 1976–1980 se je pričelo z gradnjo kirurškega bloka bolnišnice za potrebe celotne regije, katere izgradnja se nadaljuje tudi v letu 1983. V preteklih dvajsetih letih sta bila zgrajena tudi otroški in interni oddelki bolnišnice, razširjen zdravstveni dom v M. Soboti, zgrajen zdravstveni dom in lekarna v G. Petrovci ter investirano v ureditve in posodobitve ambulant splošnega zdravstva in zobozdravstva. Pomembna pridobitev so tudi izgradnja laboratorija pri zdravstvenem domu v Murski Soboti, izgradnja lekarne in ureditev galenskega laboratorija ter ureditev ambulante za borce NOV.

Iz pregleda o realiziranih investicijah izhaja, da smo v preteklih letih sorazmerno veliko vlagali v ureditev objektov in pogojev dela v zdravstvu, nismo pa uspeli uresničiti zastavljenih prioriteto hitrejšega razvoja osnovnega zdravstva. Danes lahko ugotovimo, da imamo v občini več zdravnikov specialistov in da je v osnovnem zdravstvu zaradi slabših materialnih pogojev visoka fluktuacija zdravnikov.

Potreba prebivalstva po zdravstvenih storitvah bodo tudi v bodoče naraščale. Še bolj bo potrebno razvijati množične, racionalne, dostopne in učinkovite oblike zdravstvenega varstva, preventivno, dispanzersko službo ter zdravljenje in učinkovite oblike zdravstvenega varstva, preventivno, dispanzersko službo ter zdravljenje in nega bolnika na domu. Zdravstveno stanje prebivalstva bo vse bolj odvisno od celovitosti družbenih ukrepov, zaradi tega bo potrebno okrepiti zlasti osnovno zdravstveno službo. Z naraščanjem potreb po zdravstvenih storitvah bo tudi zdravstvo zahtevalo boljše zasedenost s kadri in kvalitetnejšo opremo. Z dokončanjem izgradnje bolnišnice v Murski Soboti bo bistveno izboljšana tudi kvaliteta tovrstnih storitev v občini in regiji.

Socialno skrbstvo

Socialno skrbstvo je bilo že takoj v povojnem času močno prisotno s svojim organiziranim delovanjem pri zagotavljanju minimalne socialne varnosti občanom. Potrebo po širitvi te dejavnosti so narekovale spremembe v socialni strukturi prebivalstva in pojav specifičnih problemov v življenju delovnih ljudi in občanov. Povečana skrb se je odražala v intenzivnejšem delovanju strokovne socialne službe pri obravnavi otrok, družin, oseb pod skrbništvom, nezakonskih rojstev, otrok ob razvezi staršev, prestopkov mladoletnikov, problematiki alkoholikov, obravnavi varstva odraslih, ostarelih in invalidnih oseb ter nudenju denarne pomoči socialno-ogroženim posameznikom.

V zadnjih letih je bilo poglobljeno sodelovanje s temeljnimi organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi, organizacijami, društvi in ostalimi, ki lahko učinkovito sodelujejo pri reševanju socialnih problemov o odraslih oseb.

V Rakičanu je bil zgrajen nov Dom oskrbovancev, v katerem je danes že okrog 250 oskrbovancev.

Naloge na področju socialnega skrbstva izvaja v občini Center za socialno delo, ki se je koncem leta 1980 na novo organiziral in do danes strokovno precej okrepil.

Na socialnem področju smo naredili veliko pri odpravljanju nastalih motenj v življenju delovnih ljudi in občanov ter zagotavljanju minimalne socialne varnosti, premalo pa je bilo storjeno na preventivi oz. preprečevanju nastalih tovrstnih problemov.

Zaradi stalnega naraščanja števila oseb, ki jih obravnavajo socialne službe bo potrebno pospešeno razvijati preventivno dejavnost, ki je bila dosedaj razmeroma zanemarjena, in razširiti obseg svetovalnega dela. Večjo vlogo bo potrebno nameniti skrbi za ostarele, otroke in mladosnike. Pomembna naloga socialnega skrbstva bo še naprej materialna pomoč socialno ogroženim posameznikom, duševno in telesno prizadetim osebam, ki so nesposobni za delo ter osebam, ki se znajdejo v trenutnih težavah, odpuščenim iz zaporov itd., s tem da se jim omogoči vsaj minimalni življenjski standard.

Kultura

Pomanjkanje primernih prostorov za izvajanje kulturne dejavnosti v občini v začetku šestdesetih let je vplivalo na neenakopraven položaj delovnih ljudi in občanov pri sprejemanju kulturnih dobrin in omogočilo le delno reševanje posameznih kulturnih objektov. Kljub dokaj bogati tradiciji in težnjam ljudi po pestrem kulturnem življenju je problem pomanjkanja prostora in sredstev hromil hitrejši razvoj kulture v občini. To je bilo toliko bolj prisotno, ker so nekatere občinske institucije kot Pokrajinska in študijska knjižnica in Pokrajinski muzej, Likovni paviljon in zavod za časopisno in radijsko dejavnost celo širšega regijskega pomena.

Pokrajinska in študijska knjižnica je smotrno dopolnjevala knjižnični fond, specialne zbirke in gradiva, krepila stike s knjižnicami v sosednjih državah in modernizirala knjižnice po vaseh.

Pokrajinski muzej je poleg načrtnega raziskovalnega dela v preteklih dvajsetih letih dopolnjeval in moderniziral redne zbirke. Število eksponatov so uspeli povečati od 10.780 v letu 1975 na 11.050 v letu 1980.

Likovna in galerijska dejavnost se je odvijala v okviru Paviljona Arh. Novaka, katerega pomen je presegel občinske in republiške meje. V širšem smislu je združeval stike s sorodnimi institucijami v sosednji Madžarski in Avstriji, (razstave Pannonia in Jugoslovanski bienale male plastike).

Na področju kulture je bil ustanovljen kulturni center in v mestu Murska Sobota zgrajena galerija. Na vaseh je bilo obnovljeno nekaj kulturnih domov.

Večje vključevanje delovnih ljudi in občanov v kulturno življenje je in bo še naprej ena izmed najpomembnejših nalog kulturnoprosvetne dejavnosti ter jim približati kulturne vrednote. Še naprej se bodo razvijale razne oblike amaterske kulture, smotrneje bodo izrabljene obstoječe zmogljivosti v kulturnih dejavnostih in pospešeno bo sodelovanje z organizacijami združenega dela in kulturnimi delavci. Povečala se bo skrb organizacij združenega dela za vključevanje zaposlenih v kulturno življenje.

Telesna kultura

Do leta 1976 je imela telesnokulturna dejavnost manjše materialne možnosti za razvoj. Kljub temu je bil dosežen viden napredek v dvigu kvalitete in množičnosti telesne kulture.

Po letu 1975 je bila posebna skrb posvečena telesni vzgoji mladine v šoli ter športno rekreacijski dejavnosti delavcev OZD in KS. V okviru možnosti je bil podpiran kvaliteten tekmovalni in vrhunski šport, ki izhaja iz lastne množičnosti. Pristopilo se je tudi k uvajanju telesne kulture v vzgojno-varstvenih zavodih za predšolske otroke in delu šolskih športnih društev. V srednjeročnem obdobju 1976–1980 je bilo vključenih v redno in občasno aktivnost čez 18.000 občanov. Za potrebe telesne kulturne dejavnosti je bilo izšolanih 250 strokovnih delavcev raznih profilov. Vseskozi se izvaja tudi program mednarodnega sodelovanja s sosednjo Avstrijo, Madžarsko ter delavci na začasnem delu v ZRN.

Na področju investicij je bil v teh letih adaptiran Dom telesne kulture „Partizan“, zgrajeno strelišče za zračno puško v M. Soboti, izvršena rekonstrukcija rekreacijskega centra v M. Soboti, ter sofinancirana izgradnja dvorane pri CPS, rekreacijskega centra v Bukovcih, igrišča pri osnovni šoli Petrovci in Fokovci ter številnih drugih manjših objektov v krajevnih skupnostih. DO Mura je zgradila telovadnico in uredila športna igrišča.

V zadnjih letih je bil dan nekoliko večji poudarek vrhunskemu športu, premalo pa je bilo storjenega za razvijanje množičnih športnih aktivnosti.

Razvoj telesne kulture bo usmerjen v širitev množičnosti športne in rekreativne dejavnosti. S povečanim številom strokovnih kadrov bo treba izboljšati kadrovsko strukturo, kjer naj bi za strokovno vodstvo skrbeli predvsem usposobljeni amaterski delavci. Povečevala se bo vloga organizacij združenega dela, ki bodo skrbale za rekreacijo zaposlenih in krajevene skupnosti oz. društev, ki bodo razvijale telesno kulturo pri občanah.

Raziskovalna dejavnost

Raziskovalna dejavnost se je v večji meri razvila šele v zadnjih treh letih. Organizirana je bila samoupravna interesna skupnost katere osnovna naloga je postala vzpodbujanje raziskovalne in inventivne dejavnosti preko katere bi lažje reševali razvojne probleme organizacij združenega dela in vključevali lastno znanje v proizvodne procese. Prav tako skrbi za varstvo okolja, voda in odpadkov. V ta namen je Občinska raziskovalna

skupnost sodelovala pri izvedbi raziskave potencialnih energetskih virov na reki Muri, raziskave učinkov hidroelektran na kmetijski zemljišča in vodni režim, geoloških raziskavah, ugotavljanju geoloških, tehnoloških in kemijskih mineralnih voda vzdolž reke Mure in področja okrog Nuskove ter raziskav o možnostih in ekonomski upravičenosti izkoriščanja termalnih voda.

Zaradi potrebe po hitrejšem razvoju občine je nujno okrepiti vlogo ustvarjalnega in kreativnega dela in intenzivne vključiti znanje v procese družbene reprodukcije. V ta namen bo treba nenehno izboljševati kadrovske strukture zaposlenih predvsem v gospodarstvu.

Raziskovalna in inovacijska dejavnost morata postati sestavni del poslovanja in načrtovanja organizacij združenega dela in skupnosti. Glede na pomen raziskovalne dejavnosti in njen prispevek k hitrejšemu razvoju gospodarstva, bo treba nameniti ustrezni obseg sredstev.

Večji poudarek bo treba dati razvijanju in uveljavljanju informatike kot pomembnega faktorja v procesu proizvodnje in poglobljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter enega od dejavnikov, ki bo prispeval k zmanjšanju družbene režije in omogočil večjo učinkovitost odločanja.

9. KRAJEVNE SKUPNOSTI

V krajevnih skupnostih kot temeljni samoupravni skupnosti v kateri delovni ljudje in občani rešujejo in zadovoljujejo najrazličnejše interese, so se v preteklih dvajsetih letih močno razvili samoupravni socialistični odnosi ter delegatski sistem. V občini je prišlo tudi do ustanovitve novih krajevnih skupnosti. Krajevna skupnost Murska Sobota se je leta 1979 reorganizirala v 6 krajevnih skupnosti, z odcepitvijo od KS Martjanci pa je bila leta 1982 ustanovljena na novo tudi KS Moravci. V občini deluje 42 krajevnih skupnosti.

V skladu s politiko skladnejšega regionalnega razvoja SR Slovenije so tudi v občini Murska Sobota stalno prisotna prizadevanja za zagotavljanje enakomernega razvoja krajevnih skupnosti na področju gospodarske in družbene infrastrukture ter pospeševanja razvoja kmetijstva, industrije in drobnega gospodarstva. Da bi omogočili enakopravnejše pogoje za delo in življenje delovnih ljudi ter prispevali k zmanjšanju razlik med manj razvitimi in razvitimi območji, se v občini Murska Sobota združujejo sredstva v višini 0,40 % od doseženega dohodka. Iz teh sredstev se financirajo tudi programi krajevnih skupnosti na manj razvitih območjih.

Občina Murska Sobota je v obdobju 1970—1980 še spadala med manj razvite občine po tem obdobju pa je v skladu z novimi kriteriji opredeljena kot občina z manj razvitimi krajevnimi skupnostmi. V srednjeročnem obdobju 1981—1985 se smatra za manj razvite občine 20 krajevnih skupnosti.

Razvojna skladnost manj razvitih območij se realizira z vključevanjem in povezovanjem posameznega območja v širši slovenski prostor, ter z večjo investicijsko aktivnostjo. Pomembni premiki so bili doseženi v srednjeročnem obdobju 1976—1980, ko so bili na manj razvitih območjih občine zgrajeni trije novi obrati in sicer v G. Petrovcih obrat tovarne MURA, v Rogašovcih LIV-a iz Postojne in pri Gradu Modnega salona iz Velenja.

Velik prispevek k urejevanju infrastrukturnih pogojev na manj razvitih območjih pomenijo mladinske delovne akcije. Prva tovrstna akcija, sicer lokalnega značaja, je potekala leta 1976 v Domanjševcih. Od leta 1977 naprej se vsako leto vključujejo mladi v mladinske delovne brigade v okviru republiške akcije Goričko. V tem času so bile izvršene rekonstrukcije in ureditvena dela na naslednjih cestah: Hodoš—Motvarjevci, Motvarjevci—Bukovnica, Čepinci—Čepinci karavla, Bokračci—Panovci in Trdkova proti karavli, armirano betonski most v Radovcih, cesta Mačkovci—Vidonci, Prosenjakovci—Domaniševci—Prosečka vas, G. Petrovci—Križevci, Šalovci—Čepinci—Adrijanci, cesta v Pertoči ter cestišče na odseku ceste Šalovci—Dolenci.

V zadnjih letih nekoliko zaostajamo pri uresničevanju nalog pospeševanja razvoja občine in skladnejšega razvoja SR Slovenije. Močno se zaostaja zlasti pri izpolnjevanju načrtovane izgradnje in urejanja infrastrukturnih objektov, medtem ko poteka gradnja objektov družbenega standarda zadovoljivo.

V skladu s politiko pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja in razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji si je potrebno v vseh sredinih prizadevati za združevanje sredstev med OZD v občini za pritegni-

tev združenega dela iz razvitejših območij, prenos tehnološko razvojnih in dohodkovno zanimivih programov ter zlasti za izgradnjo manjših obratov v večjih krajevnih centrih, kar bi omogočilo boljše koriščenje lokalnega proizvodnega potenciala.

10. UREJANJE PROSTORA

Območje občine se je do leta 1981 prostorsko urejevalo po urbanističnem programu občine Murska Sobota in odloku o urbanističnem redu v občini Murska Sobota. Urbanistični program je bil izdelan in sprejet v letu 1967, in je bil dvakrat noveliran v letu 1971 z namenom, da se pospeši in zagotovi smotrni razvoj mesta M. Sobota in večjih naselij v občini.

Skupaj z urbanističnim programom je bil sprejet za mesto Murska Sobota tudi urbanistični načrt in program etapnega razvoja posameznih območij znotraj mesta, za katera so bili sprejeti posamezni zazidalni načrti. Od skupne površine, ki jo obravnava urbanistični načrt mesta, je več kot 80 % površine obdelane z zazidalnimi načrti. Zazidalnih načrtov ni izdelanih za področja, ki so že pozidana in ne dajejo možnosti bistveno večjega izkoristka. Celotna površina predvidena za urejanje se je povečala na račun površin predvidenih za obstoječo in novo industrijsko cono, ki pa je dimenzionirana za izgradnjo do leta 2000, medtem ko pa se je družbeno usmerjena blokovska izgradnja izvršila znotraj obstoječe gradbene strukture z rušitvijo dotrajenih objektov.

V tem obdobju je bilo sprejetih preko 40 zazidalnih načrtov, ki so sprejeti za posamezna območja mesta Murska Sobota in Beltinci ter za posamezna območja naselij: Moravci, Martjanci, Krog, Černelavci—Veščica, Rogašovci, Pušča in Ledavsko jezero.

Za urejanje ostalih območij je bil leta 1970 sprejet odlok o urbanističnem redu, ki je bil večkrat dopolnjen in spremenjen. V odloku so v grafični prilogi določene meje gradbenih okolštev z načini urbanističnega urejanja za 91 naselij in posebej označena namenska raba zemljišč. Značilnost odloka o urbanističnem redu je predvsem njegova zaprtost, saj dovoljuje gradnjo objektov samo znotraj določenih meja naselij, ki so opredeljena s tem odlokom. Zunaj teh naselij si je občan lahko pridobil dovoljenje za gradnjo stanovanjske hiše kot nadomestni objekt. Vse to je povzročalo težave in odprlo vrsto problemov, ki imajo izvor v željah občanov, ko vsak želi graditi na svojem zemljišču in za dosego tega cilja ne izbira sredstev.

Pri uresničevanju urejanja nekdanjih naselij predvsem z zazidalnimi načrti so bile prisotne težave, predvsem v slabi komunalni opremljenosti naselij, saj poleg mesta Murska Sobota imajo samo še Beltinci urejeno zadovoljivo infrastrukturno mrežo objektov in naprav.

Zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti je tudi v naši občini poleg pozitivnih sprememb za večje varovanje najboljših kmetijskih zemljišč povzročil tudi negativne, ki se bodo odražale pri nadaljnjem razvoju omrežja naselij v občini. Večina naših naselij je obdana s kvalitetno kmetijsko zemljo in bo zato ta zavarovana kot trajno namenjena kmetijska zemljišča, kar bo povzročilo težave pri nadaljnjem urejevanju prostora.

11. VARSTVO OKOLJA

Tehnični in gospodarski razvoj je tudi pri nas negativno vplival na naše okolje. Skrb za varstvo okolja je zaostajala za potrebami. Hkrati z izgradnjo industrijskih in drugih objektov ni prišlo v preteklosti do reševanja problemov onesnaženja zraka in okolice.

Na poslabšanje stanja pri urejanju in varstvu okolja vpliva tudi kmetijska proizvodnja, zlasti premajhna pozornost pri uporabi pesticidov v poljedelstvu. Kvaliteta vode se v kemičnem in biološkem pogledu poslabšuje.

Izgradnja čistilnih naprav ne zadostuje vsem potrebam. Čistilna naprava M. Soboti je premajhne kapacitete, v prašičji farmi Nemščak pa še ni popolnoma usposobljena. Zaradi tega je kvaliteta vode v Ledavi slaba in se v toku od M. Sobote naprej uvršča še v IV. kakovostni razred. Močno je že onesnažena tudi reka Mura.

Zaradi postopnega prehajanja na ogrevanje z trdimi gorivi se konstantno poslabšuje tudi kvaliteta zraka, zlasti v zimskem času.

V zadnjem času je v občini prisoten tudi problem odlaganja odpadkov. Zaradi slabe organiziranosti pri zbiranju in odstranjevanju odpadkov je čisto in urejeno okolje vedno bolj ogroženo.

OSNUTEK SMERNIC ZA PRIPRAVO DOLGOROČNEGA PLANA OBČINE MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO LETA 2000

Smernice za pripravo dolgoročnega plana občine Murska Sobota opredeljujejo skupne cilje, strategijo, usmeritve ter možnosti in razmerja dolgoročnega družbenoekonomskega

razvoja občine za obdobje od leta 1986 do leta 2000. Ob upoštevanju smernic dolgoročnega plana SR Slovenije, temeljnih usmeritev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in

analiz razvojnih možnosti so smernice za nosilce in udeležence planiranja usmeritev pri oblikovanju in sprejemanju svojih dolgoročnih planskih dokumentov.

I.

Izhajajoč iz ustvarjene materialne osnove, prirodnih danosti, geografskega položaja, stopnje družbenoekonomske razvitosti občine, upoštevajoč usmeritev na lastne sile, racionalno izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih dejavnikov, odpravljanje določenih negativnih trendov, hitreje uveljavljanje kvalitete dela in gospodarjenja ter na tej osnovi ustvarjanja večjega dohodka in možnosti nadaljnje rasti življenjskega standarda, morajo vsi nosilci planiranja v občini pri oblikovanju svojih dolgoročnih planov upoštevati naslednje skupne cilje, usmeritve in naloge razvoja:

1.1. Nadaljnje razvijanje in poglobljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v vseh sredinah in na vseh nivojih.

Delovni ljudje in občani morajo uveljavljati sistemske in druge pogoje za celovito gospodarsko, socialno in prostorsko usmerjanje in urejanje odnosov z upoštevanjem interesov in potreb, zlasti pri povezovanju razvoja gospodarskih in družbenih dejavnosti, pri prostorskem urejanju, stanovanjski in komunalni izgradnji ipd. S povezovanjem OZD na podlagi združevanja dela in sredstev se bo krepila materialna osnova in samoupravni položaj delavca v celotnem procesu družbene reprodukcije in njegov vpliv na ustvarjanje ter delitev dohodka.

1.2. Temeljni dolgoročni cilj delovnih ljudi in občanov je krepitev družbenega in materialnega položaja človek in krepitev samoupravnih odnosov, ki morajo temeljiti na delu in rezultatih živega in minulega dela in na zagotavljanju dinamične in stabilne gospodarske rasti na kvalitativnih osnovah.

Hitrejši gospodarski razvoj občine mora temeljiti na večjem kvalitetnejšem in smotrnejšem izkoriščanju primerjalnih prednosti, z večjo stopnjo predelave surovin in kmetijskih pridelkov.

1.3. Investicijska vlaganja v gospodarstvu občine bodo usmerjena v dejavnosti s katerimi se bo povečevala proizvodnja, zlasti namenjena za izvoz in zagotavljala višji dohodek na zaposlenega in vložena sredstva ter pospeševala proces prestrukturiranja gospodarstva. Rast proizvodnje je treba povečevati na osnovi kvalitativnih faktorjev gospodarjenja, zlasti hitreje rasti produktivnosti z večjo uporabo znanja, sodobne tehnologije, večje mehanizacije in avtomatizacije, uvajanjem računalništva in mikroelektronike v proizvodne in poslovne procese.

1.4. Povečati učinkovitost in racionalnost gospodarjenja ter poskrbeti za smotrno porabo surovin in energije ter večje in dosledno uveljavljanje ekonomskih zakonitosti v poslovanju.

1.5. Na osnovi usmeritev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije izvajati krepitev akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva in na ta način ustvarjati materialne pogoje za hitrejši ekonomski in družbeni razvoj občine.

1.6. Z ozirom na sedanje naraščajoče število iskalcev zaposlitve v občini, nadaljnje sproščanje delavcev z razvijanjem sodobne kmetijske proizvodnje in postopnim vračanjem delavcev začasno zaposlenih v tujini je treba poskrbeti za dinamično stopnjo rasti zaposlovanja.

1.7. Osnovna opredelitev dolgoročne proizvodne usmeritve in razvojne politike v naši družbi bo nadalje trajno in dolgoročno vključevanje v mednarodno delitev dela. Vse OZD gospodarstva morajo pri oblikovanju svojih dolgoročnih planov to usmeritev dosledno upoštevati.

1.8. Glede na pričakovani materialni razvoj SR Slovenije ter načrtovana gibanja v občini Murska Sobota se v obdobju 1986 – 2000 po prvih ocenah pričakuje povprečna letna rast družbenega proizvoda 3,5 – 4 %, industrijske proizvodnje 3 %, kmetijske proizvodnje 4 %, izvoza 8 – 10 %, uvoza 5 % in zaposlenosti 2 %.

1.9. Skupna in splošna poraba se bosta gibali v okviru ustvarjenega dohodka in materialnih možnosti gospodarstva, sredstva pa bomo v večji meri namenili razvijanju kvalitete izvajanja sprejetih programov in izboljšanju položaja delavcev v družbenih dejavnostih.

1.10. Gibanje osebne porabe bo temeljilo na stimulativnejšem sistemu delitve osebnih dohodkov pri čemer bo oseb-

ni dohodek delavcev v večji odvisnosti od storilnosti njihovega individualnega dela in uspešnosti poslovanja delovne organizacije v kateri so zaposleni. Z ustrezno delitvijo dohodka bomo poleg krepitve akumulativne sposobnosti gospodarstva zagotavljali boljše življenjske pogoje delavcev in ustvarili pogoje za dvig življenjskega standarda delovnih ljudi in občanov.

1.11. Nadaljevati je treba s politiko skladnejšega razvoja občine kot celote zlasti obmejnih in manj razvitih območij. Pospeševati je treba razvoj opredeljenih krajevnih centrov kot nosilcev razvoja na določenem območju z razširjanjem in razvijanjem obratov drobnega gospodarstva. Preko krepitve gospodarskih funkcij v teh centrih postopoma zmanjševati razlike v razvitosti in izenačevati življenjske in delovne pogoje občanov v manj razvitih krajevnih skupnostih.

1.12. Posebno pozornost bomo namenili ohranitvi in varovanju dobrin splošnega pomena in s tem v zvezi z dolgoročnim planom natančneje opredelili funkcijo zemljišč v družbeni reprodukciji s posebnim poudarkom na izboljševanju in intenziviranju kmetijske rabe zemljišč.

1.13. Zaradi potrebe po zmanjšanju razlik v stopnji razvitosti občine v primerjavi s povprečnim razvojem v SR Sloveniji bomo morali v naslednjih letih doseči hitrejši družbenoekonomski razvoj občine.

1.14. Z nadaljnjim razvojem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo povečevali učinkovitost, mobilnost in celovitost obrambe in samozaščitne sposobnosti delovnih ljudi in občanov ter s tem utrjevali varnost in neodvisnost naše države v svetu in krepili odpornost družbe do škodljivih pojavov in delovanj. Ustvarili bomo materialne pogoje za oblikovanje potrebnih rezerv ter sproti in stalno usklajevali obrambno-samozaščitno dejavost.

II.

2.1. Pomemben faktor za doseganje hitrejšega razvoja gospodarstva občine bo do leta 2000 odločnejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Tudi občinsko gospodarstvo se bo moralo aktivneje prilagajati vsem spremembam v svetovnem gospodarstvu in tehnologiji, saj bo na kakovost in konkurenčno sposobnost izvoznikov vse bolj vplivala uspešnost celotnega gospodarstva. Poglavitni nosilec izvoza v občini bo tudi v bodoče industrija. Razen tekstilne in živilsko-predelovalne se bodo morale v izvozna prizadevanja vključevati tudi ostale panoge, zlasti kovinsko-predelovalna industrija, kjer so velike možnosti izvoza tehnološko zahtevnejših proizvodov ter OZD s področja turizma, gradbeništva, drobnega gospodarstva in prometa. Povečevali bomo izvoz v razvitejša zahodna država ter naprej krepili maloobmejni promet z Avstrijo in LR Madžarsko. S sosednjima državama bomo razvijali tudi ostale višje oblike gospodarskega sodelovanja.

2.2. Dolgoročna skrb gospodarstva občine bo tudi ustvarjanje možnosti za čim večje zaposlovanje delavcev in s tem zmanjšanje števila brezposelnosti v občini. Težili bomo k racionalnemu in produktivnemu zaposlovanju ter ob tem skrbeli za stalno izboljševanje kvalifikacijske strukture zaposlenih. Večjo zaposlenost v gospodarstvu, zlasti v industriji bomo dosegli z uvedbo novih izmen, uvajanjem novih proizvodnih programov in usmeritvijo na zahtevnejša dela z večjim deležem znanja.

Postopoma bomo zmanjševali rast zaposlenosti v ne-proizvodnih dejavnostih.

2.3. V industriji bomo stremeli za dolgoročnim dvigom kvalitete in intenzitete gospodarjenja ter tehnološko spremembo strukture posameznih industrijskih panog. Posebno pozornost bo potrebno posvetiti uvajanju kvalitativnih razvojnih programov z večjo udeležbo visoko strokovnih kadrov, z večjo inovativno aktivnostjo in udeležbo znanja ter z avtomatizirano proizvodnjo in višjo stopnjo predelave. Ob razvoju in uvajanju tehnološko intenzivne industrijske proizvodnje bo stalna naloga tudi povečevanje produktivnosti dela z boljšo organizacijo dela, večjo izkoriščenostjo proizvodnih kapacitet in produktivnim zaposlovanjem. Smotrneje bo potrebno izkoriščati in rabiti razpoložljive surovine in energijo na domačih osnovah, pospešiti izvoz visokokvalitetnih izdelkov in zmanjšati uvozno odvisnost industrije. Večji poudarek bomo dali razvoju kovinsko-predelovalne industrije, kjer so še neizkoriščene možnosti.

predvsem pri avtomatizaciji proizvodnih procesov, uvedbi novih proizvodnih programov ter prodoru na tuja tržišča. Tekstilna industrija, ki je že dosedaj močno prispevala k razvoju in izvozu, si bo prizadevala za ohranitev oz. izboljšanje konkurenčnega položaja na mednarodnih trgih. Vlaganja bomo usmerjali predvsem v tiste industrijske panoge v občini, kjer bodo razvojni programi usmerjeni v tehnološko prestrukturiranje in večji izvoz. Tudi naložbe v živilsko-predelovalno industrijo bomo usmerjali v skladu z zagotavljanjem domačih surovin in posodabljanjem tehnologij, ki bodo omogočale boljšo oskrbo ter večje vključevanje v mednarodno delitev dela.

2.4. Razvoju kmetijstva bo do leta 2000 dan poseben poudarek zaradi naravnih pogojev in razvitosti te dejavnosti v občini ter potreb po proizvodnji hrane. Za realizacijo načrtovanega cilja bomo v kmetijstvu uresničevali naslednje naloge:

- spreminjali družbenoekonomske odnose;
- uvajali prenos znanja in tehnologije ter delitev dela med družbenimi obrati in organiziranimi oblikami povezovanja s kmeti;
- intenzificirali obdelavo in racionalizirali izrabo kmetijskih zemljišč in proizvodnih zmogljivosti ter
- ohranjali in pridobivali nova in kvalitetnejša kmetijska zemljišča.

V naslednjih letih bomo več pozornosti posvečali tudi preobrazbi agrarne strukture. Skrbeli bomo za varovanje kmetijske zemlje, vključevanje neobdelane zemlje v obdelavo, zaustavljali nadaljnje drobljenje zemljišč, pospeševali združevanje in podružbljanje kmetijskih zemljišč ter s tem povečevali fond kmetijske zemlje. Poseben pomen bo dobilo tudi reševanje socialnih vprašanj kmečkega prebivalstva, zlasti ostarelih kmetov.

Pri vlaganju v kmetijsko pridelavo bomo dajali prednost predvsem naložbam v melioracije in komasacije zemljišč, v posodabljanje tehnologij in v boljšo izrabo obstoječih proizvodnih zmogljivosti. V občini si bomo prizadevali za dolgoročno povečevanje rastlinske proizvodnje predvsem pridelave krmnih in industrijskih rastlin ter žitaric, v živinorejski proizvodnji pa za povečanje proizvodnje goved, prašičev in perutnine ter prirejo mleka ter telet na doma pridelani krmi.

Zaradi usklajenega razvoja in zagotovitve boljše oskrbe bomo tudi v občini v okviru vseh zastavljenih nalog krepili vse oblike povezovanja med primarno pridelavo, živilsko-predelovalno proizvodnjo in porabo.

2.5. V gozdarstvu bomo še nadalje razvijali že utečene oblike intenzivne proizvodnje in ob tem skrbeli za smotno izkoriščanje gozdnega bogastva, kar bo še nadalje omogočalo ohranitev in krepitev splošno koristnih funkcij gozdov.

2.6. Hitrejši in kvalitetnejši razvoj gradbeništva v občini bo pogojen z racionalizacijo dela, večjo industrializacijo gradenj, izboljšanjem opremljenosti; boljšo izkoriščenostjo proizvodnih kapacitet, delovnega časa in strokovnega kadra ter ob povečani produktivnosti dela.

V gradbeništvu mora v naslednjih letih priti do boljšega povezovanja, usklajevanja in delitve dela ter na tej podlagi tudi do hitrejšega pridobivanja ter kvalitetnejšega izvajanja investicijskih del doma, izven regije in na tujih tržiščih. Gradbeništvo bo uvajalo sodobno in našim razmeram prilagojeno tehnologijo ter v proces tehnološke reorganizacije preko raziskovalno inventivne vloge vključevalo tudi strokovnjake s področja projekтивne dejavnosti.

2.7. Večletno zaostajanje v razvoju dejavnosti prometa in zvez ter dosežena dinamika gospodarskega razvoja gospodarstva občine narekuje, da se pristopi k organiziranju racionalnejšega potniškega in blagovnega prometa. Pritok potnikov, blaga in surovin bo potrebno hitreje preusmeriti s cest na železnico ter na ta način razbremeniti sedanjo intenziteto obrabe cestišč in bolj izkoristiti tehnične, tehnološke in gospodarske prednosti železniškega prometa. Pri razvoju cestnega omrežja bomo upoštevali koncept policentričnega razvoja, prav tako bomo izkoristili geografsko in obmejno lego občine za organiziranje transportne in špedicijske dejavnosti ter integralnega transporta.

Večjo pozornost bomo posvetili tudi izvajanju sodobne tehnologije in razširitvi zmogljivosti ptt prometa, zlasti bo pomembno povečanje kapacitet telefonskih priključkov.

2.8. Trgovske organizacije morajo širiti in izboljšati asortiman blaga ter zagotoviti nemoteno in kvalitetno preskrbo prebivalstva na območju cele občine. Bolje bo potrebno oskrbovati tudi organizacije združenega dela s surovinami in repromateriali. To bo možno doseči le z boljšim povezovanjem s proizvajalci ter aktivnejšim delovanjem potrošniških svetov. Večji poudarek bo dan razvoju in posodobitvi prodajaln na podeželju in hitrejši specializaciji trgovin.

2.9. Na podlagi naravnih danosti, ugodne geografske lege in novozgrajenih gostinsko-turističnih kapacitet bomo v občini razvijali zlasti zdraviliški turizem. Turistično gospodarstvo mora na podlagi boljše medsebojne povezanosti ter pritegnitvijo tudi ostalih dejavnosti gospodarstva občine za doseganje večjega deviznega priliva ustvariti in nuditi gostom celovitejšo, kvalitetnejšo in dopolnilno oz. izvenpenzijsko ponudbo. Takšne možnosti se kažejo na področjih zdraviliškega, kmečkega, lovnege in izletniškega turizma. V prizadevanja za kvalitetnejši razvoj te dejavnosti se bo v bodoče morala aktivneje vključevati tudi turistična zveza.

2.10. Drobno gospodarstvo postaja vse pomembnejša dopolnilna dejavnost industrije in nekaterih drugih panog gospodarstva. S celovitejšim razvojem drobnega gospodarstva bomo ustvarili možnosti za večje vključevanje v izvoz in nadomeščanja uvoza. Dolgoročno usmeritev drobnega gospodarstva v občini bo v razvoju in krepitvi organizacij v družbenem sektorju, prenosu določenih proizvodnih programov iz industrije v drobno gospodarstvo, krepitvi kooperacijskih povezav ter v širitvi in izboljševanju kvalitete osebnih in drugih storitev.

III.

Ob družbenem in gospodarskem razvoju občine je nujen tudi hitrejši razvoj infrastrukture, ki je osnova za nadaljnji razvoj na vseh področjih dejavnosti.

3.1. Prioritetno bomo v občini v naslednjih letih vlagali sredstva v cestno in komunalno infrastrukturo. Cestno omrežje bomo izboljšali zlasti z boljšim vzdrževanjem cestišč ter rekonstrukcijo in modernizacijo cest.

V skladu z usmeritvami o širitvi železniške infrastrukture v SR Sloveniji bomo v občini rezervirali prostor za izgradnjo železniške povezave M. Sobota z LR Madžarsko.

3.2. Uspešneje bomo reševali probleme, ki so prisotni in se bodo z razvojem urbanizacije še izraziteje pojavljali na področju komunalne dejavnosti v bodoče, predvsem bomo širili kanalizacijsko omrežje, izboljšali preskrbo s pitno vodo, trajneje določili odlagališča odpadkov ter zgradili ustrezne kapacitete čistilnih naprav.

3.3 Z gradnjo in posodabljanjem električnega omrežja bomo izboljšali kvaliteto oskrbe porabnikov na vseh območjih v občini. Intenzivno se bomo vključili v priprave in gradnjo hidroelektrarn na reki Muri in pospešili gradnjo plinovodnega omrežja.

3.4. Na področju vodnega gospodarstva bomo v prvi vrsti tekoče vzdrževali obstoječe objekte in naprave v skrbni za ohranitev obstoječega vodnega režima ter z regulacijami vodotoka in nadaljnjo gradnjo zadrževalnikov poskrbeli za njegovo izboljšanje. Več sredstev bomo morali v naslednjih obdobjih nameniti tudi zavarovanju rezervatov pitne vode in iskanju novih virov kakovostne vode ter čiščenju odpadnih voda.

3.5. Pri urejevanju cestišč in gradnji infrastrukturnih objektov in naprav na manj razvitih območjih v občini bodo še v naprej sodelovale tudi mladinske delovne brigade.

3.6. Pri razvoju stanovanjske gradnje bomo dali poudarek usmerjeni stanovanjski gradnji, pri individualni gradnji pa razvoju zadružništva kot pomembni nalogi stanovanjske skupnosti. Pri novogradnjah bomo racionalizirali gradnjo z boljšo organizacijo gradenj, pravočasno pripravljenostjo in komunalno urejenostjo zemljišč, dohodkovnim povezovanjem med izvajalci in vključevanjem bodočih lastnikov stanovanj. Pomembna naloga bo nadaljnje izboljševanje kakovosti stanovanj ob relativnem znižanju cen stanovanjske gradnje. Dokončno bomo prešli tudi na ekonomske stanarine in s tem zagotovili sredstva za reprodukcijo družbenega stanovanjskega sklada.

IV.

4.1. V dolgoročnih planih je treba določiti strategijo razvoja v prostoru, ki bo zagotavljala smotno razmeščanje dejavnosti, skrbno uporabo razpoložljivih površin in izboljševanje okolja. Poselitve bomo usmerjali v že obstoječa naselja z boljšim izkoriščanjem prostih zemljišč v teh naseljih in s tem ohranjali kmetijska zemljišča in naravno okolje. Gradili bomo le znotraj sklenjenih zazidanih območij in na zemljiščih, ki so manj primerna za kmetijsko proizvodnjo. Dodatno porabljene kmetijske površine bomo nadomeščali z melioracijami. V planu bomo opredelili globalno bilanco primarne rabe prostora v občini z upoštevanjem globalne bilance v SR Sloveniji.

4.2. V celovito urejanje prostora bomo vključevali tudi naravno in kulturno dediščino z namenom ohranitve in vzdrževanje tovrstnih objektov. Skrbeli bomo za boljše in čistejše okolje z organiziranim zbiranjem in ponovno uporabo odpadkov ter večjimi vlaganji v čistilne naprave. Večjo pozornost bo potrebno v naslednjih letih nameniti tudi varstvu voda in zraka.

V.

Družbene dejavnosti so sestavni del družbene reprodukcije dela zato bomo v naslednjih letih težili k ohranitvi dosežene ravni, kar pa bo zaradi manjših materialnih možnosti, še zlasti v prvem obdobju dolgoročnega planskega obdobja težavno in bo možno le s smotrnejšo uporabo sredstev in učinkovitejšim organiziranjem družbenih dejavnosti. Hitreje bomo razvijali tiste programe, ki povečujejo gospodarsko in ustvarjalno moč družbe. V prihodnje bo nadaljnji razvoj odnosov v svobodni menjava dela bolj usmerjen h krepitvi neposrednih odnosov med porabniki in izvajalci.

Programe družbenih dejavnosti bomo uskladili s potrebami delavcev, delovnih ljudi in občanov, programi razvoja gospodarstva ter njegovimi materialnimi možnostmi.

5.1. V osnovnem šolstvu bomo ob obstoječih oddelkih celodnevne šole uvajali elemente celodnevne osnovne šole v poldnevne oddelke, ter v večji meri povezovali osnovno šolo z združenim delom in družbenim okoljem, tako da bodo zagotovljene ustrezne razvojne možnosti za vse učence. Obvezni program bo omogočil povezovanje pouka z drugimi oblikami vzgojno-izobraževalnega dela, zlasti interesnimi dejavnostmi ter tehnično in delovno vzgojo učencev. Pri vzgojnoizobraževalnem delu v osnovni šoli bomo dosledneje upoštevali načelo individualizacije in notranje diferenciacije pouka.

Posebno skrb bomo namenili vzgoji in pridobivanju strokovnih kadrov. Odločujočo vlogo bo pri tem imelo srednje šolstvo, ki bo moralo bolje prilagoditi usmerjeno izobraževanje potrebam združenega dela. Za usposabljanje mladine, ki ne želi nadaljevati izobraževanja na srednji šoli pa bomo razvijali programe usposabljanja iz dela.

Za doseganje večje kvalitete, v celotnem izobraževalnem sistemu bomo učitelje usposabljali za posredovanje vedno novih

izobrazbenih vsebin, ki bodo posledica hitrejšega tehnološkega, znanstvenega in družbenega razvoja, ob tem pa okrepili tudi funkcijo vzgojitelja.

5.2. Večje vključevanje predšolskih otrok v organizirano vzgojo in varstvo bomo dosegli z razvijanjem popoldanskih vzgojnih programov. Tudi varstvo materinstva in skrb za novorojenčke bomo prilagodili njihovim potrebam.

5.3. Razvoj zdravstvene dejavnosti bomo usmerjali na krepitev osnovnega zdravstvenega varstva. Z naraščanjem potreb po zdravstvenih storitvah bomo povečevali zaposlovanje zdravnikov v osnovnem zdravstvu. S tem in krepitvijo zdravljenja in nege bolnikov na domu bomo zmanjšali obseg bolnišničnega zdravljenja. Investicijska vlaganja bomo v naslednjih letih usmerjali v obnovo dotrajane opreme in nabavo sodobnih medicinskih naprav.

5.4. V socialnem skrbstvu bomo s svojo dejavnostjo zagotavljali socialno varnost tistim občanom in družinam, ki si tega zaradi objektivnih razlogov sami s svojim delom ne morejo zagotoviti. Pospešeno bomo razvijali preventivno dejavnost in povečevali obseg svetovalnega dela.

5.5. Na kulturnem področju bomo še naprej razvijali razne oblike amaterske kulture, smotrneje izrabljali obstoječe zmogljivosti in vzpodbujali večje kulturno udejstvovanje in vključevanje kulturnih prireditev v OZD. Nadaljevali bomo z razvojem knjižničarstva, spomeniškega varstva, likovno-galerijske dejavnosti, časopisne in radijske dejavnosti ter založništva.

5.6. Telesno kulturo bomo prilagodili potrebam prebivalstva. Izboljšali bomo kadrovsko strukturo s tem, da bodo za strokovno vodstvo skrbeli predvsem amaterski delavci. Povečevali bomo vlogo organizacij združenega dela, ki bodo skrbale za rekreacijo zaposlenih in krajevne skupnosti oz. društva, ki bodo razvijale telesno kulturo pri občanah.

5.7. Raziskovalna in inovacijska dejavnost bosta postali sestavni del poslovanja in načrtovanja organizacij združenega dela in skupnosti. Organizacije združenega dela morajo v okviru možnosti organizirati razvojne oddelke kot nosilce razvojnih in inovacijskih aktivnosti in vzpodbujati raziskovalne dejavnosti v svojih sredinah. Priti mora do večjega prenosa in izkoriščanja dosežkov v gospodarstvu.

VI.

V občini se bomo v večji meri povezovali in sodelovali z občinami v Pomurju ter načrtovali in usklajevali skupne interese na vseh področjih družbenega, gospodarskega in političnega življenja regije. Prizadevali si bomo za usklajen razvoj industrije, kmetijstva, gostinstva in turizma ter se dogovarjali o izvajanju skupnih nalog na področju zdravstva, usmerjenega izobraževanja, bančništva, informatike, kulture in splošnega ljudskega odpora.

Z občino Lendava bomo še naprej namenjali posebno pozornost življenju in delu pripadnikov madžarske narodnosti.

plavalni bazeni

Vzdrževanje in popravila

Plavalni bazeni so lahko zidani, betonski ali pa sestavljeni iz montažnih elementov. Danes je na voljo že vse več montažnih bazenov, ki jih lahko brez večjih zemeljskih del postavimo neposredno na tla ali pa jih samo delno poglobimo v tla. Večinoma so ti montažni bazeni sestavljeni iz nosilnega plašča iz jekla, plastike ali aluminija, ki nosi prvo vodotesno notranjo plast, ki je iz plastike.

Če se gladina vode v bazenu počasi niža, to ne pomeni, da bazen pušča. Samo zaradi izhlapevanja se lahko gladina, odvisno pač od vremena, zniža do 2 centimetra na teden.

Betonski bazen. Izkopan betonski ali s keramičnimi ploščicami obložen bazen lahko začne puščati iz dveh vzrokov. Če je bil namreč beton slabo zmešan, lahko postanejo stene porozne. Na drugi strani pa lahko dobi beton razpoke zaradi premikov v zemljišču. Ta nevarnost postaja večja, če je bazen dalj časa prazen, zlasti pozimi, ko mraz naredi svoje. Če naj ostane bazen čez zimo napolnjen, položimo na vodo deske ali polistirenske plošče, da led ne bo tako hudo pritiskal na stene.

Temeljita popravila večjih poškodb vedno prepustimo strokovnjaku. Če pa hoče kdo kot amater začasno zatesniti razpoko v betonu ali kakšno porozno površino, naj nikoli ne uporabi navadne cementne malte. Pri manjših razpokah zadostuje proti vodi odporna specialno lepilo. Še bolj je, če se premaže celotna površina znotraj s tekočo plastiko. Pri okrasnih bazenčkih mora biti premaz, ki ga uporabimo, neškodljiv za ribe in rastline.

Najprej bazen izpraznimo in potem nanesejo plastiko po navodilu proizvajalca na stene in dno bazena. Nato bazen pokrijemo s folijo iz plastike, da se nova plast med vezanjem ne zmoči. Čas vezanja je odvisen od zunanje temperature.

Plastični bazen. Stabilni bazeni iz plastike (steklena vlakna) se redko poškodujejo na ostrih kamnih ali zaradi premikov zemljišča. V cenejši, manj stabilni izvedbi lahko postanejo bazeni netesni, če zanje ni dobro prilagojen izklop. Če nastane na bazenu poškodba, izpustimo toliko vode, da pade gladina pod mesto poškodbe, nato pa popravimo bazen z materialom iz kompleta za popraviljanje s steklenimi vlakni ojačane plastike — po navodilu, ki je priloženo kompletu.

Klor. Vodi v bazenu za kopanje dodamo klor za zaščito pred bakterijami. Natančno moramo upoštevati navodilo za odmero.

ZA PRVO SILO

— Veste, z zdravili štedimo. Draga so. Tole sem vam predpisal.
— Ampak to je ričnuš! Kako pa bo naprej?
— To pa je čisto vaša osebna stvar...

PRED IZLOŽBO

— Oprostite, se slabo počutite? Vam lahko kako pomagam?
— Lahko. Gledal sem te cene v izložbi in se mi je zavrtelo.
Rabim samo dva milijona. Takoj se bom umiril. Lahko mi verjamete.

TAK KOT VREME
— Lepo te prosim, Stefan, posodi mi dežnik.
— Veš kaj, ti si tak kot vreme, da dežnik me prosiš, ko dežuje...

Merjenje živil

KOLIKO POSAMEZNIH ŽIVIL POTREBUJEMO ZA ENO OSEBO?

Meso za pečenje na žaru od 18 do 20 dekagramov, meso brez kosti za zrezke od 12 do 17 dekagramov, svinjske in telečje zarebrnice od 15 do 22 dekagramov, mleto meso za zrezke, čebularje, sekani- ce... od 8 do 12 dekagramov, perutnina s kostmi, piščanci, raca, puran od 20 do 25 dekagramov, ribe za pečenje, cvrenje od 15 do 22 dekagramov, krompir od 15 do 25 dekagramov, testenine od 7

do 8 dekagramov, šunka od 8 do 10 dekagramov, francoska solata od 8 do 12 dekagramov, sveža zelenjava za solate od 8 do 10 dekagramov, cvetača za solato od 15 do 20 dekagramov, zelenjava za kuhanje od 20 do 30 dekagramov.

KOT MAČEK

— Res. Ko je zgoraj malo vroče, skoči dol, vendar zanesljivo — nikoli ne pade na hrbet.

— Zakaj pa se potem spet tako hitro povzpne navzgor?

— Mački že vedo...

avtomobilizem

Vzdrževanje črpalk

Črpalka za gorivo skrbi za to, da pride gorivo do vplinjaja, ki je v avtomobilu nameščen višje od posode za gorivo. Najpogostejše so mehanske membranske črpalke, nekateri avtomobili pa imajo električne črpalke za gorivo.

Vzdrževanje mehanske črpalke membranske črpalke ni zahtevno, z

izjemo črpalk, ki so sestavljene tako, da jih ni več mogoče razdreti. Pri mehanski črpalki je treba vsaj očistiti čistilni filter za gorivo, lahka je tudi zamenjava oslabele membrane; zahtevnejša pa je zamenjava ventilov črpalke. Pri električnih črpalkah za gorivo so popravila težja; običajno je pri okvarah treba zamenjati celo črpalko.

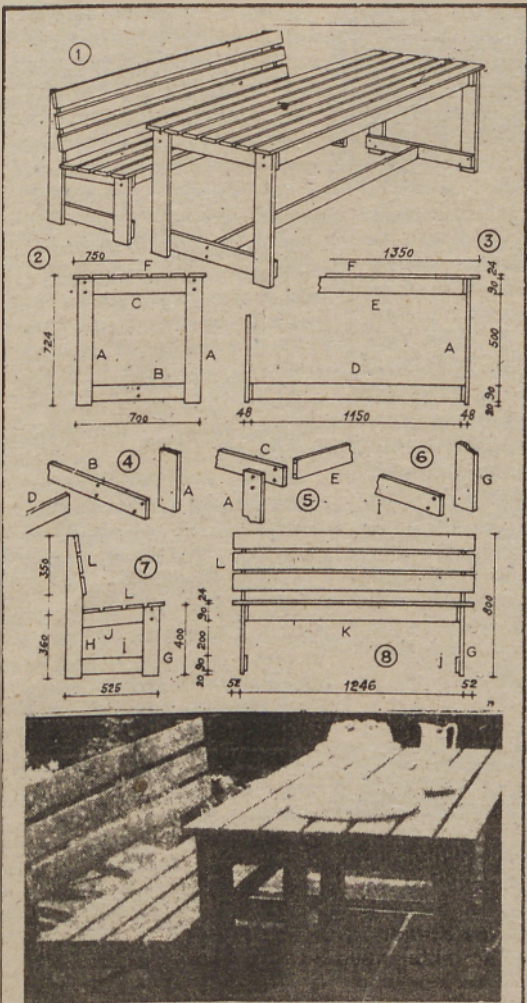
ČLOVEK — VREČA?

Pokončana, čvrsta, in strumna država preživlja hude čase. Tudi zdravniki pogosto zama opozarjajo na neozdravljive posledice malomarne drže in narobe razumljene sproščenosti. Moda in duh časa sta nam prinesla tudi nemarno držo. Pri tem greše največ mladi, ki pogosto hodijo kakor na pol prazne, sedijo in ležijo pa kakor čisto prazne, zmečkane, odvržene vreče. To ne vznemirja le zdravnikov, temveč tudi vsakogar, ki da kaj na lepo obnašanje.

Mnenja o drži so v različnih deželah različna. Pri nas v Avstriji, Nemčiji, Italiji. Sovjetski zvezi in še marsikje je žaljivo, če se pogovarjamo s človekom, ki ni naš dober znanec in prijatelj, pa imamo pri tem roke v žepih. V Angliji to ni žalitev. Anglež vtakne dlani v žepa suknjice, ne hlač, če ne ve, kam z rokami, kar je vsekakor bolje na pogled.

Vendar naj bi povsod veljalo pravilo, da se vljuden človek drži pri občevarju z drugim kakor to od njega pričakuje. To pomeni, da stoji na primer mladenič pri pogovoru s svojim profesorjem vzravnan, ne opleta z rokami, se ne praska po glavi...

Vzravnan in čila drža je sestavni del lepote. Tudi najlepša obleka ni več lepa na namerno zanični postavi. K pokončni drži sodi tudi ubrana hoja.

NAREDI SAM — Skrajni čas je že, da uredite svoje dvorišče. Pri tem pa ne mislimo zgolj na rože in zelenje, ampak ne bo odveč, če si v naravi uredite tudi prijeten kotiček za počitek. Ker ste večji, prav nič ne dvomimo, da ne bi bili sposobni narediti sedežne garniture, kot jo kaže naša slika. Tudi mere smo predložili. Sedaj pa na delo!

iz sveta medicine

Nesreče pri delu v izmenah

Delati v izmenah, to je v določenih časovnih razmakih (na primer tedenskih ali mesečnih), menjati dopoldanski delovni čas v popoldanskega ali preiti v nočno izmeno, na prvi pogled za marsikoga pomeni prekinitev monotono- nosti ali pa preskus, kako je biti buden tedaj, ko drugi spijo.

Zadeva pa ni tako nedolžna. Ugotovili so, da ljudje, ki delajo v izmenah, torej delavci, ki nimajo vedno enakega delovnega časa, doživ-

ljajo več delovnih nesreč, imajo več prebavnih motenj, so bolj utrujeni, nervozni, se hitreje prehladijo, bolečine v prsih so pogostejše, imajo (ženske) menstrualne težave in (oboje) seksualne probleme. Analiza je nadalje pokazala, da delavci, ki imajo spreminjajoč se delovni čas, pijejo več alkoholnih pijač in jemljejo več uspavalnih tablet kot drugi delavci, ki imajo bolj normalen delovni čas.

Glavni razlog za vse te težave je v tem, ker drastične

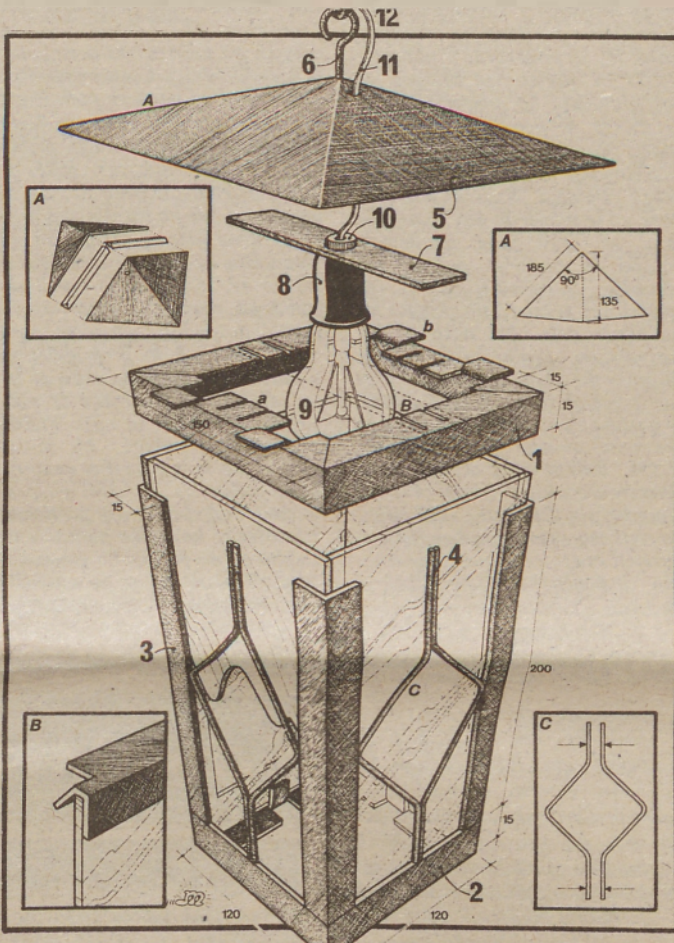
spremembe uvelavnega časa porušijo važne telesne biološke ritme, ki se težko vrnejo v normalno stanje. Pravzaprav so za normalizacijo stanja potrebni trije do štiri tedni. Toda, če ima delavec mesečno delovno izmeno (taki primeri so pri nas bolj redki), se njegov telesni ritem poruši ravno tedaj, ko se je prilagodil novemu življenjskemu režimu.

Izkušnje strokovnjakov, ki jim kaže prisluhni.

Dr. I. B.

za spretne in dela voljne

ELEKTRICNA SVETILKA

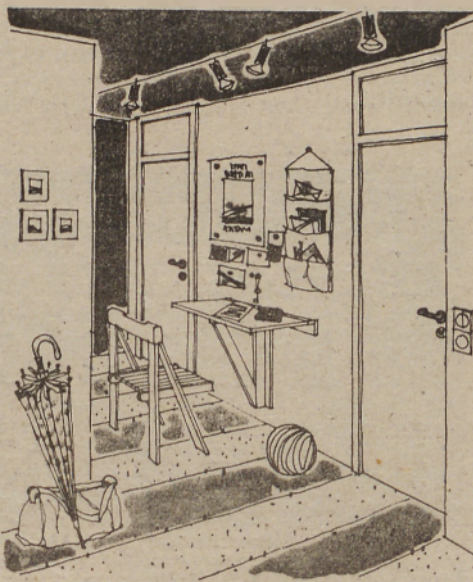
Iz revije Sam svoj mojster povzemamo načrt za električno svetilko, ki si jo lahko naredite sami. Postavite jo lahko pred vhodom v hišo, na verandi, balkonu. Materiala zanjo ni težko dobiti, od orodja potrebujemo škarje za pločevino, spajkalo večje moči (100 do 200 vatov), vrtni stroj, kombinirane klešče in manjše odvijače.

Mere svetilke so razvidne iz načrta.

Označba posameznih delov s številkami:

1. Gornji okvir iz železne pločevine: 0,5 do 1 milimeter, en kos;
2. Spodnji okvir pločevina 0,5 do 1 milimeter, en kos;
3. Kotna železna pločevina 0,5 do 1 milimeter, štiri kose;
4. Okrasna železna žica premera 2 milimetra, osem kosov;
5. Kapa — železna pločevina 0,5 do 1 milimeter, dva kosa;
6. Kljuka — železna žica premera 3—5 milimetrov, en kos;
7. Nosilec gnila žarnice — železna pločevina premera 0,5 do 1 milimeter, en kos;
8. Gnilo za žarnico (keramično), tip E-27, en kos;
9. Žarnica 100 Vatov, en kos;
10. Vijak, ki ustreza navoju v gnilo žarnice, en kos;
11. Električni kabel s PVC izolacijo, premera 15 milimetrov, dva kosa;
12. Železna veriga, s katero svetilko obesimo, en kos.

Tudi v predsobi se najde prosto še posebno v starejših predsobah, ki ga lahko izkoristimo za preprost, a zato nič manj uporaben delovni kotiček. Ko pride inkasant, poštar, ali v trenutku, ko že odhajamo, pa moramo še kaj malega narediti, nam bo ta mušica še kako prav prišla. Konstrukcija je izredno enostavna, prav tako izdelava. Potrebujemo le nekaj desk in kovinske tečaje. Kadar pa nam je miza v napoto ali pa je ne potrebujemo, trikotno konzolno podpomo kratko malo pomaknemo v stran, delovno ploskev pa zvrnemo navzdol in s tem zakrijemo vso konstrukcijo.

sestavil	gl. mesto	nova	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja
Marko	gl. mesto	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja
Napast	gl. mesto	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja	poslednja
azijski								
narod								
angleški								
cinemat								
(Sir								
Laurence								
ženska,								
ki hira								
Alfred								
Nobel								
volkanske								
jezero								
blizu								
Rima								
znanka								
toaletnih								
krem								
avtomobilska								
oznaka								
spanje								
ruski								
sahist								
(Boris)								
filmska								
igralka								
Berek								
vstaja,								
punt								
pitanje								
za zakol								
sladkovodna								
riba,								
pezdirek								

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: klobasa, revizor, Italija, val, jek, AL, sat, Polo, Ni, A, odziv, Laponka, az, MA, novinar, kretni, Al, ICAO.

Marija Petje-Vida je bila junaško dekle

Vse od jeseni 1942. je vodstvo NOG Slovenije pošiljalo na območje Slovenskih goric številne politične aktiviste, da storijo vse za zaščito severovzhodne meje, pomagajo domačim aktivistom in pripravijo potrebno za prevzem oblasti. Med poslanimi je bila tudi Marija Petje-Vida, ki je prišla na območje Slovenskih goric poleti 1944. leta. Tu je opravila veliko poslanstvo; predvsem je delala pri razvoju ZSM, sodelovala v številnih sabotažnih akcijah in na mitingih. V bitki z vlasovci pri Ljutomeru je bila teško ranjena. Vlasovci so jo zajeli, zaprli v ljutomerske zapore, nato pa jo odpeljali v mariborske zapore ter jo kot talco ustrelili.

AKTIVISTKA NA PODROČJU LITIJE

Marija Petje-Vida se je rodila 11. marca 1922 v Završniku pri Litiji. Izučila se je trgovske obrti. Družina je bila narodno zelo zavedna. Vida je sodelovala pri Sokolu, pevskem društvu Zvon v Šmarini in delala v delavsko-prosvetnem društvu Vzajemnost. Ob vdoru okupatorja se je opredelila za narodnoosvobodilni boj. Leta 1942 je materialno podpirala NOG, v začetku leta 1943 pa se je organizirano vključila v politično delo na terenu. Bila je mladinska aktivistka, obveščevalka in organizatorka zbiranja raznega materiala za partizanske enote. Poleti 1943 je bila sprejeta v SKOJ. Postala je sekretarka SKOJ v domači vasi, pozneje v rajonu Kresnice. Okupator jo je izsledil in jo oktobra 1943 aretiral. Nekaj časa je bila zaprta v zaporu Litija, nato pa so jo poslali v zbirno delavsko taborišče v Celovec. Ob bombnem napadu je pobegnila in se pridruživši partizanom na terenu Janče-Kresnice. Marca 1944. leta je postala članica okrožnega odbora ZSM in sprejeta v KPJ. Udeležila se je II. kongresa USAOJ. Kmalu za tem jo srečamo kot članico okrožnega komiteja SKOJ za področje Litije.

POHOD V SLOVENSKE GORICE

Mnogim aktivistom, ki so bili poslani v severovzhodno Slovenijo, se je pridružila tudi Marija Petje-Vida. Avgusta 1944 je bila po nalogu PK SKOJ za Stajersko poslana na mladinsko delo v Slovenske gorice. Ta pot je bila povezana z velikimi napori. Skupina je večkrat padla v zasedo, v glavnem so potovali ponoči, podnevi pa počivali. Kurtrji niso

redno prihajali na zvezo, zato so bili aktivisti večkrat prepuščeni sami sebi. Prehod čez Dravo je bil izredno težak, saj je okupator jeseni 1944 budno čuval reko in postavil številne zasede.

AKTIVNO DELO NA PODROČJU SLOVENSkih GORIC

Po prihodu v Slovenske gorice se je Vida takoj vključila v delo. Njene ilegalne izkušnje so ji zelo koristile. Delala je predvsem v ljutomerskem okrožju. Vneto in sistematično se je lotila dela.

Povsod, kjer je bilo le mogoče, je ustanavljala odbore ZSM, ponekod pa tudi odbore SKOJ. Okrog sebe je po vaseh zbirala aktivne sodelavke, material, izvajala sabotažne akcije, trosila letake in podobno. Že 12. 8. 1944 je vodila konferenco skojevcev ljutomerskega območja, v viničariji Ferda Magdiča v Slamjaku. Analizirali so politično in vojaško situacijo, se pogovorili o nalogah SKOJ in sprejeli več sklepov za poživitev dela na področju ZSM in SKOJ. V Branoslavcih je pri Ivanu Novaku vodila dvodnevno posvetovanje aktivistov ljutomerskega območja. Na tem posvetu, ki se ga je udeležilo čez 30 aktivistov, so prav tako analizirali vojaški in politični položaj na območju Slovenskih goric ter sprejeli več pomembnih sklepov za nadaljnje delo. Na novo je bil ustanovljen okrajni odbor OF za ljutomerski okraj, katerega sekretar je postal Janez Ros-Jan. Vida je postala članica tega odbora in je prevzela naloge na področju ZSM. Bila je med organizatorji konference aktivistov pri Antonu Šnajderju v Zasavcih. Tudi tukaj so aktivisti delali obračun dela in sprejeli smernice za nadaljnje delo. Na ljutomerskem območju je delovala z Liziko Drevem, Cirilom

Jurešem, Mirom Križaničem in drugimi. Sodelovala je na mitingih na Stari cesti, v Vidanovcih, Branoslavcih, Vogričevcih in drugod. Veliko je storila tudi na področju SKOJ. V SKOJ je sprejela nove člane, med njimi Murijo Zemljic, Zoro Vrabel, Minko Tarča iz Vidanovca, Marijo Špindler iz Radoslavca, Marijo Simončič iz Vogričevca, Vido Murkovič iz Cezanjevca in druge. Večkrat se je zadrževala na postojanki Janka Preloga na Grlavi »Pri treh mladenkah« in na partizanski postojanki Janeza Jureša v Borecih. V tej vasi je za prvo sekretarko ZSM in SKOJ postavila Marico Jureš. Mladina jo je povsod imela rada in ji je zaupala. Zнала jih je pritegniti k delu. Kljub številnim okupatorjevim zasedam je hodila od vasi do vasi in širila ideje OF.

SPOPAD Z VLASOVCI V LOGAROVCIH JE BIL ZANJO USODEN

Skupina partizanov, v kateri so bili sekretar okrajnega odbora OF in KPS za ljutomersko področje Branko Bernot-Aljaž ter člani tega odbora Rado Pušenjak, Marija Petje-Vida, Ciril Jureš, Joško Berden in Stane Simončič, je nameravala organizirati miting v vasi Dobravi pri Križevcih pri Ljutomeru. 3. 2. 1945 so se oglasili pri partizanski postojanki Ignaca Žalika v Logarovcih. Bili so utrujeni od naporne poti. Proti jutru je gospodinja obvestila Rada Pušenjaka, da se domačiji približuje skupina vlasovcev. Rado je hitro ukrepal. Sklenili so, da se umaknejo na podstrešje majhne, slabo krite hiše. Partizani so na podstrešju čakali na boj. Dogovorili so se, da se bodo borili do zadnjega naboja. Vlasovci so prisilili gospodarja, da odpre, nato pa so vdrli v hišo. Pregledali so stanovanjske prostore, nato pa so se odločili, da pogledajo še podstrešje. V kuhinji so našli Vidno partizansko torbico, ki jo je pustila, ko se je v naglici umaknila na podstrešje. To je bil neizpodbiten dokaz, da so v hiši partizani. Vlasovci so kot talca potiskali po stopnicah na podstrešje gospodarja Žalika. Prišel se je mrtvaški ples. Partizansko orožje je sprego-

vorilo Komandani vlasovcev se je zgrudil po stopnicah in obležal mrtve. Vlasovci so pričeli streljati z vseh strani na podstrešje. Prva je bila ranjena Vida, ki je močno krvavela iz prsi. Ranjen je bil tudi Stane Simončič. Padel je Joško Berden. Boj je trajal več kot pet ur. Partizani so v besu kričali »Živel tovariš Tito, živel Jugoslavija«. Odločili so se, da prebijajo obroč. Sovražnik je z raketami klical na pomoč. Pri preboju je bil teško ranjen Ciril Jureš, ki so ga vlasovci dan po bitki obesili v Ljutomeru. Branko Bernot-Aljaž se je prebil iz sovražnikovega obroča, nato pa hitel na pomoč ostalim borcev, toda pri tem so ga zadele sovražnikove kroglice. Iz boja sta se rešila Stane Simončič in Rado Pušenjak. Vida se je plazila po snegu do sosedovega skednja pri Magdiču. Vlasovci so jo izsledili po sledovih krvi. Ranjeno so jo zajeli v skednju, kamor se je zatekla. Že takoj po zajetju so jo pretepali, nato pa odvedli v ljutomerske zapore. Vlasovci so požgali domačijo, ubili gospodarja in gospodinjico. Imeli so več mrtvih in ranjenih.

Vido so gestapovci v Ljutomeru silno mučili. Ničesar ni izdala. Bila je junaško dekle. Zapornice znajo povedati, da je vsa pretepena še zapela »Kje dom je moje in Slovenka sem« V zaporu jih je bodrila.

ZADNJA POT NA MORIŠČE

Fronta se je vedno bolj približevala Slovenskim goricam, še posebej, ko je RA prodrla skozi nemško fronto ob Blatnem jezeru. Vlasovci so v zadnjih dnevih ustrelili zapornike iz ljutomerskih. Doslej smo mislili, da je bila Vida ustreljena ob Smodiševem mlinu na Muri skupaj z ostalimi talci, toda noveše raziskave so pokazale, da so jo gestapovci odvedli v mariborske zapore in jo nato v Mariboru ustrelili kot talco.

Ime Vide je vklesano na več pomnikih v Prlekiji. Povsod se je kazalo njeno delo. Ljudstvo Slovenskih goric se je z hvaležnostjo spominja. Omahnila je mlada, toda svetel lik junaške borbe bo še dolgo odmeval med prieliki griči.

DRAGO NOVAK

BORCI VSELEJ NA ČELU AKCIJ

Krajevna organizacija zveze borcev Murska Sobota zajema kar 12 krajevnih skupnosti, poleg šestih mestnih krajevnih skupnosti še KS Rakičan, Krog, Bakovci, Tšina, Gederovci in Čemelavci. Po letu 1982 so se približali delu posameznih krajevnih skupnosti, saj s 350 člani borčevske organizacije, kar predstavlja večino v soboški občini, v praksi uveljavljajo delegatski sistem. Kljub povprečni starosti okrog 68 let so namreč člani borčevske organizacije vključeni skoraj v vse delegacije krajevnih skupnosti, kjer so zelo aktivni in uspešni. V KO ZB NOV Murska Sobota tudi ugotavljajo, da imajo trenutno zaposlenih še 18 odstotkov svojega članstva, ki se uveljavlja v družbenopolitičnem življenju.

...ot družbenopolitična organizacija smo se predvsem vključili v delo krajevnih skupnosti, letos pa smo si kot samostojno akcijo zadali izgradnjo spominskega doma NOB na Vaneči. Tu se je pokazal velik odziv našega članstva, saj pri zbiranju prostovoljnih prispevkov beležimo celo primer, ko je posameznik prispeval celo 3 tisoč dinarjev. Izredno zadovoljni smo tudi z zdravstvenim varstvom borcev, saj je dispanzer v Rakičanu deloval redno, opravljenih pa je bilo veliko kurativnih in preventivnih pregledov. Opravljenih je bilo tudi 439 sistematičnih pregledov, kjer se je še posebej izkazal mladi zdravnik dr. Nerat, poudarja predsednik krajevnice organizacije ZB NOV Murska Sobota Matija Serak.

MATIJA SERAK — Predsednik KO ZB NOV Murska Sobota ne skriva zadovoljstva nad doseženim, kar je plod velike aktivnosti borcev.

Kot rečeno, so se člani borčevske organizacije še posebej angažirali v delegatskem sistemu. V vseh krajevnih skupnostih imajo svoje delegate, in sicer tako v delegacijah kot v krajevni samoupravi. Zlasti aktivna je delegacija za zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine in pa delegacija samoupravne interesne skupnosti za zdravstvo. Poleg tega je odbor združenja ZB zadovoljivo opravljal tekoče naloge, med drugim je za večino krajevnih skupnosti urejena evidenca članstva.

In katere so poglavitne naloge v letošnjem letu? Borci bi se naj

še bolj angažirali na področju prenašanja tradicij narodnoosvobodilne borbe na mlajši rod. Zato bodo skušali navezati tesnejše stike z mladinsko organizacijo v mestu Murska Sobota. Letos so se in se še bodo posebej angažirali za gradnjo spominskega doma NOB na Vaneči, ki bo končan ob 40-letnici pomembnih dogodkov iz naše revolucionarne preteklosti. V nas je še toliko moči in volje, da izpeljemo to akcijo tako s prostovoljnimi delom kot z denarnimi prispevki članov naše borčevske organizacije, zatrjuje Matija Serak.

Milan Jerše

STANE CERVIC-BOJAN

Takrat sem ugotovil, da je bilo na tem vlaku več sto ujetnikov. Vse so nas vodili v nek zborni center, ki je bil v trdnjavi mesta Komarom. Trdnjavo je večina pod zemljo, stoji pa se iz turških časov. Pozneje so jo uporabljali kot skladišče orožja in streliva. Tam so me ponovno dodelili k soboški skupini, ki so jo isto noč pripeljali v Komarom. Tako smo se spet srečali z zaporniki iz M. Sobote. Kmalu smo lahko ugotovili, da je to velik zbirni center, pravzaprav taborišče, kjer je bilo takrat več tisoč internirancev. Ugotovil smo, da so tudi iz Vojvodine, nekaj pa je bilo tudi Prekmurcev, ki so bili tukaj še več mesecev. Nekega dne sem skozi zamreženo okno opazil Naceta Kranjca, brata Miška Kranjca. Poklical sem ga, skoraj ni mogel verjeti, da sem to jaz. Takrat mi je dal tudi 500 pengijev, ki so mi pozneje na transportu prišli zelo prav. Tu sem tudi prvič po 20. maju 1944 srečal svojo ženo Nadjo, ki je bila v boju ranjena in ujeta v Črenšovcih. Ugotovil sem, da je v taborišču tudi precej Židov iz raznih krajev Mađarske, pa tudi precej Ciganov. Po nekajdnevem bivanju v taborišču so vsi to množico jetnikov od Mađarov prevzeli Nemci. Takrat so mi po več kot 14 dneh sneli verige in me vključili med ostale jetnike, ki so jih popisovali v veliki dvorani. Kar 10 strojepisk nas je popisovalo v kolonah. Opazoval sem to popisovanje in ugotovil, da je

politično sumljiv. Tudi ostale podatke sem si izmislil. Povedal sem, da se pišem Slavomir Czerni, naredil sem se tudi dve leti mlajšega, povedal sem, da sem doma iz Mura-barata, okraj Zalaegerszeg in da sem mađarske narodnosti. Seveda sem bore malo vedel za te kraje. Tvegal sem, da izbrišem sled za seboj, kar mi je tudi uspelo. Mislim, da je bilo 8. novembra 1944 ob 10. uri dopoldne, ko so nas pričeli natovarjati v živinske vagonne. V vsak vagon so natrpali tudi po 70 ljudi in nas ponovno odpeljali v neznano. Bilo je že precej snega in za ta čas že dokaj huda zima. Naslednji dan smo na vlaku že doživeli bombni napad. Ko je vlak pripeljal na neko postajo, smo že slišali sirene. Nemški vojaki in gestapovci, ki so nas spremljali, so ustavili vlak in zbežali v zaklonišča, nas pa pustili v vagonih. Zavezniška letala so postaja in vlak zasipali z bombami, lovci pa v nizkih preletih obstreljevali vse, kar se je premikalo. Zadnji del vlaka je bil zadet, bomba je ubila jetnike v dveh vagonih. Ko se je umirilo, smo nadaljevali pot. Tretji dan vožnje smo se ponovno ustavili na neki postaji. Takrat smo imeli v našem vagonu že tri mrtve, toda vrat vagona niso hoteli odpreti. Skozi zamreženo okno smo prosili nekega mimoidočega železničarja, če bi nam hotel kupiti kaj kruha in cigaret. Ustavil se je. Molil sem mu tistih 500 pengijev, ki mi jih je v Komaromu dal Nace Kranjec. Jih je vzel in

Spomini na partizansko leto 1944 v Prekmurju

postaji Dunajsko Novo mesto. Takrat so prvič odprli vrata vagonov, da smo lahko odnesli mrtve. Dobili smo nekaj mrzle juhe. Takrat nam je bilo jasno, da nas peljejo v Nemčijo, ugrabili smo le, kam. Po nadaljnjih dveh dneh je vlak prisopihal na železniško postajo, kjer je pisalo: Dachau. Sedaj nam je bilo jasno, kaj nam je namenjeno. Mnogo smo že slišali o grozotah tega taborišča.

Bilo je 14. novembra 1944. leta. Na železniški postaji so nas pričakali esesovci s psi. Vse kar smo slišali, je bilo: schnell, schnell, verdammt. Banditen in podobno. Padali so udarci po izmučenih jetnikih, psi pa so renčali in trgali obleko jetnikom, ki so zaostajali za kolono. Od postaje do taborišča so nas priganjali kot živino. Taborišče je bilo obdano z žico, v kateri je bil električni tok. Obdano je bilo

še z betonskim jarkom, v katerem je bila voda, minkim poljem, bunkerji in stolpi z mitralješkimi gnezdi. Razdelili so nas na večje skupine, ostrigli, popisali, slekli in okopali pod skoraj vreli tuši. Oblekli so nas v prepe-rele zebrašče obleke in obuli v lesene cikle brez nogavic. Brila je burja in v snežnem metežu so se ljudje sesedali. Pri popisu sem dal iste lažne podatke kot v Komaromu. Po vroči kopeli so nas ponovno nagnali na zborni mesto. Stali smo na prostem celo popoldan vse do večera ob temperaturi —15 stopinj. Pri teh temperaturnih spremembah so mnogi padali na tla, pomagati pa jim nismo smeli. Po zbornem mestu so od časa do časa krožili jetniki z vozičkom, na katerega so pobirali onemogle in jih odvažali naravnost v krematorij. Ob mraku so prišli po nas in nas namestili v barake. V vsakem bloku so bile 4 sobe, v bloku se

je trlo kar 2000 jetnikov. Dodeljen sem bil v blok številka 17.

Že naslednjega dne so nas iskali organizirani tovariši iz ostalih blokov, še posebej so se želeli seznaniti s sodelavci NOG. Tako sem se seznanil z organizacijo v taborišču. Opozorili so me na vohune, ki so med jetniki. Taboriščna uprava nas je naslednjega dne ponovno preštela in popisala. Dobil sem rdeči trikotnik s črko J, kar je pomenilo Jugoslavija oštevilčeno s 125033. V bloku 17 sem bil med Francozi, Italijani, Rusi in nekaterimi Nemci. Po dveh tednih so nas premestili v blok številka 19.

Dnevno smo dobili osmin-ko kilograma kruha in nekaj juhe v kateri so bili olupki od krompirja. Tako smo vedno bolj hirali in slabili. Vsakodnevni zbor je bil ob 5. uri zjutraj. Tedaj smo stali pred blokom v vrstah po 10 tudi po dve uri več ob vsakem vremenu. Samo v našem bloku je dnevno pomrlo kakih 40 ljudi. Imel sem srečo, da sem spoznal sojetnika z imenom Manfred, doma nekje okrog Ljubljane. Bil je predvojni komunist. Ta me je obveščal, kako se nekako očuvati prehitre plinske celice. In res, po enem mesecu so nas dvakrat temeljito pregledali in »sortirali«. Za delo sposobni so bili določeni za delo v tovarnah, preostale pa so usmerili v invalidski blok, od tam pa po nekaj dneh v plinske celice. Zaradi svojih ran bi lahko prišel med invalide, zato so me

tovariši, ki so poznali te metode ob takih akcijah opozarjali, da sem se skril za dan ali dva na odprtem bloku, nato sem prišel nazaj in se pomešal med ostale. Po tritedenskem bivanju v taborišču sem bil že prepričan, da sem za seboj zabil sled. Upal sem, da me Nemci več ne bodo iskali. Toda zmotil sem se. Nekega dne je bil nenadoma sklican zbor. Prišli so gestapovci. Oficir je poklical naj se javi Stanislav Črvič aus Picheldorf bei Lutzenberg, Untersteiermark. Bilo je tako iznenada, kot bi strela udarila iz jasnega. Tudi če bi hotel spregovoriti, najbrž ne bi mogel. Ostal sem miren, čeprav sem se imel obvezano glavo in roko iz borbe na Vaneči. Kljub temeljitemu pregledu me gestapo ni prepoznal. Poklical je še enkrat, ker se nihče ni odzval, je zahteval komandanta bloka. Pregledal je knjigo o zapisanih jetnikih našega bloka. Ker me v knjigi pod črko Tsch ni bilo, so odšli iskati v druge bloke. Tudi tam me niso našli. Lahko so domnevali, da sem med tistimi, ki so bili žrtve bombnega napada med vožnjo, ali pa med tistimi, ki so ušli iz našega transporta med vožnjo (predvsem nekaj jetnikov iz Vojvodine in Ciganov). Takrat me gestapo ni našel, vedno pa sem se bal, da bi me kdo prepoznal in izdal, kar pa se ni zgodilo. Šele tedaj sem se zavedel, kako odrešeno je bilo zame, da sem ob popisu v Komaromu dal lažne podatke. Zmislil sem stanje v taborišču, ki ni nenehno slabšalo. Tovariš Manfred, ki je bil bolničar, mi je predlagal, da me spravi v blok, kjer so na jetnikih delali poskuse.

(Dalje)

Jugoslavlani po osvoboditvi Dachaua.

V Benediktu lovijo razvitejše

Kar je bilo za večino prebivalcev benediktne krajevske skupnosti pred letom le velika želja, je postalo ob desetem krajevnem prazniku resničnost. Med slikovite zaselke ob robu Slovenskih goric, kjer si je do-
dobra utrlo pot tudi sodobno kmetovanje, je priletele prve lastovske industrializacije. Nov obrat Peka pa je samo največja pridobitev te lenarške krajevske skupnosti, kajti ob tem niso pozabili tudi na ostale sprotne naloge.

DELO DOMA

Od ponedeljka je v Benediktu ne-
navadno živahno. Iz Lenarta in
radgonske smeri v zgodnjih ju-
tranjih urah izstopa na avtobusni

postaji veliko ljudi. Novi obrat Peka je v učilnicah stare osnovne šole v Benediktu zagotovil 111 novih delovnih mest. Se včerajšnji mali kmetje in predvsem veliko mladih je po pričevanju v Trzinu pričelo s proizvodnjo spodnjih polovic čevljev. Roke navajene zemlje, so se kar dobro znašle za stroji in če bo šlo vse po načrtih, bo to kmalu stala tudi nova proizvodna hala, v kateri bo prostora še za precej več delavcev. Prav to pa je tisto, kar so si v Benediktu in okolici desetletja želeli.

Z BRIGADIRJI DO ZDRAVE PITNE VODE

Kot že nekaj let je te dni živahno

na okoliških hribih. Brigadirski pe-
sem in ropot krampov in lopat ob-
ljublja domačinom, da je
vodovod vsaki dan bliže. V pretek-
lih treh letih so brigadirji zveznih
mladinskih delovnih akcij Sloven-
ske gorice prekopali že veliko kilo-
metrov v tej krajevni skupnosti,
konec tedna so število zaokrožili na
osem kilometrov.

Kaj to pomeni za te kraje, kjer je
oskrba z vodo še posebej v zimskih
mesecih težka, so najbolj pričali
njihovi veseli obrazi. Letos so prišli
na vrsto vaščani Trstenika in Ihove.
Povsod so jih sprejeli odprti rok,
čeprav bodo morali še sami pri-
makniti nekaj denarja, da bo lahko
pritekla voda iz pip še pred zimo.

Letos bo tako skupno priključe-
nih na vodovodno omrežje že okoli
180 gospodinjstev. Vendar — po
besedah tajnika krajevske skupnosti
Milana Gumzarja — s tem akcije za
dovod zdrave pitne vode v sleherni
gospodinjstvo v krajevni skupnosti
še ni konec. Prihodnje leto pridejo
na vrsto Dervanja, Spodnja Bačova
in Spodnje Ročice.

LJUDJE SE VRACAJO

Postopen razvoj središča in ce-
lotne krajevske skupnosti je spodbu-
da, da ti kraji vse bolj oživljajo.
Tisti, ki so se pred leti podali za
kruhom v večja središča, se že po-
časoma vračajo. V Benediktu in okolici
rastejo nove hiše, kljub vse težji od-
meri gradbenih zemljišč po inter-
venientnem zakonu o zaščiti kmetij-
skih zemljišč. To pa povzroča pre-

cej dela v krajevni skupnosti. Ven-
dar ga zmorejo. Samo lansko leto
so uspeli pridobiti okoli 40 že delno
komunalno opremljenih parcel.
Kot kaže pa tudi s tem niso mogli

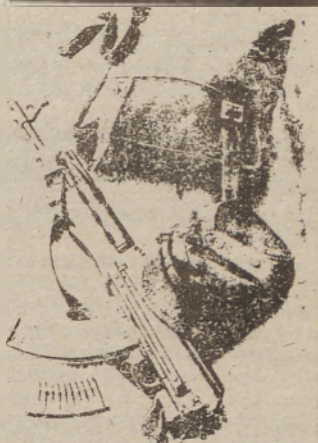
80 brigadirjev zvezne MDA Sloven-
ske gorice 84 je v Ihovi izkopal ja-
rek, položilo vanj cevi in ga zagrni-
lo v slabih treh tednih.

zadovoljiti vseh, kajti povpraševa-
nja je veliko.

Med večje pridobitve krajevske
skupnosti pa v Benediktu štejejo
tudi gradnjo mrliške veže. Torej
je bilo vzrok za proslavitev kra-
jevnega praznika — bil je v nedeljo
— kar precej.

V. Paveo

NIČ NAS NE SME PRESENETITI

Krepiti samozaščitno obnašanje občanov

Krajevna skupnost Lendavska
v Murski Soboti ima nekatere
specifičnosti na področju splošne
ljudske obrambe in družbene sa-
mozaščitve. Po številu prebivalstva
in tudi po gospodarski moči zelo
velika. Na območju krajevske
skupnosti živi nad 2.120 ljudi različnih
narodnosti in deluje 27
organizacij združenega dela, kar
predstavlja 35 odstotkov gospodar-
stva v soboški občini, ki
ustvarjajo okrog 60 odstotkov ce-
lotnega prihodka. V teh organizaci-
jah združenega dela je zaposle-
nih 7.485 delavcev, ki živijo izven
mesta, kar predstavlja 52 odstot-
kov vseh zaposlenih v gospodar-
stvu soboške občine.

V krajevni skupnosti Lendav-
ska v Murski Soboti so na pod-
ročju splošne ljudske obrambe in
družbene samozaščite organizira-
ni v skladu z zakonskimi predpisi
in so veliko storili na področju
zavezo, zlasti družbene samozaščite.
Komite za SLO in DS, s svojimi
organi uspešno usmerja delo na
obrambenem in samozaščitnem
področju. Kljub temu pa s stan-
jem še niso zadovoljni. Še vedno
niso zadovoljni s sodelovanjem
krajevske skupnosti z združenim
delom na področju splošne ljud-
ske obrambe in družbene samoza-
ščite. Boljše sodelovanje z osta-
limi obrambnimi strukturami,
kjer se občasno sestajajo in reš-
ujejo probleme ter načrtujejo akci-
je. Tako so pred dnevi tudi uspe-
šno izvedli tridnevni seminar za
usposabljanje. Vidne uspehe so
dosegli v delovanju enot civilne
zaščite, kjer pa se srečujejo z do-
loženimi težavami predvsem zara-

di pomanjkanja sredstev in velike
migracije prebivalstva.

Po besedah predsednika komi-
teja za splošno ljudsko obrambo
in družbeno samozaščito v kra-
jevni skupnosti Lendavska v
Murski Soboti Cveta Margana jih
v prihodnje čakajo še pomembne
naloge na področju podružblja-
nja. Več bo potrebno storiti pri
samozaščitnem obnašanju občanov,
saj se mnogi še vse premalo
zavedajo, da je potrebno stano-
vanja zaklepati, zaradi česar tudi
prihaja do kraje. Pri tem bodo
morale večjo vlogo odigrati druž-
benopolitične organizacije v kra-
jevni skupnosti. Bolj bo morala
zaživeti hišna samouprava, da ne
bo nesporazumov med stanoval-
ci, stanovalce pa bo potrebno po-
drobneje seznaniti, kako bodo
morali delovati ob zračnem napa-
du in kam se bodo lahko zatekli.
Tudi civilna zaščita v stanovanj-
skih blokih bo morala bolj zaži-
veti. Nasploh pa bo ena od naj-
pomembnejših nalog usposablja-
nje delovnih ljudi in občanov na
obrambenem in samozaščitnem
področju.

Feri Maučec

Predstavljamo

Frančeka Gomboca

Na desetem jubileju kongresu
Gasilske zveze Slovenije v Mariboru
so podelili nagrade Matevža
Haceta. Med petimi nagrajenci je
to najvišje gasilsko priznanje pre-
jel tudi Franček Gomboc, višji
častnik I. stopnje in območni
gasilski poveljnik iz Murske Sobote.

Franček Gomboc je stopil v
gasilsko organizacijo leta 1947 v
Murskih Brncih, kjer je še danes
član gasilskega društva. Od leta
1953 pa dela pri gasilski zvezi, naj-
prej pri okrajni in sedaj pri območ-
ni gasilski zvezi v Murski Soboti.

Od leta 1956 je poveljnik občinske
gasilske zveze Murska Sobotica, od
leta 1970 pa tudi območni gasilski
poveljnik za Pomurje. Ves ta čas
dela tudi v organih gasilske zveze
Slovenije, od leta 1970 pa je tudi
pomočnik načelnika Gasilske zveze
Slovenije. Dalj časa je bil tudi član
predsedstva Gasilske zveze Jugosla-
vije. S svojim prizadevanjem de-
lom in bogatimi izkušnjami je veli-
ko pripomogel k razvoju gasilske
organizacije v pokrajini ob Muri,
zlasti pri strokovnem izobraževa-
nju in opremljanju. „Danes samo
v soboški občini deluje 133 gasil-
skih društev, ki vključujejo čez
5000 članov in razpolagajo z
najmodernejšo opremo. V gasil-
skih organizacijah delajo ljudje
zelo požrtvovalno in tudi tem gre
zahvala za moje priznanje.“

Že doslej je Franček Gomboc za
svoje uspešno in požrtvovalno delo
prejel številna priznanja in odliko-
vanja. Trikrat je prejel državno
odlikovanje in več odlikovanj in
priznanj Gasilske zveze Jugoslavije
in Gasilske zveze Slovenije ter
odlikovanja iz tujine.

F. Maučec

USTVARJALNI NEMIR

Krajevna skupnost Turnišče

Krajevna skupnost Turnišče
dosega lepe uspehe na vseh podro-
čjih, zato smo Jožeta Kuronja, ki
je predsednik sveta krajevske
skupnosti, povprašali za „recept
za uspeh“.

„Rezultate dosegamo zahvalju-
joč sodelovanju vseh občanov
naših štirih vasi. Občani podpirajo
vse akcije, saj se zavedajo, da je
razvoj kraja odvisen prav od njih
samih. Potem so tu družbe-
nopolitične organizacije (ZK,
SZDL, ZB, ZSM), skupščina in
organi krajevske skupnosti ter ne
nazadnje številna društva.
Pomembno vlogo opravljajo tudi
vaški odbori krajevske skupnosti,
saj so glavni nosilci nalog, ki na-
stanejo pri izvedbi določene in-
vesticije.“

„Kako pa sodelujete z organiza-
cijami združenega dela?“

„Odlično. Sodelovanje z doma-
čo Planiko je zgledno. Dobro sode-
lujejo tudi z Osnovno šolo, TZO
Turnišče, Primatom, Nafto, Uni-
verzalom, TOZD Zdravstveni dom
Lendava, Varstvojem, varstveno-
no ustanovo... To so organizaci-
je, ki delujejo v naši občini. Sedaj
pa navezujejo pristnejše stike še z
organizacijami v soboški občini.
To so Beltinka v Beltincih, Mura v
Murski soboti in druge, kjer so
zaposleni delavci z območja turni-
ške krajevske skupnosti. Seveda pa
uspehov ne bi dosegli, ko vodstvo
krajevske skupnosti, društva in
drugi ne bi dobro sodelovali z
občinskimi družbenopolitičnimi
organizacijami, interesnimi
skupnostmi, izvršnim svetom
skupščine občine, upravnimi orga-
ni... Sodelovanje na področju
načrtovanja in izvedbe določene
investicije, ki je skupnega pomena
za naše občane, je vzorno in zato
razmeroma hitro dosežemo cilj,
seveda, če imamo v ta namen
denar.“

„Sedajni čas ni ravno naklonjen
naložbam, vendar v Turnišču in
ostalih treh vasi nenehno nekaj
gradite.“

„Ne dolgo tega smo v krajevni
skupnosti imeli referendum in
izglasovali samopríspevek za tako
imenovani skupni program in
programe posameznih vasi. Vred-
nost investicij, ki se jih lotevamo
Turniščani, Nedeličani, Gomiličani
in Renkovečani, je 15,8 milijona
dinarjev. Sem spada predvsem
izgradnja telefonskega omrežja,
katerega predračunska vrednost
znaša 13 milijonov dinarjev.
Napeljava tega omrežja je zdaj v
zaključni fazi. V ta namen bo kra-
jevna skupnost s samopríspevkom
zbrala 4 milijone dinarjev, 11 mili-
jonov dinarjev pa bodo združili
imejniki telefona. Omrežje gradi
podjetje PAP iz Ljubljane in smo

z njegovimi storitvami zadovoljni,
je pa tudi res, da težav ni manjka-
lo, saj smo morali v glavnem sami
nabaviti kabel.“

V skupni program spada tudi
adaptacija kulturnega doma v
Turnišču. Dela potekajo po načrtu.
Gradbeno dela opravlja Graditelj
iz Beltincev, centralno kurjavo in
vodovod pa napeljujejo delavci
lendavskega Gidosa. Investicija bo
predvidoma zaključena v mesecu
septembru, tako da bomo na jesen

že lahko imeli v domu prireditve.
Zaradi težav s prostori (dvorano)
je kulturna dejavnost v zadnjih
letih v Turnišču nekoliko
popustila, pa tudi gostovanj gleda-
liških in drugih skupin si nismo
mogli privoščiti. Prav je, da smo v
Turnišču namenili pozornost tudi
kulturnemu hramu, saj si posej
obetamo, da bo kulturno življenje
spet zaživelo kot nekoč, ko so se
igre kar vrstile.“

V Turnišču nameravamo razširi-
ti tudi otroški vrt. Za prizidek
dveh igralnic bo krajevna skupnost
pristavila 1 milijon dinarjev.“

„Nedvomno veliki uspehi in
načrti v zadnjih letih. In kaj je
novega v posameznih vaseh?
Kakšen je njihov program?“

„V TURNIŠČU potekajo

priprave za izgradnjo mrliške veže.
Njena predračunska vrednost
znaša 6 milijonov dinarjev.
Trenutno se potegujemo za
čimprejšnjo izdajo lokacijskega
dovoljenja, nato pa gradbenega,
da bi pričeli z deli. V Turnišču tudi
gradimo 3 avtobusna postajališča,
ki bodo skupaj stala 300 tisoč
dinarjev.“

V RENKOVCIH se pripravljajo
na gradnjo vaško-gasilskega doma.
Načrti zanj so že gotovi, v kratkem
naj bi dobili tudi gradbeno
dovoljenje. Z deli bodo začeli čez
mesec dni. Predračun je predvidel
4,5 milijona dinarjev potrebnih
sredstev. Seveda ne bo moč tudi
mimo prostovoljnega dela.“

V NEDELIČI so za dodatni
transformator v zaselku Gajč
namenili 150 tisoč dinarjev. Vaška
skupnost je uredila vse potrebno
tudi okrog zemljišča, občani pa
bodo tudi pomagali z delom.“

V GOMILIČAH pa gasilci še
niso imeli ustreznega gasilskega
avta. Uspelo jim je zbrati svoj de-
lež in ne bodo dolgo, ko bodo
vozilo svečano izročili svojemu
namenu.“

Takole nam je pripovedoval
Jožeta Kuronja. Povedal je še, da bi
v Nedelici in Gomiličah radi čim-
prej potegnili čez osnovno asfaltno
podlago še vrhnji sloj asfalta. Za
Turnišče, ki se hitro razvija v večje
krajevno središče lendavske obče-
ne, pa je še dejal, da posvečajo ob-
hiti individualni gradnji stanovanj
skrb tudi blokovskim stanova-
njem. Tako naj bi v drugem
polletju začeli graditi 8-stanovanj-
ski blok, v katerega pritičijo bodo
obrtiške delavnice. Torej
posvečajo potrebno pozornost tudi
malemu gospodarstvu. Tradicija se
torej nadaljuje. Vemo namreč, da
je Turnišče že nekoč slovelo po
rokodelcih: čevljarjih, krojačih in
druhih poklicih.

S. SOBOČAN

za izgradnjo kirurgije

Vladimir Kuhar, Puconci 49 (namesto cvetja
pok. Ludviku Podlesku, Predanovi 50) — 500,00 din; Vladimir Kuhar,
Puconci št. 49 (namesto cvetja pok. Stefanu Sršenu, Cernelavci 100) —
1.000,00 din; konferenca sind. ZGEP, Pomurski tisk OOS Kartonaža
(namesto venca za pok. mamo Sandija Lukaševa) — 1.500,00 din; Mura
TOZD Ženska oblačila Murska Sobotica (pok. očetu sodelavke Irene Prša
iz M. Sobote, Naselje 14. divizije 75, M. Sobotica) — 3.000,00 din; Joe
Gerich, Kanada — 2.032,00 din; sindikat SCTPU M. Sobota (ob smrti
očetu sodelavca Jožeta Hanca) — 1.000,00 din; Jože Novak, Ul. V. Prek.
brig. 7, Ljutomer (namesto venca na grob Jeronimu Sedmaku) —
2.000,00 din; Danica in Geza Kuzma, M. Sobotica, Mladinska 19 (namesto
venca za pok. Irmo Šarkan, Puževci) — 1.000,00 din; Družina Hari,
M. Sobotica (namesto venca za pok. Terzijo Šinček, Razlagova) —
1.000,00 din; SGP Konstruktor TOZD Pomurje Murska Sobotica —
tesarski obrat M. Sobotica (namesto venca na grob. pok. mame Janeza
Gomboca) — 1.900,00 din.

Delavski svet Gradbenega podjetja GRADITELJ Beltinci razpi-
suje prosta dela in naloge

računovodje

(reelekcija) za dobo 4 let

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še na-
sednje:

- višješolska izobrazba ekon.-kom. smeri in 5 let delovnih
izkušenj,
- srednja ekonomska šola in 10 let delovnih izkušenj.

Začetek opravljanja del in nalog je 1/8-1984.

Kandidati naj svoje vloge in dokazila o izpolnjevanju razpisnih
pogojev pošljejo Gradbenemu podjetju GRADITELJ Beltinci,
Št. Kovača 21, v zaprti ovojnici z oznako „za razpis“ v
15 dneh po objavi razpisa.

Komisija za medsebojna delovna razmerja SŠDU Fran
Miklošič Ljutomer

RAZPISUJE

prosta dela in naloge:

- UČITELJA SAMOUPRAVLJANJA S TEMELJI
MARKSIZMA IN SOCIOLOGIJE
- UČITELJA FIZIKE TER OSNOV TEHNIKE IN
PROIZVODNJE

Za dela in naloge se zahteva visoka izobrazba ustrezne
smeri. Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Začetek dela 1. 9. 1984.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh
po objavi razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v
15 dneh po preteku roka za prijavo.

IMP — PMI MARIBOR
TOZD BLISK
MURSKA SOBOTA
Bjedičeva 3

RAZPISUJE

JAVNO DRAŽBO

za prodajo osnovnih sredstev, in sicer:

- traktor IMT 578 (70 KS), leto izdelave 1980, vozen,
s hidravličnim traktorskim nakladalcom RIKO — RN 3,
izključna cena 720.000,00 din,
- kombi IMV, leto izdelave 1976, reg. št. MS 496-75, iz-
ključna cena 60.000,00 din.

Dražba bo v sredo, dne 11. 7. 1984, ob 12. uri na dvorišču
TOZD Blisk, M. Sobotica, Bjedičeva 3.

Udeleženci morajo pol ure pred začetkom dražbe pri blagajni
položiti varščino v višini 10 odstotkov od izključne cene. Var-
ščina se kupcu navedenih osnovnih sredstev šteje v kupnino,
ostalim udeležencem pa se vrne brez obresti. Ogled prodaja-
nih osnovnih sredstev je možen vsak dan, razen sobote in
nedelje, do 14. ure.

Prometni davek plača kupec v skladu z zakonskimi predpisi.

ATLETIKA

Šiftar in Potočnik
v reprezentanci SRS

V Titovem Velenju je bil mednarodni atletski miting, na katerem so nastopili tekmovalci iz Italije, Avstrije in Jugoslavije. Udeležilo se ga je tudi nekaj atletov AK Pomurje iz Murske Sobote, ki so dosegli solidne uvrstitve.

Najuspešnejši med njimi je bil Igor Potočnik, ki je v teku na 800 metrov s časom 1:54,6 zasedel tretje mesto in postavil nov pomurski rekord. Vito Šiftar je v teku na 200 m s časom 23,2 osvojil prav tako tretje mesto. Edita Banfi je bila v teku na 800 m druga s časom 2:26,0, Suzana Mavrič pa na 200 m z rezultatom 28,2 peta. Šiftar in Potočnik sta tako potrdila svoje rezultate in bila uvrščena v slovensko reprezentanco za dvoboj Slovenija — Hrvaška v Karlovcu. V nedeljo, 8. tega meseca, ob 9.30 pa bo na stadionu osnovne šole v Beltincih prvo kolo ligaškega tekmovanja, na katerem bo sodelovalo 10 ekip iz severovzhodne Slovenije.

AMD Gornja Radgona

Radgona kandidat za
tretji finale

Športni delavci radgonskega avto-moto društva so pred dnevi obravnavali nedavno četrtfinalno dirko za svetovno prvenstvo na pešeni stezi in ugotovili, da so jo, tako kot prejšnje, odlično izpeljali. To potrjujejo tudi številne pohvale, ki so jih bili deležni. Zadovoljni so bili tudi z nastopom domačega tekmovalca Alberta Kocmuta. AMD Gornja Radgona, ki je bil doslej že dvakrat organizator finalne dirke za svetovno prvenstvo na dolgi pešeni stezi (1975, 1981), se bo potegovalo za organizacijo tretjega finala, ki naj bi bil leta 1986 v Gornji Radgoni ob praznovanju 40-letnice delovanja društva.

Udeleženci razgovora pa so zavrnili predlog o ustanovitvi nove društvene organizacije v Radencih, ker so menili, da v občini že deluje okrog 160 raznih društev in organizacij ter da v tem stabilizacijskem obdobju ne bi kazalo sredstev še bolj drobiti. Poleg tega pa AMD Gornja Radgona, ki ima 38-letno tradicijo, uspešno opravlja poslanstvo v moto športu. Gradnja nove moto kroga steze pa bi tudi stala precej denarja. Udeleženci razgovora so se strinjali, da je potrebno moto šport naprej razvijati, vendar v sekciji AMD Gornja Radgona, ne pa v novi organizaciji. Pri tem pa bi moralo biti boljše sodelovanje z občinsko telesnokulturno skupnostjo. R. J.

AKCIJA NAUČIMO SE PLAVATI

PLAVALNI TEČAJI V SOBOTI

Športno društvo Pomurje organizira tudi letos v okviru »Akcije naučimo se plavati« plavalne tečaje na soboškem kopališču. Prvi tečaj se bo začel v ponedeljek, 9. julija 1984, ob 9.00 uri. Prijave zbirajo v blagajni kopališča.

ROKOBORBA

OLIMPIJCI V RADENCIH

V Radencih se pripravljata rokoborski olimpijski reprezentanci Avstrije in Jugoslavije. Priprav se udeležujejo tudi pomurski rokoborci, trajale pa bodo do 10. julija 1984. Gre za sodelovanje med rokoborci Jugoslavije, Avstrije in Pomurja z Radensko.

LOVSTVO

Prekmurski lovci prvaki

V Kazljah pri Senožečah je bilo republiško tekmovanje v streljanju na umetne golobe in tarčo srnjaka. Udeležilo se ga je 31 ekip ali 110 lovcev. Med njimi sta bili tudi dve ekipi Zveze lovskih druščin Prekmurja in se lepo izkazali. To še posebej velja za prvo ekipo, ki je v sestavi: Mirko Horvat, Ivan Gregorin in Ludvik Marič osvojila prvo mesto s 136 zadetki od 150 možnih in tako postala republiški prvak. V kombinaciji pa je ekipa zasedla tretje mesto. Druga ekipa Zveze lovskih druščin Prekmurja pa je zasedla četrto mesto. Med posamezniki je Ludvik Marič s 47 zadetki — od 50 možnih zasedel tretje mesto.

ODBOJKA

Zmagala prva
selekcija

V okviru slovenske odbojbarske šole v Murski Soboti je bil odbojbarski turnir, na katerem so nastopile prva in druga reprezentanca Slovenije in ekipa Pomurja. Rezultati: Pomurje : SRS B 1:2 in Pomurje : SRS A 0:3. Vrstni red: 1. SRS A, 2. SRS B in 3. Pomurje.

MALI NOGOMET

VUČJA VAS
PRVAK

Končano je bilo tekmovanje v malem nogometu v krajevni skupnosti Križevci pri Ljutomeru. Naslov prvaka je osvojilo moštvo iz Vučje vasi z 21 točkami pred Staro Novo vasjo 18, Lukavci 16, Boreci 15, Križevci 13, Ključarovci 7 in Bučecovci 6 točk.

M. Lebar

NOGOMET

CANKOVA PRVA

V Ptujju je bilo polfinalno tekmovanje kadetov Slovenije v nogometu, katerega so se udeležili tudi mladi nogometaši s Cankove in se lepo izkazali. Osvojili so namreč prvo mesto pred Mariborom in Dravo iz Ptujja. Igrali pa so takole: Cankova : Maribor 1:3, Cankova : Drava 5:2 in Ptuj : Maribor 1:0. Vrstni red: 1. Cankova, 2. Maribor in 3. Drava. Tako so se nogometaši Cankove uvrstili v finale, kar je nedvomno velik uspeh.

Mednarodni
nogomet

V prijateljski mednarodni nogometni tekmi je moštvo Cankove v Orisntpetter na Madžarskem premagalo domače moštvo z rezultatom 4:2. Nogometaši Farkasfa iz Madžarske pa so v Rakičanu premagali domačo enajstorico s 4:3.

Športno društvo Velika Polana je pripravilo poslovilno tekmo za dolgoletne nogometaše. Starejši so se pomerili s sedanjo generacijo in izgubili z 2:11, vendar vseeno pokazali, da znajo igrati nogomet. Ob tej priložnosti so veterani bili deležni šopkov rož in daril.

XIII. IGRE OTROK EVROPE V GENEVI

SOBOČANI SPOŠTUJEJO
NAČELO
SPOZNAVAJMO SE

V Genovi v Švici so bile 13. igre otrok Evrope, katerih geslo je „Spoznavajmo se, ko smo še mladi, zato da ostanemo prijatelji, ko bomo odrasli.“ Sobočani to geslo spoštujejo in se iger dokaj redno udeležujejo. Prve tovrstne igre so bile pred 16 leti v Celju. Murska Sobota pa je bila doslej trikrat organizatorica tovrstnih iger, in sicer v letih 1974, 1976 in 1983. Igre otrok Evrope so vsako leto v drugem kraju, tekmujejo pa v panogah, ki jih določi organizator. Tako so vsako leto na sporedu različne panoge. Sobočani se iger udeležujejo le takrat, kadar so na sporedu panoge, v katerih lahko solidno predstavljajo svoje mesto. Odbor za mednarodno sodelovanje pri TKS Murska Sobota je sprejel sklep, da se letošnjih iger otrok Evrope udeleži ekipa igralcev namiznega tenisa (Benko, Kuzma in Benkovič). Mladi Sobočani so se dobro izkazali in osvojili drugo mesto. Na igrar so sodelovali otroci iz Švice, ZR Nemčije, z Madžarske, iz Avstrije, Španije, Francije, Belgije, Monaka, Sovjetske zveze, Izraela in Bolgarije. Ekipo mladih igralcev namiznega tenisa iz Murske Sobote sta vodila predsednik skupščine TKS Murska Sobota Jože Kovač in član mednarodnega komiteja iger Jože Vild. Na igrar je sodelovalo 15 ekip iz 11 držav. Našo državo so torej zastopali mladi Sobočani, ki so se tudi dobro odrezali.

Prihodnje igre otrok Evrope bodo v Barceloni v Španiji. Zaradi skromnosti, discipliniranosti in popularnosti mladih Sobočanov so jih organizatorji že povabili v Španijo. Njihova udeležba pa bo seveda odvisna od finančnih možnosti in panog.

Feri Maučec

KONJENIŠTVO

Fegrina izboljšala rekord
stadiona

V Šentjerneju so bile konjske dirke, kojih je pripravil konjeniški klub Grosuplje. Tekmovanja so se udeležili tudi ljutomerski kasači in se odlično izkazali. To še posebej velja za Fegrino z Alojzom Slavičem iz Križevca, ki je s časom 1:21,9 izboljšala rekord stadiona. Navdušila je tudi Dorica MS z Markom Slavičem iz Ključarovec.

V prvi dirki od 3- do 12-letnih kasačev na 1600 m je v obih tekih zmagala Dorica MS (Marko Slavič, Ključarovci) in bila tudi končna zmagovalka. V drugi dirki, ki je imela prav tako dva teka, za 3- do 12-letne kasače na 1600 m, je obakrat zmagala Fegrina (Alojz Slavič, Križevci) in bila tudi končna zmagovalka. Druga je bila Rebeka (Branko Puhar, Veržej), tretji pa Fisko (Mirko Hanžekovič, Veržej). Med dveletniki je zmagala Abartka (Joško Jureš). V četrti dirki pa je prvo mesto osvojila Alka MS (Marko Slavič ml).

NEDELICA

ŠPORTNI OBJEKT —
PONOS KRAJA

Pred dnevi so v Nedelici ob nogometnem igrišču predali namenu nov športni objekt, ki je ponos kraja in s kakršnim se lahko pohvalijo redki nogometni klubi. Nedelica je sicer sorazmerno majhna vasica v krajevni skupnosti Turnišče, ki pa je znana daleč naokrog. K temu so prav gotovo veliko pripomogli tudi nogometaši, ki uspešno tekmujejo v prvi občinski ligi Lendava. Nogometni klub so v Nedelici ustanovili pred šestimi leti na pobudo ljubiteljev te najbolj množične športne panoge v Pomurju. Kljub skromnim začetkom in težavam so si prizadevali Nedeličani najprej zgraditi lepo igrišče, naposled pa se lotili tudi gradnje klubskih prostorov. Veliko truda je bilo potrebno pri organizaciji tombole in veselja, da so zbrali nekaj prepotrebnih sredstev. Pri tem pa člani nogometnega kluba niso bili osamljeni, saj jim je pomagala cela vas, podpore pa so

rana, sliatinici s kopalnico in sanitarijami) so vredni okrog 500.000 dinarjev, od tega zneska pa so plačali le 200.000 dinarjev, vse ostalo pa so opravili s prostovoljnimi delom. Čeprav je pri gradnji pomagala cela vas, pa je potrebno posebej omeniti nekatere krajanje, ki so največ naredili. To so: predsednik kluba Alojz Kučko, tajnik Jože Čeh, blagajnik Alojz Trojak, Štefan Režonja, Ivan Sobočan, Jože Dominiko, Jože Žižek in Slavko Žižek.

Na slavnostni otvoritvi novih klubskih prostorov, ki pa ne bodo rabili le nogometnemu klubu, temveč za potrebe kraja, so pripravili kulturni program, v katerem so sodelovali člani KUD Štefan Raj iz Turnišča in Planiški oktet iz Turnišča. O novi pridobitvi je govoril predsednik kluba Alojz Kučko, najzaslužnejši pa so podelili priznanja. Bloudkovo srebrno značko je prejel Jože Čeh, priznanji TKS Lendava pa

bili deležni tudi od krajevne skupnosti Turnišče oziroma vaškega odbora ter Telesnokulturne skupnosti Lendava in še nekaterih. Kljub temu pa je bilo potrebno opraviti veliko prostovoljnega dela in žrtvovati veliko prostega časa.

Novi klubski prostori s 170 kvadratnimi metri površine (dvo-

Feri Maučec

FERI
MAUČEC

25

60 LET NOGOMETA
V POMURJUMura izpadla
iz druge
zvezne lige

Prvo leto tekmovanja nogometašev Mure iz Murske Sobote v II. zvezni ligi — zahod je bila velika preizkušnja. Moštvo je prevzel profesionalni trener Slavko Kodrnja, hkrati pa se je okrepilo z nekaterimi slovenskimi nogometaši. Sobočani so dobro startali in po jesenskem delu tekmovanja pristali na solidnem osmem mestu z osvojenimi 13 točkami in so bili najbolje uvrščeno slovensko moštvo. V moštvo je bil najboljši strellec Urek z 11 goli. V spomladanskem delu je Mura doživela nekatere spre-

membe. Moštvo je prevzel trener Dušan Rukavina. Mura je tudi v tem delu igrala dokaj solidno in bila vse do zadnjega kola najbolje uvrščeno slovensko moštvo.

Ker pa se je iz prve zvezne lige v zapadno skupino druge zvezne lige vrnilo moštvo Reke in ker Orižent in Borac nista uspela v kvalifikacijah za vstop v prvo zvezno ligo, je moralo društvo Mure z osvojenimi 25 točkami in trinajstim mestom zapustiti drugo zvezno ligo. Prav gotovo pa Mura ne bi izpadla, če v zadnjem kolu ne bi prišlo do nekaterih sumljivih izidov, saj sta se izvekle Ljubljana in BSK, ki sta bila najresnejša kandidata za izpad. Drugo zvezno ligo je moral zapustiti tudi Aluminij iz Kidričevega, ki je bil zadnji le z 8 točkami. Uspešno je startala tudi

JOŽE PAL — dolgoletni nogometaš Nafte. Bil je tudi najboljši strellec slovenske lige.

MILAN KOBLENCER — dolgoletni nogometaš Mure in član državne amaterske reprezentance.

Nafta iz Lendave v slovenski nogometni ligi in nekaj časa celo vodila, po jesenskem delu tekmovanja pa zasedla tretje mesto s 15 točkami, kolikor sta jih imela tudi prvi dve moštvi. V spomladanskem delu tekmovanja je Nafta igrala prav tako solidno in naposled osvojila šesto mesto s 23 točkami, hkrati pa bila proglašena za najbolj disciplinirano moštvo v slovenski ligi. V tekmovalni sezoni 1968/69 so nogometaši Bakovec kot prvaki pomurske lige prvič tekmovali v vzhodni conski ligi. Žal pa so v tej konkurenci tekmovali le eno leto, saj so z 12 točkami osvojili predzadnje mesto in izpadli iz lige. V pomurski nogometni ligi, ki je štela 14 članov, je naslov prvaka osvojilo moštvo Dokležovja s 44 točkami pred Rakičanom 41, Beltinci 37, Veržejem 35, Turniščem 31, Vrelcem iz Moravca in Brazdo iz Dobrovnika po 26, Petišovci in Bogojino

po 23, Puconci 22, Pušča 21, Gradom 13, Tišino 12 in Radgono 10 točk. Mura B, ki je tekmovala zunaj konkurence je zbrala 40 točk. V občinski nogometni ligi Lendava je zmagalo moštvo Panonije iz Gaberja z 18 točkami pred Zvezdo 13, Pinčami 10, Hotizo in Mladostjo po 8 ter Olimpijo 5 točk. Nafta B in Graničar sta tekmovala zunaj konkurence.

V letu 1969 je nogometaš Mure Milan Koblenec kot edini Slovenec nastopil v državni amaterski nogometni reprezentanci, ki je za prvenstvo Evrope premagala ustrezno reprezentanco ZR Nemčije. Igral je desno krilo in srokovnjaki so njegovo igro ocenili za eno najboljših v reprezentanci. Sicer pa je Koblenec štirikrat oblekel dres državne amaterske reprezentance na srečanjih z Avstrijo, ZR Nemčijo, Italijo in Španijo.

(nadaljevanje)

Nogometaši Nafte iz Lendave leta 1968 — prvaki vzhodne conske nogometne lige. Stojijo od leve: Jože Bači, Krampač, Franc Horvat, Štefan Bači, Vidak, Janez Bači, Farkaš. Čepijo: Jože Horvat, Gonc, Pal, Piberčnik, Kuprivic in Perša.

Radijski in televizijski spored od 6. do 12. julija

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena oddaja, 16.30 — Aktualno v petek, 6. julija, 17.30 — Slovenska narodna pesem, 18.00 — Najboljše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 17.55—00.15 TELETEKST RTV LJUBLJANA 18.10 Poročila, 18.15 Jazz na ekranu, 18.45 Trnov grad, madžarska otroška nadaljevanka, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik I, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 Modrost telesa, angleška dokumentarna serija, 20.50 Propagandna oddaja, 20.55 Ne prezrite, 21.20 Marlowe, angleška nanizanka, 22.00 TV dnevnik II, 22.15 Stanovalec, francosko-ameriški film Oddajniki II. TV mreže: 18.00 TV dnevnik, 18.15 Majske igre 83, otroška oddaja, 18.45 Silhuete, oddaja narodne glasbe, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Maribor: Košarka Jugoslavija: Nike Nit Alistars, prenos, v odmoru ..., 21.30 Nekaj domačih popevk (samo za LJ 2), 21.45 Nočni kino: Potujoči bordel, ameriški film, 23.30 PJ v plavanju, reportaža iz Splita (do 00.10) TV ZAGREB 18.00 Poročila, 18.05 TV koledar, 18.15 Majske igre, 18.45 Obiski, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Park Avenue 79, 21.25 Dober večer, 22.10 Dnevnik, 22.25 V petek ob 22 uri. TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Pod črno zastavo (film), 11.55 Usmeritev, 12.25 Magazin Alpe—Jadrán, 13.10 Poročila, 15.00 Usnjena nogavica (film), 16.15 Lou Grant, 17.00 Poročila, 17.05 Eci, peci, pec, 17.30 Risanka, 17.55 Spanček Zaspanček, 18.00 Panoptikum, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari, 21.20 Jolly Joker, 22.15 Šport TV MADŽARSKA 10.00 Ponovitev: Telo-vadba; Čudežni opanek; Še enkrat za otroke; Singapur, 16.25 Madžarska—Romunija, moški rokomet, 17.45 Vrteče se slike, 18.35 Črno mesto, 6. del madžarske nadaljevanke po romanu K. Mikszath, 20.00 TV dnevnik, 20.30 Sutijska, jugoslovanski film, 22.35 Telepodij vam predstavlja: Kdo vse je okoli nas, mednarodni kabaret, 23.30 TV dnevnik. TV KOPER 14.00 Odpri meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.00 Odpri meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.30 TV poročila, 17.35 Lovec — serijski film, 18.25 Sloni z Indije — dokumentarec iz serije Čudeži narave, 19.00 Risanka »La principessa Zaffiro«, 19.30 Tvd stičišče, 19.50 Aktualna tema, 20.20 Odstevanje — film: Igrajo: Serge Reggiani, Jean Monreau, Simone Signoret, Charles Vanel, Režija: Roger Pigaut, 21.45 Tvd vse danes, 21.55 Naši video posnetki — zbor najboljših videoposnetkov, uase produkcije, 22.25 Zeit im Bild—Čas v sliki RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena paleta po vašem izboru, 16.30 — Aktualno v soboto, 7. julija (sobotna reportaža, Naš nasvet, iz društvene dejavnosti), 18.00 — Najboljše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 14.00 do 16.00 (telefon: 21-232) TV LJUBLJANA 16.15—23.50 Teletekst RTV Ljubljana 16.30 Poročila, 16.35 Zgodbe o Poluhcu: Kako je Poluhec premagal stepnega volka, 16.50 Zgodbe iz Neprilice, otroška serija TV Beograd, 17.20 Modrost telesa: Krvne vezi, angleška dokumentarna serija, 18.10 Ženska za pultom, češkoslovaška nadaljevanke, 18.55 Čudeži narave: Ameriški los, kanadska poljudnoznanstvena serija, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 Mali Fauss in veliki Halsey, ameriški film, 21.35 Propagandna oddaja, 21.40 Zrcalo tedna, 22.00 Animirani film, 22.15 Split '84 — Festival zabavne glasbe, 23.45 Poročila TV ZAGREB Prvi program 14.00 Poletno popoldne, 16.00 Kritična točka, 15.30 Turnir narodov Hokej na travi, 18.00 Poročila, 18.05 TV koledar, 18.15 Glasbena akademija vam predstavlja, 18.30 Dok. serija, 19.15 Risanka, 19.30 Čas v sliki, 20.00 Kvartopirec (film), 21.35 Dnevnik, 21.50 Diodi-kleianova palača, 22.15 V soboto zvečer TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.35 Scampolo (film), 12.15 Nočni studio, 13.20 Poročila, 14.15 Zlato (film), 16.00 Iz parlamenta, 17.00 Poročila, 17.05 Risanje, slikanje, oblikovanje, 17.30 Skrivnostne globine, 17.55 Spanček Zaspanček, 18.00 Tedenski TV spored, 18.30 V soboto zvečer, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 V Avstriji je vedno sezona, 21.45 Šport, 22.45 Kot je bogu všeč TV MADŽARSKA 8.00 Ponovitev, 15.10 Breki in drugi, angl. film, 15.40 Prometna varnost, 15.50 Delinatri, 16.10 Prijateljstvo, K. Nagy, 16.40 Pionirji fotografirani, 17.10 Človek z Atlantide, 7. del, 18.40 Objektivi: dejstva o socialističnem svetu, 20.00 TV dnevnik, 20.35 Petrocelli, kriminalna, 21.25 Nonstop nonsens, 22.10 Želja, TV film, 22.25 Nana, 6. del, 23.25 TV dnevnik. TV KOPER 17.30 TV Poročila, 17.35 Odstevanje — film — Igrajo: Serge Reggiani, Jeanne Moreau, Režija: Roger Pigaut, 19.00 Risanka »La principessa Zaffiro«, 19.30 Tvd stičišče, 19.50 Dario Diviacchi predstavljajo: Duran Duran, 20.20 Lucy in trinajsta plača — serijski film Lucy in njeni, 20.50 Diamanti na nebu — dokumentarna oddaja, 21.50 Tvd vse danes, 22.00 Nočni film — Prepovedana strast, 23.30 Zeit im bild — čas v sliki RADIO MURSKA SOBOTA 10.05 — Najboljše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 — Srečanje na pomurskem valu, 12.00 — Spored v madžarskem jeziku, 13.00 — Doma in onkraj meja, 13.30 — V nedeljo popoldne, 14.30 — Najboljše želje s čestitkami in pozdravi, 16.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 9.00 do 13.00 (telefon: 21-232) TV LJUBLJANA 10.30 M. Smoje: Veliko mesto, nadaljevanka TV Zagreb, 11.45 625. oddaja za stik z gledalci, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.00 Poročila (do 13.05), 15.15—22.45 Teletekst RTV Ljubljana, 15.30 Mostovi, 16.00 Željoteka, zabavno-glasbena oddaja TV Novi Sad, 16.55 Poročila, 17.00 Delo z vodo in odkritje penicilina, angleška dokumentarna oddaja, 17.30 Jaz, babica, liko in larion, gruzijski film (CB), 19.00 Ohcet 84, reportaža, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik I, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 P. Pričko—A. Rusi: Komedijanti, nadaljevanka TV Skopje, 21.15 Propagandna oddaja, 21.20 Nadnacionalne družbe: Usmerjanje povpraševanja, dokumentarna serija TV Zagreb, 21.50 Športni pregled, 22.20 Tunizijske razglednice, reportaža, 22.40 Poročila TV ZAGREB Prvi program 11.50 Poročila, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.00 Mali-veliki hokejisti (film), 14.30 Glasbeno popoldne, 16.10 Planet opic, 17.00 Ansambel Tonija Hervola, 17.30 Preboj (film), 18.55 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Komedijasi, 21.20 Zgodbe z vasi, Športni pregled, 22.20 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 11.00 Šport, 12.00 Tiskovna ura, 14.50 Poljubi me na lice (film), 16.15 Pragozd ob Donavi, 16.45 Tao, Tao, 17.10 Veter v rokah, 17.40 Čeladek, 17.45 Klub seniorjev, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 O Švicarjih (TV film), 22.00 Nočni studio TV MADŽARSKA 9.05 Spored za otroke, 11.25 Skrivnostni odmev, TV igra, 14.55 Neznana mačka, dok. film, 15.50 Fantomas se vrne, franc. film, 17.30 Spored za prihodnji teden, 18.00 Nedeljska glasba, 19.00 Delta, znanstveni poročevalec, 20.00 Teden, aktualne reportaže, 21.00 Marco Polo, 2. del nadaljevanke, 22.15 Športna poročila, 22.30 Slikar Rudolf Ber, 23.00 Poročila. TV KOPER 17.30 Lucy in trinajsta plača — serijski film Lucy in njeni, 18.00 Diamanti na nebu — dokumentarna oddaja, 19.00 Risanka »La principessa Zaffiro«, 19.30 Dolgo iskunje — dokumentarec o religijah v svetu, 20.20 Srečnice — film — Igrajo: Darry Cowl, Francis Blanche, Louis De Funes, Mirelle Darc — režija: Philippe De Broca, Jean Girault, Jack Pinoteau, 21.50 Atom, ta neznanka — dokumentarec iz serije Nuklearna revolucija, 22.20 Koncert simfoničnega orkestra RTV Sarajevo, 23.00 Zeit im bild — čas v sliki RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Po domače, 16.30 — Aktualno v ponedeljek, 9. julija (šport), 17.30 — Glasbeni utrinki, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 17.55—22.35 Teletekst RTV Ljubljana, 18.10 Poročila, 18.15 Zgodbe iz Neprilice, otroška serija TV Beograd, 18.45 Podium, glasba za mlade, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik I, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 Maiko Raos—Zrinko Ogresta: Duet za eno noč, drama TV Zagreb, 21.20 Propagandna oddaja, 21.25 Dve deli Vinka Globokarja, glasbena oddaja, 22.20 TV dnevnik II Oddajniki II. TV mreže: 17.55 TV dnevnik, 18.15 Zgodba o pradeklci, otroška serija, 18.30 Zarzuela, otroška predstava, 18.45 Glasba za cicibane: Rdeča kapica (samo za LJ 2), 19.00 Športni grafikon, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Po poteh spoznanj, 20.50 Poročila, 20.55 Mateja, ponovitev zabavnoglasbene oddaje, 21.40 Dinastija, ameriška nadaljevanka (do 22.30) TV ZAGREB Prvi program 18.00 Poročila, 18.05 TV koledar, 18.15 Pisani avto-bus, 18.45 Zabava vas Catherine Ribeiro, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Teme in dileme, 20.50 Otvoritev Dubrovniških poletnih iger 84, 21.35 Živelj so ponoči (film), 23.05 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Zlati časi, 11.20 Šport v ponedeljek, 12.30 Schilling, 13.00 Poročila, 15.00 Tarzanovo maščevanje (film), 16.30 Risanka, 17.55 Spoznaj nevarnost, 17.00 Poročila, 17.05 Eci, peci, pec, 17.30 Tudi hec mora biti, 17.55 Spanček Zaspanček, 18.00 Risanka, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zajezen občutki, 21.15 ... in pravičnost za vse (film) Drugi program 17.05 Kompas, 17.30 Usmeritev, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Bonanza, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dallas, 21.15 Čas v sliki, 21.45 Klub 2 TV MADŽARSKA 10.00 Ponovitev: Telo-vadba; Katica; Cesarjev pek, 16.55 Energija; usihajoči viri, 17.30 Pesem doni, 18.05 Primarij v Szekszardu; dr. Endre Kelemen, portret, 18.40 Ponujam gospodarstvu, 20.00 TV dnevnik, 20.30 Mike Andros, serijska kriminalka, 21.20 Studio 84, kulturni tednik televizije, 22.20 Kriati Rubik, dokumentarni film, 23.20 TV dnevnik. TV KOPER 14.00 Odpri meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.00 Odpri meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.30 TV poročila, 17.35 Lovec — serijski film, 18.25 Kim & Co — serijski film, 19.05 Risanka — La principessa Zaffiro, 19.30 Tvd stičišče, 19.50 Atom, ta neznanka — dokumentarec iz serije Nuklearna revolucija — I. 20.20 Roparij v Parizu — film — Igrajo: Sylvie Breal, Henri Lambert, Režija: Jean Maley, 21.45 Tvd vse danes, 21.55 Morava — Tv nadaljevanka — 2 del — Poplava, Režija: Dimitrije Osmanli, 22.55 Zeit im bild — čas v sliki. RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Iz domačega glasbenega arhiva, 16.30 — Aktualno v sredo, 11. julija, 17.30 — Minute s slovenskimi pevci zabavne glasbe, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 18.10—22.15 Teletekst RTV Ljubljana, 18.25 Poročila, 18.30 Ciciban, dober dan: Na Rožniku, 18.45 Mozaik kratkega filma, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik I, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 35 mm — Filmska delavnica, ob ameriškem risnem filmu Maček Fritz, 22.00 TV dnevnik Oddajniki II. TV mreže: 17.55 TV dnevnik, 18.55 Gusarji kapitana Kavlja, otroška serija, 18.45 Narodna glasba, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Zabavna oddaja, 21.05 Poročila, 21.10 Oddaja resne glasbe, 21.30 Dubrovniške poletne prireditve 84 — L. Matačić: Konfrontacije, prenos koncerta Zagrebske filharmonije (do 22.30) TV ZAGREB Prvi program 18.00 Poročila, 18.05 TV koledar, 18.15 Gusarji kapitana Kljuka, 18.45 Narodna glasba, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Tretji ključ (film), 22.30 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Poljub na obraz (film), 11.55 Burleska, 12.05 Zajezen občutki, 13.00 Poročila, 15.00 Svoboda med jadrji (film), 15.35 Kremenčkov, 17.00 Poročila, 17.05 Lutke, 17.30 Čebelica Maja, 17.55 Spanček Zaspanček, 18.00 Pisarniške zgodbe, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zaušnica (film), 21.55 Poročila TV MADŽARSKA 10.00 Ponovitev: Telo-vadba; Katica; Delta; Katedrala Köln, 16.50 Fabula; zakaj nam služi glava? 17.45 Svetovni prvak v maratonskem plavanju Imre Szenasi, reportaža, 18.25 Ob prazniku LR Mongolije, 18.50 Agrarni svet; blago, tržišče, vrednost, 20.00 TV dnevnik, 20.30 Pravni primeri, 21.15 V civilu; J. Szilagyi, 21.55 Telepodij: Bakonjske čarovnice, šaljivka, 22.50 TV dnevnik. TV KOPER 14.00 Odpri meja — Oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.00 Odpri meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku — Videoteleks, 17.30 TV poročila, 17.35 Roparij v Parizu — film, 19.00 Risanka — La principessa Zaffiro, 19.30 Tvd stičišče, 19.50 Kulturna panorama, 20.20 Ugrabitve — serijski film Ryan, 21.10 Turistični vodič — v sodelovanju s Kompas Hertz, 21.20 Tvd vse danes, 21.30 Dario Diviacchi predstavljajo: Rolling Stones. RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena oddaja, 16.30 — Aktualno v četrtek, 12. julija, 17.30 — S pesmijo po Jugoslaviji, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 17.45—23.30 Teletekst RTV Ljubljana, 18.00 Poročila, 18.05 Zugo in njegova senca, 2. del predstave Slovenskega mladinskega gledališča, 18.50 Želeli ste — poglejte, zabavno-poučna serija, 19.15 Risanka, 19.24 TV in radio nocoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 TV dnevnik I, 19.55 Vreme, 19.57 Propagandna oddaja, 20.00 Lov za zakladom: Sigirija (Sri Lanka), kviz francoske TV, 21.00 Propagandna oddaja, 21.05 R. Castellani: Zivljenje Verdija, italijanska nadaljevanka, 22.20 TV dnevnik II, 22.35 Retrospektiva domače TV drame — S. Jenko: Jeprški učitelj (ČB) TV ZAGREB Prvi program 18.00 Poročila, 18.05 TV koledar, 18.15 Junaško pokolenje, 18.45 Mali veliki svet, 19.15 Risanka, 19.30 dnevnik, 20.00 Politični magazin, 21.05 Erogena zona, 22.05 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Zaušnica (film), 12.10 Risanka, 12.15 Klub seniorjev, 13.00 Poročila, 15.00 Kam vozi brod?, 15.55 Burleska, 16.10 Lou Grant, 16.55 Spoznaj nevarnost, 17.00 Poročila, 17.05 Eci, peci, pec, 17.30 Levo od pingvinov, 17.55 Spanček Zaspanček, 18.00 TV kuhinja, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Italijanska legenda: Giuseppe Verdi, 22.10 Poročila z vzhoda Drugi program 17.35 Kompas, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Slovo avstrijske olimpijske reprezentance, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Svoječas, 21.15 Čas v sliki, 21.45 Klub 2						

tedenski koledar

PETEK, 6. julij — Marija SOBOTA, 7. julij — dan izgnan-
cev
NEDELJA, 8. julij — Elizabeta PONEDELJEK, 9. julij — Vero-
nika
TOREK, 10. julij — Amalija SREDA, 11. julij — Olga
ČETRTEK, 12. julij — Mohor

prodam

SODOBNO UREJENO STANO-
VANJSKO HIŠO V MUR-
SKI SOBOTI, na 38-arski parce-
li, z gradbenimi načrti za gostin-
ski lokal, ali opremljeno stano-
vanjsko hišo v Dolgovaških gor-
cah pri Lendavi, 12 x 14 m, z
vinogradom, 2000 trsov, nov
nasad, z vsem inventarjem, ter
gradbeno parcelo v Turnišču, 80
arov, primerno za gradnjo gos-
tinskega lokala ali kakršnokoli
drugo obrti, prodam. Informacije
po telefonu 21-505 ali osebno:
Murska Sobota, Tišinska 14. M-
2829
HIŠO V GRADNJI, v bližini
Ljutomer, prodam. Naslov v
upravi lista. M-3074
DVE KRAVI, kontrola A (ena je
vozna, breja pet mesecev, stara
osem let, druga je breja sedem
mesecev, stara dve leti), prodam
zaradi bolezn lastnika. Šulinci 4.
M-3133
PRIKOLICO ZA OSEBNI AV-
TO PRODRAM. Mirko Horvat,
Bratanci 4, p. Beltinci. M-3134
GOZD, 70 arov (les za drva), ob
glavni cesti, in razne dele za
ŠKODO 100 prodam. Kovač,
Kukeč 25. M-3135
RENAULT 4, letnik 1977, pre-
voženih 66.000 km, dobro ohran-
jen, prodam. Naslov v upravi
lista. M-3136
LADO 1300 S, novo, prodam.
Anželj, Apače 36 pri Gornji
Radgoni. Ogled popoldne. M-
3138
HLADILNIK PRODRAM. Pravi-
dič, Štefana Kovača 17. Ogled v
popoldanskih urah. M-3139
GOZD V ŽIŽKIH, 12 arov,
prodam. Informacije pri Alojzu
Ciganu, Odranci 225. M-3140
DVE KRAVI, kontrola A, po
izbiri, prodam. Satahovci 57, pri
M. Soboti. M-3141
FIAT 750, karamboliran, karose-
rija 1981, registriran do 20. I.
1985, prodam. Milan Radgoni,
Žepovci 65, pri Gornji Radgoni.
M-3142
OSEBNI AVTO ŠKODA 110 R
CUPE, letnik 1975, registriran,
ugodno naprodaj. Anton Sleko-
vec, Jurij 15 a, p. Rogašovci, M-
3144
IMV RENAULT KOMBI, s
sedeži (z boni za 200 l), letnik
1976, prodam. Murska Sobota,
Kidričeva 31. M-3145
SOLO OJAČEVALEC ČAJE-
VEC 200 W, skoraj nov, prodam.
Vitez, bufet, Nedelica, p. Turni-
šče. M-3146
LESENO GOSPODARSKO
POSLOPJE NA BUKOVNICI,
ZA RUŠENJE, POCENI PRO-
DRAM. Informacije: Bakovci,
Partizanska 22 ali po telefonu od
7. do 15. ure: 23-220. Kravo,
vožno, brejo sedem mesecev,
prodam. Bakovci, Partizanska
22. M-3147
KRAVO, brejo osem mesecev in
pluge olt' prodam. Brezovci 77,
M-3148
HIŠO ZA RUŠENJE V RAKI-
CANU-JEZERA (opeka stari
format) prodam. Informacije:
BETONARNA, 22-902. M-3156

KOMBAJN CLASS MERKUR,
širina kose 2.80 m, v dobrem
stanju, prodam. Naslov v upravi
lista. M-3149
MOPED s tremi prestavami
prodam. Novak, M. Sobota,
Tomšičeva 14. M-3151
KRAVO, staro štiri leta, brejo
šest mesecev, prodam. Žižki 31.
M-3152
MALE PUJSKE PRODRAM. Ti-
šina 48. M-3153
POHIŠTVO ZA SPALNICO in
manjši regal prodam. Marija
Gergorec, Murska Sobota, Aš-
kerčeva 2. M-3155
PEČ ZA CENTRALNO OGRE-
VANJE, 20.000 kalorij, novo, in
benzinsko črpalko za škodo,
novo, po ugodni ceni prodam.
Gomboc, Pečaroviči 42. M-3157
DVA MOPEDA (štiri prestave)
prodam. Gjerjgje, Dankovci 25.
M-3158
BREJI KRAVI, ŠTEDILNIK
NA TRDA GORIVA in električni
štedilnik prodam. Puževci 3.
M-3160
WARTBURG TOURIST, letnik
1976, ugodno prodam. Velnar,
Murska Sobota, Razlagova 46.
M-3162
NAKLADALEC RIKO-3, sko-
raj nov, prodam. Jože Celec,
Vaneča 18. telefon 72-577. M-
3163
ŽITNI KOMBAJN CLASS
PRODRAM. Informacije: Odranci
207. M-3164
APNO (cena 810 din za 100 kg) in
valjni mlin, primeren za oljarno,
prodam. Janez Malačič, Andrejci
49. M-3165

LES PAUL S KOVČKOM IN
DEKL. ter IFBT OJAČEVA-
LEC S CELESTION ZVOČNI-
KOM. 100 W. prodam. Bakovci,
Partizanska 31. M-3182
TELEVIZOR ISKRA, črno-beli,
prodam. Naslov v upravi lista.
M-3183
MOLZNI STTROJ in dve tridel-
ni zastekleni okni z roletama
prodam. Kupšinci 30. M-3086
KRAVO, staro osem let, brejo
osem mesecev, vozno, dobro
mlekarico, prodam. Trnje 149.
M-3190
MOPED 15 SLC (s petimi pre-
stavami), star dve leti, prodam.
Janko Mencinger, Murska Soba-
ta, M. Kuzmiča 36. M-3191
DVOOSNO PRIKOLICO, ne-
rabljeno, prodam. Tišina 56. M-
2793
KOMBAJN ZMAJ 780, v dobrem
stanju, prodam. Trimlini 23. Le-
249
WARTBURG LIMUZINA, letnik
1979, registrirana do maja 1985,
naprodaj. Gaber, Gornja
Radgona, Partizanska 14.
Informacije: telefon 74-511, inter-
na 259. GR-161
TRAKTOR IMT 560, star
osemnajst mesecev, prodam. Franc
Kurbus, Radenski vrh 43, p.
Radenci. GR-167
OBRAČALNIK SIP ZA
KOSILNICO BCS PRODRAM.
Viktor Fras, Dragotinci, p. Videm
ob Ščavnici. GR-168
OSLA PRODRAM. Janžev vrh 42,
p. Radenci. GR-169
MANJŠI KOMBAJN PRODRAM.
Mele 14, p. Radenci. GR-170

TAM 2001, kiper, letnik 1976, reg.
do decembra 1984, in LADO 1600,
modro, prevoženih 24.000 km,
prodam. Lovrenčič, 69242 Križev-
ci. M-OP
MOPED ROG AVTOMATIK
PRODRAM. Kolmanko, Murska
Sobota, Vrtina 2. M-3205
TRAKTOR FIAT STORE
PRODRAM. Murski Črnci 26. M-
3206
DVODELNO OMARO PRODRAM
ZA 4.000 din. Naslov v upravi li-
sta. M-3207
FIAT 750 SPECIAL, v izredno
dobrem stanju, 30.000 km,
prodam. Informacije vsako dopol-
dne po telefonu (069) 22-719. M-
3208
VW 1300, dobro ohranjen, pro-
dam. M. Sobota, Štefana Kuzmiča
15, telefon 22-012. M-3241
ZAMRZOVALNO SKRINJO, 410
l, brezhibno, in žago cirkularno s
pogonskim motorjem, 2 KM, ugo-
dno prodam. Martin Žnidarič,
Slatinska cesta 6, Radenci.
Informacije po telefonu 73-204.
M-3067
KRAVO, brejo v osmem mesecu,
staro tri leta, kontrola A, prodam.
Pertoci, Rankovci 48. M-3212
ZASTAVO 101, letnik 1973,
obnovljeno, ugodno prodam. Se-
beborci 133. M-3213
ZASTAVO 101, prevoženih 80.000
km, prodam. Adolf Toplak, Bora-
čeva 23, p. Radenci. M-3215
MALE PUJSKE PRODRAM.
Ženavlj 47. M-3216
PUJSKE, stare devet tednov,
prodam. Kučan, Kupšinci 18. M-
3220
TRAKTOR IMT 560, 180 ur, kot
nov, kamion TAM 5000, kason 5
m s cerado, primerno za čebele,
registriran do 2/85 in traktorske
gume 10 x 28, prodam. Borejci 12,
p. Tišina. M-3221
MLATILNICO PO UGODNI CE-
NI PRODRAM. Martin Vučko,
Dolnja Bistrica 83. M-3222
ŠOTOR ZA ŠTIRI OSEBE šivalni
stroj RUŽA SELECTION, in
sušilno kapo s stojalom prodam.
Dragica Mitnjek, M. Sobota, Tito-
va 14. M-3224
MEŠALEC ZA BETON, malo ra-
bljen, prodam. Žumer, Gregorči-
čeva 64, M. Sobota. M-3225
BALKONSKA VRATA, dimenzije
1,40 x 2,20 m, proizvajalec LES-
NA Slov. Gradec, dve otroški
kolesi in 2 zimski gumi za Z-101
ugodno prodam. Telefon 81-137
do 14. ure. In-384
NOSILCE ZA OPEL REKORD,
nove, prodam. Telefon: M. Sobota
22-056. M-3235
FORD ESCORT 1100 — novejši
izvedbe, prodam. Tel.: 72-247.
M-3254
AVTO 126 P, LETNIK december
1978, prodam. Črenšovci 116.
M-3233

Cenjene stranke obveščamo,
da bo zaradi letnega dopusta

PEKARNA ZAPRTA

od 7. do 18. julija.

FRANC KUZMIČ, pekarna
Beltinci

GOLF DIESEL PRODRAM. Gradi-
šče 38, p. Tišina. M-3234
GARAŽO V MURSKI SOBOTI, v
ulici Staneta Rozmana, prodam.
Telefon: 24-130. M-MM
BARVNI TELEVIZOR GRUN-
DING in TELEVIZOR RIZ, črno-
beli, prodam. Informacije: Vegova
9, ali telefon 22-760. M-MM
ŽITNI KOMBAJN FERGUSON
PRODRAM. Naslov v upravi lista.
In-390
KRAVO, vozno, prodam. Kobilje
123. M-3226
TRAKTOR URSUS PRODRAM.
Telefon dopoldne: 22-064.
M-3226 a
KOMPLETNO VODOVODNO
ČRPALKO, 3-FAZNO, prodam.
Cankarjevo naselje 40. M-3228
ZASTAVO 101 UGODNO PRO-
DRAM. Pečar, ovc 29, telefon
77-048. M-3228
PRAŠICE (25 kg), prodam. Raki-
čan, Prešernova 18. M-3229
MEŠALEC ZA BETON PRO-
DRAM. Šabjan, Kopitarjeva 7 a, te-
lefon 23-996. M-3239
WARTBURG KARAVAN, letnik
1978, odlično ohranjen, ugodno
prodam. Anton Pozdrec, M. So-
bota, St. Rozmana 4. M-3230
MOPED JAWA BABETTA, do-
bro ohranjen, prodam. Baligač, Ra-
kičan, Prešernova 28. M-3231
KRAVO, brejo osem mesecev, sta-
ro štiri leta, prodam. Kerec, Ženav-
lje 36, p. Petrovci. M-3232

kupim

DVOREDNI IZRUVAČ
KROMPIRJA, POLJSKI,
KUPIM. Bojnec, Lipa 1. M-3184

sobe

OPREMLJENO SOBO ODDAM
FANTU, MURSKA SOBOTA,
Vegova 13. M-3188
STANOVANJE V GORNJI RAD-
GONI, RADENCIH ALI BLIŽ-
NJI OKOLICI IŠČE MLAD PAR.
Ponudbe sporočite na naslov:
Fekonja, Janžev vrh 42. GR-169

zaposlitve

NATAKARICO ali NATAKARJA
S PRAKSO ZAPOSILIMO. Delo-

vni čas vsak drugi dan, nedelja
prosta. Murska Sobota, Kidričeva
31. M-3145
ZNANA GOSTILNA NA
GORENJSKEM SPREJME V RE-
DNO DELOVNO RAZMERJE
KV, oziroma PK KUJARICO z
nekaj prakse. Stanovanje in hrana
v hiši, OD dober. Podrobnejše
informacije dobite pri Novaku,
Murska Sobota, Tomšičeva 14 ali
po telefonu (069) 24-364. M-3150
KV NATAKARICO ZAPOSILI-
MO, OD 25.000. Prosta nedelja in
ponedeljek, dopust v letu 45 dni,
mesec dni poleti in 10 dni pozimi
ter 4 dni ob prvomajskih prazni-
kih. Gostilna „PRI JERNEJU“,
Helena in Marta Jeršin, Kokrica,
Pokopalška 17, 64000 Kranj, tele-
fon 064/24-134. M-3159
ŽENSKO, staro od 50—60 let,
iščem za pomoč v gospodinjstvu.
Karel Lucu, Križevci 14 v Prek-
murju. M-3211
AVTOMEHANIKA IN AV-
TOKLEPARJA sprejem v redno
delovno razmerje. Telefon: 069 73-
137. M-3218
KV NATAKARICO IN KV
KUJARICO ZAPOSILIM.
OKREPČEVALNICA LENDA-
VA, Partizanska 46. In-251

razno

ELEKTROINŠTALATERSKA
DELA, popravila boljlerjev in
termoakumulacijskih peči, opravi-
jam hitro, kakovostno in poceni.
Marian Mencigar, Murska Sobota,
Lendavska 25 a. M-3077

PREKLIC!

Preključujem veljavnost hranilne
knjižice št. 00490-3, izdano pri
HKS KZ Gornja Radgona. Karel
Mauko, Črešnjeveci 78, p. Gornja
Radgona. M-3171

DOBROSČRNO DRUŽINO V
MURSKI SOBOTI, ki bi me
sprejela na stanovanje in v celotno
oskrbo, iščem. Sem vdova s
pokojnico, prihranki in večjim po-
sestvom. Podrobnejše informacije
dobite v odvetniški pisarni Danila
Harija v M. Soboti. M-3181

PREKLIC!

Preključujem veljavnost hranilne
knjižice št. 301-2, izdano pri HKS
KZ Gornja Radgona. Matilda
Kegl, Podgorje 30, p. Apače. M-
3189

OBVESTILO!

Cenjene stranke obveščam, da ne
bom opravljal OPTIČNIH NA-
STAVITEV KOLES ZARADI
DOPUSTA od 9. do 25. julija
1984. Avtomobil Franc Makot-
er, Ljutomer, A. Trstenjaka 17.
In-389

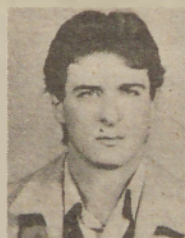
okna in les vrata
RIBNICA

GK TOSCA 403 AM/FM
(GRAMOFON in TUNER), 2 x
30 W, prodam za 35.000 din.
Telefon 24-278. M-3167
GRADBENO PARCELO z ure-
jeno dokumentacijo in z dograje-
no etažo prodam. Informacije ob
torkih, četrkih in sobotah popol-
dne. Naslov v upravi lista. M-
3168
FORD 12 M, starejši letnik,
motor dobro ohranjen, prodam.
Habjanič, Prvomajska 15, Mur-
ska Sobota, telefon št. 24-129
(069) M-3169
MLATILNICO HOFHER 90 in
ŠKODO 110, registrirano do
februarja 1985, prodam. Vprašati
v Ivanovcih 47 ali Elektrotehna
— Šoping. M-3173
AVTO VISA, star dve leti, na-
prodaj. Telefon: 24-864. M-3174
DVE BREJI KRAVI (ena breja z
drugim teletom 8 mesecev, druga
starejša, vozna, breja pet mese-
cev), prodam. Žižki 99. M-3175

Samostojnega zidarja, soboslikarja in
pečarja takoj zaposlim. Stanovanje,
hrana ter prevoz na delo in z dela
zagotovljena. Delo je pretežno v
Ljubljani. OD po dogovoru. Informa-
cija po telefonu 061 318-246 med 7. in
8. uro.

HI-FI STOLP SCHARP, NOV,
Z DEKLARACIJO, prodam.
Vprašati: Malok, Lendavska 6/e
M-3176
SVINJO s pujski in fiat 750
prodam. Muzge 1 (pri letališču),
telefon do 15. ure: 22-704. M-
3177
ŠKODO 110 L DE LUX, odlično
ohranjeno, garažirano, v zimskih
mesečih nevoženo, prodam. Ne-
delica 40. M-3178
MLADEGA KOZLIČKA, črne
barve, prodam. Škrlec, Paričjak
35, p. Radenci. M-3179
NAKLADALEC CARLO PE-
SCHI 4 PRODRAM. Melinci 10.
M-3180
TELEVIZOR ČRNO-BELI
PRODRAM. Križevci 98 v PRE-
KMURJU. M-3192
PUJSKE PRODRAM. Vaneča 61.
M-3193

TV VIDEO IGRE ANTARI s
kasetami in omarico za video igre,
omarico za HI-FI komponente in
merilni televizor za montažo anten
prodam. Informacije ob delavni-
kih dopoldne po telefonu (069) 74-
034. In-381
OSEBNA AVTOMOBILA AUS-
TIN, delno v voznem stanju, in
FIAT 126 P, vozen, prodam.
Branko Vogrinčič, Ropčeva 57, p.
Rogašovci. M-3194
AVTO MOSKVIČ, garažiran, do-
bro ohranjen, poceni prodam.
Turnišče, ul. Štefana Kovača 119.
M-3196
TELICO, brejo devet mesecev,
prodam. Turnišče, Štefana Kovača
158. M-3197
STOPNIŠČE: dva železna nosilca
s 15 hrastovimi stopnicami, širina
1 m, in dvojna hrastova vrata,
zasteklena, zunanja širina 1 m,
prodam. Ogled po 16. uri. Žilavec,
Okt. revolucije 13, M. Sobota. M-
3198
TELICO, staro devet mesecev,
televizor črno-beli, motorno žago
in 10 vreč cementa prodam.
Naslov v upravi lista. M-3200
OSEBNI AVTO VW, starejši let-
nik, vozen, in obračalnik Maraton
prodam. Tešanovci 119, telefon
72-286. M-3201
KLINASTE JERMENE, nove,
raznovrstne, in razne dele za kom-
bajn EPLLE 211 HT PRODRAM.
Markišavci 24. M-3202
KRAVO, DOBRO MLEKARICO,
prodam. Turnišče, Ob potoku 10.
M-3203
STAREJŠO HIŠO s sadovnjakom
in vinogradom, primerno za
počitniško hišo, prodam. Šalovci
173. M-3204
TELICO SIMENTALKO, brejo
osem mesecev, prodam. Marija
Kerec, Radenci, Finžgarjeva 1. M-
OP
AVTO NSU PRINC 1000, v
voznem stanju, po ugodni ceni
prodam. Dolga vas 8 b, p. Lenda-
va. M-OP
GOSTINSKE STOLE, 50 kosov,
rabljene, ohranjene, poceni pro-
dam. Informacije po telefonu 23-
282. M-MM
KOBILO, staro 13 let, vajeno vseh
kmečkih del, prodam. Cven 41, p.
Ljutomer. In-385

ZAHVALA
Tiho in mirno nas je v 24. letu, v cvetu mladosti, zapustil naš
nikoli pozabljeni sin, brat in vnuk

Tonček Peterka
iz Kroga

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, dobrim sosedom, posebno Emi Kolmankovi in
družini Olaj, prijateljem, znancem in vsem, ki ste ga kljub slabemu vremenu v tako
lepem številu pospremili k njegovemu tihiemu domu, darovali vence in cvetje, nam pa
ustno ali pisмено izrekli sožalje, sočustvovali z nami ter nam v težkih trenutkih stali ob
strani in nesebično pomagali.

Prisrčna hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za ganljive žalostinke, ko-
lektiv OZD »Mura« TOZD Ženski plašči, govorniku za poslovilne besede ob odprtem
grobu, NK iz Lipe in rokometšem iz Kroga.

Posebno zahvalo smo dolžni mladinskemu aktivu iz Kroga, posebno še govorniku za
boleče slovo ob grobu.

Vsem še enkrat — prisrčna hvala!

Žalujoci: oče, mama, sestre Majda s Palijem in Cvetka z Vladom, stari starši in ostalo
sorodstvo.

ZAHVALA
Ob nenadni, boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta,
starega očeta in brata

Jožefa Fartka
iz G. Slaveč

ki nas je v 78. letu starosti za vedno zapustil, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam
v času, polnem bolečine in žalosti, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga v tako
velikem številu pospremili na zadnji poti.

Posebna zahvala g. župnikoma za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke,
predstavniku KS za tople poslovilne besede, godbi, dobrim sosedom in vsem, ki ste
nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Gizela, sin Roman z ženo Anico, hčerka Marija z možem Štefanom, vnuki
Roman, Tatjana in Lidija z možem Ludvikom, pravnuke Aleksander in Miran, brat
Lovrenc in sestra Julija z družinama ter ostalo sorodstvo

*Srce je dalo, vse kar je imelo, nobene bilke zase ni poželo.
Odhajaš sam na pot neznano, zapuščas družino žalostno in samo.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, brata in starega očeta

Franca Hajdinjaka

od Jurija

Ki nas je v 63. letu starosti za vedno zapustil, se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, nas tolažili in dragega očeta v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa ustno ali pisмено izrekli sožalje.

Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, godbi na pihala, gasilcem za izkazano zadnjo čast, posebej pa govorniku Tončku Holsledlu za vso pomoč in ganljive besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Jurij, 16. junija 1984

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

V SPOMIN

Te dni mineva sedem let, odkar me je zapustil dragi mož

Ludvik Andrejč

in dve leti, odkar sem izgubila dragega sina

Režeka Andrejča

Svoj mir sta našla v domači zemlji, v prvih obronkih prekmurskih gričev. Še vedno sta v mojem srcu neizmerna žalost in praznina. Le spomin na srečne dni, ki smo jih preživeli skupaj, mi je v tolažbo in oporo na stara in osamljena leta. Iskrena hvala vsem, ki se ju še spominjate, s cvetjem krasite njuna grobova in prižigate sveče.

Žaluoja žena oziroma mama Vilma

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža, očeta, tasta in dedka

Mihaela Obala

z Vaneče

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste dragega pokojnika spremljali na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Posebna zahvala g. Balažicu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku za tople poslovilne besede ob odprtem grobu, sosedom in vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Vaneča, Dornbirn, Beltinci

Žaluoja: žena Irma, hčerki Olga in Erika ter sin Geza z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, tašče, babice in sestre

Marije Jureč

roj. Mencigar
iz Ropoče

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, posebno družini Borc, prijateljem in znancem, ki so drago pokojnico spremljali na njeni zadnji poti, ji poklonili vence in cvetje, sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje.

Posebna hvala zdravniku internega oddelka v Rakičanu, g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku tov. Flisarju in predstavnikoma društva upokojencev, Ropoča, Pertoča, M. Sobota, Bad Radkersburg, 19. junija 1984

Žaluoja: hčerka Ema z možem Hermanom, vnukinja Emica, sestra in bratje z družinami

ZAHVALA

Tiho in mirno, kakor je živel, nas je brez slovesa, komaj v 54. letu starosti za vedno zapustil naš najdražji mož, oče, sin in brat

Štefan Malačič

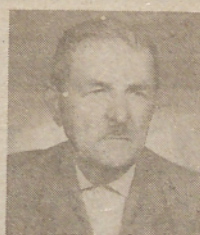
iz Filovci

Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in dobrim sosedom, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč, nas tolažili in dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Prisrčna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, godbi na pihala, gasilcem za izkazano zadnjo čast, posebej pa predstavnikoma vaške in krajeve skupnosti, dobri sosedji za poslovilne besede ob odprtem grobu, predstavnikoma KS za spremstvo na njegovi zadnji poti, delovnim kolektivom OŠ Bogojina, sodelavkam podružnične šole Tešanovci, SCT TOZD Mehanični obrati M. Sobota, Cestnemu podjetju M. Sobota, GD Filovci, NK Filovci, NK Tešanovci, ter mladincem in mladinkam iz Filovci ter 3. d. razredu Srednje družinske šole M. Sobota.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Filovci, 14. junij 1984

Globoko žaluoja: žena Olga, sin Ivan, hčerka Vida, mama in brat Martin z družino

ZAHVALA

6. junija 1984 nas je v 89. letu starosti po krajši bolezni za vedno zapustil

Jožef Casar

iz Ivanec 13

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, vaščanom in znancem, ki so našega dragega očeta pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. župniku, pevcem, govorniku, kolektivom OŠ Drago Lugarič iz Lendave, Vzgojno-izobraževalnega zavoda Veržej in Elme iz Trimlinov ter vsem darovalcem vencev in cvetja.

Žaluoja: otroci, vnuki, pravnuki, sestra in brat

ZAHVALA

Po krajši bolezni nas je nepričakovano, v 74. letu starosti, za vedno zapustila naša draga žena, mama, stara mama in sestra

Irena Filo

iz Panovec št. 22

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste drago pokojnico pospremili na njeni zadnji poti, ji poklonili vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Prisrčna zahvala g. duhovniku iz Križevca za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in predstavniku KS Panovci za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Panovci, 19. junija 1984

Žaluoja: mož Jože, sin Ludvik z ženo Evo, vnuki Fredi, Marjana in Ludvik, sestra Tinika z družino in družina Bratec iz Maribora

ZAHVALA

V tistem, poletnem jutru je 18. junija 1984, v 85. letu življenja, za vedno utihnilo srce dobrega očeta, dedka in pradedka

Vinka Smodiša

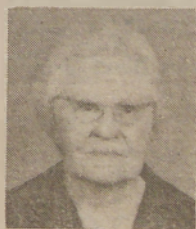
iz Bakovec

Ob tej priložnosti se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste ga poznali in imeli radi. Iskrena zahvala velja g. župniku za ganljive besede slovesa in pogrebni obred, pevskega zboru za odpete in bakovski godbi na pihala za odigrane žalostinke. Zahvaljujemo se predstavniku KS za poslovilne besede ob odprtem grobu ter vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali. Prisrčna zahvala tudi vsem darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki ste nam izrazili sožalje, dragega pokojnika pa v tako velikem številu pospremili k zadnjemu počitku.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Bakovci, 19. junija 1984

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

14. junija nas je po krajši bolezni v 79. letu starosti za vedno zapustila naša draga mama, tašča, stara mama, prababica, sestra in teta

Julijana Matič

roj. Časar
iz Šalovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v najtežjih trenutkih pomagali, jo pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Prisrčna zahvala g. duhovniku in pevcem za pogrebni obred, predsedniku KS in članom KUD iz Šalovec.

Žaluoja: hčerka Jožica z možem Štefanom, vnukinja Mira z možem Ernestom, Melito in Andrejo ter vnukinja Julka z možem Štefanom in Petro

*Končano tvoje je trpljenje,
veroval v lepše si življenje,
Bridka bolečina ostala je pri nas,
oh, kdaj zacelit jo bo čas.*

ZAHVALA

19. junija nas je v 60. letu starosti brez slovesa in nenadoma zapustil naš dragi mož, sin, atek in dedek

Štefan Lebar

iz Berkovec št. 31

Iskreno se zahvaljujemo dobrim sosedom, sovaščanom, znancem, sorodnikom in botrini, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, nam izrekli sožalje, darovali cvetje, ter vsem, ki ste našega dragega atka pospremili na njegovi zadnji poti.

Prisrčna hvala g. župniku in kaplanu iz Križevca pri Ljutomeru za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, godbi, gasilskim društvom Berkovci, Kokoriči, Velika Polana ter Občinski gasilski zvezi Ljutomer za izkazano poslednjo čast, predstavniku KS in SZDL Logarovci-Berkovci tov. Kapunu za poslovilne besede, vsem darovalcem cvetja in za izrečeno sožalje ter sindikalni podružnici Avtoradgona ter učencem in učiteljem 7. a in 7. b razreda OŠ BBA Križevci.

Berkovci, 25. junija 1984

Žaluoja: žena Frančka, mama, hčerki Olga in Slavica ter sinova Milan in Štefan z družinami

ZKO za brigadirje

Zveza kulturnih organizacij Murska Sobotica bo tudi letos pripravila kulturno-zabavne programe na MDA Goričko. Mladinci so ponujeni program najprej zavrnili, češ da je preveč stereotipen, sestavljen iz točk, ki so za mladince nezanimive, pozneje pa so ga le sprejeli. Ker je tudi s strani nastopajočih velikokrat slišati očitke, da jih nihče ne gleda in nastopajo le sami zase, bo potrebno za prihodnja leta program prirediti. Če mladi s folkloro in zbori niso zadovoljni, jim pač moramo ponuditi tisto, kar si želijo (in to kljub kulturni suši nekako najti).

Brigadirji naj bi se letos čim bolj seznanili z našim življenjem — tudi preteklim. Zato naj bi se po nastopih s skupinami pogovorili o delu in seznanili z njihovimi dejavnostmi. Ob zborih in folklori se bodo brigadirji srečali z gledališko skupino Kluba mladih, imeli bodo seminarje, večer izraznega plesa, zabavnoglasbeni večer, z monodramo se jim bo predstavil Dare Ulaga, med drugim pa bodo obiskali tudi muzej in galerijo.

M. M.

V Šalamen-

cih

sektorske

vaje

Minulo nedeljo so bile v Šalamecih gasilske vaje puconskega sektorja. Udeležilo se jih je 9 gasilskih društev: Bokrački, Brezovci, Predanovci, Puconci, Markišavci, Vaneča, Dolina, Goričica, Šalameci. Med drugimi so se dobro izkazale gasilke-članice iz Predanovca, mladinke iz Markišavca in domači mladinci. Posebno pohvalo zaslužijo tudi najmlajši — mladi gasilci iz Puconca, ki so se izkazali kot dobri branitelji pred vse večjim nastopom „rdečega petelina“.

Bernarda Pintarič

LENDAVA

Priznanja ob dnevu CZ

Letošnji dan civilne zaštite so v lendavski občini praznovali na svečani seji občinskega štaba, na kateri so podelili tudi letošnja priznanja. Enota prve pomoči INA-Nafte Lendava je prejela republiško priznanje SLO, zlate znake civilne zaštite pa so dobili Franc Gazdag, Ignac Kreslin in Jože Rožman, podelili pa so tudi osem občinskih priznanj. Enota prve medicinske pomoči INA-Nafte Lendava je ena najbolj aktivnih in ob vsakem času pripravljena za pomoč. Svojo izurjenost so dokazali tako na občinskem kot medobčinskem tekmovanju. Civilna zaštita je v lendavski občini dokaj dobro razvita, saj vključuje v razne oblike že skoraj 15 odstotkov prebivalstva. V prihodnjih letih bodo posvetili pozornost tudi posodobitvi opreme.

Jani D.

V SOBOŠKI OBČINI PRIČAKUJEJO DOBER PRIDELEK

V soboški občini ugotavljajo, da so bile vremenske razmere za prezimitev ozimnin ugodne, zato pričakujejo dokaj dober pridelek, kar velja zlasti za posevke pšenice, ječmena in rži. K temu so nedvomno prispevale tudi priprave na spomladansko setev, ki so bile boljše kot prejšnja leta. Svoje pa so dodali še ugodno vreme, dober sortni izbor in kakovostno seme. Z globokim zimskim oranjem so preorali že lansko leto okrog 90 odstotkov kmetijskih površin. Plan seive ni izpolnjen za zdaj edinole pri sladkorni pesi, saj so v okviru kmetijske zadruge Panonka od načrtovanih 650 hektarov zaseja-

li s to poljščino le nekaj nad 420 hektarov površin. Krompir je posajen na površini 1781 hektarov, in sicer vse na zasebnem sektorju. V družbeno organizirani proizvodnji je posajenih 503,90 hektarov krompirja; od tega 13,90 hektarov semenskega, kar je za tukajšnje poljedelsko proizvodnjo novost. Čeprav so krompir pravočasno posadili, se zaradi hladnega vremena počasi razvija. Takšno vreme je neugodno vplivalo tudi na počasnejšo rast koruze, ki je za zrno in silažo slupno posejane na 11406 hektarih, kar je več kot lansko leto.

Spodbudno je, da je bila

oskrba z reprodukcijskim materialom in pogonskimi gorivi dobra, kar velja tudi za zaščitna sredstva. Trenutno potekajo vse potrebne priprave na žetev, zato ne bi smelo biti kakih večjih problemov pri izpolnitvi planov. Večino od 18 naročenih kombajnov so že dobili, dovolj bo mehanizacije, nekoliko pa primanjkuje gum za traktorje in prikolice. Po zagotovilih odgovornih dejavnikov naj bi tudi to zadevo pravočasno uredili. Čeprav odkupne cene pšenice še niso znane, pa v soboški občini pravijo, da ne bi smelo biti zastojev glede odkupa in zamenjave pšenice za koruzo.

M. Jerše

Priznanja najboljšim mladim literatom in likovnikom

Koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in drugim zasvojenostim pri OK SZDL ter organizacijska enota Zavoda za šolstvo SRS v Murski Soboti sta bila organizatorja zelo odmevnega natečaja pod naslovom Nevarnost alkoholnih pijač za mladega človeka. S pismenimi in likovnimi izdelki je sodelovalo precejšnje število učencev višjih razredov osnovnih šol in srednjega usmerjenega izobraževanja. Ob koncu šolskega leta so najuspešnejšim podelili tudi knjižne nagrade, ki so jih prispevali OK ZSMS, OK ZKS in OS ZSS.

Na likovnem natečaju je zmagal Drago Kosednar s Tišine pred Viktorijo Hari iz Bogoje in Silvijo Prelec iz Prosenjakovca. Prvo mesto na literarnem natečaju je pripadlo Bernardi Pintarič iz Puconca, sledita pa Breda Kerčmar iz Prosenjakovca in Bojana Gorza iz Fokovca. Med srednješolci so bili na literarnem natečaju najboljši Milena Petrež s srednje kmetijske šole v Rakičanu pred Tanjo Ficko in Andrejo Norčič — obe srednješolski center. Posebno priznanje pa je dobil novinarski krožek pri koordinacijskem svetu zveze socialistične mladine na srednješolskem centru tehniško pedagoške usmeritve v Murski Soboti.

M. Jerše

Cestarja s koso je zamenjala sodobna kosilnica. Škoda, da ob košnji ne zakrpa tudi lukenj. (Foto: V. P.)

RAZSTAVA OBRTI OB OBČINSKEM PRAZNIKU

Napredek je viden

Obrtna Zadruga LINAU in obrtno združenje v Lendavi sta v počastitev občinskega praznika pripravili razstavo izdelkov svojih članov, poleg njih pa razstavljajo tudi čebelarji. Na razstavi, ki jo je odprl predsednik izvršnega sveta Ludvig Jerebic, sodelujejo predvsem obrtniki kovinskoobdelovalne stroke, mizarji, plastičarji in zidarji oziroma izdelovalci opeke. Drobno gospodarstvo v občini še ni dovolj razvito, postopoma pa se položaj izboljšuje, kar je pokazala letošnja razstava. S posebnimi ukrepi bo potrebno spodbuditi še hitrejši razvoj obrtnišтва, saj so tu velike možnosti za zaposlitev.

Jani D.

Lendavski park sameva

Tod je bilo pred leti dokaj živahno. Ko je bil še večji, je bil poln sprehajalcev, pa tudi otrok na igrišču ni manjkalo. Vendar je otok zelenja sredi mestnega vrveža prepuščen samemu sebi. Klopi so polomljene, drobnega kamenja, s katerim so bile posute poti, več ni videti, igrišče za otroke pa bo potrebno obnoviti, predvsem gugalnice. Če igrišče za speljana tudi sprehajalna steza, vendar na njo prepogosto zaidejo tudi kolesarji!

J. Z.

DRAŽBA

Pri temeljnem sodišču v Murski Soboti, Enota Murska Sobotica, bo v torek, 24. 7. 1984 ob 8. uri v sobi 14 dražba nedograjene stanovanjske hiše, ki stoji ob gozdu in cesti Radenci — Kapela na parci, št. 493, veliko 12,85 a. Izključna cena je 2.956.304,50 din, kupci, ki bodo na dražbi sodelovali, pa morajo pred dražbo plačati varščino v višini 10 odstotkov od izključne cene, oziroma znesek 295.630,00 din na račun tega sodišča 51900-696-40045 med redne pogoje. Najboljši ponudnik bo dobil nepremičnino s sklepom, neuspešnim kupcem pa bodo varščino vrnili.

KRAJEVNA SKUPNOST HOTIZA

Prvič krajevni praznik

Krajevno skupnost sestavljajo Hotiza, Kapca in Kot. Vasi se enakomerno razvijajo in dosežkov je veliko. Zda so sklenili, da bodo odslej praznovali krajevni praznik. Ta bo vsako leto 4. julija. Letos bo osrednja slovesnost na Hotizi v nedeljo, 8. julija, ko bodo pripravili primeren kulturni program, gasilci Hotize pa bodo svečano prevzeli gasilski kombi.

Š. S.

POMEMBNO PRIZNANJE IN SPODBUDA

Prvenstvo sobnih ptic v M. Soboti

Da je društvo za varstvo in vzgojo ptic iz Murske Sote zares med najaktivnejše v Sloveniji in Jugoslaviji, smo se lahko že večkrat prepričali. Člani soboškega društva namreč že nekaj časa dosežajo na raznih tekmovanjih izjemne uspehe, nenehno pa skrbijo tudi za vzgojo mladega kadra.

Zato ni nič čudnega, če jim je Zveza društev za varstvo in vzgojo ptic Slovenije zaupala organizacijo letošnjega republiškega prvenstva. Ob dnevu republike — 29. novembra bo tako v Murski Soboti 9. republiško tekmovanje ljubiteljev ptic.

Razumljivo je, da društvo za varstvo in vzgojo ptic v Murski Soboti ne bi zmoglo visokih izdatkov, zato so že stopili v stik z vsemi zainteresiranimi organizacijami in ustanovami, ki bi jih finančno podprle. Ob tej priložnosti nameravajo izdati tudi katalog tekmovanja, v katerem bodo vse podrobnosti v zvezi z organizacijo jubilejnega 30. državnega prvenstva sobnih ptic in 9. republiškega prvenstva, ki bo ob letošnjem dnevu republike v Murski Soboti.

M. Jerše

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE
JOŽE KRAMAR — JUŠ LENDAVA, Kovačeva 13,

objavlja prosta dela in naloge za nedoločen čas s polnim delovnim časom:

1. tajnice

Pogoji: srednja izobrazba ekonomske smeri, znanje slovenskega in madžarskega jezika.

Začetek dela 6. avgusta 1984.

2. kuharice

Pogoji: srednja gostinska šola, smer kuhar, in 2 leti delovnih izkušenj.

Začetek dela 20. avgusta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev, s kratkim življenjepisom in opisom delovnih izkušenj naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: VIZ Lendava, TOZD Osnovna šola Jože Kramar — Juš Lendava, Kovačeva 13 — komisiji za delovna razmerja.

Na območju gasilskega društva Petanjci so tudi letos posvetili precej pozornosti požarni varnosti. Izkopali so tri vodnjake in dva poglobili. Dodati pa je treba, da ima že 90 gospodinjstev aparate za gašenje.

frku

GORNJA RADGONA

Še pestrejši program

Zveza rezervnih vojaških starešin Gornja Radgona se bo po sprejetem programu v naslednjem obdobju zavzemala za idejnopolitično, splošno vojaško in samozagotno dejavnost in usposabljanje svojega članstva. Na konferenci je bilo tudi omenjeno, da naj bi komisije in OO RVS v občini prevzemale večjo vlogo in delovale bolj samostojno pri obveznem in dopolnilnem programu, kar bi prav gotovo bistveno vplivalo na kakovost načrtovanega dela. Dosedanji program je predvideval ustanovitve aktivov RVS v nekaterih delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih, vendar do tega ni prišlo, zato bo moralo novo vodstvo aktivneje delovati tudi na tem področju. Pomembno pa je omeniti, da so se nekateri člani RVS aktivno in vneto vključili v

delovanje obrambnih krožkov skorajda v vseh osnovnih šolah občine. Člani RVS pa tudi tesno sodelujejo z organizacijo ZSMS in pripadniki JLA.

Delegati so v svojih razmišljanjih namenili največjo pozornost izobraževanju članstva in menili, naj bi bili bodoči obvezni in dopolnilni programi pestrejši in aktualni, saj je dosedanja oblika vsakoletnega testiranja več ali manj že zastarela. Precej pozornosti pa je bilo namenjeno tudi večjemu sodelovanju z mladimi, s strelsko organizacijo, pa tudi z lovskimi druženji v občini; poleg strokovnega izobraževanja pa najbrž ne bi bilo odveč razmišljati tudi o večkratnih družabnih srečanjih.

R. J.

VESEL ZAKLJUČEK ŠOLSKEGA LETA

Na srednji kmetijski šoli v Rakičanu je bilo prav tako kot na vseh drugih šolah ob koncu šolskega leta zelo veselo. Kulturna sekcija, ki je pred kratkim izdala šolsko glasilo Klasje, je dosegla še en uspeh.

Ob izteku šolskega leta je pripravila namesto običajne proslave kviz „Kar znaš, to veljaš“. Na njem so nastopili mladi pevci, recitatorji, pesniki, harmonikar in folkloristi. Kviz je uspel, vendar je bila ugotovitev vseh, da bi lahko bila udeležba še večja. Po burnem aplavzu in navdušenjem dijakov in učiteljev pa so sklenili, da bodo tudi v prihodnje pripravljali takšne priredbe.

M. K.

Lutkovna skupina VVO M. Sobotica gostovala na Poljskem

Skupščina slovenskih lutkarjev je našo uprizoritev »Zakaj fantki jočejo« predlagala za sodelovanje na festivalu lutkarjev vojvodstva Katowice na Poljskem.

Tega predloga je bila skupina zelo vesela, saj je izbor potrdil, da je naša predstava dobra. Tako smo čakali, kdaj pride povabilo s Poljske.

Zadnji teden v maju je stekel o tem pogovor med ŽKOS in organizatorji lutkarjev v Katowicah.

1. junija zjutraj smo se zbrali pred vrtem člani lutkovne skupine: Dragica Zonik, Zdenka Barber, Majda Kropec in Jožica Rož z našim strokovnim spremljevalcem ŽKOS tov. Martinom Zakonjškom in se odpravili na dolgo pot. Po celodnevni vožnji so nas na poljski meji pričakali poljski prijatelji. Nadvse prijazno so nas sprejeli in nam za vse dneve bivanja na Poljskem namenili prevajalko Kristino. Spremljala nas je na predstave in

na skupnih seminarjih prevajala vsem kar nas je zanimalo.

Uprizoritev »Zakaj fantki jočejo« je bila na vrsti v nedeljo, 3. junija, ob 16. uri.

Nekoliko nervozne in z neločnimi občutki v želodcih smo pričakale nedeljo popoldan. Petčlanska režija s sivolasi Janom Dormanom na čelu nam je vlivala spoštovanje, kajti prejšnji večer na seminarju smo ugotovile, da lutkarstvo upoštevajo zelo resno.

Ko je predstava stekla in smo slišale prvi smeh iz dvorane, smo se sprostile. Kljub jezikovni pregradi je bil odziv gledalcev dober. Po predstavi smo bile deležne nekaj čestitk in prijaznih nasmehov gostiteljev.

Poljski režiser Jan Dorman, znan tudi v drugih evropskih državah, je sedel nasproti naši lutkovni skupini z besedami: »Sedel sem blizu jugoslovanskim prijateljem, da jim bom laže izrazil svoje zadovoljstvo in občudovanje.«

Našo uprizoritev je ocenil z najlepšimi besedami z ugotovitvijo, da je bilo vse — od režije, glasbe, scene in igralskega deleža — na pravem mestu. Največjo pohvalo je izrazil nad enostavnostjo predstave, vse kar je bilo narejeno in povedano, vse je bilo utemeljeno.

Ves čas sem imel občutek, da improvizirajo, da predstava sproti nastaja, a sem vedel, da je od začetka do konca vse premišljeno. Naši lutkarji se lahko iz vaše predstave veliko naučijo.

Te pohvale smo bile zelo vesele. Zavest, da smo delo dobro opravile, opravičile izdatke za potovanje, nam je bilo nadvse prijetno.

Ob vrnitvi smo bile vse istega mnenja, da bi želele še kdaj na Poljsko, obdržati prijateljske stike, kar so izrazili tudi naši novi prijatelji.

Za skupino:
Jožica Rož